

8pf
NA
1023
.A73
roč.2

Architektonický
Obzor.

55 / 4822

72:05 (437 Prals) = 91.86

№ 2 : 05 (437 Praha) = 91.86

A-147
24

Ročník XXXVII.

≡≡≡ 1903. ≡≡≡

Z P R Á V Y

SPOLKU ARCHITEKTŮV A INŽENÝRŮ V KRÁL. ČESKÉM.

REDAKTOROVÉ:

Arch. ANT. CECHNER, arch. ALOIS ČENSKÝ, inž. FRANT. ČERVENÝ, inž. JOSEF JEDLIČKA, inž. JOSEF LANGER, inž. JOSEF LHOTA.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR.

Ročník II.

REDAKTOROVÉ:

arch. ANTONÍN CECHNER a arch. ALOIS ČENSKÝ,
PROFESSOŘI C. K. STÁTNÍ PRŮM. ŠKOLY NA SMÍCHOVĚ.

REDAKČNÍ KOMITÉT:

Arch. ANTONÍN BALŠÁNEK a arch. JAN KOULA, professor c. k. české vysoké školy technické v Praze.

Za redakci odpovídá: Inž. JOS. LHOTA, prof. c. k. stát. vyšší prům. školy v Praze.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Getty Research Institute

<https://archive.org/details/architektonicky02unse>

Obsah II. ročníku.

I. Články.

- Balšánek Ant.*, arch. na Smíchově:
Kam postaviti galerii českého umění?
Str. 2-3, 5-7, 9-11.
Soutěžný návrh městského divadla na Kr. Vinohradech, str. 11-12.
Soutěžný návrh na reprezentační dům král. hlav. města Prahy, str. 18.
O spjiavnění Vltavy uvnitř Prahy v ohledu architektonickém, str. 34-36, 37-39.
- Bibliographie.*
A. Bf.: Jansa-Herain, Stará Praha, str. 4.
A. B.: Architektura a uměl. průmysl doby baroku, rokoka a empiru v Čechách a jiných zemích rakouských. Vydal B. Ohmann. Str. 12.
-r.: Jan Kotěra. Práce mé a mých žáků z let 1898-1901, str. 16.
Redakční, str. 4, 24, 36.
- Cechner Ant.*, arch. a prof. na Smíchově:
O řešení průhledů, str. 13-15.
Dostavba justičního paláce a památky po radnici Nov. Města Praž., str. 17-18.
Významné usnesení, str. 25.
Východočeské výstavy (feuilleton), str. 34.
Budovy českých vysokých škol pražských, str. 45-46.
- Čenský Al.*, arch. a prof. na Smíchově:
Soutěžný návrh na budovu městského divadla na Král. Vinohradech, str. 11.
- Dryák Al.*, arch. a *Amena T.*, stav. v Praze:
Soutěžný návrh na reprezentační dům král. hlavního města Prahy, str. 27-28, 31-32.
- Fanta Jos.*, arch. v Praze:
Návrh obnovy a dostavby radnice pro král. město Beroun, str. 18.
- Herain Jan*, c. k. konservator:
Nález zbytků sgraffit v arcibiskupském paláci č. 59 na Hradčanech, str. 23.
Sgraffitová výzdoba průčelí kostela sv. Jakuba v D. Olešnici (feuilleton), str. 26, 30.
- Hilbert Kamil*, arch. a stav. domu v Praze:
Žatecká brána v Lounech, str. 4.
- Kepka K. H.*, arch. a c. k. prof. státní prům. školy v Brně:
Soutěžný návrh reprezentačního domu král. hlav. města Prahy, str. 40.
- Koula Jan*, arch. a c. k. prof. české vys. školy technické v Praze:
Výstavní kapitola, str. 1-2.
Úvaha o příštím pohledu na kostel sv. Karla B., str. 41-42.
- Lábler Ludvík*, arch. a c. k. stav. rada v Praze:
Feuilleton: Kutná Hora a její památky stavitelské, str. 2, 6, 9, 14.
- Liebscher Adolf*, akad. malíř a docent české vys. školy technické v Praze:
O freskových malbách, str. 25-26, 29-31, 33.
- Dr. Matějka Boh.*, docent čes. university v Praze:
Soupis památek historických a uměleckých v král. Ceském, str. 21-22.
- Müller Vinc.*, arch. v Praze: Nedokončené úkoly obce Pražské, str. 46-47.
- Podhajský Jos.*, arch. a prof. státní vyšší prům. školy v Praze:
Sokolská tělocvična ve Vys. Mýtě, str. 18.
- Podhajský Jos.*, arch. a prof. státní vyšší prům. školy v Praze:
Návrh rodinného domu p. E. Cellara ve Vokovicích, str. 22, 27.
- Pospíšil Jos.*, arch. na Král. Vinohradech:
Soutěžný návrh reprezentačního domu král. hlav. města Prahy, str. 39-40.
- Redakční*: Str. 12, 13.
Nekrolog † J. Zeyera, str. 24.
Kostel P. Marie v Přešticích, str. 43.
Přívodní články k tabulkám v každém čísle.
- Schulz Jos.*, arch., vládní rada a prof. čes. vys. školy technické v Praze:
Dřevěný kostel ve Slavoňově, str. 40.
- Směs*: Str. 4, 8, 16, 24, 32, 36, 40, 44, 48.
- Süßral Jiří*, arch. a ředitel státní uměl.-průmysl. školy v Praze:
Soutěžný návrh na reprezentační dům král. hlav. města Prahy, str. 52.
Návrh budovy české zajišťovací banky v Praze, str. 47.
- Vomáčka R.*, arch. a c. k. vrch. stav. rada v Praze:
Kostel v Oloví, str. 15.
- Vypsané konkurence*: Str. 4, 8, 12, 16, 20, 24, 32.
- Výřízené konkurence*: Str. 8, 16, 20, 24, 28, 36, 40, 44, 48.
- Wiehl Ant.*, arch. a stav. rada v Praze:
Vykopané okno z pálené hlíny, str. 19-20.
- Ze schůzí spolkových*: Str. 15-16, 19-20, 28, 43-44, 48.
- Zlatník Jos.*, arch. a inž. měst. stav. úřadu:
Obecné a měšťanské školy »U studánky« v Praze VII., str. 7.

II. Návrhy původní.

(Tabulky a vyobrazení v textu.)

- Balšánek Ant.*, arch. v Praze:
Návrh divadla pro Sofii (Srědec). Tab. 2.
Situace budovy galerie na Újezdě.
Alternativa I. Str. 5.
Situace budovy galerie na Újezdě.
Alternativa II. Str. 5.
Adaptovaný býv. palác hrab. Michny pro galerii českého umění. Str. 7.
Řez budovou na místě Ujezdských kasáren. Str. 7.
Tři alternativní situace pro budovu galerie. Str. 10.
Soutěžný návrh městského divadla na Král. Vinohradech. Tab. 13-14.
Soutěžný návrh na reprezentační dům král. hlav. města Prahy. Tab. 31-32.
Púdorys téhož. Str. 27.
Soutěžný návrh na dostavbu a přestavbu radnice král. hlav. města Prahy. Tab. 47.
- Blažek Frant.*, arch. a c. k. prof. odborné školy v Hořicích:
Soutěžný návrh na dostavbu a přístavbu radnice král. hlav. města Prahy. Tab. 45.
- Blecha Mat.*, arch. v Praze:
Náhrobek stav. † J. Blechy na Olšanech. Tab. 56.
Púdorys a řez téhož. Str. 44.
- Čenský Alois*, arch. a prof. na Smíchově:
Soutěžný návrh městského divadla na Kr. Vinohradech. Tab. 11 a 12.
- Dědek J.*, arch. na Hluboké:
Adaptace průčelí pivovaru v Bechyni. Str. 47.
- Dlabač Al.*, arch. v Praze:
Soutěžný návrh na dostavbu a přestavbu radnice král. hlav. města Prahy. Tab. 46.
- Dryák Al.*, arch. a *Amena Tom.*, stav. v Praze:
Soutěžný návrh reprezentačního domu král. hlav. města Prahy. Tab. 31 a 32.
- Dvořák Boža*, arch. v Pardubicích:
Rodinný dům bar. Wiedersberka v Pardubicích.
Průčelí. Str. 18.
Púdorys téhož. Str. 19.
- Dvořák Eman.*, stavitel a *Vejrny Jan.*, architekt v Praze:
Činžovní dům č. 1068 v Mikulášské ulici v Praze. Tab. č. 28 a 35.
- Elhenický Al.*, stavitel na Smíchově:
Budova soukromého ústavu pro hluchoněmé na Smíchově. Tab. 53.
Dva púdorys téhož. Str. 43.
- Fanta Jos.*, arch. v Praze:
Portál a kovaná vrata domu p. c. r. B. Bondyho v Praze na Poříčí. Tab. 1.
Návrh obnovy a dostavby radnice pro kr. město Beroun. Tab. 21. a 22.
Dva návrhy náhrobků. Str. 35.
Návrh náhrobku. Str. 40.
Púdorys téhož. Str. 40.
- Hilbert Kamil*, arch. a stav. domu v Praze:
Žatecká brána v Lounech. Tab. 4. a 5.
Soutěžný návrh na přestavbu a dostavbu radnice král. hlavního města Prahy. Tab. 43.
- Justich J.*, dekor. arch. na Smíchově:
Vnitřek císařského vagonu. Str. 16.
Průčelí domu Dra. F. M. v Mödlingu. Tab. 29.
- † *Kadraba Ed.*, dekor. arch. v Praze:
Interieur z výstavy architektův a inženýrů v r. 1898. Tab. 3.
- Kepka K. H.*, arch. a prof. c. k. prům. školy v Brně:
Soutěžný návrh na reprezentační dům kr. hl. města Prahy. Tab. 50. a 51.
- Klenka Rud.* z *Vlastimilu*, arch. a prof. c. k. uměl.-prům. školy v Praze:
Restaurace býv. Waldštyňského zámku v Ouholičkách. Str. 33.
Dekorační práce tepané tamtéž. Str. 34-35.
- Klouček Celda*, akad. akadem. sochař, c. k. prof. uměl.-prům. školy v Praze:
Dvě nadedvěrní výplně z městského muzea v Plzni. Str. 32.
Znak hr. Nosticů a Sylva Tarouců na zámku Průhonickém. Str. 45.
- Klouček Celda* a *Škorpil J.*, arch. a ředitel měst. muzea v Plzni:
Schodiště měst. muzea v Plzni. Str. 31.

- Kouta Jan*, arch. a prof. české vys. školy techn. v Praze:
Balkonová mříž na domě č. 1. v Mikulášské ul. Str. 9.
Mříž světlíku na témže domě. Str. 10.
Soutěžný návrh na dostavbu a přestavbu radnice král. hl. města Prahy. Tab. 44.
Pohled na kostel sv. Karla Bor. v pádu snížení zahrádky. Str. 41.
- Kříženecký Rudolf*, arch., docent české vys. šk. technické v Praze:
Soutěžný návrh na budovu obchod. a živnost. komory v Praze. Tab. 19.
Návrh úpravy lázní v Luhačovicích. Tab. 61. a 62.
Situace téže. Str. 48.
Půdorys lázeňského domu. Str. 48.
- Kříženecký Rudolf* a *Šnirch Boh.*, akad. sochař v Praze:
Náhrobek *†* Dra Jul. Grégra na hřbitovech Olšanských. Tab. 8.
Půdorys téhož. Str. 8.
- Němec Rudolf*, arch. a prof. odb. školy v Hradci Králové:
Soutěžný návrh na reprezentační dům kr. hl. města Prahy. Tab. 39. a 40.
- Němec Rudolf*, arch. a prof. odb. školy v Hradci Králové:
Dva půdorysy téhož. Str. 30. (Chybou tisku označeny A. Němec.)
Návrh opravy kostela P. Marie v Přestí-
cích. Tab. 58., 59. a 60.
- Podhajský Jos.*, arch. a prof. státní české vyšší prům. školy v Praze:
Sokolská tělocvična ve Vysokém Mýtě. Tab. 9.
Rodinný dům p. E. Cellara ve Vokovicích. Tab. 26. a 27.
- Pospíšil Jos.*, arch. na Král. Vinohradech:
Soutěžný návrh na reprezentační dům kr. hl. města Prahy. Tab. 48. a 49.
- Sbor profesorský* c. k. české vys. školy technické v Praze:
Generelní návrh na výstavbu české vys. školy technické v Praze. Str. 42.
- Stíbrál Jiří*, arch. a řídící c. k. uměl.-prům. školy v Praze:
Soutěžný návrh na reprezentační dům kr. hl. města Prahy. Tab. 37. a 38.
Dva půdorysy téhož. Str. 29.
Budova první české všeob. zajišťovací banky v Praze. Tab. 54. a 55.
- Stíbrál Jiří*, arch. a řídící c. k. uměl.-prům. školy v Praze:
Dva půdorysy téže. Str. 46.
- Šamonil Ferd.*, stav. na Smíchově:
Soutěžný návrh na budovu obchodní a živnostenské komory v Praze. Tab. 18.
- Turek Ant.*, arch. na Král. Vinohradech:
Soutěžný návrh na budovu obchodní a živnostenské komory v Praze. Tab. 17.
Klekátko ve votiv. kostele sv. Ludmily na Král. Vinohradech. Str. 23.
- Vejrych Jan*, arch. v Praze:
Krb v okresním domě v Slaném. Tab. 24.
Villa p. Rezníčka v Žantově. Tab. 23.
Ohradní brána tamtéž. Str. 19.
Soutěžný návrh na přestavbu a dostavbu radnice kr. hl. města Prahy. Tab. 42.
- Vomáčka Rud.*, arch. a c. k. vrch. stav. rada v Praze:
Kostel v Oloví. Tab. 16.
Půdorys téhož. Str. 15.
- Zlatušík J.*, arch. a inž. stavebního úřadu pražského:
Obecné a měšťanské školy »u Studánky« v Praze VII. Tab. 6. a 7.
Příčný a podélný řez téchže. Str. 8.

III. Vyobrazení starých památek.

- Kutná Hora*: Západní průčelí chrámu sv. Barbory. Str. 1.
Staré západní průčelí chrámu sv. Barbory před snešením. Str. 3.
Kazatelna z kostela P. Marie na Náměstí. Str. 5.
Kostel sv. Barbory. Pohled z jižní strany. Tab. 10.
Klenba choru kostela sv. Barbory. Str. 11.
Píliř chrámu sv. Barbory. Str. 12.
Nádvoří vlášského dvora po obnově. Tab. 15.
Štít kamenného domu (obnoven arch. L. Láblerem, c. k. stav. radou). Str. 19.
- Vnitřek kostela sv. Trojice (obnoven arch. L. Láblerem, c. k. stav. radou.) Tab. 20.
- Lanškroun*: Dva portály na radnici. Str. 28. (Vyměřil a nakreslil arch. R. Vomáčka, c. k. vrchní stav. rada.)
- Olešnice Dolní*: Sgraffitová výzdoba průčelí kostela. Tab. 36.
Půdorys téhož kostela. Str. 26.
- Praha*: Průčelí bývalé radnice Nového Města. (Rekonstr. dle rytiny Ditzlerovy.) Str. 17.
Půdorys gotické síně v býv. radnici Nov. Města. Str. 18.
Průčelí kostela sv. Jana Nep. na Hradčanech. Tab. 25.
- Praha*:
Půdorys téhož. Str. 22.
Rez téhož. Str. 22.
Vykopané okno z pálené hlíny na stavebníšti domu č. 527-I. (Vyměřil a doplnil arch. A. Wiehl, stav. rada.) Str. 20.
Část sgraffit objevených v arcibisk. paláci č. 59 na Hradčanech. Tab. 30.
- Přestice*: Kostel Nanebevzeří P. Marie. Tab. 57.
- Slavoňov* u N. Města n. M.: Dřevěný kostel sv. Jana Kř. Tab. 52.
Půdorys téhož (vyměřil a nakreslil arch. J. Schulz, c. k. vládní rada a prof. česk. techn. vys. škol). Str. 39.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 7. LEDNA 1903.

Výstavní kapitola.

Ob čas stojí Praha před otázkou, jak reprezentovati se na výstavách pořádaných doma anebo v cizině.

Palčivou a před důležitou stává se otázka uvedená, jde-li o výstavu světové a takové, kdy musí nám záležeti, aby na staroslavné královské město, naši slovanskou Prahu, centrum nově probuzeného historického národa tak bylo upozorněno, jak toho nejen zasluhuje, nýbrž jak to i z politických příčin naprosto nutno.

Mimo to není účinnějšího agitačního prostředku na povznesení návštěvy cizinců, jak exposice, na pravém místě s uměleckým šikem provedená.

Dosud došlo u nás tu a tam k podobným úvahám teprve, když nehoda nás již byla stihla, když k zastoupení našemu na výstavách nedošlo a my tím citelně byli zasaženi. Sotva ale nepříjemný pocit minul, zapomněli jsme a o budoucnost opět nemáme starostí.

V poslední době počínáme s přípravami k výstavě všeslovanské, bylo by dozajista správně, aspoň tentokrát věc doopravdy a za pravý konec vzítí do rukou. Však i tu bude doba krátká, neboť dobře vypravená exposice, vhodné zastoupení velkého města připravuje se a sbírá po leta, a po leta do rozpočtu zařadují sumy, kterých by najednou těžko bylo naléztí a které k pořízení výstavních děl jsou nevyhnutelné.

Za leta nahromadí se ovšem v každém velkém městě spousta výkresů, všelijakých modelů, obrazů, fotografií a jiných předmětů, jež se k účelům výstav domácích zcela dobře hodí, ale co z toho dá se k lesklé reprezentační exposici užítí? Téměř nic; i když to pravidlem jsou věci cenné a důležité.

Příkladem, jak taková výstava reprezentační se připravuje i vypravuje, může nám poskytnouti na př. Vídeň. Nemá toho sice právě nadbytek, ale jsou to samá znamenitá díla, která odborně uměleckým způsobem ukazují ke všem velkým cílům, jež město si vytкло, k nimž přistoupilo a které tak provádí, že staví se jimi mezi nejpokročilejší střediska lidská. Jinými součástkami svého exposičního inventáře konečně

vzpomíná minulosti, jak co na stavitelských památkách se zachovalo, tak co se tu znamenitého událo.

Velkými efektními obrazy olejovými celkových pohledů na město ukazuje se k poloze i rozloze města a k překrásnému jeho okolí; ve skvostných akvarelech od předních mistrů s R. Altem v čele, předstupují před obdivovatele nejen staré okrsky a památné budovy, nýbrž líčí se i velkoměstský život na četných prostranstvích a širokých třídách.

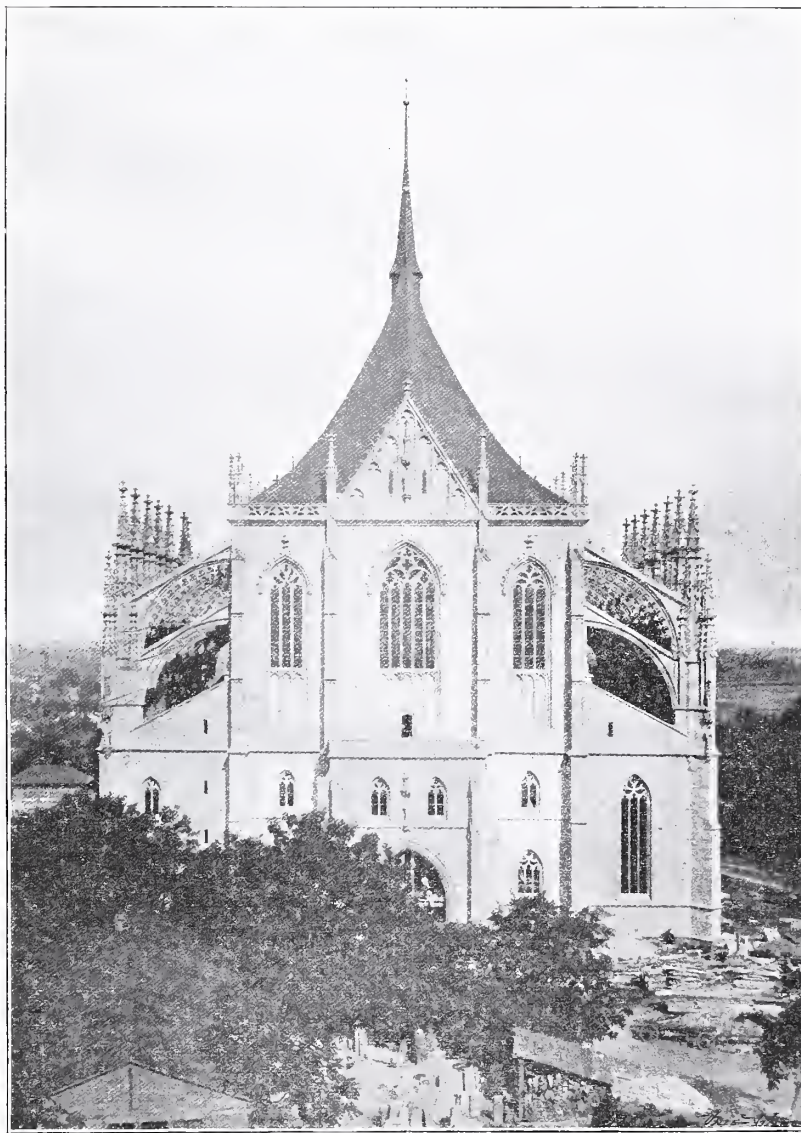
Velikolepými perspektivami a ideálními pohledy s výše na nově založené okrsky milionových budov regulačních a upravovacích podniků při Vídeňce a Dunaji se pak dovozuje, čím se nyní město zvelebují. Nad to nalézá se v exposici místo pro obrazy líčící umělecky aneb politicky významné scény, které své doby v městě se udály (na př. vztahující se k žití Beethovenovu, Mozartovu a j.).

Praha, jež co do skvělé minulosti ve střední Evropě nemá města sobě rovna, jež památkami stavitelskými dozajista nad jiné vyniká a jež pro svou malebnou polohu, kolorit svých partií i nádheru seskupení budov, věží a zeleně jako jedno z nejkrásnějších měst světa bývá uváděno, mohla by při náležité rozvaze připravit si kolekci reprezentativní, na kterou by hned tak někdo nezapomněl.

Kdo popře, že by dva či tři velké pohledy celkové na město, každý tak ke 2 až 3 m šířky (pohled na Hradčany, pohled z Hradčan, pohled z nábřeží Palackého) dokonale umělecky provedené nemohly se měřiti s každým podobným prospektem vůbec. Stará architektonická díla, ze všech období i starožitná ústředí a partie, ne kouty a

koutečky, v odborně i umělecky hotových akvarelech daly by světu ponětí o nejrozmanitějších krásách uvnitř města. Na 10 až 20 pohledů nejprvnější třídy bylo by vždy v Praze látky nadbytek.

Pro reprezentaci novodobého snažení bylo by nutno poříditi nejméně jeden rozlehlý ideální pohled z ptačí perspektivy na úpravu Vltavy, nábřeží, mostů i překladišť

Západní průčelí chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře.

s úpravou Smíchova, Malé Strany, letenské stráně a pláně i velkého jazyku Holešovického obvodu s přístavem a partií za Stromovkou k čistící stanici a toku Vltavy k Podbabě i s oživením, které přinese splavnění řeky.

K tomu přišly by dále pohledy na nejpřednější naše budovy monumentální doby nové. V albách mohla by býti sruška fotografií významných budov i památek, v mapách pohledy a kresby prací inženýrských, kolekce předních závodů industrialních, škol atd. atd.

Že by konečně naše historie politická i umělecká dala hojnost podnětu k významným obrazům, jest nade vší pochybnost a základ v obrazech Brožíkových bychom tu již nyní měli.

Těžko dá se v krátké stati uvést, co vše by mohlo ještě příští výstavní soubor Prahy doplniti, soudím ale, že skvělost jeho každý snadno si představí a o možnosti jeho bude přesvědčen.

Ovšem ozvou se ihned také dvě otázky, jak opatřiti tolik a tolik peněz a jak a kde předměty za drahé peníze pořízené bylo by umísťovati, aby nevzalý zkázu?

O prvním jsme se již zmínili. Bylo by nutno po léta střežiti a do rozpočtu náležitě obnosy zařadovati, necht by se i věc na 10 let rozvrhla, přece bychom ji do příští světové výstavy připravit mohli.

Umístění provedených děl nečinilo by žádných nesnází. — Pro místnosti radnice stávající a příští nové nalezla by se právě tím výzdoba nejpřiměřenější a čím součástky expozicní by měly vyšší cenu uměleckou, tím spíše by i na čelných místech v radnici zavěšeny převzaly úkol, kterým by nejlépe se dovodilo, že jsme nejen národem velké minulosti, nýbrž že přičiniti se chceme i v budoucnosti.

J. K.

Kam postaviti galerii českého umění?*)

Velkodušným darem Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa položen základ k fondu pro zřízení galerie moderního umění českého. Radostná tato událost, jejíž uskutečnění by se nám ještě před několika lety bylo zdálo bláhovým snem, vyvolává s sebou jinou otázku, kterou klademe v čelo této úvahy, totiž kam postaviti budovu galerie?

Pravda, že uskutečnění této stavby jest věcí dosti vzdálené snad budoucnosti, neboť v první řadě bude přiblíženo k aktivování galerie samé, t. j. k soustavnému pořizování sbírek z úroků fondu věnovaného.

Pro sbírky tyto — pokud budou v počátcích — najde se snadno místa v některé ze starších budov, řekněme paláců pražských. Teprve až rozsah jich vzroste tou měrou, že umístění jich bude činiti obtíž, bude možno pomýšleti na stavbu nové, samostatné, vhodné budovy. Avšak otázka místa jest dnes již naléhavá a řešení její jest povinností nynější generace. Uvážíme-li, s jakými obtížemi vyhledání míst pro nové

veřejné budovy v Praze se potkává, uvážíme-li dále závady a nedostatky, jimiž téměř veškeré pražské monumentální budovy jsou stíženy (buď ve své dispozici anebo ve vztazích k ulicím a náměstím), nelze tvrditi, že by bylo předčasným, již dnes promlouvati o vyhledávání místa pro příští galerii.

Má-li jednová nová budova její býti ve svém rozdělení zdárně řešena, bez pout a okovů, kterými jsou obyčejně stísněny a sterými podmínkami zatíženy mnohé podobné úlohy architekta, nutno již dnes ohlížeti se po takovém místě, které by k účelu tomu se hodilo a příští stavbě mohlo býti rezervováno.

Dnes proto, že Praha reguluje celou svou vnitřní oblast, která pro stavbu galerie v úvahu by přijít mohla, a že jest tedy žádoucí, aby v regulačních plánech na ni vzat byl zřetel.

Nemůže být o tom sporu, že budova toho rázu nemůže státi na periferii města. Vytržena z půdy, vzdalující se ruchu všedního života mohla by snad býti světem pro sebe uzavřeným, co vznešený chrám Umění, davům nepřístupný.

Ale poslání své by tam neplnila, neboť by nebyla tím, čím býti má: školou, každému a v každý okamžik přístupnou.

Zevrubným ohledáním a zjištěním skutečně hrožících pohrom uznáno pokračování v restauračních pracích na celém velechrámu nevyhnutelných, toto provedeno. při čemž podporou sněmu král. Českého, města Kutné Hory a korporací bylo možno současně restauraci i po stránce dekorativní tak, jak toho význam cenné památky vyžadoval, provésti.

Nevyhnutelným stalo se i definitivní zakončení velechrámu na straně západní, tam kde koncem XVI. věku stavba přerušena a pouze jalovou zdí bez základů, na pouhém terenu provedenou, zakončena byla. Prozatímní zakončení bylo odstraněno a vysoká loď o jedno travée s přiměřeným průčelím rozšířena, čímž vedle patřičného zakončení také pevná opora proti dalšímu pohybu vysoké lodí získána byla. Posuzovat, zdali nové, na západní straně velechrámu provedené průčelí s ohledem na velkolepé intence, při započetí stavby sledované, patřičně rozluštěno jest, vymyká se z rámce pouhého konstatování fakt; poznamenati však dlužno, že rozhodnutí o trvalém zakončení předcházela obsáhlá výměna názorů mezi ministerstvem kultu a vyučování a ústřední komisí pro zachování stavebních památek, dle kterýchž departement pro vysoké stavby v c. k. ministerstvu přístavbu nového travée ku staré stavbě za nevhodnou uznalo, poněvadž ponechání stávajícího stavu historickému zájmu by více odpovídalo, naproti čemuž ústřední komise pro ideu definitivního zakončení zmíněnou přístavbou se vyslovila.

Restaurace a dostavba chrámu sv.-Barborského provedena byla během devatenácti roků, skončena r. 1902 a vyžadovala nákladu 1 milion korun.

Provádění obsáhlé restaurace chrámu sv. Barbory nezůstalo bez značného vlivu na ostatní památky Kutnohorské a jako stavba chrámu značný vliv na vývoj umění stavitelského v Kutné Hoře máti musila a v následku celá řada nádherných staveb vznikla, tak i prováděním restaurace jmenovaného chrámu sv.-Barborského vzbuzen byl živý zájem pro zachování ostatního dražocenného dědictví uměnilovných předků.

Mnohý z čtenářů má v paměti spustlé a před krátkým ještě časem ku odstranění určené památky Kutnohorské a uzná, jakých škod pro nás vzniknouti mohlo, kdyby záchrana v pravý čas nebyla se dostavila. Tak pustnul chrám Matky Boží »na Náměstí«, kdež presbytář sesutím hrozila, kostel sv. Trojice spustošen v míře nebezpečné, kamenná kašna se rozpadávala a měla úplně odstraněna býti, Vlašský dvůr byl malebnou zříceninou a pod.

FEUILLETON.

Kutná Hora a její památky stavitelské.

Píše Lud. Lábler, c. k. stav. rada.

Památky umění stavitelského v Kutné Hoře, z dob blahobytu pocházející, náležejí k oněm, jež pozorovatele vždy znovu upoutají, na nichž vždy nové puvab sledují a jimi se pokochá. Na důkladný popis pamětihodností Kutnohorských nestačí několik řádek, o těch mohlo by dělati několik naplánovaných knížek, zde podán má být pouze krátký přehled jednak toho, co pro architekta v Kutné Hoře zajímavé jest, jinak předvésti obraz, jak s cennými památkami, které v poslední době rozkladu valně se blížily, naloženo a co pro jejich záchranu podniknuto.

Jest známo, že Kutná Hora nejen celou řadu vzácných památek středověkého stavitelství, ale i celé části města, polohou i stavbami rázu středověkého založení, sobě uchovala.

Co Kutná Hora pro zachování svědků bývalé slávy dosud podnikla, to v celých případech ojedinělých, a zajisté, že by mnoho historických památek takových zadrženo bylo, nebo býti mohlo, kdyby i města jiná v okolí Kutné Hory následovala.

Mezi pozoruhodnější památky náležejí stavby církevní a z těchto nejvýznamnější je chrám sv. Barbory, na jižní straně nad městem, kterýž v roce 1380 tak pravou, drahoukamy umění stavitelského zdořil. Chrám sv. Barbory, jak na podobné památky bohatého. Chrám sv. Barbory, jak na podobné památky bohatého. Chrám sv. Barbory, jak na podobné památky bohatého. Chrám sv. Barbory, jak na podobné památky bohatého. Chrám sv. Barbory, jak na podobné památky bohatého.

Mnohý z čtenářů má v paměti spustlé a před krátkým ještě časem ku odstranění určené památky Kutnohorské a uzná, jakých škod pro nás vzniknouti mohlo, kdyby záchrana v pravý čas nebyla se dostavila. Tak pustnul chrám Matky Boží »na Náměstí«, kdež presbytář sesutím hrozila, kostel sv. Trojice spustošen v míře nebezpečné, kamenná kašna se rozpadávala a měla úplně odstraněna býti, Vlašský dvůr byl malebnou zříceninou a pod.

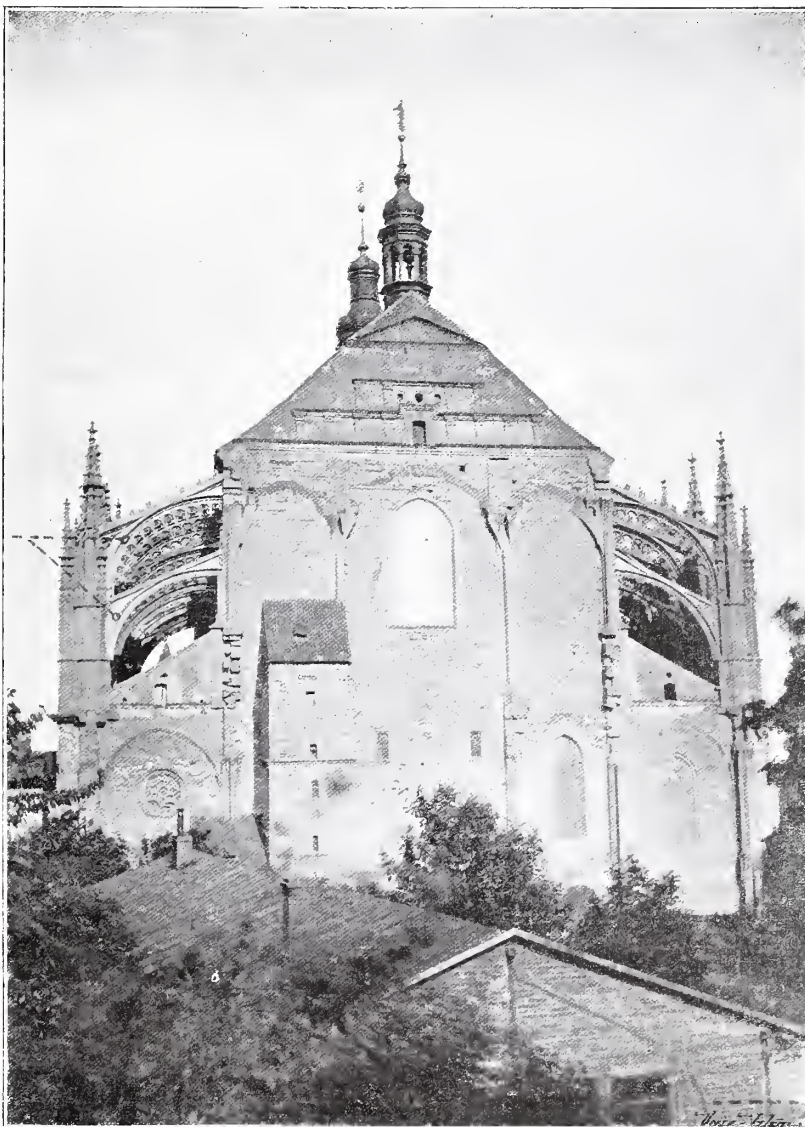
Soudím proto, že jest nezbytným požadavkem, aby příští gallerie stála na středním obvodu města, aby přispěla zevnějškem svým k jeho nádhernému zjevu v místech, která vznešeností svou uchvacují nás i cizí ke každodennímu obdivu.

Míním tím Malou Stranu. Proč? Na Novém Městě ztěží bychom dnes našli dostatečně velké, volné prostranství, které by se k tomu účelu hodilo. Rovněž tak na Starém Městě. Spíše ovšem v obvodu assanačném, zejména na jeho pobřeží. Ale i tu, nehledíme-li k otázce finanční vůbec, nelze naléztí takové místo, které by již svou polohou zajistilo budově velkolepý účinek. Stavěti na nábřeží jednu monumentální budovu vedle druhé jest sice jednoduché, pohodlné řešení, ale svědčí o naprostém nedostatku architektonického citu. Ano, Praze schází (mimo staré památky) ony »points-de-vue«, které tak často v rozpravách našich parádují. Víme arci, že příčinou toho jsou jiné okolnosti, neboť v Praze jest ideálem naprosto nedostižným, ony ohromné oběti sehnat, které mnohdy zapotřebí jsou k dosažení věci zdánlivě nepatrné a přece tak důležité: dominantního místa. Místo takových vlastností pro budovu gallerie naléztí lze (mluvě stále o vnitřním obvodu města) pouze na Malé Straně.

Bohudíky nalézají se zde dosud mnoho komplexů nezastavěných, málo využitých, které volají po vhodném využitkování a které vykazují veškeré vlastnosti, připomínající volné, vhodné rozvinutí dle potřeb půdorysu, zajišťující pro vždy dostatečný přístup světlu. Ale i jiné vlastností rázu jaksi zevnějšího skytá obvod Malé Strany. Její poetické ústředí, kouzlo, jímž obestřely ji věky, činí ji zvláště vhodnou pro ústav kulturní toho rázu.

Ano, i nejkrásnější šperky přírody: zeleň a vodu, jež mohou při velkém zevním účinku příští budovy spolupůsobiti, máme zde k dispozici, čehož jinde není.

Uvážíme-li dále snadnou přístupnost, pohodlné komunikace a naproti tomu onen klid, jež budova podobného významu i v samém středu města míti musí, konečně pak i tu okolnost, že zde krásný obrys co nejlépe by k platnosti přišel a skutečným obohacením panoramatu hradčanského by se stal, vidíme, že jest zde tolik okolností a podmínek příznivých, že by bylo hříchem, jich nevyužítí.

Staré západní průčelí chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře před snešením.

Řádky následující mají býti pouze impulsem, aby příslušným korporacím dána byla příležitost již nyní otázkou touto se zabývatí, o ní uvažovati a k řešení jejímu přispěti.

Nemají-li úvahy tyto míti čistě theoretický ráz, musí vycházeti od jistého půdorysného dělení na základě předpokládaných potřeb.

Předpokládáme tudíž všeobecně, že gallerie naše obsahovati má minimalně:

1. Velkou dvoranu pro skulptury s vrchním světlem,
2. 2—4 sály pro velké obrazy s vrchním světlem,
3. řadu kojí pro malé obrazy s postranním světlem,
4. místností správních.

V následujícím bude uvažováno o různých místech Malé Strany a poukázáno na jich výhody a nevýhody z podrobnějších studií vyplývající.

1. Gallerie na místě Újezdských kasáren.

Jakmile otázka zřízení gallerie pronikla do veřejnosti, bylo publicistikou naší poukazováno na příští její umístění, a sice na Újezdě, na místě nynějších kasáren.

Uvažujeme tedy: jest místo toto způsobilé, nebo docela výhodné?

Zastancům této myšlenky zajisté tanul na mysli prospekt v ose nového kamenného mostu a ulice Chotkovy s monumentální budovou co zakončením na úpatí Petřína.

Ve skutečnosti však věci vypadají poněkud jinak. Při malé šířce ulice Chotkovy (= 18 m) nelze o zakončení prospektu budovou monumentální mluvit, neboť by tu přišel k platnosti pouze risalit, buď střední aneb boční.

Vedle toho dlužno uvažovati o tom, zdali není nejkrásnějším ukončením tohoto prospektu otevřený pohled na Petřín, jehož zastavěné úpatí jediné v pohledech příčných ulic se otevírá. A tu dospívám k závěrku: Nejkrásnějším zakončením ulice Chotkovy jest otevřený průhled do zeleně Petřína, kterého by bylo možno jednou k provedení nřjato

kého monumentálního motivu použití. (Schodiště ve spojení buď s pomníkem národním, nebo kaskadami, aneb výstupem do sadů na Nebozízek.)

(Pokračování příště.)

Portál a kovaná vrata domu

p. čís. rady Boh. Bondy-ho na Poříčí v Praze.

Arch. Jos. Fanta. Tab. 1.

Vrata tato, umělecky i řemeslně vynikající kus umělé práce zámečnické, provedena byla dle návrhu arch. Jos. Fanty firmou K. Bittnera r. 1885.

Návrh divadla pro Sofii (Srědec).

Arch. Ant. Balšánek. Tab. 2.

V dubnu r. 1900 vyzván byl autor bulharským ministerstvem

kultu a vyučování vedle vídeňské firmy Hellmer a Fellner ku podání předchozího návrhu Národního divadla v Sofii.

Budova určena jest převážně pro činohru, ale má být schopna i pro operní produkce. Pojmouti má ve dvou pořadích 800—900 diváků, z toho 300 na galerii a ca. 100 v ložích.

Pro dvůr určen jest zvláštní příjezd (v levo) se samostatným schodištěm, salonem a loží prosceniovou. Dispozice vyhovovati má veškerým uměleckým, praktickým i divadelně-technickým požadavkům, jaké se na moderní divadlo kladou.

Stavební náklad nemá obnáseti více nežli 600.000 fr. ve zlatě.

V témže roce vypuknuvší desátkové nepokoje a finanční nesnáze bulharské vlády oddálily rozhodnutí o obou podaných projektech, které dle došlých zpráv má se státi letošního roku.

Intérieur z výstavy architektury a inženýrství v r. 1898.

Návrh ř. dek. arch. Ed. Kadraby. Tab. 3.

Na čestnou upomínku činnosti zvěčnělého přinášíme dnes reprodukci interiéuru z výstavy architektury a inženýrství r. 1898. Elegance a jemný vkus, jeví se v interiéuru, jsou zajisté dosud v dobré paměti. Interieur byl proveden od firmy Jindr. Röhrs v Praze.

Zatecká brána v Lounech.

Měření a restaurační návrh arch. Kamila Hilberta, stavitele dómu v Praze. Tab. 4. a 5.

Západní vchod do zdi vnitřního města uzavírala již od dob prvního ohrazení brána Zatecka, lepe řečeno brány, an byly jistě nejméně dvě za sebou.

Městské zdi, dnes ještě ve zbytcích zachované, nejsou původu nejstaršího, pocházejí teprve z konce 15. století, z panování Vladislava II. Lítěže I o braně, kterou na tabulkách 4. a 5. v reprodukci přinášíme, říci. Rok jejího založení je nám dosud neznámý; leč možno jej položit do posledních desetiletí století 15. a to jak pro detail architektury, tak i vzledem k latinskému, nad obloukem brány umístěnému nápisu, datovanému rokem 1500.*)

Dokončení dle původního návrhu brána se však nedočkala. Třeba že známo, jak zachovala se až do roku 1842 (reprodukce na tabulce 5. vpravo) a podsebití hlásí se jako staré, nemůžeme přece toto považovati za původní. Pro náhled ten máme více dokladů. Willenbergova kresba města Loun z roku 1602,**) která pro toho, jenž město a jeho památky (stavající a zaniklé) zna, platí za neobyčejně věrohodnou a v detailech úplně správnou, vykazuje při braně Zatecké jiné zakončení, než jak se nám v několika kresbách z předešlého století zachovalo.

Avšak ani detaily podsebití, které na jmenovaných kresbách vidíme, neukazují na konec 15. století, jsou nejméně o 100 let mladší. O dalších dokladech zmíníme se později.

Z původního návrhu známo jen přízemí, první patro a 4 hladké vrstvy druhého patra, celkem asi 12 m vysoký.

Pudorys brány měří asi 10*70 m a šířky a 2*75 m hloubky. Přízemí tvoří plně zdívno, prolomené jen průjezdným otvorem. V prvním patře tvoří slabé hlavní zdi (přední 69 cm a zadní 51 cm) pokojík v světlosti 5*00 / 1*54 m, opatřený srupekem o šesti profilovaných tráncích. Clánkování těchto trámů je sice ještě gotisující, leč sotva z konce 15. století, spíše o několik desetiletí mladší. Vchod do této světničky je se strany jím, dříve z městských zdí, dnes z půdy sousedního domu.

Druhé patro je, jak již praveno bylo, nedokolené, jen 4 kvádřové vrstvy vysoké. O tom, že tyto vrstvy neměly sloužiti původně za bezprostřední podezdívku podsebití, svědčí i tyto okolnosti. Dvěře taktéž k jihu obrácené, přerušily byly bývalým podsebitím asi v polovině jejich potřebné výšky a nebyly proto způsobily ani pro vstup do 2. patra ni do podsebití. V ose oken prvního patra vykazují kvádřové vrstvy mezery, v kterých mohla býti založena lavice oken pro obmýšlené druhé patro. Prolomené lavice byly snad vylomeny, když se později podsebití založilo. Vodotěsné trámce podsebití byly na hotové kvádřové vrstvy, bez přechodu položeny a vislé dřevěné krákorce jen na plochu kvádrů nalpínuty. Byly tedy jen ozdoba a žádnou konstrukční součástí podsebití.

Strany západní, jižní a severní zbudovány jsou v celé výšce z pečlivě opracovaných opukových kvádrů. Strana východní (k městu) ze zdíva z kamene lomového. Původní cokl brána zvednutím terrainu ztratila.

Kdo Zateckou bránu zakládal a stavěl, nemůžeme dnes ještě říci. Mikovec***) a taktéž i Grueber ř.) vyslovují sice určitý náhled, že mistr Benes, stavitel chrámu sv. Mikuláše. Leč ani se stavbou lounského chrámu ani s přímým Benes (Beneditka) nemá článkování brány nic příbuzného.

Ze by chtěla býti kopii mostecké věže Pražské, jak Grueber uvádí, je zbytečně vyvracet, nema s touto nic jiného společného než — účel.

Návrh rekonstrukce dnešního zbytku brány povstal bez praktické příčiny, neb dostavba taková nikdy obmýšlena nebyla. Povstal jen z touhy zprávit se o dokončení brány na základě přesného poznání staré části zřetelem na okolí z naší doby. Dřevěné podsebití ve výši jen 12 m a v současném domě, sotva by bylo dnes přípustno.

Kamil Hilbert.

Poznámka k tab. 57. v č. 12. r. I. „A. O.“

Dle datem k nadpisu této tabulky podotýkáme, že plastika dvorany vpravo v horní části jest dílem firmy K. Novák ve Slupech.

SMĚS.

Spolek pro veřejné zdravotnictví vypisuje soutěž na krematorium s tak směšně malými cenami, že se nedá z této soutěže žádný příznivý výsledek očekávati. Není-li dosti prostředků na přiměřené ceny, proč neobjedná se práce ta za slušný honorář přímo u některého architekta; spolek by tím získal sice jen jediné, ale za to pravděpodobně promyšlené práce. — Což jest možno tak podceňovati onu sumu technické, ano i pouhé grafické práce, která se do takové konkurence vloží? Uváží vůbec někdo, jaký honorář, a to právem, bylo by možno požadovati za stejnou sumu myšlenkové práce jiného oboru, na př. právníkovy? Ci domnívá se někdo, že účastní se architekti soutěží jenom z dlouhé chvíle? Spočíval by v tom věru kus trpké ironie na poměry naše, beztoho dosti neutěšené.

V záležitosti pražského Národního domu usnesl se sbor obecních starších král. hlav. města Prahy ve své schůzi, konané dne 29. prosince m. r., aby se jednalo se Živnostenskou bankou o slevu z ceny pozemku a aby se o výsledku podala v nejbližší schůzi sboru zpráva.

VYPŠANÉ KONKURENCE.

Ve příčině konkurence spolku pro veřejné zdravotnictví na krematorium viz dotýcnou poznámku výše.

Konkurence na budovu měšťanské dívčí školy v Úpici. — Lhůta od 15. února 1903. I. cena 300 K, II. cena 200 K. — Městský úřad v Úpici.

BIBLIOGRAFIE.

Jansa—Herain, Stará Praha. Nakladatelství B. Kočího musíme býti povděční za vydání tak mnohého díla uměleckého. Jest to tím záslušnější, jelikož vydávání nákladných děl uměleckých není v našich poměrech vždy obchodnický vědným. Stará Praha přichází ještě tak právě v čas. I přes všecku ideální snahu vidíme, že přece jen mnohá umělecky zajímavá budova ustupuje neuprosným poměrům reálním a že tím ta stará naše Praha nemá téměř co den svoji podobu a dokonce ne vždy na svůj prospěch. Za těch okolností plní důležité poslání dílo, jehož úkolem jest, zachytiti řadou obrazů pohledy na starou Prahu, jaká byla na sklonku 19. věku. Úkol ten výborně vystihuje Klášterský ve svém poetickém proslvu:

Rychle, rychle, nežli nám na vždy zmizí,
nechme tahnout obrazy starý Prahy
před zrakem, který snít a vpíjet
chce v její se krásu.

Volbu autorů Jansy a Heraina dlužno nazvati jako zvláště šťastnou. — Pravě v minulých dnech měli jsme příležitost v Rudolfinu spatřiti originály akvarelů Jansových, takže můžeme posouditi i věrnost jejich reprodukcí. Snad je místy kolorit akvarel Jansových pastosní, ale co nás s nimi zvláště zblíží jest, že umělec — patrně úmyslně — nevyhledává a nevnučuje nám náladové efekty a světelné hříčky, máje jediné na mysli, aby dotýcný předmět prostě a věrně zachytil. A to pravě nám činí jeho obrazy Staré Prahy tím milejší. Nad to dlužno zvláště vytknouti, s jakou pietou a zdarem dovede krajinář Jansa vyhověti detailům architektonickým. Ze autor části textové, konservator Herain, jest u nás znalce k takovému úkolu nejpovolnější, o tom není nejmenší pochybnosti. Kdo měl vůbec kdy příležitost seznati bohatství jeho dat, s mravenčí píli snesených, a příklady jeho obdivuhodné paměti, se kterou data ona s patra reprodukuje, musí uznati, že se jeho interpretací teprve zosobňují slova: »saxa loquuntur«. — Reprodukci akvarel trojbarevným tiskem opatřila »Unie« v takové dokonalosti, jaká české reprodukční technice zjednáva uznání a za hranicemi. — O »Staré Praze« možno říci, že ceny její časem bude ještě přibývat. Tak jako zajímavé jsou pro nás rytiny 17. věku s celkovými pohledy od Sadelera, Hollara a Folperta z Aiten-Allenu, aspoň právě tak cenný odkaz spočívá ve »Staré Praze« pro doby příští. A. Bf.

Dílo — list věnovaný původní tvorbě české hlavně dekorativní: Dle tohoto nadpisu dalo by se souditi, že máme před sebou soupeře. Není tomu tak, nýbrž nalézáme spolupracovníka, jehož heslo doplňuje náš program. Rozsah i účel »A. O.« nedovoluje obírati se uměleckým průmyslem dostatečnou měrou a přece moderní doba klade takový duraz na jeho pěstování. Přichází nám tudíž list, jenž chce se uměním dekorativním zabývat, nanejvýše vhod. List vychází ve formě, jaká daným poměrům nejlépe vyhovuje. Čtvrtletně malého výjiti číslo o 6 arších s četnými ilustracemi, jedinému pro to číslo zvolenému odvětví uměl. prům. věnovanými, a pak měsíčně číslo o 1—1½ archu pro běžné zprávy umělecké. — Vyšla dvě čísla »Díla« ukazují, pokud redakce svůj program dodržuje. Naše čtenáře bude asi nejvíce zajímati ona část dekorativní, již reprezentuje obsáhlý článek p. rekt. Kouly: »Několik dat o české majolice« s obrazy počínaje slavnými českými majolikami renaissance až do výrobků keramiky moderní, dále Aug. Němejce: »Fragmenty opony měst. divadla v Plzni a E. Nováka bronzové štítky, v prospektu vyřezávaný rám od J. Fanty a police prof. Kastnera. Zbytek pak věnovan J. Nowopackému, Ženiškoví, Alšovi, Amortovi, Knípferovi, J. Maudroví atd. — Vítáme upřímně záslušnou tuto publikaci českou a přejeme jí co největšího rozšíření jakož i ocenění ušlechtilých její snah.

*) Polit. okres Praha, č. 12. r. I. „A. O.“

**) Polit. okres Praha, č. 12. r. I. „A. O.“

***) Polit. okres Praha, č. 12. r. I. „A. O.“

*) Polit. okres Praha, č. 12. r. I. „A. O.“

*) Polit. okres Praha, č. 12. r. I. „A. O.“

*) Polit. okres Praha, č. 12. r. I. „A. O.“

*) Polit. okres Praha, č. 12. r. I. „A. O.“

*) Polit. okres Praha, č. 12. r. I. „A. O.“

*) Polit. okres Praha, č. 12. r. I. „A. O.“

*) Polit. okres Praha, č. 12. r. I. „A. O.“

*) Polit. okres Praha, č. 12. r. I. „A. O.“

*) Polit. okres Praha, č. 12. r. I. „A. O.“

ARCHITECTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 4. ÚNORA 1903.

Kam postaviti galerii českého umění?

(Pokračování.)

Tím ovšem úvahy naše dostanou se do pevných hran, ježto staveniště budovy jest tím přesně dáno, a sice v šířce bloku vzniklého mezi Újezdem a novou ulicí na úpatí Petřína, s ním rovnoběžnou. Pokud se týče postranního omezení, mohou nastati dvě alternativy:

1. buď vezme se za základ nová ulice v prodloužení ulice Říční (obr. 1).

2. aneb rozšířená ulice k lanové dráze (obr. 2).

Alternativa druhá připouští ovšem daleko mohutnější rozvinutí půdorysné, ale jsou zde vážné závady estetické i praktické, které činí místo toto přímo nezpůsobilým. Předně: ani v jednom, ani v druhém případě nebyla by budova umístěna tak, aby tvořila jakýs point-de-vue; jest beze všech vztahů osových k důležité ulici Chotkově a navazuje nejvýš na osu ulice Říční aneb protější budovy Malostranské Sokolny. Újezd sám, i po svém rozšíření na 25 m, zůstane pouhou třídou, ze které rozsáhlou frontu budovy bylo by snad možno v silném zkrácení přehlédnouti, nikdy ne však celou budovu, počítanou na velký dojem z dálky.

Situování budovy těmito způsoby není možné a bylo by těžkou chybou architektonickou, jak vzhledem k stavbě samé, tak vzhledem k Malé Straně.

Závažnější však jsou ještě poměry výškové.

Rozdíl v niveau mezi Újezdem a novou ulicí na úpatí Petřína navrženou obnáší:

a) v ose ulice Chotkovy:

$$204\cdot00 - 192\cdot67 = 11\cdot33 \text{ m,}$$

b) v ose ulice Říční:

$$202\cdot00 - 193\cdot80 = 8\cdot20 \text{ m.}$$

Ježto budova příští galerie mohla by býti pouze jednopatrová, jest přirozeno, že v každém případě, i když myslíme si ji proti Újezdu as o 2·50 m zvýšenou, jak na obr. 3. naznačeno, bylo by přízemní patro na své zadní straně zcela v terrainu utopeno, což z ohledů praktických (vlhko, špatné světlo) a hlavně estetických jest naprosto nepřijatelné.

Újezd sám, co ulice s čilou frekvencí nákladů, nehodí se pro situování monumentální budovy, přece jen ticha a klidu vyžadující.

II. Komplex nynější c. k. zbrojnice.

Přichází tu v úvahu

1. budova sama,

2. komplex skladišť a nádvoří k ní patřících.

ač 1. Známo, že budova nynější c. k. zbrojnice pozůstává ze 2 částí a sice z části starší, z konce XVI. století pocházející, již spatřujeme na rytině Sadelerové z r. 1600., a z části mladší, stavěné hr. Václavem Michnou z Vacínova v 1625–1635, kteráž zůstala nedokončena.

Část starší, špatně založená, zbudována byla při přeměně ve zbrojnici r. 1772. své charakteristické ozdoby štítové a střední její risalit o patro zvýšen. Vnitřní její rozdělení stálými přestavbami stalo se tak bezcenné a chatrné, že v ohledu konstruktivním o nějaké řádné rekonstrukci mluvíti nelze, ač by znamenala znamenité obohacení Újezda, na památky z dob starších chudého.

Umělecky nepoměrně cennější jest část mladší z doby pozdní renaissance. Autor její není pohříchu znám. Bylo by zajisté přáním všech umění milovných kruhů, aby pravé křídlo této budovy bylo dostavěno. Myšlenku tuto, hlavně z ohledů uměleckých se zamlouvající, možno však schvalovati pouze tehdy, jestli předem bylo by lze najíti pro budovu dostavěnou vhodný nějaký účel, který by náklad na dostavbu ospravedlňoval. Prověsti rekonstrukci obou částí, starší i mladší nebylo by z příčin praktických doporučitelné, poněvadž přední část do Újezda nanejvýš k účelům administrativním po úplné přestavbě by se hodila.

Vždy pak scházelo by mezi oběma částmi žádoucí interní spojení, ježto budova přední založena jest bez chodeb.

V uvážení těchto důvodů přichází se k tomu, že by se doporučovalo, pouze mladší část býv. paláce Michnovského adaptovati a dostavbou pravého křídla doplniti, část starší do Újezda pak odbourati a doplniti s ní novou stavbou v jeden organický celek, tak že by se příští tato budova co jediná, prakticky disponovaná a umělecky vyvinutá stavba representovala.

Interess archeologický musil by tu být obětován (totiž restaurování části starší podle rytiny Sadelerovy), za to však získána by byla budova prakticky účelná při intenzivním využití místa.

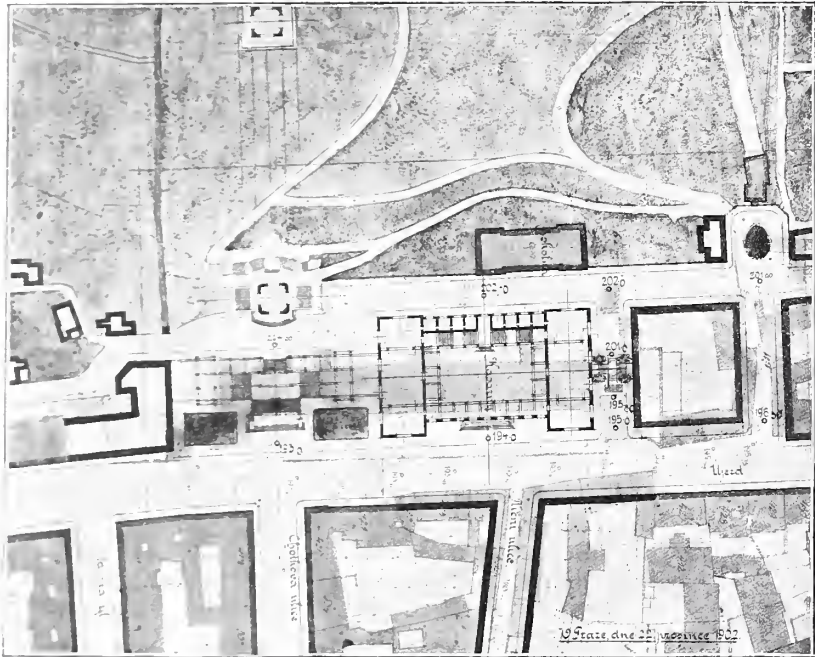
V půdorysné skizze (obr. 4.) naznačeno, jak by budova tato upravena býti mohla pro účely příští galerie umění.

Kazatelna z kostela P. Marie na Náměti v Hoře Kutné.

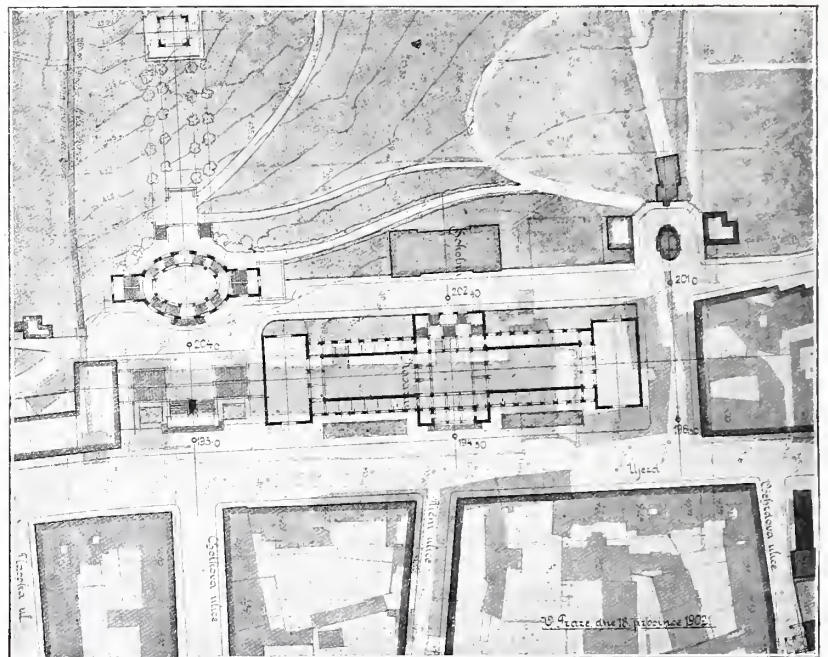
Poněvadž jisto jest, že teprve po létech bude možno ke stavbě vlastní gallerie přistoupiti, musí předměty zakupované do té doby provisorně býti umístěny, a tu není snad nevhodno, uvažovati o tom, zdali stávající křídlo se středním risalitem býv. paláce hr. Michny k tomuto dočasnému účelu adaptováno býti by nemohlo.

Stavební stav této části jest zcela dobrý, tak že poměrně nepatrným nákladem dala by se vhodně k účelům musealním upravit.

Obr. 1. Situace budovy gallerie na Újezdě. — Alternativa I.
1:2886.

Výhody toho leží na snadě. Nyní kdy obec pražská vyjednává s c. k. vojenským erárem o koupi celého komplexu c. k. zbrojnice, bylo by záhodno, kompetentní kruhy s myšlénkou touto seznámiti; kdyby se seznalo, že by místností vyhlédnuté uvedené potřebě daly se přizpůsobiti, nebylo by snad nemožné, že by Jeho Veličenstvo císař František Josef budovu c. k. zbrojnice z vlastní moci přímo tomuto účelu věnovati a z fondu darovacího adaptovati dání ráčil.

Obr. 2. Situace budovy gallerie na Újezdě. — Alternativa II.
1:2880.

FEUILLETON.

Kutná Hora a její památky stavitelské.

Píše Lud. Láblér, c. k. stav. rada. (Pokrač.)

Zajímavý kostel Matky Boží na Náměti, ve druhé polovici XV. věku na zbytcích staršího kostela zbudovaný, jest stavba třílodní o stejné výšce kleneb, s prostornou presbytář. Z šesti štíhlých, bohatě článkovaných piříů v lodi rozvětluje se nádherná síťová klenba s mnohonásobně se prostupujícím žebrovím, kdežto presbytář sklenutá jest klenbou křížovou, jejíž svorníky a sbíhající se žebroví bohatou figurální výzdobou vynikají. Zejména na svorníku nad hlavním oltářem vytesáno jest poprsí Matky Boží uprostřed paprsku, na každém pak žeburu klenby znázorněn v reliéfu anděl pod baldachyem. Věž imposantních rozměrů, v průčelí kostela cele z kvádrů provedená, vyzdobená jest štítky se znaky horníckými, pod hlavní římsou pak obloučkovým vlysem s visícími lilijemi a panelováním.

Chrám Matky Boží, několika požáry a »časovou« opravou v době baroku značně poškozený, restaurován byl v l. 1876-87 nákladem obce Kutnohorské s nevšední péčí, při čemž však pěkná křuchta ze XVII. stol. a zajímavé renesanční schodiště při severní straně věže přistavěné uchované zůstaly. Nynější nízká střecha kostela datuje se z let třicátých předchozího století, původně stávala nad lodí vysoká stanová, podobná nyní střední střechě chrámu sv. Barbory, která as vlivem Beneše z Loun, který podobně jako Rejsek ku dostavbě chrámu dohlížel, zřízena byla.

Známa skvostná kazatelna z opuky Bělohorské ve slohu gotiky novověké, neobyčejným bohatstvím ornamentální a figurální výzdoby se hoností, znešvařena byla mnohonásobným nátěrem a také značně poškozena. Byla r. 1900, hutí sv. Barborskou restaurována. Také vzácné křídlové oltáře, dříve na křuchtě se povalující, došly po patřičné úpravě svého použití, bytve v presbytáři a bočních lodích opět umístěny.

Restauraci chrámu Matky Boží následovala obnova kostela sv. Jana Nepomuckého, barokní to stavby v l. 1734-53 dle plánu M. Kaňky propracované. Kostel sv. Jana jest stavba jednodušší uslechtilé koncepce, s jednoduchou a dlema, do lodi vsunutými nízkými věžemi. Obnova kostela pro větší koncepcí po stránce dekorativní a to vně i uvnitř, kde zejména skvostná výzdoba štuková, umělé mramory a polychromie umělecky sv. Frejky, na třech kopulích lodě od Františka Palca mramor, ponejvíce při opravě nedotčené a vypraveny pouze tam, kde umělecké účelům v klenbě pvcstaté zachovány býti musily.

Došlo k výškové restauraci kostela sv. Jakuba, farní to kostel Kutnohorský, v roce 1877. Hráz po nezdolné restauraci z r. 1877., kdy větší křídlové oltáře stavby značně osekány byly, nutnou se stala. Vysoký

kostel sv. Jakuba, ve století XV. zbudovaný, imposantními rozměry vynikající, jest taktéž stavba třílodní o stejné výšce kleneb, s dvěma průčelními věžemi, z nichž však pouze věž severní zúplna vybudována jest.

Zajímavé jest při kostele sv. Jakuba, že hlavní průčelní portál posunut jest značně ze středu, což as z toho důvodu nutným se stalo, že hlavní průčelní zeď po levé straně dutinou šnekového schodiště seslabena jest.

Poslední restaurace na tomto chrámu provedené vztahují se na znovuzřízení ostění, prutová a kružeb oken, znovuzřízení severního, dříve zazděného portálu, veškerých říms a výměnu dlažby v celém prostoru kostela. Připomenouti dlužno, že také na kostele sv. Jakuba stávala druhdy vysoká střecha, kteráž po požáru nynější nevkusnou nízkou nahrazena byla.

Kostel chová mnohou vzácnou památku, zejména gotické chorové stolice, starobylou křtitelnicí cínovou, bohaté barokní zpodobnice, Skřetův obraz »Pieta« a mnoho jiných.

Malý, avšak uslechtilý kostelík sv. Trojice, na západní straně v nepatrné vzdálenosti za městem stojící, založen byl již před válkami husitskými, dokončen však teprve koncem XV. století. Loď chrámová, rozměru skoro čtvercového, rozdělena jest čtyřmi útlými, pouze 42 cm silnými sloupy, kteréž lehkou křížovou klenbu nesou, na 9 polí, z nichž střední, v části vítěznému oblouku nejbližší, se rozbíhá, obě pak s touto částí sousedící klenby značně se zúžují. Na průčelí štíhlé věže spatřujeme v bohatém reliéfu znázornění práce v dolech, nad tímto velkým znak hornícký, dvěma »havěři« nesený a nejvýše pak znak mincmistra Smiška z Vrchovišť.

V presbytáři nalézá se nádherné sanktuarium s bohatou ornamentální výzdobou a ve skupinu vysokých fiál vyběhající.

Také tato vynikající, zanedbáním velice sešlá stavba dočkala se obsáhlé restaurace, kteráž v l. 1897-98 nákladem obce Kutnohorské provedena byla, čímž budoucnosti zachována jest.

Připomenouti dlužno, že kostel sv. Trojice opatřen byl původně nad presbytář obranným ochozem, vrchní pak patro věže zbudováno co hrázděné zdívo — obě nebylo však při restauračním návrhu z bezpečnostních ohledů schváleno a proto také neprovedeno.

Došlo konečně i ku dlouho odkládané restauraci a přestavbě Vlašského dvora, kteréž svého času značný rozruch vyvolaly. Vlašský dvůr, bývalé to sídlo králů českých a mincovna Kutnohorská, poblíže »Vysokého kostela« sv. Jakuba nad údolím Vrchlice zbudovaný, zakoupen byl roku 1881. od horní správy obcí Kutnohorskou již co úplně spustlá, rozkladu se blížící budova. Dle prvních, za příčinou obmyslené přestavby veřejným konkursem získaných návrhů, ustoupiti měly staré části Vlašského dvora rozsáhlým, dvou- až třípatrovým budovám, v nichž veškeré školy Kutnohorské soustředěny býti měly. (Pokračování.)

Jinak ovšem, koupí-li obec Pražská budovu c. k. zbrojnice sama, musí ji rovněž nějakému účelu věnovati a značným nákladem ji restaurovati sama. V případě tomto, jak snadno pochopitelně, dostavba krásné této památky stane se illusorní.

Za tím účelem by se doporučovalo, aby naše obecní representace vstoupila v jednání s nově jmenovaným kura-

toriem gallerie česk. umění, aby toto v tom případě, že myšlénka tato souhlasu dojde, obrátilo se přímo k Jeho Veličenstvu o nejmilostivější přenechání a restaurování býv. paláce hr. Michny k dočasnému umístění předmětů pro gallerii česk. umění zakupovaných.

(Pokračování.)

Obecné a měšťanské školy „U studánky“ v Praze VII.

Tabulky 6. a 7.

Návrh architekta Josefa Zlatníka, inženýra úřadu stavebního král. hlav. města Prahy.

Jakého obrovského rozmachu dosáhla květající průmyslová část Prahy — Holešovice-Bubna — v době svého připojení a s jakou láskou pečuje obec král. hlav. města Prahy o své školství, ilustruje nejlépe srovnání počtu škol v době připojení a počtu školních budov nynějších. Kdežto v době svého připojení, r. 1884 byla v Holešovicích-Bubnech toliko jediná čtyřtřídní škola smíšená, vzrostl počet rozsáhlých budov školních v době poslední na pět, s více než sto třídami.

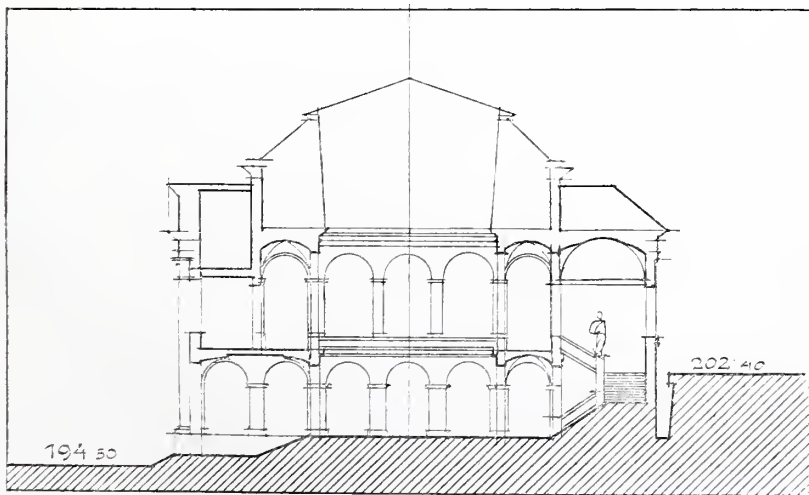
Poslední z těchto budov, jejíž reprodukci v dnešním čísle přinášíme, postavena jest volně v sadu »U studánky« na čís. parc. 556/2, 557, 558 a 559 16 a zastavěná plocha její měří 1823·48 m². S kopáním základů, jež vykazují velmi různé hloubky od 3 až do 8·5 m — bývalat v místech těch rokle teprve před krátkým časem zasypaná — započato dne 23. května 1901. Vzhledem k těmto značným rozdílům hloubek a za účelem zamezení nestejného sedání zdiva, užito v základech střídání, ve vrstvách 0·50 m vysokých, zdiva z cihel struskových a ložné opuky, kteréžto opatření okázalo se býti velmi účelným, ježto až do dnešního dne neobjevily se ani vlasové trhliny ve zdivu nad terrainem. Téhož roku dne 27. září dosaženo rovnosti a stavba přezimovala pod střechou. Roku následujícího dokončeny pak práce vnitřní a dne 15. září 1902 odevzdána stavba svému účelu.

Topení zařízení centrálné, parou o nízkém tlaku a spojeno s účelovou ventilací.

V budově umístěny jsou školy obecné i měšťanské, chlapecké i dívčí, pod společnou vždy správou a ve třetím patře umístěna provisorně na dobu čtyř roků c. k. reálka.

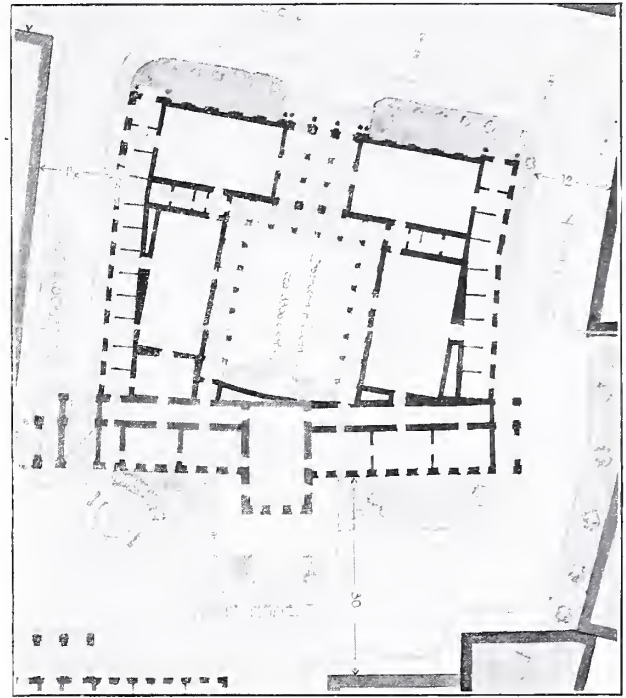
V následujícím uveden jest výpočet firem, na stavbě zúčastněných a výše nákladu dotyčné práce:

1. Emanuel Dvořák: Práce zednické a nádennické s dodáním válcov. nosičů	K 292.576·47,
2. Lud. Šalda: Práce kamenické	» 19.972·09,
3. Václav Hrabě: Práce tesařské	» 32.620·77,
4. Frant. Brož: Práce klempířské	» 3.252·48,
5. Vojtěch Jabůrek: Práce pokrivačské	» 5.772·42,
6. Václav Dufek: Práce truhlářské	» 19.191·16,
7. Josef Tůma: Práce zámečnické	» 11.208·00,
8. Āar Tietzová: Práce natěračské	» 5.490·13,
9. Ceník Bramberger: Práce sklenářské	» 6.391·88,
10. Fir. »K. Heiniřz a spol.«: Práce parketářské	» 17.292·20,
11. J. Vorel a J. Capek: Práce štukatérské	» 2.777·20,
12. Josef Fuchs: Práce kamnářské	» 608·00,
13. První Česko-moravská továrna na stroje v Praze: Ústřední topení	» 100.000·00,
14. Josef Kovanda a spol.: Zařízení vodovodu, closetů a sprchových lázní	» 12.532·82,
15. Obecní plynárny: Zařízení plynovodů	» 9.384·02,
16. Frant. Scholle: Zařízení hromosvodů	» 1.483·52,
17. Arnořt Enders: Záclony	» 1.189·20,
18. Josef Hlaváček: Práce malířská	» 396·00,

Obr. 3. Řez budovou gallerie na místě Újezdských kasáren. 1 : 720.

19. Vojtěch Bartoněk: Vymalování lunett portálu a obraz sv. Václava K 1.100·00

Obr. 4. Adaptovaný býv. palác hr. Michny pro gallerii českého umění. 1 : 1200.

Inventář:

20. Tržnice společenstva truhlářů v Praze: Nábytek pro školu dívčí	» 12.638·02,
21. Václav Dufek: Nábytek pro školu chlapců a šatny na chodbách	» 15·874·35,
22. Boh. Pajkr: Tělocvičné náčiní	» 3·765·20,
23. J. Rejna a J. Černý: Varhany	» 2.800·00,

Úhrnný náklad korun r. č. 578.315·93.

Srovnáním celkového nákladu a zastavěné plochy obdržíme náklad za 1 m² zastavěné plochy rovnající se 317·14 K i s vnitřním zařízením, avšak cenu pozemku v to nepočítaje.

Návrh vypracován byl v úřadě stavebním král. hlav. města Prahy, a sice práce ta svěřena tehdejší přednostou oddělení pro stavby pozemní p. stav. radou J. Srdínkem inženýru téhož úřadu p. J. Zlatníkovi, který pověřen též radou městskou stálým dozorem při provádění stavby. Ze sboru obec. starších jmenován inspektorem stavby městský radní stavitel Jan Seifert.

Náhrobek Dra Julia Grégra na hřbitovech Olšanských.

Arch. Rud. Kříženecký. Sochař † Boh. Schnirch. Tab. 8.

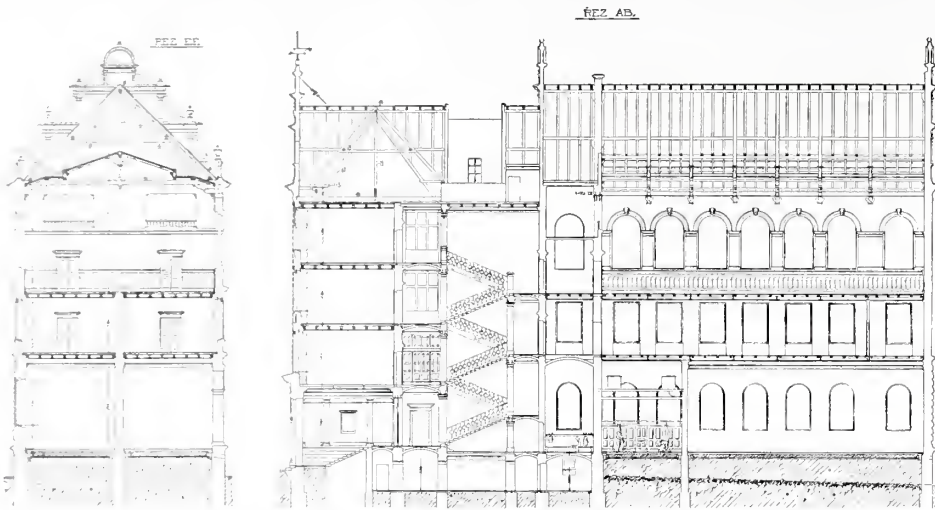
Spodek celého náhrobku i se stupni jest ze žuly neveklovské, obruba pod náhrobní deskou, náhrobní deska a ostatní část v téže výšce z černého syenitu českého, část s konsolami a krycí deskou z modravého českého syenitu, sarkofag z italské žuly hnědé, patka vlastního pomníku, jakož i hlava ze žluté žuly železnobrodské a jádro pomníku z norvěžské žuly červené.

Architektonická část pomníku provedena jest dle návrhu arch. Rudolfa Kříženeckého, část sochařská od † Bohuslava Schnircha akad. sochaře.

Práci kamenickou dodala firma J. Víšek na Král. Vinohradech, slévačskou firma Bendelmayer a Cervenka v Holešovicích-Bubnech.

Náklad na provedení:	
Práce zednická a kamenická	20.900 K,
» sochařská	6.940 K,
» slévačská	8.792 K,

Celkem . . . 36.632 K.

Průčný a podélný řez školní budovou na Studánce v Praze-VII. — Arch. Jos. Zlatník, inženýr stav. úřadu král. hlav. města Prahy.
1:600.

Sokolská tělocvična ve Vysokém Mýtě.

Tab. 9.

Návrh architekta Jos. Podhajského, profesora státní české vyšší průmysl. školy v Praze.

Na bývalých pevnostních valech, ramenem řeky Loučné omývaných, mezi starožitnými věžemi a branami, na tichém Klášterním náměstí zahradami ověšeném, vystavěla si tělocvična jednota »Sokol« ve Vys. Mýtě svou tělocvičnu.

Z ohledů hygienických bylo místo toto po dlouhých úvahách seznáno za nejlepší a jest také z ohledů komunikačních velmi výhodné, neboť leží poblíž hlavního náměstí a nejživější ulice Pražské.

Vyžadovaly se následující místnosti: Tělocvičný sál pro 60 cvičících s estradou a galerií, šatna, sprchy, sborovna, výborovna a byt pro domovníka.

Uspořádání jich jest patrné z půdorysů a sluší pouze podotknouti, že přičiněn k nim náležitý vestibul se schodištěm, jenž má vřetenovou zeď a podklenutá ramena křížovými klenbami, předsíní u sálu, kuchyně v podzemí a úpravny s výtahem pro jídla. V sále vedle estrady zřízeny dvě lože, sloužící zároveň ukazovatelům při cvičeních prostných, za stanoviska. Později postaveny tam však sochy Fügnera a Tyrše.

Sál a sborovna jsou vytápěny teplým vzduchem. Ústřední topení nachází se pod sálem.

Při navrhování působovala obtíže ta okolnost, že do náměstí směřuje postranní fronta sálu. Proto vedlejší místnosti uspořádány jakoby ve zvláštním domě, jehož štít obrácen rovněž do náměstí.

K vůli úspoře a stejné výšce s tímto traktem zhotoven v sále dřevěný strop a zavěšen na zkrutě krovové.

Cena tělocvičny obnáší okrouhle 100.000 K. — Zastavěné plochy jest 662 m². Cena 1 m² budovy 151 K.

SMĚS.

Přestavba radnice staroměstské. Záležitostí touto zabývala se praesidiální komise dne 10. ledna 1903 a výsledek náhledů v ní pronesených jest asi následující:

Úvaha o programu příští radnice a možnosti jeho restringování oproti dřívějšímu, na jehož základě vypsána byla konkurence.

I. Stavební úřad předložil návrhy v tomto směru, mimo to již dříve po konkurenci vyslovili se u veřejnosti konkurenti; vše pak dalo by se shrnouti v následovním:

1. Síně lidové v radnici není nutno,
2. není tu nevyhnutelná knihovna,
3. není zde třeba v nové radnici umístiti všechny úřady, celá část nalezne snadno místo v rozličných městských domech mnohem vhodněji.

Návrhy městského úřadu stavebního dovozeno toto mínění a možno stávkou se na hlavní blok a blok na náměstí Linhartské; bez bloku tříbraného.

II. Pro příští radnici bude nevyhnutelně representativní část provésti se nejlépe tak, aby vyjadřovala jak velikost a váhu staré královské Prahy, tak také Prahu příští, velikou.

O zbytek měly být vhodné a všem potřebám vyhovující, ale bez zbytečnosti uspořádání.

Úvaha o změně na Prahu Velkou, musí si být vědoma, co znamená a jak, aby později svých kroků nelitovala.

Representativní část musí být nezbytně založena tak, jak to příští stav Prahy bude vyžadovati místnosti takové z uměleckých příčin, než za zbytečnosti může škody opět a opět měniti, kdežto poloha vět-

šiny kanceláří a úřadů bude se měniti dozajista každé chvíle a to již před připojením obcí, natož potom. Proto bude tu dbáti o založení schopné změn.

Výjimku činí úřady v bloku na Linhartském náměstí, jako berní, které v centrální úpravě, jak spořitelna, vyhoví nejlépe.

III. Jde o to, jak provéstí návrhy nové na příští radnici dle změněného programu. Již z té příčiny těžko to odkládati, že zjednána bude jen tak jistota možnosti oddělení bloku mezi Kaprovou ulicí a ulicí Platněrskou, který v zájmu vývoje assanace bude správně rozparcelovati.

IV. Zachována buď stará část radnice až k nové zasedací síni a vhodně restaurována. Budiž rozhodnuto o zachování fačady na Velké náměstí proti Týnu a rozhodnuto o hlavním vchodu.

V. Nadchází doba rozhodnutí, jak opatřití nové návrhy, buď: 1. druhou konkurencí všeobecnou, buď 2. omezenou konkurencí mezi architekty v 1. konkurenci vyznamenanými, buď 3. direktním objednáním.

Druhé skýtá asi možnost nejlepšího výsledku, kdyby účastnili se všichni architekti vyznamenaní. Při direktním zadání sluší uvážiti: Jury neodporučila ani jeden z projektů konkurenčních k provedení.

Jest tudíž jistá volnost ve volbě v této příčině, ovšem ale odporučitelno vybrati k příštímú úkolu jednoho z architektů vyznamenaných, anebo svěřiti úkol několika, jež by se ovšem o věci a společném díle smluvili.

Je možno tak se rozhodnouti, ana úloha bude složitá a mnoho času vyčerpávající, úkol pak sám sebou dělí se na samostatné části, které mimo rozdělení úřadoven nic společného nemají anebo nemusí míti:

1. Budova na Linhartském náměstí je moderní a užitková.
2. Budova na hlavním bloku representativní a slohová s ohledem na minulost Prahy a českého umění.

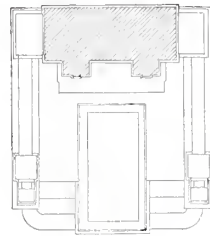
Ale i tu by mohly pracovati dvě síly, dva architekti, když by si dovedli vyhověti, jeden na části staré, která musí podrobena býti slohové restauraci, druhý na ostatní nové části hlavního bloku.

V té příčině by tři síly více učinily, než velká kancelář jediná — jen jediným temperamentem vedená.

VI. Uvážiti dobře, jaký sloh zvoliti pro hlavní budovu, a vůbec před volbou prohlédnouti znovu ještě konkurenční projekty, po případě dáti si je konkurenty vysvětliti a voliti pak toho, kdo příštímú úkolu byl nejbliže i po disposičním i slohovém směru.

VII. Postup provedení jest dán povahou věci: 1. provedena bude asi nejprve budova na Linhartském náměstí, po té 2. zadní část velkého bloku a pak teprve předeek.

Jan Koula.

Půdorys náhrobku Dra Julia Grégra na hřbitovech Olšanských.

VYŘÍZENÉ KONKURENCE.

Na vinohradské lidové divadlo: I. cena arch. Al. Čenský, profesor státní průmyslové školy na Smíchově, II. cena arch. Ant. Balšánek, III. cena arch. Ant. Hrubý, prof. v Nienburgu.

Na novou budovu obchodní a živnostenské komory v Praze: I. cena arch. Ant. Turek na Král. Vinohradech, II. cena stav. Ferd. Šamonil na Smíchově, III. cena arch. Rudolfa Kříženecký v Praze.

VYPSANÉ KONKURENCE.

Obecní budova král. hlav. města Prahy na stavebního bloku B pozemků bývalých Královských kasáren. Podmínky u měst. staveb. úřadu v Praze. — Na ceny pro plány stanoveno 15.000 K, jež porota rozdělí dle hodnoty projektů. — Lhůta do 31. března 1903 do 12. hod. polední.

Na budovu osadní v Luži u Vys. Mýta spolku pro »České ferialní osady města Prahy a jeho předměstí«. — Vyžadují se pouze půdorysy. — I. cena 120 K, II. cena 80 K, III. cena 50 K. Podmínky u předsedy spolku. Lhůta do 20. února t. r.

OPRAVA.

V předešlém čísle vloudilo se několik tiskových omylů, smysl rušících:

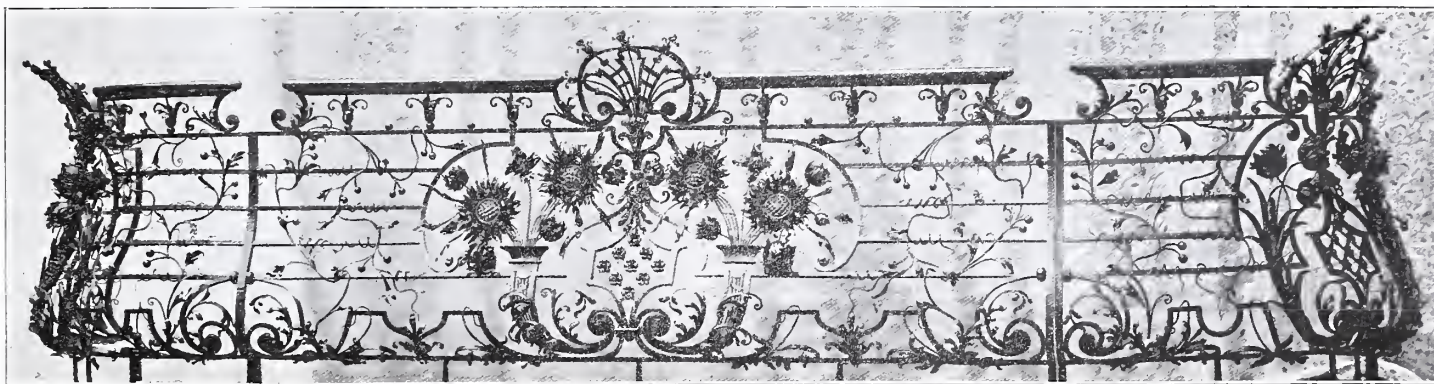
Ve sloupci 1., str. 3., řádka 34.—35. má státi místo připomínající *připouštětí*.

Ve sloupci 2., str. 4., řádka 3. má státi nejméně na 3 měsíce.

Hlavní redaktor: Arch. A. BALŠÁNEK. — Redakční komitét: Prof. A. BRÁF, prof. JAN KOULA, arch. RICH. KLENKA Z VLASTIMILŮ. — Za redakční odpovědi J. LHOTA, prof. c. k. státní průmysl. školy v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A INŽ. V KRÁL. ČESKÉM. — Tiskne »POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 4. BŘEZNA 1903.

Prof. J. Koula: Balkonová mříž na domě č. 1, v Mikulášské ulici.

Kam postaviti galerii českého umění?

(Dokončení.)

II. Komplex c. k. zbrojnice.

Kdyby myšlenka, v předchozích řádcích vyslovená, z jakýchkoli příčin objevila se býti nemožnou a života neschopnou, dal by se ohromný, nyní uzavřený komplex zbrojnice až po řečiště Certovky pro stavbu galerie využítovati.

Jak v obr. 5. znázorněno, umístěna jest v alternativě této mezi novým náměstím, před býv. palácem hr. Michny projektovaným a nábřezím při Certovce, jejíž rameno i s nynější zahradou c. k. zbrojnice v jeden architektonický celek pojato jest. Právě tato krásná scenerie přírodní, voda a zeleň byla by s to ve spojení s novou budovou vytvořiti nový nádherný obraz, který by byl viditelný z nábřeží Františkova i z nového kamenného mostu.

Volba tohoto místa má pro obec Pražskou tu důležitost, že by komplex zbrojnice v tomto případě zakupovati nemusila, kdyby kompetentní kruhy přičinily se o to, aby c. k. vojenský erár vlivem Jeho Veličenstva pozemky tyto k účelu naznačenému přímo věnoval.

Jinak ovšem se může státi, že obec Pražská nyní celý komplex koupí a po létech, až investovaný kapitál vzroste do ohromné výše, nátlakem veřejného mínění donucena bude, pozemek pro stavbu galerie věnovati zdarma.

III. *Alternativa. Budova galerie v ose ulice Novodvorské,* mezi palácem hr. Chotka a ramenem Čertovky, měla by tu výhodu, že by připouštěla zcela pravidelné vyvinutí půdo-

FEUILLETON.

Kutná Hora a její památky stavitelské.

Píše Lud. Lábler, c. k. stav. rada. (Pokrač.)

Odkladem provedení tak rozsáhlého návrhu získán čas, o věci blíže uvažovati a po zralém uvážení usneseno, upustit od centralisování školství v jediné budově a umístit v jedné části Vlašského dvora pouze školu dívčí, v druhé pak, významnější a v historickém ohledu důležitější části, městské úřady se známým archivem Kutnohorským.

Přestavba a restaurace severního a západního traktu Vlašského dvora spolu s domem Horstorským provedena byla v l. 1893.—94. se zachováním celého půdorysného tvaru, konfigurace starého nádvoří a se znovuzřízením spodních i horních arkad, při čemž starých částí, pokud zachovány byly, šetřeno bylo. Druhá, důležitější část Vlašského dvora, totiž královský palác, věž, hradní kaple a jižní trakt restaurovány v l. 1895.—98. a sice obnoven palác, přestavbou na byty horních úředníků značně znešvařený, bohatý tálovaný strop staré sněmovní síně, dosud rákosovými stropy zakrytý, jinak však zachovaný, byl po patřičném zabezpečení upraven; totéž provedeno v síni hodovní v druhém patře a restaurována přízemní klenutá strážnice. Nádherná kaple s bohatě vyzdobeným arkýřem na straně nádvoří, byla v nedokončené části doplněna, konstruktivně zabezpečena, arkýř pak v části vyzdobné, kteráž větším dílem úplně zvětralá byla, byl patřičně restaurován. Spodní kaple, kteráž druhy k ukládání ryzího stříbra používáno bylo, upravena pro uschování vzácnějších částí archivu.

Věž, na níž při opravě bylo zjištěno, že původně zakončena byla cimbuřím, ponechána při náležitě opravě ve stavu posledních dob.

Střecha věže i baňovitá nad arkýřem ponechány po výslovném přání c. k. ústřední komise pro zachování uměleckých a stavebních památek v nynější podobě.

Jižní trakt s lůny minciřskými, původně řadou sedlových střech krytými, v 17. století o patro zvýšený, obnoven s patřičným ohledem na starobylý ráz. V ssutinách se nalézající část mezi kaplí a věží byla úplně nově zbudována a pro bezpečné uložení archivu, svou důležitostí pro dějiny království Českého známého, upravena.

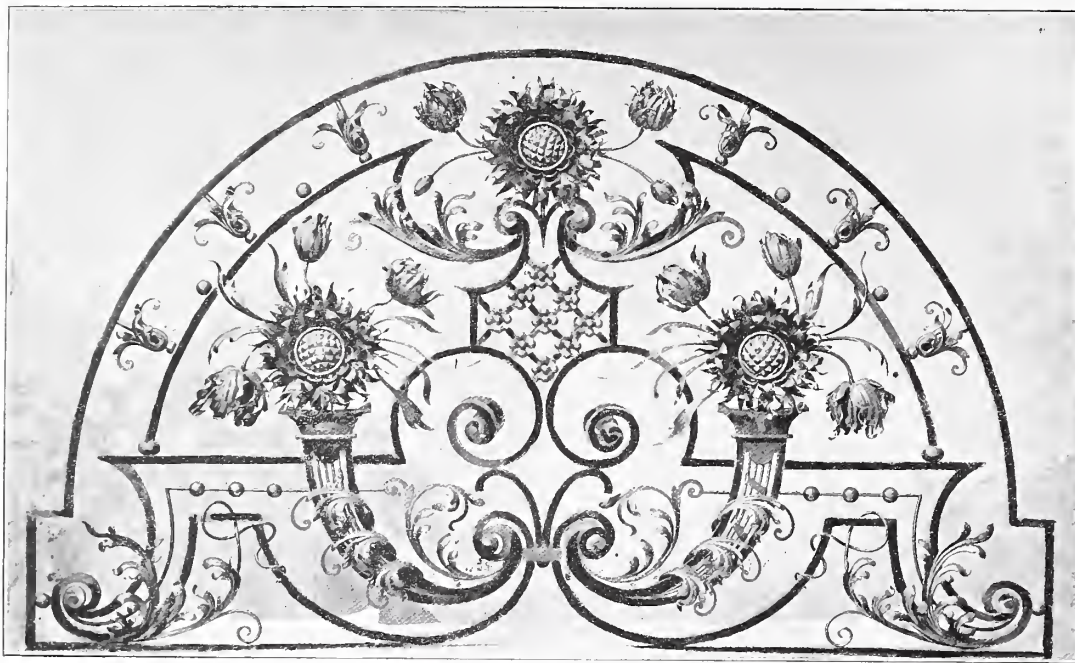
Přestavbou a restaurací historicky památného Vlašského dvora v intencích ústřední komise pro zachování památek i sněmu království Českého provedenou, vykonala obec kutnohorská vlasteneckou povinnost a získala si tím dík každého vlastence.

Některé z výtek, svého času proti restauraci a přestavbě pronesených, byly snad na místě, nesmí však být přehlédnuto, že tuhé musil býti veden boj proti snahám mnohých místních faktorů, kteří ve Vlašském dvoře pouhou »hromadu kamení« spatřovali a o její odstranění usilovali. Jen tvrdošíjným bojem byla záchrana největších, historicky nejdůležitějších částí Vlašského dvora umožněna.

V době, kdy prováděny restaurace chrámů Kutnohorských, naskytla se vhodná příležitost ku obnově kamenné kašny, o níž v našem časopise r. 1902. podrobná zpráva podána byla.

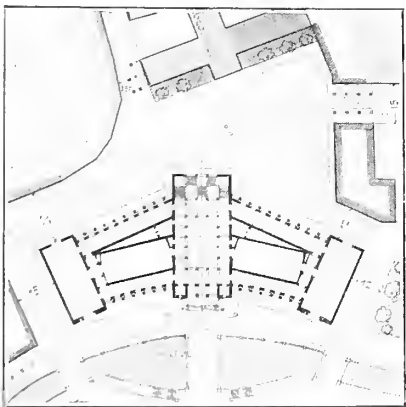
Na radě byla restaurace kamenného domu.

Kamenný dům v Kutné Hoře náleží k nejnádhernějším profánním stavbám z dob Vladislava II. a zbudován byl nejspíše pro bohatého měšťana neb vyššího hodnostáře horního. Roku 1849. přešel v majetek obce Kutnohorské a byl za účelem umístění obecních úřadů úplně přestavěn; nyní pak, když úřady tyto do Vlašského dvora přestěhovány byly, byl vně i uvnitř restaurován a účelům musea odevzdán, tedy nejvhodněji, neb sám jsa klenotem umění stavitelského, chová i uvnitř mnoho památek umění i svědků slávy naší. (Pokračování příště.)

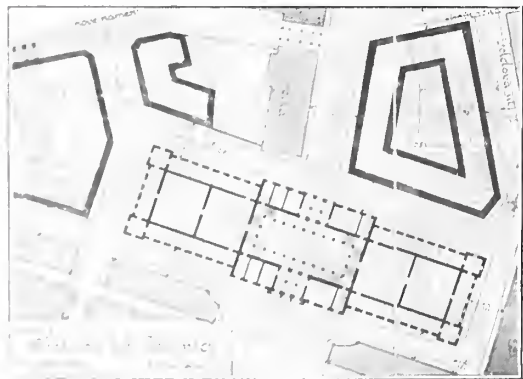
Prof. J. Koula: Mříž světlíku na domě č. 1. v Mikulášské ulici.

rysu v největší dosažitelné zastavěné ploše. Nevýhoda její spočívá však v tom, že nábřeží při Čertovce jest příliš úzké a pak, že rozprostírá se přes pozemky tří různých majitelů

Obr. 5.

(c. k. zbrojnice, zahrada hrab. Chotka, zahrada císař. rady Eckerta). Alternativa tato znázorněna jest na obr. 6.

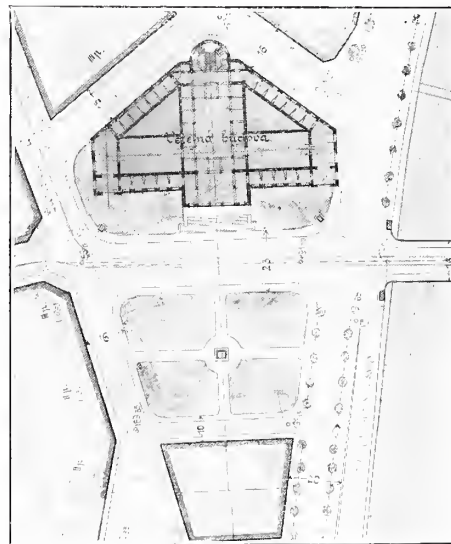
Obr. 6.

IV. Náměstí při novém mostě u Rudolfiny.

Nový most projektován jest v ose náměstí před Rudolfinou a nalézá pokračování v hlavní komunikaci, jdoucí do

ulice Letenské. Na břehu malostranském nelze vytvořiti obdobné, pravidelné náměstí, jako na pravém břehu, nýbrž vzniká zde prostranství formy převýšeného lichoběžníku, neuzavřené proti toku Vltavy. Forma tato jest dána ohledy na zachování pohledu hradčanského, který v těchto místech nejvíce se jeví býti ohrožen. Obě užší čela na podélné ose tohoto náměstí jsou projektována k zastavění budovami veřejnými; z těch ono při ulici u Železné lávky dává staveniště, které též výborně by se pro účely gallerie hodilo.

Jak z obr. 7. jest zřejmo, lze půdorys na danou formu s výhodou luštití.

Obr. 7.

Situace v těchto místech zajisté jest velmi příhodnou; blízkost Rudolfiny, snadné spojení s centrem (v budoucnosti ovšem) staví toto místo do první řady. Nevýhodou jest slunečná poloha (jižní strana) a značné obmezení výšek, které i při tomto bočním postavení zde z ohledu na panorama hradčanské žádáno býti musí.

Shrneme-li veškeré úvahy tyto, vidíme: pro budovu gallerie česk. umění lze v obvodu Malé Strany naléztí několik

výhodně položených stavení, která dle hodnoty dala by se uvést v pořadí následujícím:

1. komplex nynější c. k. zbrojnice,
2. náměstí při novém mostě u Rudolfiny,
3. býv. palác hr. Michny při účelné adaptaci a dostavbě.

Jest žádoucí, aby povolání činitelů, totiž nové kuratorium gallerie česk. umění a zemský výbor k návrhům těmto určité stanovisko zaujali aspoň do té doby, než regulační plán Malé Strany a Hradčan bude schválen.

Ant. Balšánek.

Soutěžný návrh městského divadla na Král. Vinohradech.

I. cena. — Tab. 11—12.

Arch. Alois Čenský, professor c. k. průmyslové školy na Smíchově.

Divadlo projektované situováno jest tak, aby čelní svou stranou z náměstí Purkyňova přišlo k náležitě platnosti. Z té příčiny vystupuje střední risalit předního průčelí s markýzovým podjezdem a hlavními vchody značně do náměstí, aniž by tím veřejná komunikace na náměstí nějak byla rušena. Touto dispozicí získaly se mimo to i pohodlné vstupy a příjezd jak z náměstí tak z postranních ulic.

Celková forma půdorysu členěna je zejména v postranních ulicích jednoduše bez velikých výstupků, any šířky ulic těch nejsou příliš značné.

Spád terrainu z náměstí do ulice Brandlovy využitkován jest k osvětlení a situování místností při jevišti ležících.

Ohledně detailního půdorysného řešení budiž podotčeno, že velká váha položena byla na hlavní schodiště, které programem výslovně bylo žádáno.

O náležitý počet východů z budovy postaráno tím, že v celku projektováno jest 18 přímých východů do ulic u náměstí, z nichž 11 zakleseno jest v půdorysu přízemí, 7 v půdorysu souterrainu.

Vnitřek budovy při hledišti ležící projektován v jednoduchých formách renaissance; bohatěji upraveny jsou tu hledišť, foyer a hlavní schodiště. Programem žádané dva buffety umístěny jsou v čelech foyeru a spojeny jsou pomocí výtahů se sklepy, v nichž umístěna jest přípravná s prostornou kuchyní ku přípravě pokrmů a lednice se sklepy na pivo a víno. Buffety ty snadno jsou přístupny z veškerých etagí, poněvadž leží poblíže schodišť pořadových i schodiště hlavního.

Šatny a toalety projektovány jsou v patřičném počtu a bohatě dimensovány a tak umístěny, aby byly pohodlně přístupné.

Celkový tvar hledišť volen tak, aby odpovídal veškerým moderním požadavkům, pokud se tkne pohodlného vidění a akustiky. Z té příčiny vytvořeno jest hledišť pokud možno bez sloupů, které přímému rozhledu na scénu i po divadle vadí, zejména ve vyšších etagích a upraveno po způsobu antického amfiteatru, aby divák i s laciných míst nejen dobře viděl, ale také byl viděn.

Hlavní výzdobou hledišť, vedle opony, jest cyklus lunet ve voutě podstropní umístěný a nástropní obraz s bohatým korunním lustrem uprostřed. Po výšce rozděleno jest hledišť pouze na dvě pořadí s galerií a to z toho důvodu, aby zorné paprsky i s vyšších míst byly pokud možno nejméně skloněny.

Lože projektovány jsou toliko v přízemí a v prvním pořadí, a to proto, že v lidovém divadle, kterým zajisté nové divadlo má býti, navržených 28 loží úplně postačí.

Sedadla v přízemí netvoří souvislé řady, nýbrž jsou dvěma postranními uličkami přerušena, čímž získán pohodlný přístup ke všem místům.

Orkestr jest náležitě dimensován a pojme pohodlně 46 hudebníků; na jednoho hudebníka čítáno $0,8 m^2$. Podium orkestru myšleno pohyblivé.

Také u místností při jevišti ležících hleděno k tomu, aby byly účelné a snadně přístupné, což platí zejména o bytu domovníka, strojníka, hovorně umělců, garderobách solistů i sborů, o místnostech pro správu divadla atd. atd., jak nejlépe z připojených půdorysů patrné.

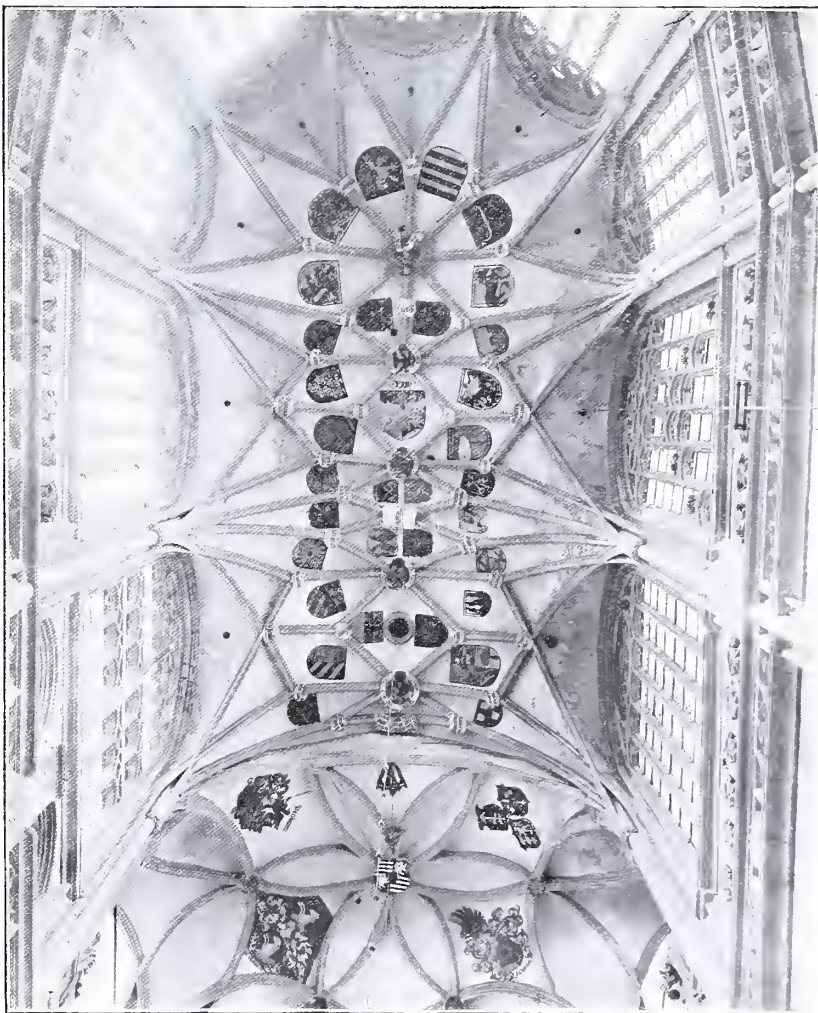
K vůli celku budiž podotknuto, že divadlo pojme

v přízemí:	244 osob v parketu (sedadla a křesla),
	62 » » ložích,
	296—320 osob v parteru k stání;
v I. pořadí:	142 osoby na I. balkoně (sedadla),
	76 osob v ložích;
v II. pořadí:	276 » na II. balkoně (sedadla),
	12 » v ložích prosceniových,
na galerií k stání:	192—210 osob,
	celkem . . 1300 až 1342 osoby.

Průčelí divadla navrženo jest v jednoduchých, ale důstojných formách modernisované renaissance, a sice tak, že v něm vyjádřena jest

i dispozice půdorysná. Dominující částí jest tu bání nad jevištěm, jejíž prostor využitkován jest pro umístění pracovních gallerií a provaziště.

Přední průčelí divadla navrženo jest jednoduše bez všelike snahy působiti tu nějakou mocnou silhouetou, která by do zajista konkurrovala se sousedními vysokými domy a věžemi v nejbližším sousedství stojícího kostela sv. Ludmily.

Klenba chóru kostela sv. P. Barbory v Hoře Kutné.

Soutěžný návrh městského divadla na Král. Vinohradech.

II. cena. — Tab. 13.—14.

Architekt Antonín Balšánek.

Dispozice půdorysná jest tou měrou jasná, že není třeba bližších vysvětlení. Několika slovy zmíníme se však o zevnějším vytváření budovy.

Příští divadlo vinohradské jest potud výminkou od pravidla, že nestojí na volném prostranství, nýbrž v ulicích; pouze přední jeho průčelí bude obráceno na náměstí Purkyňovo. Jest zřejmo, že seskupení mass, vrcholící ve výstavku jeviště, přirozeně a příznivě působící na prostranství úplně volném, není zde na místě, jelikož následkem dané situace takový příznivý pohled se ve skutečnosti neobjeví, nanejvýš ve značném a nepříznivém zkrácení. Dlužno proto položití především důraz na přední průčelí a vyvinouti je tak, aby mezi frontami sousedních domů na jedné straně čtyřpatrových (výška 22 m), na druhé třípatrových (18 m) divadlo jako budova monumentální náněstí skutečně dominovalo, a to tím více, že v pohledu celkovém, jak silhoueta kostela, tak i dominující postavení a měřítko Národního domu do počtu vzato býti musí.

V tomto přesvědčení potvrzen byl autor perspektivními zkouškami, počítajícími s oběma sousedními nárožními, a proto vyvinul co hlavní motiv kopuli nad foyerem a hlavním schodištěm. Myšlenka ta není ovšem nová a shledáváme se s ní v analogických případech mnohých mo-

Pilíř v chrámu sv. P. Barbory v Hoře Kutné.

derach divadel. Ze stejné snahy, přední průčelí vyvinouti co možná monumentálné, vyplynulo i velké měřítko na základě spojení dvou pater v jedno. Toto řešení zevnějšku mělo vliv na dispoici vnitřní potud, že autor vsnul mezi přízemí a I. pořadí samostatné pořadí loží v náhradu za lože přízemní, od nichž vůbec upuštěno bylo. Z toho vyplynuly ovšem důsledky — velké výšky v přední fačadě — jež z ohledů architektonických zdály se být autoru nutné. — Zorné úhly veškerých míst

jeví se být velmi příznivé. Z ohledů akustických navržen hlavní strop hlediště ve sklonu ku prosceniu.

BIBLIOGRAFIE.

Architektura a umělecký průmysl doby baroku, rokoka a empiru v Čechách a jiných zemích rakouských. Vydal arch. Bedř. Ohmann, prof. (býv.) na uměl.-prům. škole v Praze. — Ve Vídni. Nakladatel Ant. Schroll.

O díle tomto jest třeba zmíniti se z dvojích příčin: předně týká se z velké části památek našich a za druhé vydáno jest autorem, z dob svého působení v Praze co nejchvalněji známým.

Literatura naše o skvělé epoše pražského baroku, již se začasté rádi chlubíme, jest velice chudíčká; vyjímaje světlotiskového díla arch. J. Zeyera o pražských památkách doby barokové, monografii Dra J. Matějky (chrám sv. Tomáše), arch. R. Kříženeckého (villa Amerika) nemáme díla, které by tuto mohutnou periodu českého stavitelství, třeba duchem i původem nám cizí, v celé její hloubce a ve všech jejích vztazích k politické a kulturní historii naší obsáhlo.

Po stránce této jsme stále odkázáni na Gurlitta, naplněného nepřátelstvím k národu našemu.

Také Ohmannovým dílem velká tato mezera není vyplněna. Za obohacení české literatury považovati je nemůžeme, neboť kromě titulního listu, česky tištěného, jsou veškeré nápisy a označení tabulek německé.

Ohmannův »Barok« má ráz čistě architektonických studií, obmezujících se pouze na zachycení toho, co umělec právě zaujalo. Není to souhrn, nýbrž výběr určitých předmětů — a musíme dodatí — výběr velmi nahodilý. Z ruky Ohmannovy pochází jen málo listů; po většině jsou to práce jeho žáků. Nemá to býti příhanou, neboť některé z těchto studií jsou po stránce zevní pracemi mistrovskými. Uvádím jen tab. 90.—100.: Oltář od sv. Karla ve Vídni od Grünera, nezadávaní v mistrném podání ničeho známým pracím z »école des beaux-arts«.

Nahodilý vznik díla zavínil, že založeno bylo bez určitého systému; že mohly v tom ohledu památky pražské a hlavně vídeňské daleko lépe býti prostudovány, jest viděti na několika studiích, které Ohmann školou svou pečlivě a do všech podrobností provésti dal. Uvádím v té příčině: Kostel sv. Jana Nepom. na Hradčanech, sloup sv. Trojice v Teplíci, kostel sv. Karla Bor. v Praze, průčelí a schodiště paláce Clam-Gallasse, vestibul paláce uherské gardy ve Vídni, které jsou dokonalými studii architektonickými a ne pouhým uměleckým paběrkováním.

Mnohé z listů, zejména zobrazujících památky v Kremži, Štýru, Welsu, Garstenu vznikly asi bez přičinění Ohmannova, ježto nejsou rovnocenné s ostatními.

K dílu není přidán ani řádek historického textu. Máme to za podstatnou chybu. Třebas dílo mělo čistě umělecké tendence, bylo by to jeho značným obohacením, kdyby k památkám zobrazeným přidáno bylo aspoň tolik vysvětlení, aby označen byl jich původce a doba vzniku.

Této povrchnosti litujeme tím více, že Ohmann byl skutečně tím povolaným, který mohl za pomoci svých žáků dílo takové vydati, za které nejen Praha, ale i Vídeň vděčna mu býti musila. Snad by nemělo tolik příležitosti pro spekulaci nakladatelskou, ale vnitřní jeho hodnota by byla několikanásobná.

Leč i přes tyto nedostatky najde dílo Ohmannovo u nás značného rozšíření, hlavně k vůli dokonalému podání architektonicko-dekorativního detailu z doby rozkvětu pražského baroku. A. B.

VYPSANÉ KONKURRENCE.

Spořitelní dům v Hořicích. Lhůta do 30. března t. r. Blíží podmínky zašle ředitelství konkurentům na požádání.

Císem tímto skládám funkci hlavního redaktora »Architektonického Obzoru«, kterou jsem v II. ročníku dotud zastával, v ruce nově zvolených redaktorů, kterými jsou pp.:

arch. ALOIS ČLINSKÝ, professor při státní prům. škole na Smíchově (bytem na Smíchově, v Komenského ulici č. 11.) pro část obrázkovou a ilustrační.

arch. ANTONÍN ČLICHNER, professor při státní prům. škole na Smíchově, pro část textovou.

Zálčností redakční budtež na dále na novou redakci adressedány.

ANTONÍN BALŠÁNEK.

Hlavní redaktor: Arch. A. BALŠÁNEK. — Redakční komitét: Prof. A. BRÁF, prof. JAN KOULA, arch. RICH. KLENKA Z VLASTIMILŮ. — Za redakční odporčí: J. LIHOTA, prof. c. k. státní průmysl. školy v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A INŽ. V KRÁL. ČESKÉM. — Tiskne »POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 1. DUBNA 1903.

Přejímajíce dnešním číslem řízení »Architektonického Obzoru«, jsme sobě vědomi důležitosti vytknutého úkolu a přinášíme podniku tomu nejlepší vůli. Cílem naším jest, nejen udržeti tento jediný orgán českých architektů na posavadní jeho výši, ale chceme jej v daných poměrech vyvinouti a rozšířiti.

Věrní programu vydanému při vzniku »Architektonického Obzoru«, chceme, jako dosud, pěstovati pokrok originální tvorby architektonické na základě domácích památek. Nebudeme však i na dále se uzavíratí před jinými směry v umění, pokud budou skutečně umělecké a zejména pokud budou dokumentovati směry ve vlasti naší zastoupené.

Veškeré naše snahy však by se nesetkaly s touženým výsledkem, kdyby nebyly podporovány uměleckou obcí našich architektů a stavitelů. Ty všechny zveme za čtenáře své. Mezi nimi doufáme nalézti hojně spolupracovníků, kteří uveřejňovati budou, jako posavad, zde své práce, ať provedené, ať v projektech zůstávají.

Uvědomtež sobě všichni kollegové, že jedině součinností všech nás vyplní list tento vznešené své poslání, sledující pokrok českého umění stavitelského!

ALOIS ČENSKÝ.

ANTONÍN CECHNER.

O řešení průhledů.

Ukončení pohledů do dlouhých tříd a náměstí zůstane vždy zkušebním kamenem vloh architekta. Jest také nesporně nejúčinnivějším pomocníkem krásy měst. Nemělo však každé město štěstí, aby při zakládání nových částí, neb při úpravě starých čtvrtí, nalezlo tvůrčí duchy, kteří by dovedli průhledy s účinným zakončením zakládat, neb stávající k většímu dojmu vyzvednouti.

Architektonické řešení, uzavírající nějaký průhled, jest buď úmyslné nebo náhodné.

Prvého, ač jsou známé příklady v starověku i v renaissance (zejména slavný palác Pietro Massimi v Římě), rozsáhlou měrou teprve použili Francouzové při obrozování staré Paříže v moderní město, na př. v průčelích kostela sv. Magdaleny a velké Opery, ve fontaně na rohu boulevardu St. Michel a j. v.

Náhodné jest takové ukončení prospektu, které nevzniklo jen z estetických důvodů, ale i z jiných, neb výhradně z jiných. Oněch příklady jsou vítězné oblouky, těchto obranné věže a brány. Tyto ovšem dnes jsou vítány jako vhodná ukončení dlouhých ulic, tak Port au Hall v Bruselu neb u nás věže u mostu Karlova nebo Nová (nyní Prašná) brána.

Že v Praze již v gothické době rozuměli řešení průhledu ukončením vynikající stavbou, svědčí, mimo jiné, zvonice u kostela sv. Jindřicha a u kostela sv. Petra. Barokní perioda zanechala dvě účinná zakončení prospektů: kopuli sv. Mikulášskou na Malé Straně a průčelí kostela sv. Havla na Starém Městě; žel, že oba tyto pohledy jsou pozdějšími stavbami poněkud porušeny. I z dob klasicismu máme point de vue ve fačadě bývalého Hyberského kostela, kteráž přes nemotornost detailu, přec jen mohutným architektonickým akkordem Příkopu čelí. Prospekt nábřeží cís. Františka ukončuje malebná skupina mlýnů Staroměstských, kupících se kol vodárenské věže.

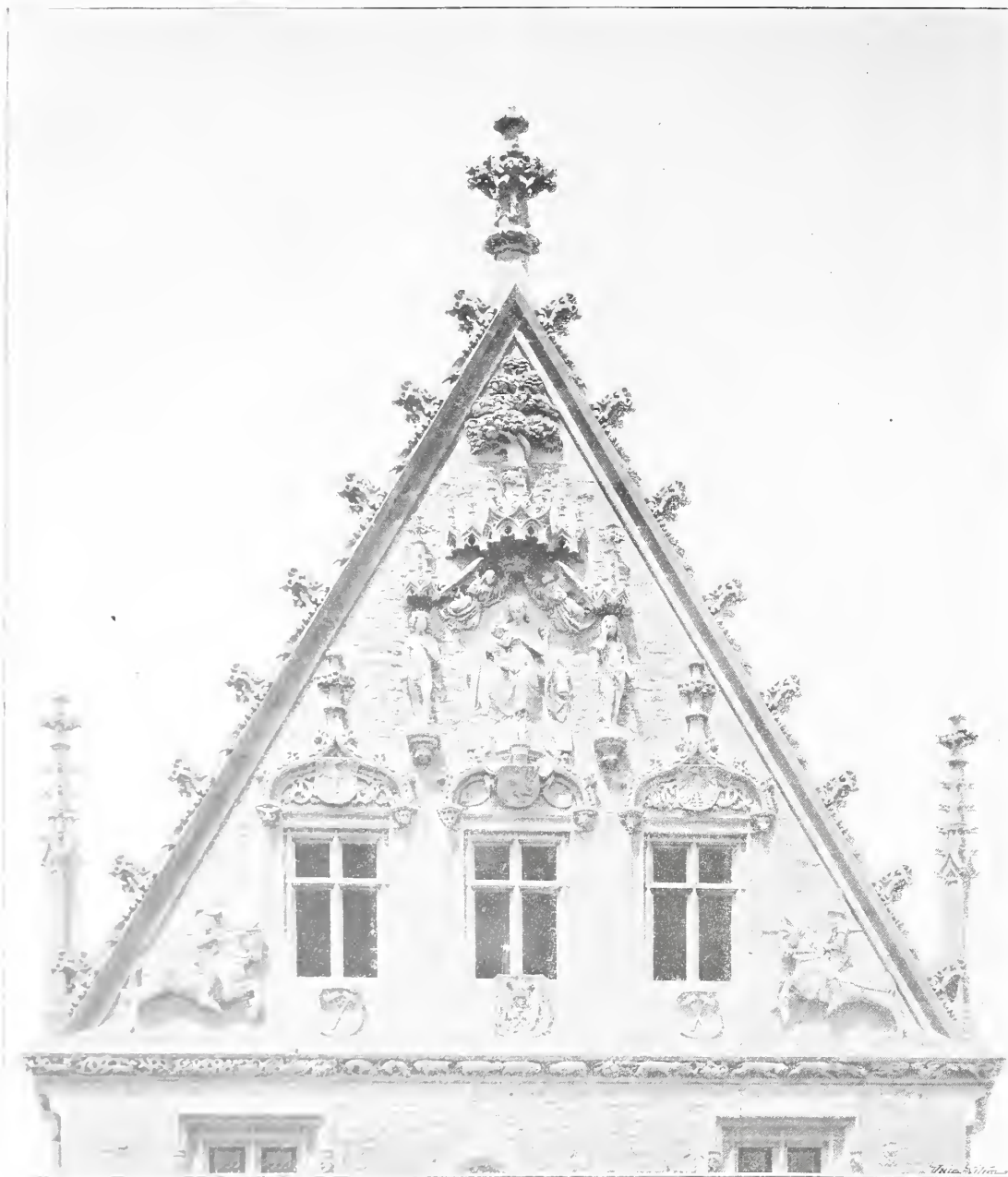
Bylo v Praze do nedávna ještě mnoho míst, položených proti dlouhým ulicím, neb náměstím, jež takřka volala po důstojném ukončení. Jen nemnohým se ho také dostalo, jako Václavskému náměstí kopulí musea — za to více jiných přišlo zkrátka, na př. široká silnice uprostřed sadů městských, která má proti své ose — rozhraní dvou činžáků, nebo Petrská ulice, vycházející do prázdna, ač snadno mohlo monumentální průčelí nádraží severozápadní dráhy býti upraveno tak, aby ulici té čelilo.

Při volbě místa pro veřejnou budovu neměla by otázka umístění býti tak podružnou, jako u nás bývá, kdež volí se obyčejně místo, které je nejlacinější, anebo se volba místa ponechá náhodě. Jest ovšem pravda, že krásná stavba monumentálních poměrů vždy vyzvedne i své sousedstvo, ale rovněž jest pravdou, že v koutě neb úzké ulici zastrčená veřejná stavba mnohem méně sobě i svému okolí prospěje, než kdyby stála na vhodném, z daleka viditelném místě.

A v Praze, kde nemáme tolik nových monumentálních budov, jako mají sídelní města, kde staví se pro ústřední úřady paláce, u nás je tím důležitější otázka, kde stojí, nebo bude státi těch několik velkolepých staveb.

Kdyby situování veřejných budov se bylo s tohoto stanoviska řešilo, nebyli by zajisté postavili tyto do zákoutí jako Měšťanskou besedu a Plodinovou bursu neb do líce úzkých ulic jako Úvěrní banku neb zamýšlenou synagogu v Jerusalemské ulici, aneb konečně vedle nároží, ponechaného pro činžák, jak stalo se při Hypoteční bance.

Dosud jest míst v Praze, která jsou jako stvořena pro veřejné stavby; nechť zmíníme se jen o ukončení Ferdinandy třídy u Ovocné ulice (stavěniště sic nevelké, ale znamenitě exponované), neb rozhraní Vodičkovy a Jungmannovy třídy, kde stojí pěkný dům Braunův, jehož dojem však sousedními ohromnými domy udolán. Jiným point de vue

Štít »Kamenného domu« v Kutné Hoře.
Obnoven c. k. stav. radou Lud. Láblerem.

FEUILLETON.

Kutná Hora a její památky stavitelské.

Přel. Lud. Lábler, c. k. stav. rada. (Pokračování a dokončení.)

Při reparační v letech 1891—1902 provedené odstraněny nejprve některé pozdější vestavby a uveden celý vnitřek do původního stavu, což obekl se kamenný dum — co pravý typ středověkého domu patřící k městu. Po úpravě vnitřních částí budovy a patřičném zabezpečení z hlediska přikročeno ku opravě známého průčelí, bohatou výzdobou figurální a ornamentální se vyznačujícího. Zazděné podloubí bylo otevřeno, stěny vále zvětralé a poškozeny obnoveny i okna průčelí, jichž neobyčejně mohutné a bohaté článkované ostění při první přestavbě osekána byla, nahrazena novými a znovuzřízen konečně i vysoký štít.

Čelo bohatá výzdoba štítu, vlivem povětrnosti i pozdějšími opravami značně poškozeno, ba místy i úplně zničená, byla dle zachovaných plánů úplně novou nahrazena. Strmý štít, jehož paty o mohutné fiály se opírá, oziven jest v dolní části třemi okny s vimperry, řadou různých postav a dělníků ve výbroji turnajovém z koutu štítu na sebe navzájem. Střed štítu vypíná jest sochař madonny, krytá třídílným baldachýnem, který v strom poznání vyběhá, po stranách pak madonny s dítětem Adama a Evy pod úhlými baldachýnky. Strany štítu posázeny jsou soubor propětých krahů a sbíhají se v bohaté křížové kytky.

Při reparační popisání zajímavého kamenného domu podáno bude ve článku následujícím s připojením půdorysu a celkových pohledů později.

Kamenným profánním stavbám ze středověku náleží dále velice zajímavé Hrádek, který byl z bývalé tvrze Smíškem z Vrchovišť pře-

jest část celnice proti Eliščině třídě, dále místo v ose assanačního budoucího mostu.

Hůře než v Praze jsou obmyšlena předměstí při sdělování situací vhodnými »points des vues«. Cestnou výminkou jsou jedině kostely sv. Cyrila a Methoděje v Karlíně a sv. Ludmily na Král. Vinohradech, jinak ale marně hledá pozorovatel v nekonečných hlavních ulicích našich předměstí nějaké architektonické řešení, kterým by se v osách oněch tříd monumentálními stavbami ladně končily prospekty a na němž by oko se zálibou spočinulo.

Jsou sice přefaty některé hlavní ulice ty stavbami, které ale sotva kdo nazve pěknými po estetické stránce. Stavby ty, železniční mosty, byly zajisté nutné pro komunikace, ale měly vzhledem k okolnostem, že tvoří jejich průčelí z daleka viditelná points des vues, provedena býti s náležitou architektonickou úpravou. Hlavní podmínkou této ovšem bylo, aby tyto mosty neprotínaly ulice v úhlech ostrých, ale pokud možno v pravých, kterému požadavku dá se vždy při dobré vůli projektantů vyhovět.

Mnohé bylo při zakládání nových okresů opomenuto, pokud u stavebních úradů vodítkem bylo jen pohodlí komunikace, jejíž ideálem staly se dlouhé, přímočaré ulice s pravoúhlými bloky domů po obou stranách. Dlouho trvalo, než podařilo se zevním působením přesvědčiti naše rozhodující úřady, že úpravy ulic nejsou úkoly, které možno řešiti jen plošně, s ohledem na frekvenci, ale že nutné jsou zde pohledové studie, kteréž jsou u měst, v nichž nastrádáno tolik památek jako v Praze, směrodatnými při úpravě stávajících i nových částí.

Akce, započatá v příčině regulace Letné, Starého i Menšího města Praž-

stavěn a nádherně vyzdoben. Hrádek zachoval původní podobu vzor mnohým pozdějším přestavbám, které provedeny byly, když účelem školským odevzdán byl, vně i uvnitř, a jest to zejména vnitřek, který dřívější nádhernou výzdobou vyniká.

Zádný návštěvník neopomeně shlédnouti množství skvostných ostění oken i dveří, skvělé místnosti se žebrovými klenbami na zdobených nosících a štíhlých sloupcích a dva nádherné arkýře.

Hrádek náleží nyní studijnímu fondu, přejde však výměnou za stavební pozemek pro nový ústav učitelství v majetek obce Kutnohorské, při čemž již předem o to postaráno jest, že na budově bez schválení c. k. ústřední komise pro zachování stavebních památek ničeho měněno neb přestavěno býti nesmí, takže záchrana této vzácné památky stavitelské zabezpečena jest.

Kutná Hora chová ještě celou řadu vzácných a vynikajících památek stavitelských, tak znamenitou kapli v domě Münstrberském, velkolepou klášterní budovou od Kiliána Dienzenhoffera, bývalou kolej jesuitů a mnoho menších profánních staveb barokních, jež vesměs povšimnutí hodny jsou.

V poslední době restaurován byl také známý velkolepý chrám Sedlecký, který s památkami i s historií Kutné Hory úzce souvisí, v stejné době jako ostatní památky restaurován byl a proto se zde uvádí.

Přihlédneme-li ku konci k obětem, kteréž restaurace vyjmenovaných památek Kutnohorských, včetně kostela Sedleckého vyžadovaly, tu objeví se nám imponující cifra 1,680.000 korun, ku kteréž stát obnosem 482.000, zem 498.000 korun, ostatní pak obec Kutnohorská a místní faktoři přispěli. Ku přání bylo by, aby stejná štedrost prokázána byla i městům jiným, vzácnými památkami umění stavitelského se honosícími, aby tak postupná restaurace a záchrana veškerých těch klenotů našich možnou se stala.

ského ponese nade vši pochybnost dobré ovoce. Na návrzích cenami poctěných a ještě více na definitivních plánech regulačních viděti, kterak projektanti v pochopení významu působivých ukončení prospektů, navrhuji nové ulice, jimiž se otvírají nové pohledy na velké naše stávající památky — tak zejména na chor chrámu P. Marie před Týnem a Prašnou bránu — nebo rezervují místa v osách mostů neb ulic, kde

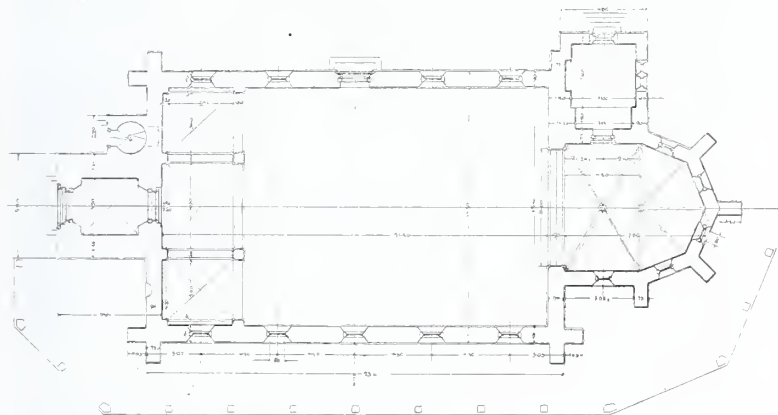
průhled bude uzavřen, pro fontány, schodiště neb pomníky — jak zvláště na Menším Městě Pražském má býti na Petříně v ose mostu císaře Františka.

Při rozšiřování Prahy naskytne se často ještě příležitost, umělecky navrhnouti regulace pro nové části měst. Kéž nalezneme nás doba — jak již tak často se stalo — malými.
A. C.

Kostel v Oloví.

Návrh c. k. vrchního stav. rady R. Vomáčky.
(Tab. č. 16.)

V údolí říčky Zvody při spojující dráze z Falknova do Kraslic stojí na zalesněném návrší chudé horské městečko Oloví (Bleisstadt), v kterém stál chatrný gotický kostelík. Ten byl z nařízení úředního zbořen, když byl c. k. vrch. stav. radou R. Vomáčkou změřen a okreslen. Staveniště nového kostela bylo nasypáním zvednuto do roviny silnice a upevněno terasní zdi kolem. V čele půdorysu postavena věž, 26 m pod hlavní římsu a 50 m s křížem vysoká, k níž poji se malá věžka s točícím schodištěm. Loď kostela, 13,5 × 21,50 m veliká a 13 m vysoká, kryta rovným stropem, ve kterém zastupují 4 hlavní trámy válcované nosníky, 50 cm silné. Strop napuštěn jako dřevo měkké a tvrdé a zdoben červenými a modrými linkami. Okna zasklena katedrálním sklem s dvojbarvou obrubou. Spodní tabulky jsou dvojité, 3 cm od sebe vzdálené, čímž docílena ventilace, a voda, srážející se na skle, odváděna jest na zevní stranu.

Půdorys kostela v Oloví.

Návrh c. k. vrchního stavebního rady R. Vomáčky.

K věži přiléhá kruchta o 3 polích, křížovou klenbou zaklenutých, opírající se do lodí o dva kamenné pilíře.

Presbytář, zvýšená o 2 schody proti lodí, zaklenuta jest do kamenných žeber v jednom poli křížovou klenbou a v polygonálním závěru o 4 stranách osmiúhelníku paprskovitě. Dlažba v lodí i v presbytáři jest z cementových desek, dělených trojbarevnými obrubami v pole.

Portály jsou dva; bohatě profilovaný hlavní vchod ve věži zdoben reliefem »Krista žehnajícího« od akad. sochaře Vorla. Jednodušší vedlejší vchod vede uprostřed severní hlavní zdi. Dveře jsou dubové, slohovým kovaním zdobené.

Trnoží ukončeno žulovými deskami a omítnuto cementem. Zdi ostatní jsou opatřeny omítkou a rohy hlavní římsy a kordonová římsa, jakož i krycí desky opěrných pilířů jsou ze saského pískovce, z kterého těsány i žebra a ozdobné kamenické práce uvnitř. Cihly dodávala cihelna v Grünlassu u Lokte; duté klenovky jsou ze Saska. Vápno předepsáno berounské. Písek, vyplavený horskými bystřinami z hald, dal omítku bez trhlín, pěkné barvy. Střecha kryta dvojbarevnou desivnou břidlou.

Celkový náklad 120.000 K nesla náboženská matice. Místní dohled a vypracování podrobných nákrešů pod dozorem navrhovatele svěřen c. k. inženýrovi P. Bejšovcovi.

Stavbu provedl stavitel E. Lifka z Falknova.

Kostel byl vysvěcen kardinálem Lvem svob. pánem Skrbenským dne 28. září 1902.

Soutěžný návrh na budovu

obchodní a živnostenské komory v Praze. Cena I.

Od architekta Ant. Turka na Král. Vinohradech.
(Tab. č. 17.)

Dle daného programu řešena budova nárožní na staveništi bloku A bývalé kadetní školy na Josefském náměstí, při čemž šetřeno všech přání v programu vyslovených.

Navrhovatel snažil se navrhnouti budovu, která by v mezích stavebního řádu vykazovala při maximálním využitkování stavební plochy co nejmenší zastavěnou plochu.

Pokud se týče průčelí, dbáno projevového v podmínkách soutěžných přání, aby navržena byla v téměř slohu jako reprezentační dům u Prašné brány.

Soutěžný návrh na budovu

obchodní a živnostenské komory v Praze. Cena II.

Od Ferdinanda Šamoniha, stavitele na Smíchově.
(Tab. č. 18.)

Budova, navržena přesně dle stavebního programu, sestává ze dvou samostatných částí, z nichž prvá slouží komoře, druhá nájmů. Při této pamatováno na eventuelní připojení k úředním místnostem komorním.

Vnějšek projektován jednotně se zřetelem na mohutnější vyvinutí rohu, který jest proti ústí ulice »na Poříčí« a z daleka bude viditelný.

K provedení navrženy: horický pískovec pro nároží, arkýře i ostění oken a režné cihlové cihly pro hladké zdivo.

Soutěžný návrh na budovu

obchodní a živnostenské komory v Praze. Cena III.

Od architekta R. Kříženeckého v Praze.
(Tab. č. 19.)

Půdorysy řešeny na největší využití drahé stavební parcely. Zasedací síň, které se používá jen několikrát do roka, situována ve dvoře, do výšky mezi přízemím a mezaninem. Hlavní vchod položen na roh, čímž docíleno symmetrického řešení schodiště ve spojení se vstupem do sálu.

Nástup hlavního schodiště navržen tak vysoko, že by pod ním bylo možné spojení mezi krámy a snadný přístup k záchodům.

Zevnějšek projektován v palácových poměrech — pokud programem udané malé výšky dovolovaly — v typických formách pražského barokku.

Vnitřek císařského vagonu.

(Část ložnice.)

Dle návrhu dekoračního architekta J. Justicha.

Vstup do vozu jest předsínkou, vyloženou světlým dubem. Odtud vejde se do salonu adjutantova, z něhož vstoupí se do apartamentů císařských. Tyto záleží ze salonu a ložnice s toaletou. Všecky tyto místnosti jsou z amerického a štyrského ořechu. Veškeré dveře mají bohaté intarsie. Kování a všecky lu try jsou zlatené. Stropy zdobené jsou lehkými aplikacemi se zlatými proužky a náběhy (vůuty) vyložené náplněmi malovanými na hedvábí. K císařské ložnici přiléhá toaleta, ve které jest umývadlo ze stříbrného plechu, tepanou prací zdobeného.

Ozdobné práce při stavbě tohoto vagonu jsou dle návrhu dekoračního architekta J. Justicha a modely na řezby od prof. J. Kastnera.

Světlíková a balkonová mříž

z domu č. 1. v Mikulášské ul. v Praze I.

(K vyobrazením v čís. 3. t. r.)

Návrh těchto dokonale provedených mříží pochází od architekta J. Kouly, prof. a t. č. rektora české techniky v Praze, a provedl je uměl. zámečník K. Sakař v Karlíně.

ZE SCHŮZÍ SPOLKOVÝCH.

Ve schůzi I. skupiny, konané dne 5. března, byly předneseny některé časové návrhy; zejména, aby při stavbě nového nábreží od Národního divadla k nábreží Palackého umístily se veřejné záchodky ve zdi tak, aby nevadily volnému rozhledu.*) Dále veden rozhovor o návrhu, aby byl požádán pražský magistrát, by užíval více práva, stavebním řádem mu vyhrazeného, v příčině nových průčelí, okolí své hyzdících. Věnuje-li se zasloužená pozornost přestupkům proti rozměrům a různým konstrukcím, stanoveným stavebním řádem, má se stejná pozornost věnovati i tak důležité části budov, jakou jest jejich zevnějšek. Tento měl by býti zvláště posuzován rigorózně při stavbách v sousedství cenných starých památek a v ulicích neb náměstích, jichž ráz má býti zachován.

*) Dle informace jest v nynějším projektu na tuto okolnost pamatováno

Vnitřek císařského vagonu. (Část ložnice.)

Dle návrhu dekorativního arch. J. Justicha.

BIBLIOGRAFIE.

Jan Kotěra: *Práce mé a mých žáků 1898-1901*. Nákladem Ant. S. Hrolla a sp. ve Vídni.

Po vzorné publikace svého mistra »Otto Wagner und seine Schule« vydal i prof. Jan Kotěra v obou zemských jazycích své návrhy ve společné ukázkě s pokusy svých žáků. Jak v předmluvě autor praví, má to být přehled vykonaných prací za dobu 1898-1901. Po této stránce zdá se býti dílko úplné, neboť pečlivě v něm sebráno vše, co od autorů vykonáno bylo, neb jim v těch čtyřech letech napadlo.

Těžší věc jest rozpoznati, kdo u žákovských jest autorem a co na práci těchto jest původního a co práci učitele.

V úpravné knížce střídají se pěkné fotografie p. edmětů uměleckého průmyslu s návrhy a náčrtů, z nichž některé ale podáním svým upomínají na *Mazzi* jaké vidáme v kavárnách na mramorových stolcích (viz str. 43., 46.).

Těžší věc výtvorů leží v návrzích umělecko-průmyslových a jsou předmety navržené téměř vesměs vkusné a prozrazují smysl pro ornamentální tvorbu. U některých nedbáno však — snad úmyslně — dekoru a ty vypadly pak příliš hrubě řemeslné, tak na př. lampa s příslušenstvím na str. 95.

Méně vyspělé jsou návrhy, dotýkající se architektury. Z těch jsou některé pochopitelné ceny. Mezi ty patří zejména restaurační návrh kostelíka v Praze, který by byl úplně seřfen se starožitné té budovy středověké její rozšíření by byla v navržené secesní roucho s plochou věží. Kostelík stojí na planině a je z daleka viditelný. Silhoueta navržená zde věže i v pozadí klamala, že právě do ní ušodil hrom a spálil střechu. Podobný dojem vzbuzují též »gothické věžičky bez hrotů u výstavního pavilonu.

U některých návrhů ruší vady konstruktivní, jaké jeví na př. v návrhu villy na str. 40. nebo spárořez mostního oblouku na str. 64.

Celkem vzato, jest dílko to pozoruhodné jako český příspěvek k uměleckému průmyslu ve stopách směru secesse. —r.

VYŘÍZENÉ KONKURENCE.

Na budovu osadní v Luži spolku pro »české ferialní osady města Prahy a jeho předměstí« I. cena pod heslem: lípový trojlíst (autor stav. assist. L. Skřivánek); II. cena pod heslem: »Beatus ille qui procul negotiis...«

VYPSANÉ KONKURENCE.

Na krematorium a kolumbarium v Praze. Ceny 400 K a 200 K. Podmínky u městského physikatu. Do 30. dubna 1903.

Na budovu c. k. poštovní spořitelny ve Vídni. Přístupno architektům v Předlitavsku usazeným a příslušným. Stavební náklad 3,000,000 K. Cen pět po 3000 K. Bližší vysvětlení podá ředitelství c. k. pošt. úřadu ve Vídni (I. Depart.); do 30. dubna 1903, 12 hod. v pol.

Na obecní dům, spolu spořitelnu v Jablunkově (Rak. Slezsko). Ceny 500 a 300 K. Porota: Arch. Evž. Fulda, c. k. vrchní inž. Rudolf Lang, arcivév. staveb. rada Albin T. Prokop, všickni z Těšína a J. Zwilling, starosta Jablunkova. Pomůcky zašle za 1 K obecní úřad. Do 15. května 1903.

SMĚS.

Portál, druhdy zazděný na ohradní zdi Slavatovského letohradu na Smíchově, byl snesen a dosud není rozhodnuto o příštím jeho určení. Jelikož byl portál ten ve zdi, musí zase býti někde užito jako obložení vchodu ve zdi se nacházejícího. Nejlépe by se hodil ku vchodu do Kinského zahrady z Karlový ulice, kde by dlouhou a jednotvárnou terasní zeď vhodně oživila vysoká architektura portálu.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 6. KVĚTNA 1903.

Dostavba justičního paláce a památky po radnici Nového Města Pražského.

Z naléhavé nutnosti odhodlal se stát před třemi léty k stavbě soudní budovy pražské.

Pro ústřední úřady tak velikého správního obvodu, jakým jest království České, jest třeba rozsáhlých budov, které mají krom účelnosti v situaci celkové i v rozdělení podrobném býti stavbami monumentálními.

Je nelze srovnávat s domy činžovními, postavenými pro spekulaci, vznikajícími jen jako výslednice boje o denní chléb, při kterých je efemerní architektura jejich ne-li omluvitelná, aspoň vysvětlitelná. Státní stavby, sloužící potřebám správy říše, která nežije ze dne na den, ale má potřeby trvalé, mají již z praktických příčin býti vystavěny tak důkladně a z takových materiálů, aby přetrvaly věky. Ježto shromažďuje se v nich velké množství lidí, mají prostorné sály jejich míti náležité výšky — převyšující poměry obyčejných domů. A přidáme-li k oběma jmenovaným podmínkám velkoleposti: materiálu a poměrům, třetí: krásu, které má vyhověti každé stavitelské dílo, a tudíž i státní stavba, dovodili jsme zásadu, že státní budovy mají býti stavbami monumentálními.

Tato zásada byla ovšem v příkrém odporu s praxí, prováděnou u nás od dob Josefinských až do nedávných let. Známe všichni mnohopatrové erární ty kolosy, jichž průčelí tvoří špinavé zdi, prolomené pouze otvory pro okna a vchody, které se hlavně v Praze zachovaly na památku tak zvaného kasárnického slohu.

Na štěstí mizí znenáhla tyto »okrasy« města a nahrazují se v posledních letech novými budovami, při kterých lze znamenati obrat k lepšímu. Příčiněním některých vliv majících našinců provádějí se konečně i u nás erární budovy nyní ozdobněji, nikoli tak pusté na zevnějšku jako dříve.

Než pomíjí se při tom jedna závažná okolnost, že veřejné stavby mají býti také nejen důkazem zručnosti řemeslníků, ale i zdatností umělců té které země, dle které bude po letech posuzována kulturní výše její.

Proto všude tam, kde není umění v úpadku, pěstuje se jeho vývin na národním podkladě a zase tam, kde importované umění dominuje, lze souditi na slabší potenci domácího umělectva.

Takovým cizím, importovaným květem, vsazeným v domácí půdu, jest též dosud vystavěná část justičního paláce na Novém Městě Pražském.

Jest dosud v živé paměti bouře odborných českých kruhů, když znám se stal původní jeho návrh. Stížnosti týkaly se vnitřního rozdělení, architektury i konstrukcí. Mnoho se Praze stalo na zlepšení vídeňského návrhu. Žel, že porozuměno a z větší části vyhověno bylo jen praktickým pokynům, pokud šlo o rozdělení a konstrukce, navržené šmahem dle vídeňských poměrů. Projektované povahové stropy zaměněny za u nás dávno

již obvyklé klenby do travers, rovněž jako předepsané vápencové schody z Krasu v Přímoří (!) za lepší a nám bližší žulové, které dáváme v Čechách do každého slušnějšího činžovního domu.

Za to nepochopeny zůstaly výtky proti cizotě architektury. Ne z úmyslu — navrhovatel měl zajisté vůli nejlepší — ale prostě z neznalosti rázu českých památek. Také ve spořivosti nebyla výminečně tentokrát příčina. Budova, jak stojí, jest více než s dostatek vyzdobena.

Ale co zde s tou německo-francouzskou renaissancí s modernistickým detailem a gothickými vykřivě? Jak příkrě odráží se limotná rohová věž od věže radnice!

Jak doslycháme, jest hotov již projekt na dostavbu celého paláce až k věži bývalé novoměstské radnice, a to v rázu dosud stojící budovy.

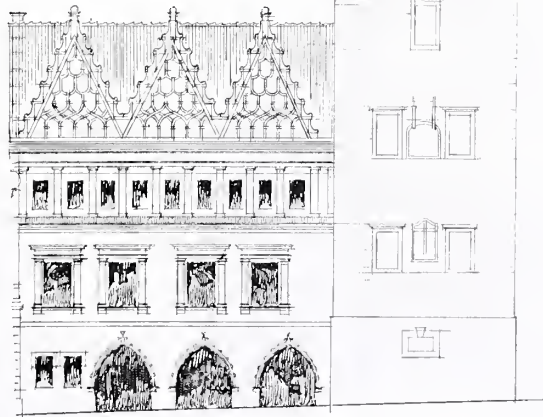
Pochybujeme, že stará tato věž bude se pojití v ladný celek se sousedícím palácem, vystavěným v rázu doposud provedeného torza jeho.

Stará nárožní věž byla částí radnice Nového Města a z této radnice zachovány jsou gothické památky v sousedství věže, záležející z klenuté podšíně v přízemí, druhdy otevřené do Karlova náměstí třemi oblouky. Později přistavěna před tyto otvory mučirna a nad ní estrada pro vyhlašování rozsudků.

Cenný zbytek původní radnice (jehož pudorys přinášíme), měl by býti pojat v novou stavbu a zachován, což při dobré vůli by zajisté bylo možno.

Z bývalé radnice známe dobře i průčelí do Karlova náměstí z rytin Sadelrových, Allenových a nejlépe z Ditzlerova pohledu z r. 1743 na korunovační průvod císařovny Marie Terezie, kde jeví se průčelí dvojpatrové s hlavním prvním patrem, v němž byl velký sál s velikými ozdobnými okny, vroubenými pilastry a rovným nadpražím. Druhé patro jest podřízené, s menšími okny. Na střeše zvedají se tři strmé štíty, zdobené bohatým panelováním.

Tyto štíty, jichž vyobrazení, rekonstruované dle jmenované rytiny, pro informaci též přinášíme,*) měly by býti

Průčelí bývalé radnice Nov. Města Pražského.
Rekonstrukce dle rytiny Ditzlerovy.

*) Oba nákresy byly nám ochotou arch. B. zapůjčeny.

jako upomínka na významnou a pro naše dějiny památnou budovu zachovány v rekonstrukci.

Jmenované důvody, pro nás závažné, necítí ovšem německý úředník v ministerstvu, byť byl jinak dobrým architektem, a proto by měly se povolání kruhy k hájení našich zájmů: město, poslanci a J. E. pan ministr-krajan o to zasa-

dití, aby českými odborníky — nejlépe snad konkursem — získal se návrh, kterým by se zachovaly památky radniční, jež by stávající budovu se starou věží pojily v ladný celek, uzavírající celou stranu velkolepého náměstí Karlova.

Antonín Cechner.

Rodinný dům barona Wiedersberga v Pardubicích.

Navrhnul arch. Boža Dvořák v Pardubicích.

Dům ten postaven jest v ulici Hronovické, do níž jest jednopatrový, kdežto do zahrady jest dvoupatrový.

V souterrainu jsou v předu spíže a sklepy, do zahrady kuchyně.

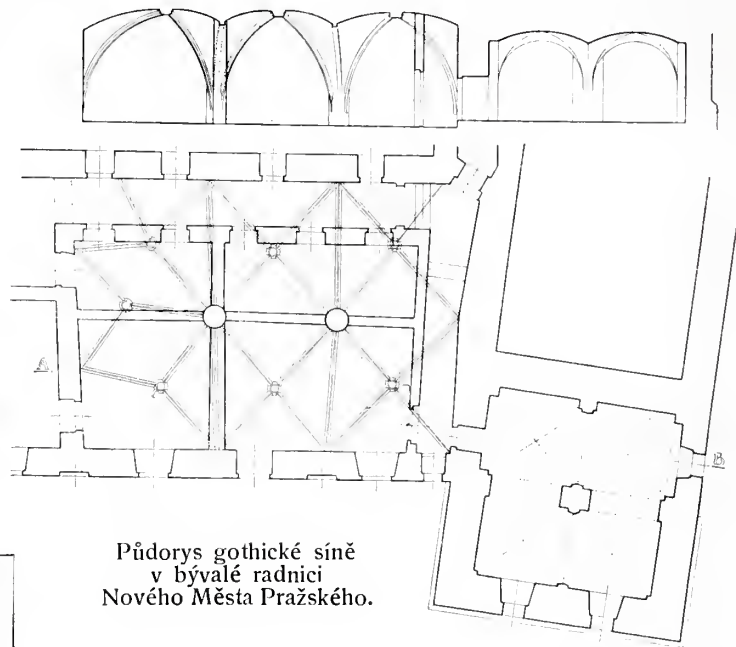
V přízemí nalézá se salonek, pracovna, koupelna a jídelna. Tato měří výšky 7.00 m, dekorována jest v gothickém slohu a opatřena dřevěným stropem a gallerií po dvou stranách. S kuchyní jest spojena výtahem na pokrmý a zvláštními schody, které vedou též na gallerii. Kromě toho jest z jídelny východ na zahradní verandu.

V patře jsou ložnice a gallerie nad jídelnou.

V podkroví umístěny jsou na zahradní straně dva pokoje pro služebné.

Zastavěná plocha domu, jenž opatřen jest ústředním topením, obnáší 182 m². Stavební náklad páčil se na 21.000 K.

K průčelí použito v detailech motivů starých památek pardubických, pokud se ještě na velkém náměstí a v ulicích k němu vedoucích spore zachovaly.

Půdorys gothické síně
v bývalé radnici
Nového Města Pražského.

Návrh obnovy a dostavby radnice pro král. město Beroun.

Od architekta J. F. — Tab. č. 21. a 22.

Návrh byl zhotoven v r. 1893 k žádosti tehdejšího městského zastupitelstva Berounského. Jednalo se tehda o otázku, zdali se doporučuje stavěti novou radnici aneb zda by bylo možno a výhodno starou radnici, mnohými přestavbami znešvařenou, obnoviti a upravití k účelům městské správy.

Náhled většiny městského zastupitelstva klonil se k stavbě nové radnice, mimo náměstí umístěné.

Pozvaný znalec prohlédl starou radnici, kteréž bylo postupně používáno jako školy a jako kasáren a přimlouval se ve svém dobrozdání za zachování starobylé této památky, s historií města úzce souvisící, v původních částech stavby zdravé, kteráž by se snadno dala vhodně upravití pro zamýšlené účely.

Městské zastupitelstvo přistoupilo na tento náhled a objednalo plány obnovy, jež v podstatných rysech v dnešním čísle uveřejňujeme.

Plány tyto zůstaly návrhem, když změnou městského zastupitelstva v r. 1894 nabylo vrchu mínění, že obnovy radnice není nutná potřeba.

Nyní, kdy chýlí se ke konci stavba radnice na základě jiných návrhů, zdá se nám uveřejnění »starých plánů« časovým.*)

K vysvětlení služeb, že navrhovatelé šlo o dostavbu, připojují se k starým částem budovy. Původní renaissanční radnice dostala v barokní době průčelí nesouhlasící s vnitřkem.

Za základ projektu vzaty hlavní klenuté místnosti původní, které došly zvláštního architektonického vyznačení v hlavním průčelí.

Starý, ve dvoře se nacházející pivovar, měl býti přestavěn; dolních sklenutých síní měli používatí hasiči a v patře navržen větší sál k přednáškám, schůzím neb koncertům.

Podélný i příčný řez jasně ukazují disposici celé budovy.

Výzdoby zasedacích síní měly býti postupně zřizovány, pokud by bylo možno domácími řemeslníky, aby v radnici soustředila se pro příští doby vzorná práce místní.

Villa pana K. Řezníčka v Žantově u Hrubé Skály.

Návrh arch. J. Vejrycha. — Tab. č. 23.

Přinášejíce v dnešním čísle fotografii dle provedené stavby s informačním půdorysem a nákresem ohradní brány, poukazu-

*) Stavba nyní provedena dle návrhu p. c. k. nadporučíka Fr. Zoufala, absolventa průmyslové školy. Pozn. red.

Arch. Boža Dvořák: Průčelí rodinného domu barona Wiedersberka v Pardubicích.

Leč, pokud vím, vyhasl rod již l. 1385, kdežto terracoty pocházejí as z polovice 16. století. Snad jest oprávněna domněnka, že okna zdobívala některou ze sousedních budov (míčovnu?). Práce podobné udržely se mimo v Praze ještě na panství Pernštýnů v okolí Pardubic a Chrudimí, v Třeboni a v Jindř. Hradci, a jsou vesměs značné ceny umělecké.

Bylo by vděčným úkolem sebrati a uveřejniti ve zvláštní monografii veškeré známé zbytky podobných prací soudobých v Čechách.

A. Wichl.

ZE SCHŮZÍ SPOLKOVÝCH.

Ve schůzi I. skupiny dne 2. dubna usnešeno působiti ke znovuzřízení bývalého průčelí na radnici novoměstské, nyní justičního paláce. Dále vedena stížnost do nízkého oceňování regulačních návrhů.

Práce tyto, tak důležité pro příští rozvoj měst, žádají množství studií, ze kterých mnohdy teprve lze voliti nejvýhodnějších variací.

Svědomité rozluštění regulace celého města nebo okresu podmíněno jest všestranným podrobným studiem celého množství otázek a hledisek, ku kterým nutno bráti zřetel, aby navržená regulace byla opravdovým základem — nikoliv jen na plánech, — na kterém pak se má vskutku prováděti.

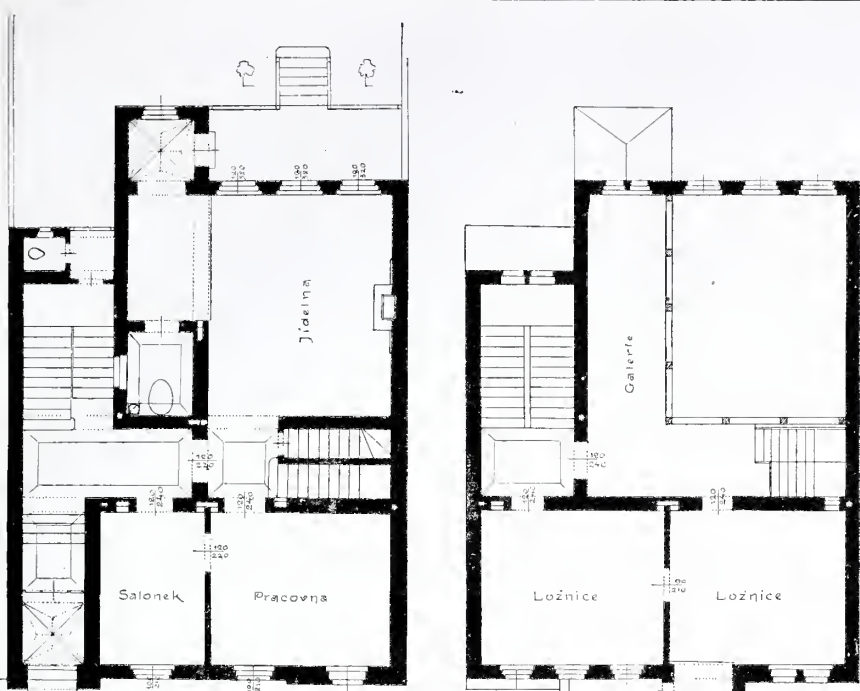
Ve schůzi dne 16. dubna návrh I. odborem do představenstva spolku arch. a inženýrů kollegové: arch. A. Balšánek a R. Kříženecký.

Na dotaz představenstva v příčině panoramatu Maroldova, vyhlédnuto po delší debattě velmi výhodné místo pro umělecké toto dílo, které jest pro spolek dosud značným pramenem zisku.

S povděkem byla vzata na vědomí zpráva, že Richard hrabě Clam-Martinič hodlá chatrnou (a nyní snešenou) střechu věže Smečenského zámku v původní podobě obnoviti.

Odbor I. připojil se k petici jednoty stavitelů v příčině zajištění stavebních pohledávek. Petice dokazuje drastickými doklady k jakým neblahým koncům by vedl nově navržený zákon, který by novými formálnostmi nesmírně ztížil provádění staveb, jehož výhody ale snadným obcházením by se staly illusorními.

Dále připojil se I. odbor k petici stavitelů, potírající návrh pana poslance J. Krejčíka a soudruhů, aby práce stavebné při veřejných budovách nebyly zadávány podnikatelům, resp. stavitelům hromadně, ale přímo jednotlivým živnostníkům. V petici se uvádí předně, že není na-

Přízemí.

I. patro.

Arch. Boža Dvořák: Půdorysy rodinného domu barona Wiedersberga v Pardubicích.

jeme k č. 1. »Techn. Obzoru« r. 1900, kde zmíněný návrh byl ve všech půdorysech a pohledech s původní zprávou podán.

Krb v okresním domě ve Slaném.

Návrh arch. J. Vejrycha. — Tab. č. 24.

Krb tento byl zvláště navržen pro zasedací síň nově zbudovaného okresního domu ve Slaném, provedeného též dle plánů architekta J. Vejrycha.

Provedení i postavení krbu jest dílem vynikající ve svém oboru »Rakovnické továrny na šamotové výrobky, mosaikové dlaždice a kamna v Rakovníku«, která zejména v posledních letech ve výrobě obkládacích fačádních destiček, dlažeb i kamen značný pokrok ukazuje.

Příčina potěšitelného tohoto úkazu jest nejen v dokonalé výrobě, ale hlavně v návrzích, kteréž sobě zmíněný český závod od povolaných umělců dává pracovati.

Kopie Slanského krbu bude postavena v pavilonu Rakovnické továrny na hospodářské výstavě v Praze.

Průčelí kostela sv. Jana Nepom. na Hradčanech.

Tab. č. 25.

Kostel sv. Jana Nep. s fačadou, vynikající ušlechtilými poměry a bohatým dekorem, jest dílem Kristofa Kiliana Dienzenhofera, kterýž ho v letech 1720—1728 vystavěl jako klášterní kostel Voršílek, přiléhající k řádové budově. Za císaře Josefa II. byl klášter zrušen a kostel odsvěcen a používán až do předešlého roku ke kasárním účelům. Nyní slouží jako garnisonní kostel pražské vojenské posádky.

Fotografie k tabulce zapůjčena nám laskavostí arch. R. Kříženeckého, který ji zhotovil pro soupisnou komisi pražskou. Fotografie portálu uveřejněna v »Arch. Obzoru« č. 26, r. 1902.

Vykopané okno z pálené hlíny.

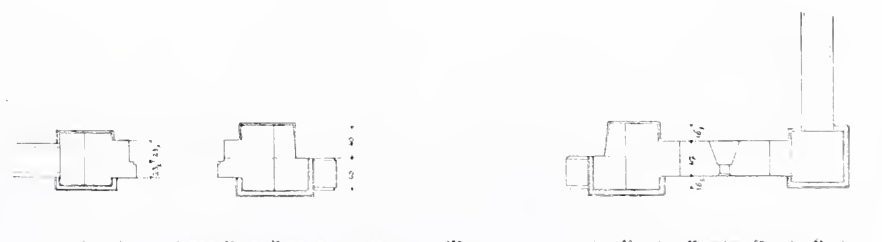
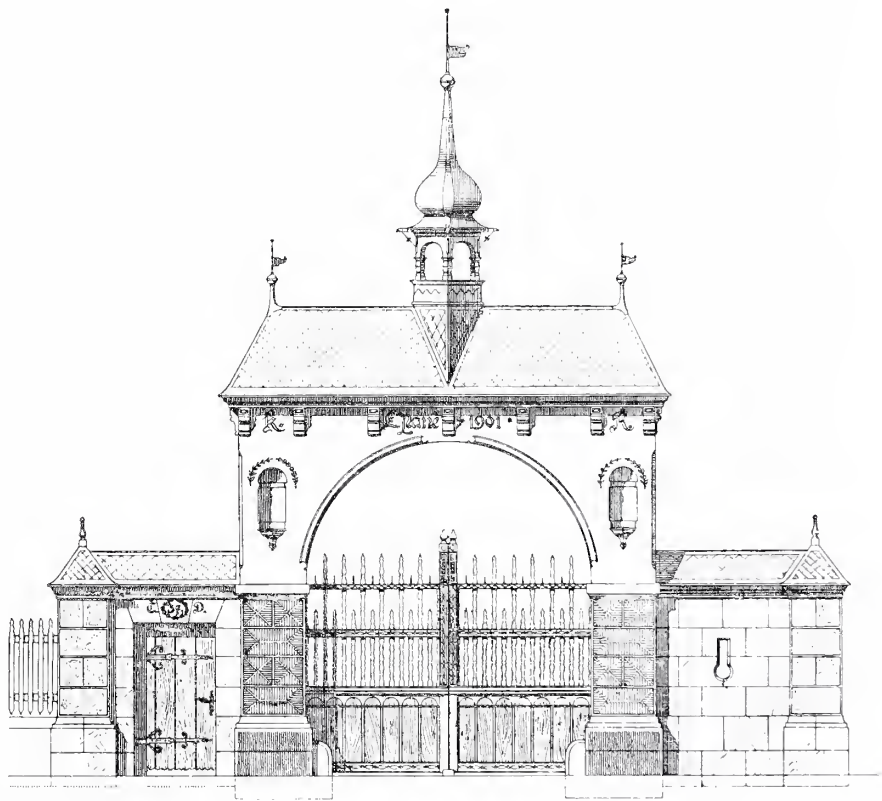
Při kopání základů pro stavbu nárožního domu č. 527—1. na Skořápece bylo r. 1888 nalezeno několik zlomků hlíněných architektonických článků, bohatě ornamenty zdobených, které městskému museu pražskému darovány byly, kdež v lapidariu dlouho skoro nepovšimnuty ležely.

Poslední dobou pokusil jsem se měřením, porovnáváním a vykreslením zlomků těch zjistiti souvislost jejich a celkový tvar předmětu, kterému přináležely.

Bylo to okno združené, bohatě článkované s tympanonem segmentovým; až na chybní svorník a náplň v tympanonu, který jest nahrazen terracotovým medailonem ze starého Ungeltu pocházejícím a téže době přináležejícím, dal se tvar okna dosti přesně konstatovati tak, jak výkres ukazuje.

Dle tohoto a použitím zlomků bylo krásné toto okno plasticky ve skutečnosti doplněno a sloužití bude nyní k nevšední ozdobě sbírek musejních.

Dům č. p. 527-1. patřival druhdy slavné rodině panské z Bechyně, z nichž jeden člen, Dobeš, při jednání na sněmu o volbě nového krále l. 1307 byl od pana Oldřicha z Lichtenburka probodnut, když onen byl urážlivě o selském původu českých panovníků z rodu Přemyslovců mluvil.

Arch. Jan Vejrych: Ohradní brána villy p. K. Reznicka v Žantově.

vřzený zákon uskutečnitelný pro stávající práva stavitelů zkušených až do roku 1893 a dále, že by musely býti v následcích zákona úplně změněny zadávací podmínky pro stavitele.

VYŘÍZENÉ KONKURENCE.

Representační dům města Prahy. Na schůzi městské rady dne 22. dubna b. r. byl sdělen výrok poroty o výsledku soutěže na získání náčrtku pro stavbu nového obecního domu král. hlav. města Prahy. V soutěži této nebyly vypsány určité ceny, nýbrž ustanoveno 15.000 K na rozdělení odměn jednotlivým projektům dle posouzení poroty. Tato — v níž zasedali pp. prof. J. Zítek, prof. Jos. Schulz, arch. A. Wiehl, arch. Čeněk Gregor, arch. R. Tereba, arch. Vratislav Pasovský — podala tento posudek: Hlavním požadavkům konkurence i hodnotě umělecké nejlépe vyhovují projekty: »Praga caput regni«, »Francois I.«, »XX. věk«, kterým udělila porota odměny po 2000 K, aniž by naznačeným pořadím dávala jednomu před druhým přednost. Totéž platí o těchto skupinách odměn: Po 1500 K odměněny projekty s hesly: Korunované M v kruhu, »Přilétlo jaro z daleka« a trojúhelník v kruhu. Po 700 K odměnila porota projekty s hesly: »X«, »XYZ«, »Město vidím veliké«, »Zlaté Praze«, »Pouze studie«. Projekt se značkou »31. března 1903« nemohl býti porotou odměněn, jelikož valně překročil schválenou stavební čáru blíže Prašné brány. Poněvadž však jest cenný, doporučila porota radě městské,

aby odměněn byl zbývajícím obnosem 1000 K, kterýžto návrh rada městská schválila.

Porota shledala výsledek soutěže — došlo celkem 20 projektů — pro pány konkurující velmi čestný, nicméně nebylo jí lze doporučiti žádný z projektů k provedení tak, jak jsou.

Po otevření obálek bylo shledáno, že autory odměněných projektů jsou: arch. Al. Dryák a stav. Tom. Amena v Praze (»Praga caput regni«), Josef Pospíšil, architekt na Král. Vinohradech (»Francois I.«), architekt Antonín Balšánek v Praze (»XX. věk«), architekt Rud. Němec (korunované M v kruhu), architekt K. Kepka, profesor v Brně (»Přilétlo jaro z daleka«), Jiří Šubral, ředitel c. k. uměl.-průmysl. školy v Praze (trojúhelník v kruhu), arch. Rich. Klenka z Vlastimilu v Praze (»X«), arch. Rud. Kříženecký, docent české techniky v Praze (»XYZ«), Ferd. Šamonil, stavitel na Smíchově (»Město vidím veliké«), Ant. Hrubý, arch. a professor v Nienburgu v Hannoveru (»Zlaté Praze«), Jan Koula, arch. a professor české techniky v Praze (»Pouze studie«) a architektonická a stavební kancelář v Praze č. 557-III. Q. Bělského (»31. března 1903«). — Projekty budou vystaveny v Městské Besedě a porota bude požádána, by společně s technickou komisí s urychlením provedla práce k cíli získání definitivního projektu.

Na městskou spořitelnu v Hořicích. V neděli dne 5. dubna 1903 byla svolána do Hořic porota k posouzení konkurenčních plánů na městskou spořitelnu, záležející krom místních členů ředitelstva spořitelny z pp. stav. rady arch. O. Polívky a arch. V. Müllera z Prahy, co delegáta Spolku arch. a inženýrů.

Dle daných podmínek se má vystavěti nákladem asi 80.000 K 2patrový dům na náměstí s veřejným průchodem do postranní uličky, s vázající služebností sousedových oken.

V přízemí má býti umístěno městské museum s kanceláří a byt sluhy spolu domovníka.

V prvním patře má býti spořitelna s potřebnými místnostmi a v druhém patře byty k pronajmutí.

V stanovené lhůtě došlo 52 projektů, z kterých po bližším prohlédnutí do užší volby vybráno 12 projektů, a sice s hesly: »Symetrie«, »Kdo šetří ten má«, »Mařka«, »Kdo za pravdu gori«, »Spořivost«, znak s českým lvem, »Nekřme se«, značka HMS v kruhu, »Ne z oka mutného«, »Veritas«, »Hořice sobě« a »Vlastní silou«.

Z těchto vybraných projektů se daným podmínkám nejvíce přiblížily návrhy: »Symetrie« p. Jana Brodského, stavitele v Roudnici a »Kdo za pravdu gori« pana Ferdinanda Šamonila, stavitele na Smíchově. Avšak oba projekty nelze přece bez změny provést a proto navrženo rozdělení daných cen oběma projektům stejným dílem a doporučeno dodatečně zakoupení projektu: »Ne z oka mutného« a vysloveno uznání projektu se značkou: HMS v kruhu.

I mezi ostatními projekty se našlo dosti pěkných prací, ale překvapovalo, že málo konkurujících je s potřebami a účelností podobných ústavů obeznámeno, jak dělení mnohých prozrazovalo a také by se doporučovalo více zřetele k preliminovanému stavebnímu nákladu.

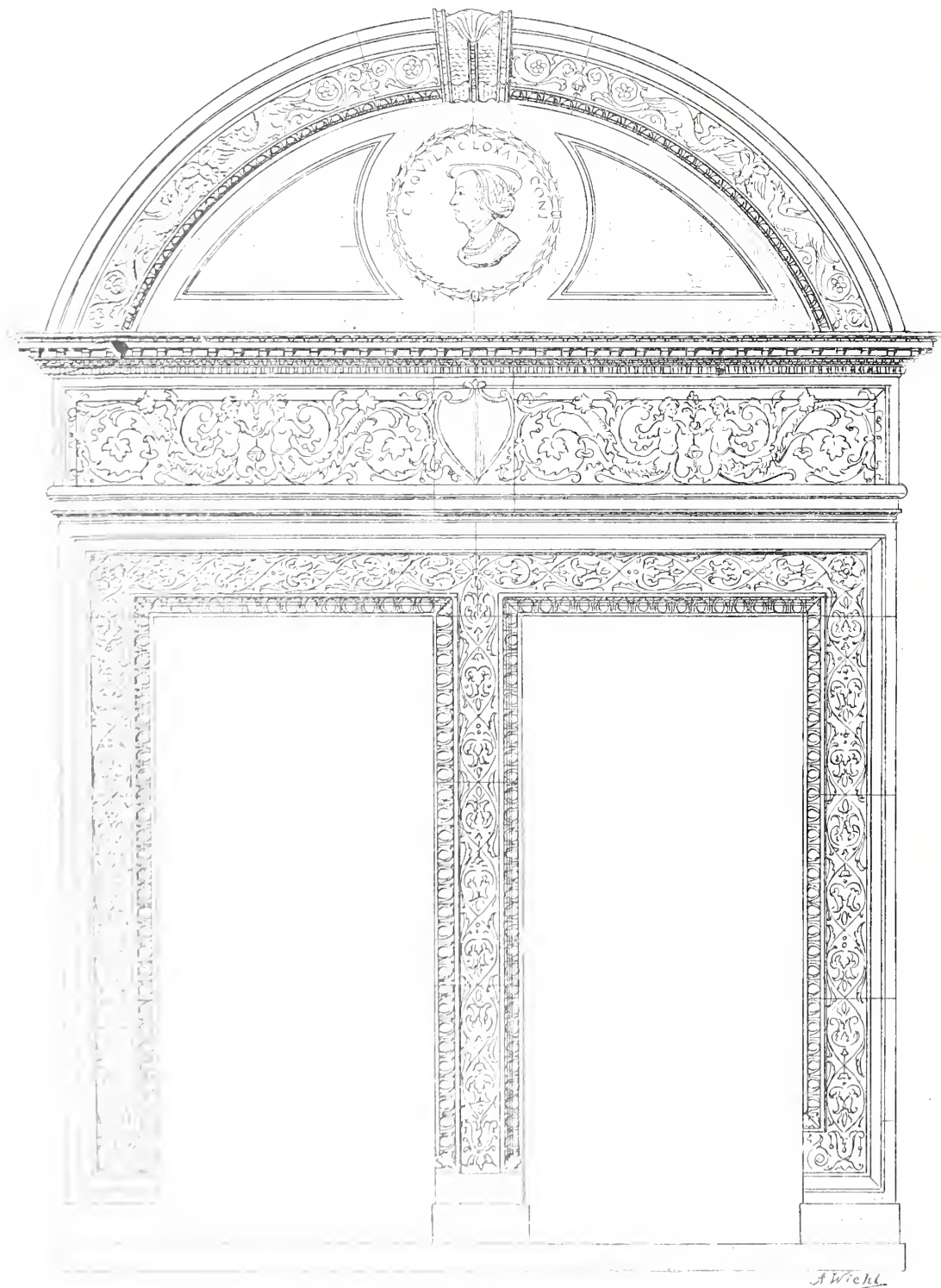
Ze Lvova. Soutěže na plány kostela sv. Alžběty účastnilo se 19 prací, z nichž palmu vítězství získal arch. Theodor Talowski, professor na vysokém technickém učení ve Lvově, jehož návrhy: »Trio« počtené I. cenou (3000 K) a »Červený kříž v kruhu« II. cenou (2000 K); nad to zakoupen i jeho návrh pod heslem: »Ars« zadaný. Jedna z II. cen přisouzena návrhu arch. Slavomíra Odrzywolského, prof. průmyslové školy Krakovské a III. cena (1000 K) přiznána návrhu arch. Tadeáše Stryjeňského a Frant. Maczinského. Krom toho zakoupeny po 800 K projekty: »Wiara II.«, »Kyrie elejson« a »Ars«. Návrh I. cenou počtený jest v gotickém slohu, podobný kostelu sv. Ludmily na Kr. Vinohradech. V porotě zasedali kromě 6 architektů i kníže-arcibiskup J. Bilczewski, zemský maršálek Ondř. hrabě Potocki a známý mácen K. hrabě Lanckoroňski. Slechta naše zajímá se, jak viděti, mimo sport i o jiné, vážnější věci. T. J.

VYPSANÉ KONKURENCE.

Na návrhy budovy pro c. k. státní reálné školy na Kladně. Ceny: I. v obnosu 800 K, II. v obnosu 500 K. V porotě budou zasedati delegáti městské rady Kladenské a obecního stavebního odboru s přívatými znalci.*)

Návrhy s přibližným rozpočtem budte zaslány do 10. května 1903 do 6. hod. odpoledne městskému úřadu na Kladně. Podmínky a pomůcky zašle obecní úřad Kladenský na požádání.

*) Dle konkurenčního řádu přijatého všemi technickými korporacemi, má býti celá porota z odborníků záležející předem jmenována. Poxn. redakce.

Arch. c. k. stav. r. Wiehl: Vykopané okno z pálené hlíny.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 3. ČERVNA 1903.

Celému nákladu tohoto čísla »Arch. Obzoru« přiložen jest prospekt soupisu památek historických a uměleckých v král. Českém, vydaný Archaeologickou komisí České Akademie pro vědy, slovesnost a umění.

Soupis památek historických a uměleckých v království Českém.

Důležitost systematického záznamu všech význačných památek stavitelských a uměleckých dle místního jejich seskupení jest u všech vzdělaných národů evropských dnes všeobecně uznána. Neboť prospěch z něho plynoucí nemezuje se pouze na výtěžek vědecký, theoretický; znalosti starého umění položí nový, spolehlivý základ, odvěkou zdatnost národní znova uplatňuje a pro budoucnost zajišťuje. Ale i přímý prospěch, který z podrobné evidence veškerého majetku uměleckého plyne společným zájmům, netřeba dokazovati, neboť jen jí se umožní záchrana nenahraditelného pokladu národního; konečně důležitost, jakou znalost jeho pro praktický život umělecký má, vycítí každý architekt a výtvarník, kterému záleží na organickém vzrůstu umění z hlubších základů než z pouhé potřeby pro okamžitou modu.

A přece podařilo se jen Francii a Německu překonat všeliké obtíže, které se staví v cestu odbornému a finančnímu provedení podniku tak složitého, jakým je soupis památek celé země.

I v Čechách věnovali se odborníci a milovníci záhy umělecké topografii domácí a ukládali své práce v »Památkách archaeologických a místopisných«, založených roku 1854, v četných jiných časopisech a monografiích, i v německých »Zprávách c. k. centrální komise pro probádání a zachování památek stavitelských a uměleckých«, ve Vídni od r. 1856 vydávaných. K provedení nesnadného úkolu inventarisace uměleckého majetku veřejného v rakouském soustátí povolán byl zajisté v první řadě stát prostřednictvím c. k. centrální komise vídeňské, která se však nedostala než k jedinému, nevelikému pokusu.

Tím větší radostí je pro každého Čecha, že co nebylo umožněno státní ochranou, se uskutečňuje nyní vhodnějším způsobem. Jako v mnohých jiných kulturních úlohách předešly Čechy i tu ostatní země rakouské. Již roku 1893 založil při České akademii pro vědu, slovesnost a umění její zakladatel vrch. stav. rada J. Hlávka »Archaeologickou komisí«, jejíž prvním cílem je spracování a vydání důkladného soupisu všech umělecko-historických památek Českého království.

Nejprve sestaven jednotný program, dle něhož inventární práce prováděti se měly; za neunavné součinnosti a přímého vedení svého zakladatele a předsedy soustředila komise ve svém středu řadu nadšených pracovníků, kteří se rozjeli po různých krajích našeho království a podjali se nesnadného, byť poutavého úkolu, navštívit všechna města a vesnice svého okresu, ohledati kostely a kláštery, jejich sakristie a depositáře, prozkoumati hrady a zámky, radnice a domy městské, věže a zříceniny, vyhledati osamělé kaple a selská stavení, pudy a substrukce prohledati, vše podrobně vyšetřiti, vyměřiti a popsat, i božích muk v polích nezapomenouti; tak mnohá cesta několikrátě opěťována, jiná marně vykonána a teprve později neočekávaným nálezem, šťastným objevem tím více odměněna. Již r. 1897 vyšly první dva soupisy a rychlým postupem (rychlým zvláště u porovnání s podobnými cizími podniky) následovalo dodnes

celkem 20 svazků. Pp. K. B. Mádl, B. Matějka, A. Podlaha a Ed. Šittler, Ferd. Vaněk a Karel Hostaš, J. Braniš, Fr. Mareš a Jan Sedláček, Karel Chytil a Jos. Novák, Zd. Wirth a Jos. Soukup spracovali tak doposud okresy: kolínský, lounský, sedlčanský, roudnický, milevský, mělnický, klatovský, budějovický, rokycanský, třeboňský, chrudimský, sušický, příbramský, jindřichohradecký, karlínský, vysokomýtský, domažlický a pelhřimovský. Pražský soupis zahájen slibně pokladem svatovítským a knihovnou metropolitní.

Později hlásicím zůstalo tu ještě mnoho, mnoho práce, neboť přes tento úctyhodný výkon zbývá ještě popsat více než 70 politických okresů v království Českém. Zvláště však úžasné bohatství, jež královská Praha na svém hradě, v radnici, v chrámech a klášterech, palácích a domech, mušcích a pokladech, knihovnách a archivech, na ulicích a náměstích chová, objeví se v plném svém lesku a významu teprve celou řadou svazků Praze zvláště věnovaných. V této obrovské práci, která na všechny účastněné činí nároky zcela mimořádné, podporuje archaeologickou komissí městská rada pražská vydatným způsobem nejen finančně, nýbrž též odbornou činností své zvláštní soupisné komisse, která za dozoru pp. arch. Heraina a Kříženeckého pořizuje podrobný obrázkový materiál památek stavebním ruchem nejvíce ohrožených.

Není tu místa pro podrobný rozbor přebohatého obsahu většinou poprvé uveřejněného v doposud vyšlých soupisech. Jen zmínka o nejdůležitějších stavitelských památkách, jichž každý svazek několik přináší, zabrala by celé sloupce. Již nyní jsou všechny slohy, všechny druhy zastoupeny vynikajícími pomníky, jakým jsou románské chrámy doksanský, milevský a staroboleslavský, gotické v Kolíně, Kourimi, Roudnici a Třeboni, hrady a zámky v Budyni, Švihově, na Kokoříně, v Beřkovicích, na Hluboké a v Jindřichově Hradci, atd. atd. Zde stačívá poukázati prozatím jen na zevní rozměry a úpravu celého díla. Svazčky o 100 až 400 stránkách velikého formátu oktávového obsahují vedle podrobných popisů, v nichž materiál, technika, rozměry, tvar, sloh a původ se uvádějí, velice hojně obrázky (až přes 400). Obrázková část soupisu vyžaduje zvláštní péče a velikého nákladu.

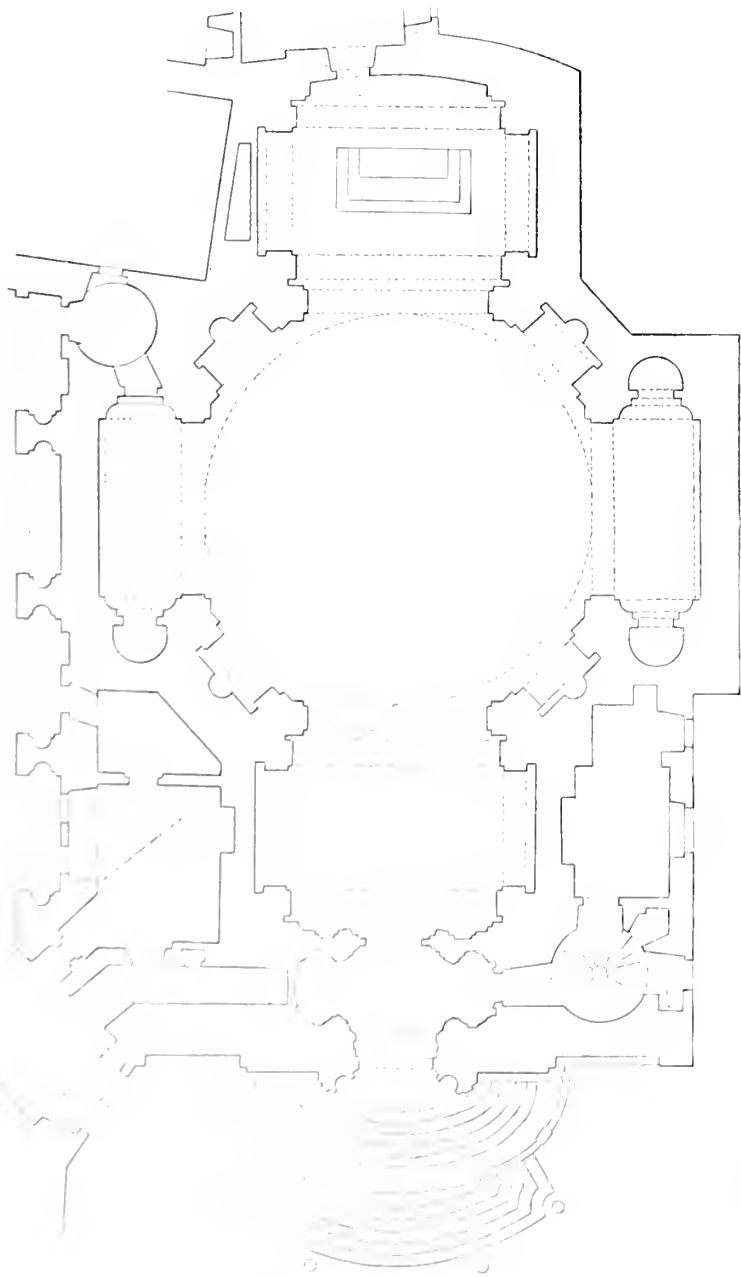
Pro stavitelské památky třeba téměř vesměs pořizovati nové výměry, disposiční plány, půdorysy, průřezy a četné architektonické detaily, jelikož starší výkresy jen ve výjimečných případech provedeny bývají s onou věrností a spolehlivostí, kterou pro soupisné účely nutno požadovati. Také při četných umělecko-průmyslových předmětech nestačí vždy fotografický obrázek a třeba je někdy celé, jindy aspoň jisté detaily, jako profily, nápisky a značky vykresliti. K reprodukci používá se většinou reprodukce cinkografické; obrazům a vzácnějším předmětům jiným věnují se světlotiskové přílohy, barvotisky tehdy, když moderní vymoženosti chemigrafické zabezpečují nejdokonalejší věrnost obrázku. Takovým způsobem byly zvláště některé nástěnné, tabulové a miniaturní malby, zlatnické práce a tkaniny velmi zdařile zobrazeny.

Není nezajímavo zvědět jakými prostředky se hradí nemalý finanční náklad »Soupisu«, který se dvojím vydáním

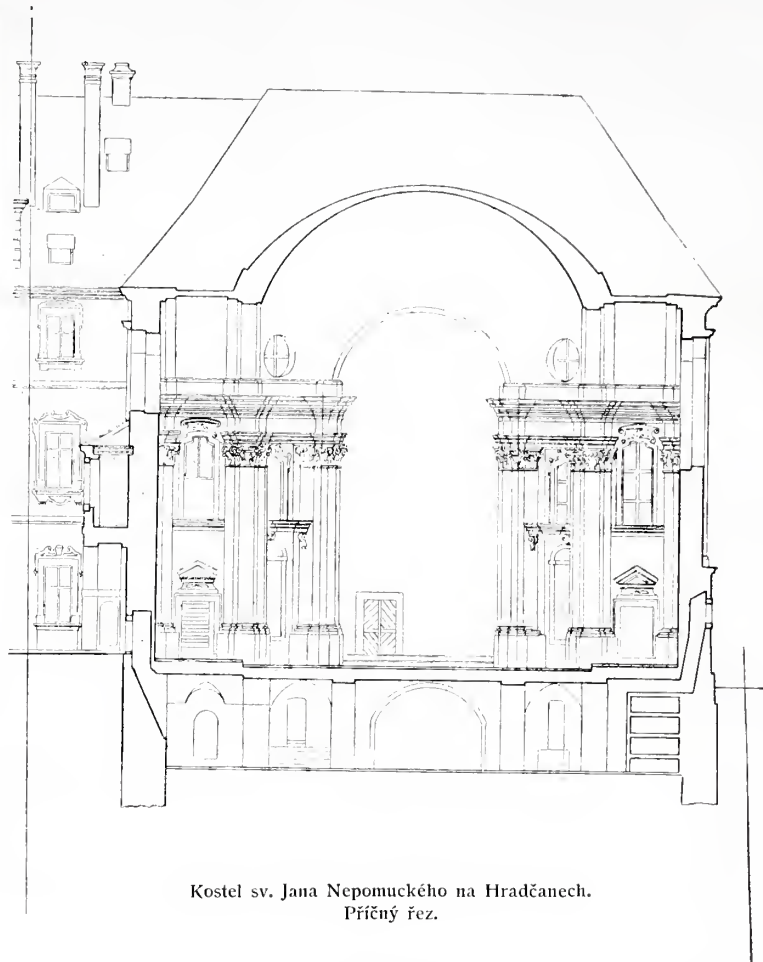
v jazyku českém i německém ještě značně stupňuje. Celý podnik umožněn je jedině munificencí sněmu království Českého, který k tomuto účelu věnuje ročně 10.000 korun. Pro soupis památek pražských povolila městská rada pražská prozatím 20.000 korun. Ostatní města, okresní zastupitelstva, peněžní ústavy, kláštery a pod. přispívají k bohatší výzdobě svých oddělení obnosy 200 až 500 korun. Také majitelé velikých sbírek a panství stanovili jisté obnosy na důstojnou publikaci svých pokladů, jako: Mořic kníže z Lobkovic (6000 korun), Adolf Josef kníže Schwarzenberg (2000 korun), Jiří kníže Lobkovic (1000 korun) a Ferdinand kníže Kinský (600 korun). Konečně třeba vzpomenouti obětavosti ostatních příznivců, kteří buď peněžnými obnosy nebo jinak »Soupis« podporovali.

Jelikož však podnik takový spoléhati nemůže na veliké rozšíření knihkupeckým obchodem, jest vedle těchto podpor odkázán v první řadě na živé účastenství odborných kruhů, zvláště technických a školských. Není zajisté nutno architektům a výtvarníkům jej doporučovati zvláště, neboť sotva nalezneme se v české i cizí literatuře podobné dílo, které by při tak bohaté úpravě obrázkové a nepatrné ceně finanční poskytovalo tolik krásného a důležitého obsahu.

Dr. B. Matějka.

Kostel sv. Jana Nepomuckého na Hradčanech.
Půdorys.

Kostel sv. Jana Nepomuckého na Hradčanech.
Příčný řez.

Kostel sv. Jana Nepomuckého na Hradčanech.

V předcházejícím čísle Arch. Obzoru uveřejnili jsme průřez kostela sv. Jana Nep. Dnes doplňujeme je půdorysem a řezem této znamenité stavby Dienzenhofovy, ve které objeveny na klenbě freskové malby V. Rainera, o jejich zachování, případně doplnění se právě jedná.

Rodinný dům p. E. Cellara ve Vokovicích.

Návrh arch. J. Podhajského, c. k. prof.
Tabulky č. 26 a 27.

Stavebním místem jest hospodářský dvorec stájemi, stodolou a kolnou nepravidelně obstatvený, na němž nacházelo se již dříve obydelné stavení. Za ním rozprostírá se značně velká, květinová a zelinářská zahrada. Hlavní fronty směřují k severu do dvora, a k jihu do zahrady. Terrain písčité a vodou úplně prosáklý.

Majitel vyžadoval, aby alespoň z jednoho pokoje byl pohled na dvorec za příčinou kontrolování prací zde vykonávaných, jinak aby budova měla ráz malebný. K umístění starožitného nábytku, obrazů a jiných uměleckých předmětů ustanoveno zříditi prostornou předsíň s dřevěným schodištěm, sahající skrze horní patro a tam galerií opatřenou. V přízemí umístěny pokoje společenské, pracovna pánova a kuchyně s vedlejšími místnostmi, v prvním patře ložnice, pokoj paní, koupelna a komora pro služky.

Přízemí zvýšeno o 1.60 m nad terrain, aby místnosti v něm se nacházející byly co možno nejlépe před spodní vlhkostí chráněny. Sklepy z téže příčiny sahají pouze 1.20 m do země. K severní straně umístěny v přízemí předsíň, pánův pokoj dle přání dříve uvedeného a kuchyně. Před vchodem nachází se malá terrassa, aby zde zjednáno místo ku posezení ve volném vzduchu. Část terrassy posunuta do budovy tak, že je před deštěm chráněna i získáno tím dostatek místa pro galerii nad ní se nacházející a zároveň co pavlač sloužící. (Dokončení příště.)

Činžovní dům č. 1068-V v Mikulášské třídě v Praze.

Návrh stav. Emanuela Dvořáka a arch. Jana Vejrycha.
Tab. č. 28.

V hlavní assanační třídě, která po dokončení svém od Staroměstského rynku k Vltavě bude z hlavních tepen města, vznikla v poslední době skupina palácovitých domů nájemných, jež svým zevnějškem prospěšně se liší od mnohé stavby v přítomné době v užším městě i jeho předměstích postavené.

Z této skupiny přinášíme dnes dům č. 1068, pocházející půdorysně a konstruktivně od stavitele Eman. Dvořáka, jenž jej též postavil, svěřiv návrh průřezů architektu Janu Vejrychovi.

Vnitřní zařízení jest vypraveno nákladně, s veškerým pohodlím. Zevnějšek navržen ve tvarech české renaissance s motivy pozdní gothiky. Ornamentální detail není však stylisován v historických slozích, ale navržen i proveden moderním realismem.

Jednotlivé práce provedli:

Práci kamenickou Lud. Salda,

» tesařskou J. Chroust,

» klempířskou J. Kurzová,

» pokrývačskou V. Jabůrek,

» truhlářskou J. Růžička,

» zámečnickou J. Sakař,

» natěračskou J. Hartvich,

» kamnářskou, dlažby, lázně a obložení zdí v kuchyních Ra-

kovnická továrna na keramické výrobky,

» malířskou J. Hlaváček,

» čalounickou A. Zeman a F. Haase,

» štukateurskou Riedl a spol.,

» sklenářskou Wolf a Štětka,

» instalačerskou A. Pleskot,

kombinované lustry na plyn a elektriku Suda a Kotěšovec.

Zastavená plocha obnáší 414 m².

Pro 1 m² zastavené plochy náklad 389 K.

Vyobrazení provedené stavby pro nával látky přineseme v pří-

štím čísle.

Průčelí domu MUDr. F. M. v Mödlingu.

Návrh dekor. architekta J. Justicha.

Tab. č. 29.

Na stávající rodinný dům v Mödlingu u Vídně přistavěno vídeňskou stavební společností ještě jedno patro a celek opatřen novou moderní fašádou, zdobenou znaky Dolních i Horních Rakous a města Mödlingu; ve středu nanešeny jsou v nízkém reliéfu dvě postavy věnce nesoucí.

Přestavba, jež dle rozpočtu bude vyžadovati celkem 59.400 K nákladu, bude dokončena v říjnu t. r.

Nález zbytků sgraffit v arcibiskupském paláci č. 56 na Hradčanech.

Tab. č. 30.

Před několika málo lety, kdy opravována omítka v nádvoří paláce arcibiskupského na Hradčanech, objeveny byly pod vrstvou omítky sgraffitové obrazy, ve výši prvního patra západního křídla, z nichž některé části, a to právě se znaky, přišly neopatrností zedníků k zničení, a zachována pouze ona část, kterou zde ve vyobrazení předkládáme.

Sgraffita tato škrábána jsou v šedé půdě, a byla při odhalení ještě velice zachována, takže potřebovala jen málo oprav.

V dolejší malém orámování vidíme medvěda, an prasátko požírá, v hořejším velkém obrazu zobrazen jest biblický výjev, sen Jakubův, jehož vidíme v lese pod skalkou, na níž jelen stojí, v spánku odpočívá, kdežto před ním dva andělé stoupají po žebříku do mraků nebeských, z nichž Bůh Otec dolů hledí.

Orámování obrazu má neobyčejně krásný rostlinný motiv za obrubu, a mimo to lemují obraz v horní a dolní části úzký torus.

V horní části vyobrazení jsou tři listnaté, ovocem zdobené festony, výborně stylisované.

Škoda, že při odhalování přišly k zničení zmíněné znaky, taktéž rýsované, které, kdyby se byly zachovaly, byly by nám bezpečně stanovily, kdo a kdy tyto sgraffita shotoviti dal.

Ježto bližší data scházejí, musíme se uchýliti k historickým pramenům, jak dnešní arcibiskupský palác povstal.

Na místě dnešního arcibiskupského paláce stával dům, jenž počátkem 16. stol. patřil kapitole sv. Víta, která jej r. 1538 prodala rytíři Florianu Griespekovi z Griespachu, který jej přestavěl. Roku 1562 koupil král Ferdinand I. od Floriana Griespeka tento dům za 3000 kop grošů pražských a daroval jej pro nově zvoleného arcibiskupa Antonína Brusa z Mohelnice, načež ihned r. 1562 započato s přestavbou, která dokončena r. 1564 a za mistra díla tohoto pokládá se vlašský stavitel Oldřich Austalis, jenž r. 1597 na Malé Straně zemřel.

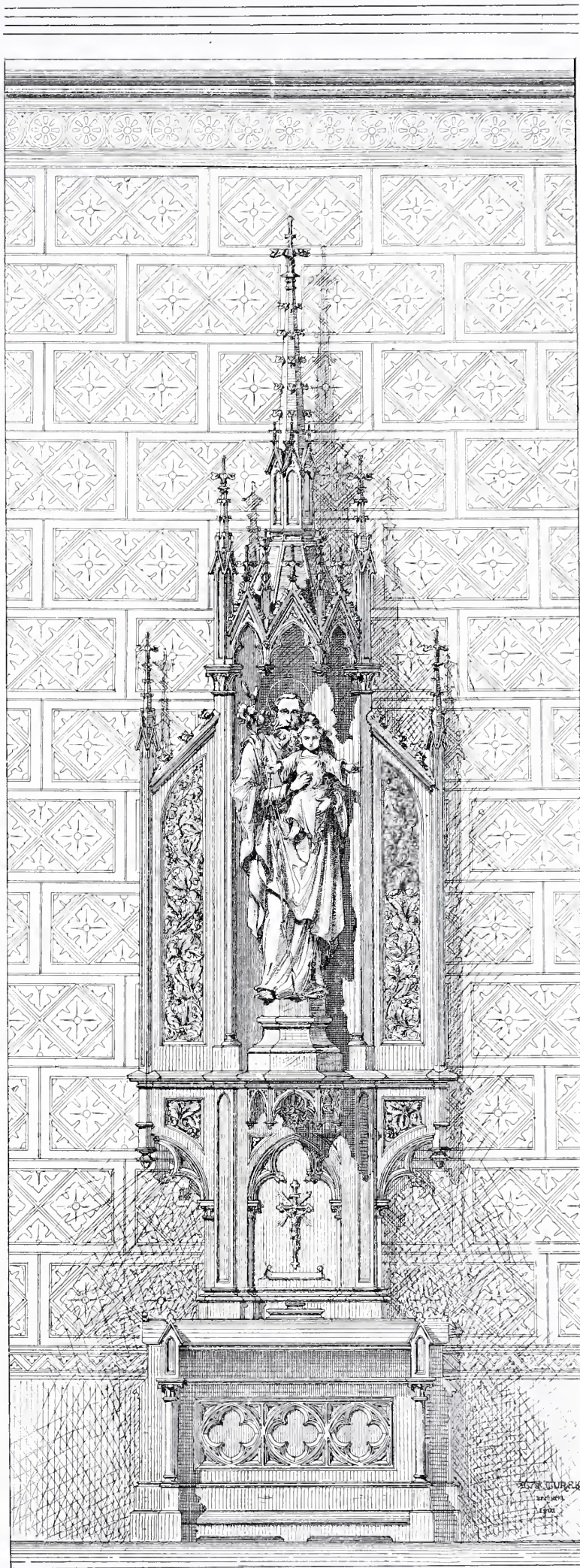
Krátce po r. 1600 stavěna v arcibiskupském paláci kaple a snad i něco více přestavováno, na to opět koncem 17. a hlavně v druhé polovici 18. stol. palác ve svém průčelí, jak se dosud jeví, přestavován.

Jest nyní otázka, do které doby stavební spadají nalezená sgraffita a sice, zda do periody první stavby r. 1562—1564 či po r. 1600? Po našem soudu klademe vznik sgraffit do období 1562—1564, a to z příčin jejich čistého stylistického provedení, které prozrazuje dobu rannou.

Aby to byla sgraffita z domu Griespekova, který brzo po r. 1538 stavěl, nevěříme, třeba jest nám známo, že týž Florian Griespek stavěl hrad Kacerov, jež dokončil r. 1552 a jak dosud vidno sgraffity ozdobil, že provedl dále i stavbu zámku Nelahozevsi, brzo po r. 1560, též s bohatou, ale dnes již sešlou výzdobou sgraffitovou.

Protože nalezené sgraffito v paláci arcibiskupském jest rázu náboženského, soudíme, že bylo zhotoveno za arcibiskupa Ant. Brusa z Mohelnice v letech 1562—1564.

Jan Herain, konservátor.

Klekátko ve votivním kostele sv. Ludmily na Král. Vinohradech.
Návrh arch. Ant. Turka.

Klekátka pro votivní kostel sv. Ludmily na Král. Vinohradech.

Navrhnul architekt Antonín Turek.

Nákladem spolku sv. Josefa a jeho předsedy p. J. Engla pořízena byla pro vot. kostel sv. Ludmily dvě klekátka. Dle přání dárců vyzdobena sochami sv. Josefa a sv. Antonína Pad., jež byly umístěny ve výklencích pod baldachýny. Obě sochy modeloval akademický sochař Antonín Procházka a řezal z dubového dřeva řezbář Jiljí Zíka, kterýž provedl i architekturu, rovněž z dubu. Klekátka jsou fermezí napuštěna a částečně vyzlacena.

NEKROLOG.

Zaznamenáváme úmrtí sympatického umělce, architekta a stavitele Jana Zeyera, † dne 6. května 1903. Narodil se 4. března 1847 jako syn stavitele a tesařského mistra Fr. Zeyera, studoval architekturu na české technice u prof. Fr. Niklase a rok na německé technice u prof. J. Zitzka.

V letech 1870—1871 cestoval v Itálii a po návratu vstoupil r. 1872 do praxe k předměstské stavební bance. V r. 1873 spojil se s druhem svým ze studijních cest, architektem J. Wiehlem, s kterým vystavěl dva rázovité renaissanční domy č. 317 a č. 1035 v ulici Kar. Světlé a dům v divadelní ulici č. 1032, pod pomníkem cis. Františka.

Pak vystěhoval se J. Zeyer do Roudnice, kdež pobyl pět roků. Po návratu do Prahy vystavěl v l. 1886—1896 v Královské tř. na M. Straně dva domy, č. 599 a č. 600, na nábreží cis. Ferdinanda též dva domy, č. 429 a č. 91, dále dům č. 402 na Ujezdě, dva domy na Belcrediově třídě v Holešovicích a tamtéž dům proti jatčím. V Kolíně n. L. stavěl obnovu a přístavbu radnice, jejíž průčelí navrhnul arch. J. Vejrych.

Poslední práci J. Zeyera byla villa pro dra. Šmidrkala v Roudnici.*) Kromě toho vydal publikaci o pražském baroku a rokoku, výběr to fotografií předních staveb jmenovaných slohů. Pokud mu sloužilo zdraví, byl velmi činným v odborných spolicích, ve kterých volen i k předním funkcím, byv po více let předsedou Umělecké besedy a její výtvarného odboru, místopředsedou jednoty pro obnovu kláštera Blah. Anežky a j. v.

Stavby Jana Zeyera jsou vesměs budovy ušlechtilého rázu, pozdější poněkud konvencionální, nikdy však banální, na kterých snažil se umělec vštěpovati motivy českých památek na severoitalskou renaissanci se sgrafitovou a malebnou vyzdobou. Patřil tudíž k družině oněch českých architektů, kteří po příkladu Antonína Wiehla viděli a vidí obrození české architektury v znenáhlem vývoji, na základě onoho směru italské renaissance, který — po právníku řečeno — právem vydržení zde domácího oprávnění nabyl, byv od století XVI. do Cech uveden a dle našich poměrů namnoze i Čechy praktickým i uměleckým potřebám přizpůsoben.

Idealem J. Z.-a byl měšťanský dům v pravdě umělecké vyzdobě a solidní řemeslné práce. Aby prvé docílil, reservoval plochy průčelí svých staveb pro rýsované obrazy, neb chiaroscuroi hnědé v hnědém nebo i pro polychromní freska, k nimž zval přední naše malíře: prof. Fr. Ženíška, prof. J. Koulu, L. Nováka, J. Pavlíka a j.

Když počalo se v Praze v Židovském městě s assanačí a rozhodnuto o zastavování blokovém, navrhoval J. Zeyer jiný postup (a podal na jeho provedení i offertu), totiž proraziti hlavní třídu, ku které by postupně se ostatní ulice připojovaly. Dožil se ještě na sklonku svého života zadosťučnění, když dle jím původně zastávané myšlénky počato s úpravou hlavní assanační třídy od sv. Mikulášského kostela k Vltavě. — Jeť smutné příznačným úkazem naší doby fakt, že J. Zeyer nepoznal vědci dlouholeté, namahavé a poctivé své práce, ale v posledních letech svého života těžce zápasil o existenci.

Jeho památce budiž trvalá paměť!

BIBLIOGRAFIE.

Hora Kutná. Fotochemigrafie F. Krátký v Kolíně. Slovem doprovází A. J. Zavadiš. Nákladem obce Kutnohorské 1903. Probudilá obec v správném pochopení významu památek, jimiž honosí se kdys druhé město v království, pečuje nejen o jejich zachování, ale stará se horlivě i o to, aby širší veřejnost poznala je z dobrých reprodukcí. Počátek učiněn první serií o 19 listech, na kterých nejstarší (kromě arciděkan-ského chrámu sv. Jakuba) a nejvýznamnější jsou zobrazeny: Chrám sv. Barbory, kostely P. Marie na Náměstí a sv. Trojice (z blízkého okolí), Vlašský dvůr s kaplí, kamenný dům a kašna, kteréž stavby byly vesměs restaurovány v posledních letech s nemalým nákladem, jehož lví podíl nesla kromě státu a země obec a archeologický místní spolek »Vocel«. Na dalších listech jsou malby z kaple Smíšků z Vrchovišť v chrámu sv. Barbory, obrazy Skřetovy, skulptury od sv. Jakuba, Boží Muka od Banzuta, skvostně řezaná lavice mistra Hanuše druhdy v choru chrámu sv. Barborského stávavší a konečně portály arciděkanství a domu druhdy Soltysovského.

Obrazy doprovázeny jsou k lepšímu porozumění vysvětlivkami pilného redaktora A. J. Zavadiše a budou vítaným materiálem pro soupis památek.

VYŘÍZENÉ KONKURENCE.

K soutěži na plány budovy c. k. reálných škol na Kladně došlo 12 návrhů, z nichž 1 označen jako »studie«. Návrhy předloženy k po-

* Uvěř. č. 12 v Arch. Obz. r. 1902 č. 8.

sudku porotě, ve které pod předsednictvím starosty města p. MUDra Jar. Hrušky zasedali jako znalci techničtí pp. ing. Ludvík Lábler, c. k. stavební rada, arch. Václav Krotký, c. k. professor na řemeslnické škole a arch. Alois Zázvorka, jako znalec pedagogický professor c. k. reálky Antonín Turek, jako znalec zdravotní MUDr. Josef Pokorný, dále členové městské rady: Frant. Hummel, Ferdinand Bešták, Josef Burger a Josef Volf. První cena 800 K přisouzena návrhu s heslem »Váňa«, druhá cena 500 K přiznána návrhu s heslem »Cizinu chval, zůstávej doma«. Uznání vyslovila porota návrhům se znaky: »Čtyřlístek v trojúhelníku« a »Jednou pro vždy« a doporučeno oba návrhy odměniti po 250 K.

Původcové návrhu, jemuž I. cena přisouzena, prokázali se stav. Tom. Amena a Al. Dryák v Praze, na návrhu, který získal II. ceny, byli podepsáni jako autoři: E. & L. Hrabě, stav. podnikatelství na Kladně. Návrhy akcesity odměněné jsou od Josefa Koubka s L. Skřivánkem, asistentů c. k. stát. drah v Plzni a od F. R. Tichého, architekta v Mor. Ostravě. Usnesení poroty učiněna jednohlasně. Projekty byly ve dnech 22. a 23. května vystaveny v radnici na Kladně.

N. B. k této a mnohé jiné konkurenci:

Při této soutěži se znova ukázalo, jak málo dbají dosud naše korporace, soutěže podnikající, spravedlivého požadavku konkurrujících, aby celá porota záležela z odborníků. Požadavek ten uznán jest sice nejen odborníky, ale i všemi spolky technickými a přec tak málo kdy se ho dbá! Jsme jisti, že kdyby zaváděl se někdy zvyk, aby o otázkách ryze právnických měli spolurozhodovati z polovice neprávnicki — zajisté by se záhy postaraly komory advokátní i jednotlivci aby v obecnou známost vešla tato nesprávnost. A zde jedná se rovněž jen o obeznámení všeobecnosti s pravým pojmenováním nesprávného jednání, které děje se ne tak ze zlého úmyslu, jako spíše proto, že opisuje celé soutěžní řízení jedna korporace od druhé. Všimněmež si jen blíže přítomného případu. Na pět dožádaných odborníků zasedlo do poroty pět členů městské rady, z nichž jest jeden lékařem, jeden ingeniérem u Buštěhr. dráhy, jeden důlním, jeden sochařem a jeden klempířem. Protože v každé porotě jsou členové si rovnocenní a rozhoduje se hlasováním, snadno se mohlo stát, že by bývaly hlasy laiků rozhodovaly o hodnotě stavebního elaboratu. To, co stálo se na Kladně, stalo se před nedávnem i v Hořicích při soutěži na spořitelnu a stává se na našem venkově téměř pravidlem a způsob tento jest i příčinou stranění se mnohých vážných pracovníků takto vypsáných soutěži, neboť jak možno žádati od nich, aby svoji někdy obsáhlou, jindy obtížnou, vždy však riskantní práci svěřovali sboru, v němž neodborníci mohou svým hlasem rozhodovati. Též měli by kollegové všude tam, kam zváni jsou za členy jury, klásti požadavek celé odborné poroty, jež přec na rozdíl od soudní poroty ne nadarmo zove se znaleckou.

VYPSANÉ KONKURENCE.

Užší soutěž na reprezentační dům kr. hl. m. Prahy. Z usnesení městské rady pražské ze dne 8. května 1903 byli vyzváni původcové tří návrhů, odměněných po 2000 K při první všeobecné soutěži na náčrtky reprezentačního domu a to pp. Tom. Amena s Al. Dryákem, K. Pospíšil a Ant. Balšánek k užší, opět anonymní konkurenci do 15. července 1903. Každému ze tří návrhů, od vyzvaných pánů do jmenované lhůty podaných, zaručuje se honorář 1000 K. Návrhy budou předloženy též porotě, jako při první všeobecné soutěži. Výbor Městské Besedy pražské žádal, aby vyzván byl k této užší konkurenci též p. stavební rada architekt Osvald Polívka, který ještě před veřejnou konkurenci zhotovil náčrtky půdorysného řešení, a které byly předloženy sboru obecních starších. Náčrtky ty měly dokázati rentabilitu tehda zamýšlené koupě stavebního místa pro reprezentační dům obce Pražské od Živnostenské banky. Rada městská odpověděla k této žádosti Městské Besedy, aby tato, chce-li mítí plány od p. stav. r. O. Polívky, objednala si je u téhož na svůj účet.

Rozhodnutí toto sluší v zájmu veřejné mravnosti jen úplně schvalovati, neboť jest jakousi zárukou vyzvaným vítězům z první všeobecné soutěže, že nejsou poznovu k soutěži zváni jen na oko.

SMĚS.

Důležitý zákon o výhodách domů se zdravými byty pro dělníky zaslouhal by hojněho použití. Zákon tento z 8./VII. 1902 č. 144 ř. z. žádá k nabytí výhod předložiti krom stavebních plánů a povolení obývatí dům též rozpočet včetně ceny pozemků s výpočtem výnosu nájemného a návrh čínže. Vydán také výnos c. k. minist. vnitra ze dne 7./I. 1903 č. 53.093 ex 1902, ve kterém vybízejí se úřady, aby působily k blahodárnému provádění jmenovaného zákona.

Ježto také dne 9. I. 1903 schválen zemský zákon v příčině osvobození dělnických domů od zemských přírůžek k domovní dani třídní a k 5% dani z výnosu dočasně dané prostých budov, učiněno se strany říše a země vše, aby v pravdě humanní a včasné zřízení toto náležitě se vžilo a bylo hojně používáno. Bylo by si přáti, aby stavby ty — dělnické domy — byly stavěny nejen prakticky a levně, ale i vkusně, čehož lze při vši jednoduchosti docíliti a nebylo by nedůstojno architektů, navrhnouti radu typů pro takové domy.

Výhod těchto, jakých dosaženo pro dělnické domy, mělo by býti docíleno i domům pro menší úředníky, což by bylo zase vědnou úlohou architekta-poslance, kdybychom nějakého ovšem měli.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 1. ČERVENCE 1903.

Významné usnešení.

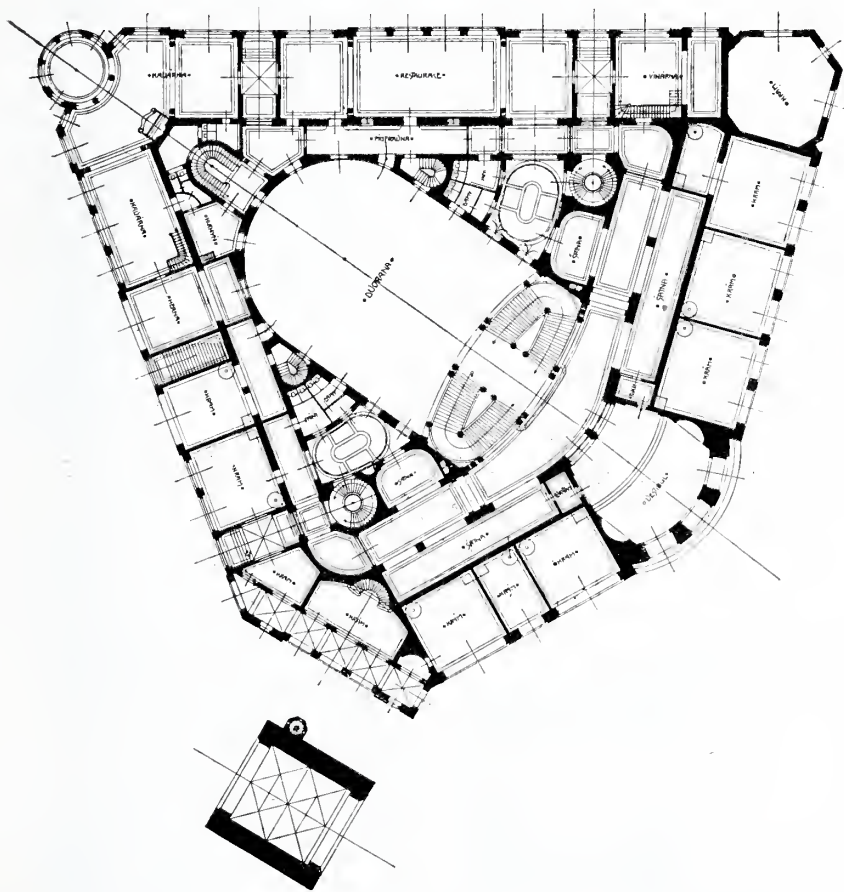
V mimořádné valné hromadě spolku architektů a inženýrů, konané dne 19. června t. r., přijata změna stanov, kteráž byla podnícena mladším členstvem spolku našeho.

Kromě jiných změn přijato též nové znění článku o přijímání členů. K žádosti I. skupiny dán na pořad jednání návrh, aby na příště byli přijímáni za činné členy skupiny I. spolku architektů a inženýrů ti, kdož na vysokých školách

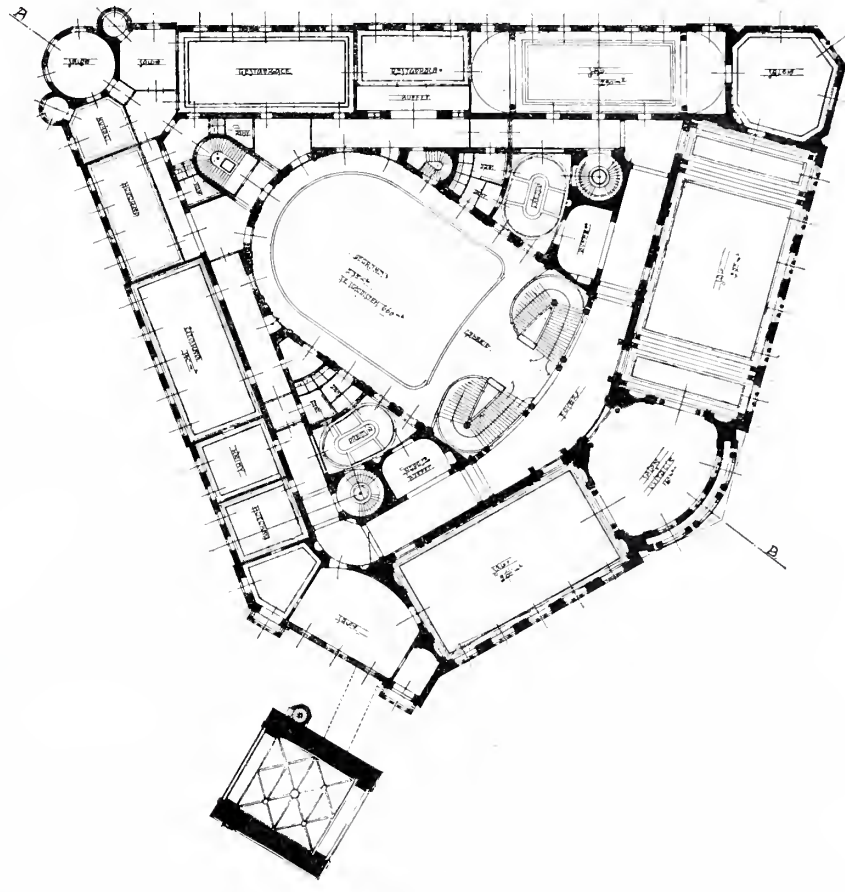
architekt J. Martin, dvor. stav. rada arch. R. Tereba, arch. A. Cechner a zvláště horlivě předseda cíl. rada R. Jahn. Hlasováním na to byl návrh přijat dvoutřetinovou většinou.

Usnešením tímto dokázalo členstvo spolku architektů a inženýrů, že trvá na liberálním stanovisku moderního pojetí významu architekta.

Jest nepopíratelné, že u architektů, na rozdíl od všech

Půdorys přízemí.

Půdorys I. patra.

Arch. Al. Dryák a stav. Tom. Amana: Soutěžný návrh reprezentačního domu král. hlav. města Prahy.

technických neb odboru architektury na akademii výtvarných umění svůj odbor řádně absolvovali. Kromě těch mohou však výjimečně býti přijati za činné členy I. skupiny i oni, kteří pro vynikající své umělecké kvality, provedenými pracemi prokázané, navrženi budou I. skupinou.

Návrh tento byl nejdříve jednohlasně I. skupinou přijat a v představenstvu přednesen, kteréž ho přijalo za svůj. Ve valné hromadě zavládl podnět k čilé debatě, ve které za přijetí jeho přimlouvali se referent vrchní inž. R. Santrůček,

ostatních skupin spolku architektů a inženýrů, rozhoduje umělecká kvalifikace a potence, která jest směrodatnou při tvorbě jejich děl a nezadá na významu theoretickým disciplinám, které jsou jim při vši své důležitosti přece jen prostředkem a nikoli účelem.

Pro uznání těchto zásad vítáme usnešení valné hromady ze dne 19. června v zájmu dalšího rozvoje jediného střediska všech českých architektů a inženýrů co nejvřeleji.

A. C.

O freskových malbách.

Podává Adolf Liebšcher.

Nejkrásnější a nejstarší malby nám dochované, vyprávějící o všech zjevech životních jednotlivých dob, jsou většinou malby nástěnné, malby spojené úzce s architekturou, kteréž tvoří hlavní ozdobu. Jest tedy přirozeno, že tato ozdoba

architektury podobně jako sochařství a plastika vůbec, pokud se s architekturou pojí, byla a jest dosud úzce spojena se stavbou, že vznikla z téhož materiálu, kterým se staví a který jest hlavním pojítkem jednotlivých kamenů a od pravěk

býval, to jest z malty, v níž spojující součástí jest vápno. Takovému monumentálnímu způsobu malby počalo se v dobách renaissance, kdy malba ta k velikému rozkvětu dospěla, říká se malba »al fresco«. Nežli se budeme zabývatí technickou jakostí těchto maleb, věnujeme ještě jejich významu všeobecnému několik slov.

Že jest malba fresková nejen duší, ale i tělem, totiž svým materiálem skutečnou součástí stavby, jest její vzácná vlastnost, v jejíž důsledku nucen jest umělec přizpůsobovati se architektuře, akkomodovati se klidnému a jen rytmicky se pohybuujícímu zjevu jejímu.

Jest však více dobrých vlastností, za které malba fresková architektuře děkuje a to v celkovém pojmání, co se obsahu týče, předně jasnost a jednoduchost v zobrazování představ. Dále potřeba myšlenkové souvislosti všech obrazů v jedné neb na jedné budově, nebo navržených v jedné místnosti. S ohledem pak na zevnější formu jest umělec přímo nucen materiálem, kterým pracuje, malovati i detaily jednoduše a jasně, neboť hmota, která zde k ruce jest, ani drobnější, hravější pracování nepřipouští; to však vadou nějakou zvanou býti nemůže, protože při velkých v pravidla rozměrech, v jakých se zde pracuje, se podobné vypracování nežadá, ano toto by bylo zbytečné a někdy i na závadu celku.

Způsob malby freskové jest tak starý, že vlastně s určitostí nemožno zjistiti, kde a kdy původně vznikl. Vynález tento umožnil i u národu ranného rozvoje barevné zdobení staveb způsobem trvalým a jest dnes hlavním důkazem, jak

člověk od pradávna jevil snahu, sebe i vše kolem sebe zdobiti a hlavně barevně zdobiti. Tato odvážná snaha člověka jest příčinou, že dnes můžeme o svých předcích a jejich kultuře učiniti si přibližný názor a představu i o těch, po kterých naprosto jiného nic dochováno nebylo než pozůstatky staveb s malbami. A jak krásně a názorně, byť i někdy primitivně a naivně pozůstatky ty nám vypravují o dávném životě a jak mnohý zajímavý detail odhalují; jsou to nejlepšími barvami psané historie a dokumenty historické. —

V theorii jest malba »al fresco« velmi jednoduchá; jinak se to má ale s praxí. Malba ta nad jiné vyžaduje pozorný výběr materialu, jistou hbitost a pevnost v kresbě a malbě a silnou disciplínu, t. j. daný kus za den tak hotově dokončiti, aby s ostatními již provedenými částmi souhlasil. Freskové malby provádějí se na čerstvě nanešený a ještě úplně mokrý nához maltový.

Třeba v první řadě promluvíti o hmotách a pomůckách, kterými jsou: zeď, voda, vápno, písek, a z těchto součástí vzniklá malta, barvy, štětce, paleta, protisk (pauza), karton a náčrt (skizza).

Zeď. Spodní, hrubě omítnuté zdívo musí býti úplně suché, omítka veskrze přilehlá; uvolněné její části, jakož i droby nutno odstranit. Je-li hladká omítka, zdrsní se špičkem, aby poslední nához mechanicky lépe se vázal. Před tímto náhozem se zeď napojí vodou, což dlužno udělati již den před nahazováním a rovněž po něm, aby omítka nevyschla.

(Pokračování příště.)

F U I L L E T O N .

Sgraffitová výzdoba průčelí kostela sv. Jakuba v Dolní Olešnici u Hostinného.

Píše Jan Herain, c. k. konservator. Tabulka č. 36.

Asi 3/4 hodiny cesty od města Hostinného stojí jednolodní farní kostel, zasvěcený sv. Jakubu Většímu.

Dle jména potůčku Olešky nese jméno osada Dolní Olešnice (Niederöls) původně česká, od druhé polovice 18. stol. poněmčila.

Již r. 1350 uvádí se v konfirmačních knihách plebanie v Dolní Olešnici, tudíž již tehdy stával dnešní kostel. Starší zprávu a také určitější podává stavba sama a její sloh.

Kostel jest jednolodní s presbytářem zakončenou pěti stranami osmiúhelníkem; okna jsou v presbytáři i lodi kostela gothická, úzká a vysoká, avšak již bez kružeb; věž jest přístavek z celé stavby nejmladší.

Presbytář i loď má klenbu křížovou, ale bez kamenných žeber, pochází tudíž z doby renaissance, a na venkovském průčelí kostela jeví se interessantní lunetová římsa s výseem a architravem, mající bohatou figurální a ornamentální výzdobu sgraffitovou.

Dle toho, že kostel nemá z venčí opěrné pilíře ani při lodi, ani při presbytáři, můžeme souditi na dobu vzniku této stavby a klade se jí do doby ranné gothiky na počátku 13. století, kdy ještě stavba nebyla zaklenuta, nýbrž měla dřevěnou tabulovou strop.

Pro zručné a milovnické starých stavitelských památek v Čechách jest tento kostel neobvyčejnou cenou uměleckou pro venkovskou výzdobu. Jeho průčelí má z jedné strany zdi od architravu dolů dnes již schází, avšak druhy strany má z druhé strany zdi zbytky její zřejmě jsou vidět, jak se v minulosti státi přesvědčili.

V Čechách několik gothických kostelů s rustikou sgraffitovou výzdobou mají. Hradci na dnešních kasárnách, bývalé to město, které má z jedné strany zdi, ale nikde v Čechách i v Rakousku nemáme kostel s takovou římsou lunetovou, ale při tom tak bohatě figurálně sgraffitovanou.

Je-li tedy možno, ať už pro stavby nových kostelů, kdyby její sgraffitová výzdoba byla použita!

Podle zdi a půdorysu a průčelí kostela sv. Jakuba na tab. 36.

Průčelí kostela bylo zrušeno ještě před restaurací jeho r. 1895.

Průčelí kostela v té době zrušeno bylo původní stavbu mezi lety 1594—1600 sgraffitová výzdoba s lunetovou římsou povstala

určitě v letech 1589 až 1590, neb na kamenném venčí dveří kostela do sínce jest vytesán rok 1589, na staré kazatelně byl do r. 1895 také r. 1590, ve sgraffitě u poprsí apoštola Simona jest 89, což značí skráceně r. 1589, pak ve mříži sakristie jest rok 1590 do železa vseknutý. Zděná věž přistavěna r. 1608, neb tento letopočet vidíme pod římsou věže na straně jižní. Ze nebyla věž současně s lodí postavena, jest viděti z různých výšek trnoží lodí a věže, jakož i na věži přerušené lunetové římsy, která původně kolem celého kostela probíhala. Řešení lunetové římsy v koutech u věže by zajisté bylo lépe luštěno, kdyby věž byla stavěna současně s lunetovou římsou.

Kdy gothická okna ztratila kamenné kružby nevíme, avšak mohli to býti r. 1589 aneb někdy později, kdežto klenba lodě i presbytáře pochází buď z r. 1589—1590 neb z doby stavby věže r. 1608, spíše se to stalo v prvnějších letech, ježto jsou na klenbě v presbytáři uvnitř kostela namalovány znaky se jmény Jiřího z Valdštýna, majitele panství Hostinného a Dolní Olešnice, zemřelého r. 1584, po němž je spravovali poručníci dětí jeho, kdy kostel přestavován, načež syn Jindřich stal se plnoletým, ujal r. 1594 Olešnici a držel toto zboží až do r. 1600, kdy zemřel. Na to držel Olešnici a Hostinné Zdeněk z Valdštýna, bratr Jindřichův, až do r. 1623, kdy mu byly tyto statky z pokuty konfiskovány a Albrecht z Valdštýna prodány.

Když křížová klenba byla stavěna, přistavěny v koutech 4 pilíře a uprostřed lodí dva, an by slabé zdi lodí, nemající z venčí opěrných pilířů, byly tento tlak klenby nevydržely.

Do té doby měl kostel dřevěný tabulový strop, jehož zbytek jsme našli na hudebním kůru co stěnu měchů u varhan přibytou. Jest to část dřevěného stropu v délce 2.45 m, v šířce 0.72 m, sestává ze 4 1/2 výplní čili kaset z měkkého dřeva, mající zeleně malované obruby, modré výplně a v nich řežbaté listy bílé a žlutě malované, ukazující malbou na dobu první polovice 16. stol.

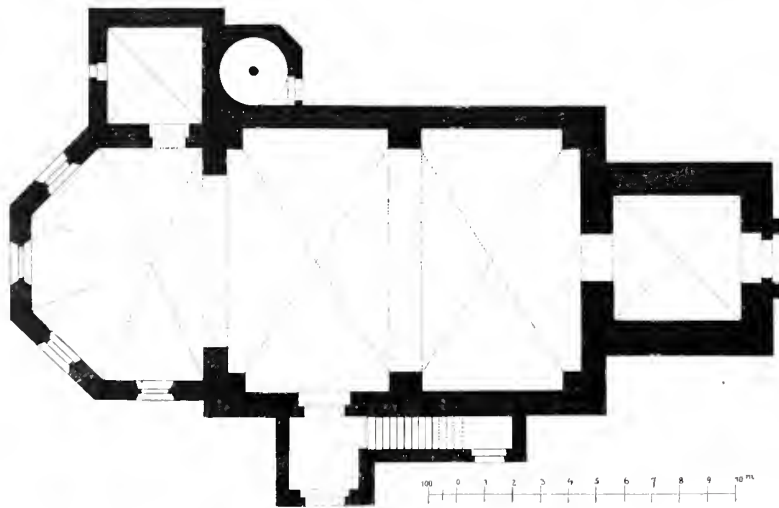
Lunetová římsa vystupuje z líce zdi as 90 cm, má za výzdobu 12 apoštolů, Krista a dva evangelisty, celkem 15 poprsí, avšak těchto poprsí muselo býti více, než věž byla postavena.

V oblouku římsové lunety jest listnatý ornament andílky, ptáky a kořenáči květinovými zdobeny a veškerá tyto sgraffita jsou šedobílá v půdě tmaočerveně, jakou dává zdejší písek.

Mimo cyklus apoštolů jsou zde na jižní straně tabulky s průpovědkami v řeči německé a jména svatých jsou pod těmito také v německé řeči do malby škrábána. Zajímavý jest pořad apoštolů a Krista čili sv. Salvatora. Apoštol sv. Jakub Větší umístěn na stěně presbytáře na hlavním místě, za hlavním oltářem; on jest zde osobou první, an jeho jméno nese kostel.

Kristus s beránkem božím na ramenou jest na pilíři presbytáře právě tam, kde uvnitř kostela bylo sanktuarium s tělem Páně chováno. Všichni dotyční svatí drží v ruce případné atributy své smrti neb svého působení.

(Dokončení příště.)

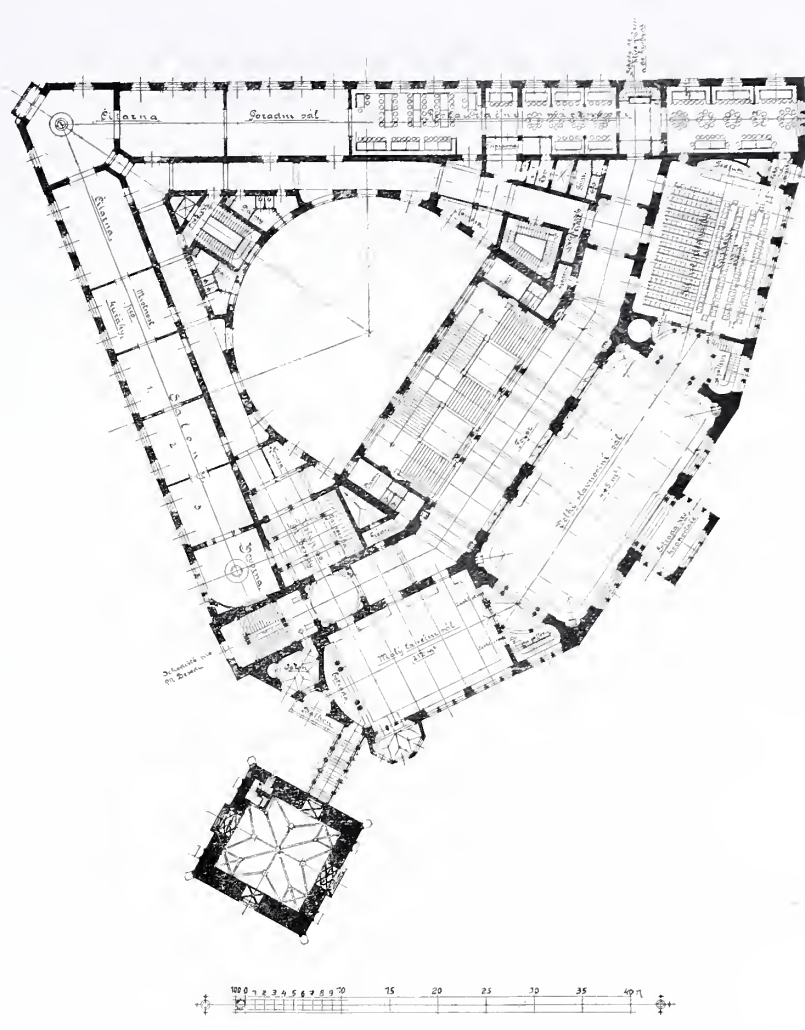

Půdorys kostela sv. Jakuba v Olešnici.

Púdorys přízemí.

Arch. A. Balšánek: Soutěžný návrh reprezentačního domu král. hlav. města Prahy.

Púdorys I. patra.

Činžovní dům č. 1068-V. v Mikulášské tř. v Praze.

Návrh arch. Jana Vejrycha a stav. E. m. Dvořáka.
Tab. č. 35.

Přinášejíce v dnešním čísle pohled na provedený dům č. 1068-V., poukazuje k zprávě o tomto domě v č. 22. na str. 22. a tabulce č. 28.

Rodinný dům p. E. Cellara ve Vokovicích.

Návrh arch. J. Podhajského, c. k. prof.
(Dokončení.)

Předsíň, jež jest 5:50 m široká a 5:80 m dlouhá, nestačila úplně umístění schodů, ale k vůli úspoře nesměly se udělati také větší. Proto zvoleny schody zakřivené. Po pravé straně nachází se krb ku temperování vzduchu.

Mezi stodolou a obydelným stavením nachází se průjezd vedoucí ze dvora do zahrady. Na straně východní nachází se uzavřený dvorec pro drůbež, jejíž posady jsou ve sklepě umístěny. Z kuchyně vedou do dvorce zvláštní schody.

V prvním patře tvoří hlavní komunikaci dřevěná galerie po třech stranách předsíň vedoucí a na konsolách spočívající. K severu umístěn pokoj panin a komora pro služky. Aby však pokoj panin byl přece co možno sluncem vyhříván, zaokrouhlen roh a opatřen třemi okny, které zároveň arkýř nahrazují a vyhlídku do dvora usnadňují. V komoře pro služky umístěno okno také k východu. Mezi koupelnou a ložnicí nachází se passage ku zabránění výparů z vany vycházejících a při ní jest také záchod a schody půdové.

K jihu směřuje ložnice a obývací pokoj. V prvé nacházejí se nad postelí vysoko ležící nízká dvě okénka, aby získán přístup rannímu slunci. Z ložnice vychází se na terasu, kdež možno posnídati. Obydelný pokoj opatřen arkýřem.

V podkroví nachází se pokoj pro hosty do zahrady směřující a nad půdovými schody umístěn ve věži reservoir na vodu, z kterého táž se po budově rozvádí.

Fačada provedena v jednoduchých malebných formách moderních. Ku zamezení úzké uličky mezi stodolou a obydelní budovou nachází se nad průjezdem střecha zdobená polovičními štíty.

Rozpočtená cena budovy obnáší 33.218 K. Zastavená plocha 282 m², čili cena 1 m² zastavené plochy = 117.8 K.

Soutěžný návrh na reprezentační dům král. hl. města Prahy.

Od arch. A. I. Dryáka a stav. T. o. m. A. m. e. n. y.
Tabulky č. 31. a 32.

Návrh tento jest půdorysně řešen k ose úhlopříčně staveništěm procházející, která jej ve dvě skorem symetrické poloviny dělí.

Hlavní příčiny, jež daly základ tomuto řešení, byly:

- Vyhověti pokud možno nejvíce podmínkám soutěže.
- Vzdáliti osu hlavního vchodu nové budovy od osy Pražské věže pokud možno nejvíce, z příčiny té, aby význačností tohoto hlavního vchodu novostavby neutrpěla krása a působivost Pražské věže.
- Tímto úhlopříčným položením hlavní osy nové budovy docíleno toho, že bylo možno navrhnouti podmínkami soutěže požadovanou velkou zasklenou dvoranu, kteráž dle návrhu měří ca. 550 m².
- Položiti hlavní reprezentační místnosti do průčelí ku Příkopům a Josefského náměstí a ostatní požadované místnosti kolem předešlých symetricky rozložiti.

Tyto uvedené příčiny byly základem celého řešení.

V přízemí, jak návrh vykazuje, vstupuje se třemi vchody na nároží proti ulici Hyberské do hlavního vestibulu, z kterého se přichází do foyeru.

Přímo proti vstupu do foyeru umístěna velká zasklená dvorana, ve které se hlavní schodiště, pouze do I. patra vedoucí, nalézá.

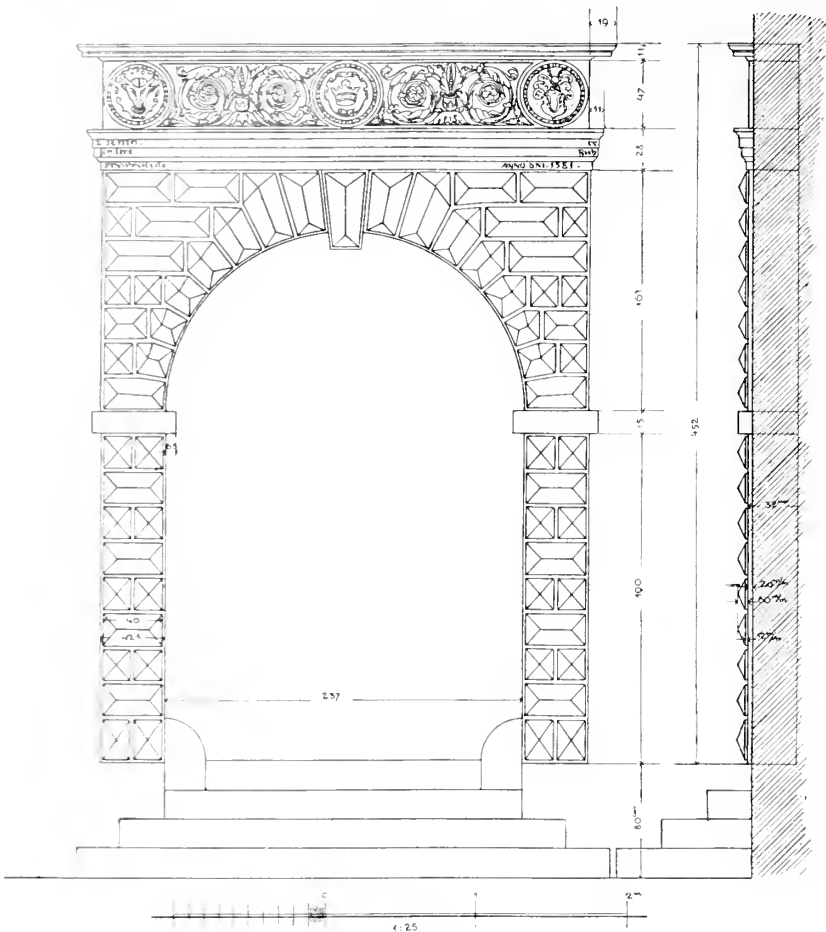
Schodiště toto umístěno tak, že možno ve dvoraně schůze a jiná shromáždění lidová odbyvati, aniž by tím passáž do I. patra po tomto schodišti trpěla.

Proti hlavnímu schodišti a z obou stran jeho umístěny šatny, dostatečně prostranné.

Restaurace umístěna do nové ulice proti Pořčí, jest spojena točitými pohodlnými schody a výtahy s kuchyní v souterrainu se nalézající.

Po levé straně restaurace umístěna vinárna, kteráž zvláštními schody spojena jest s vinným sklepem v souterrainu; po straně pravé položena prostorná kavárna, tvořící nároží do ulice Královské. Místnost pro kulečníky položena pod kavárnu do souterrainu, spojena jsouc s touto zvláštními schody přímo v kavárně umístěnými.

V průčelí do nové ulice (proti Celetné) navrženy dále kromě domovního vchodu dva prostorné krámy, spojené výtahy a točitými

Portál na radnici v Landškrouně.

schody a skladišti v souterrainu. Uprostřed tohoto průčelí se nalézá vchod do velké pivnice a lidové restaurace, umístěné v souterrainu.

V průčelí proti Prašné věži navrženy dva krámy a loubí pro pění, k rozšíření ulice sloužící.

Do Příkopu a na Josefské náměstí navrženo celkem sedm velkých krámů, z nichž šest spojeno výtahy a schody se skladišti v souterrainu. Proti vchodům domovním položena tři velká, dostatečně světlá schodiště pro hořenní patra. (Dokončení příště.)

Soutěžný návrh na reprezentační dům král. hl. města Prahy.

Od arch. Ant. Balšánka. Tabulky č. 33. a 34.

Budova navržena vzhledem k jedné hlavní ose, aby půdorys byl co možno jasný a jednoduchý. Z této příčiny musily být čáry předního průčelí nepatrně upraveny.

Hlavní vchod položen do této osy, vchod do Městanské Besedy do osy vedlejší poblíž Prašné brány. K vůli značné frekvenci vozové před Prašnou branou upraven průjezd po přič. budovy, z ulic vedlejších, kde vozy nerušeně přijížděti a odjížděti mohou.

Díspozice půdorysů v jednotlivých patrech jest zcela přehledná a nevyžaduje zvláštních vysvětlení.

Rozhodujícím jest rozvržení hlavního patra.

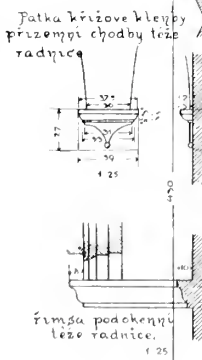
Sály, z ohledu reprezentačních, položeny do předního průčelí a uspořádány souměrně vzhledem ku hlavní ose. Střed zaujímá velký slavnostní sál, k němuž při velikých slavnostech přibírají se mohou oba sály vedlejší, jako kromenná, pravý co jídelna.

I zto pravidlem používány budou asi oba menší sály, jako pro menší slavnosti, aby mohlo se tak dít i s občasnými slavnostmi pro různé účely. Poněvadž jsou od sebe odlišeny, mohou v jednom odbývány různé zábavy s hudbou, kdežto v druhém mohou býti pořádány přednášky.

Méně slavnostní restaurace v tomto patře počítány jsou pro Městanskou Besedu, při zábavách by se používali menší sál co jídelna.

Budova má 119.209 m² zastavěného prostoru. Číslo st. 1765. Asi po 20 K udává se náklad na stavbu 2.203.000 K.

Návrh tomuto přisouzena cena 2000 K.

Portály na radnici v Landškrouně.

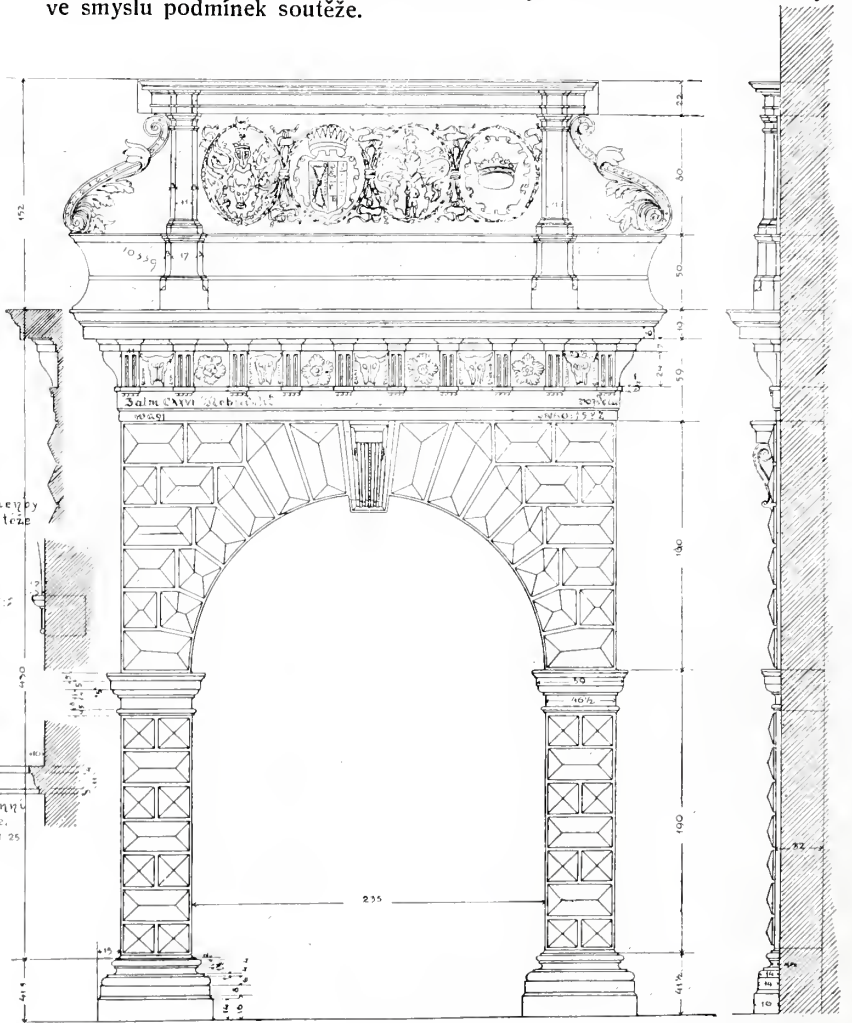
Vyměřil a nakreslil c. k. vrchní stav. rada R. V o m á č k a.
Oba portály jsou zajímavé památky vlašské renaissance v Čechách a byly postaveny za Vojtěcha z Pernšteina v letech 1581 a 1582. Jsou z drobnozrného pískovce výborně provedené a zachované. Zejména pozoruhodné jest jejich jemné článkování a ušlechtilý ráz ornamentální výzdoby. Na archítravech jsou zřetelné české nápisy obsahující vyňatky z knih Příslaví a Moudrosti, jakož i letopočty zhotovení.

ZE SCHŮZÍ SPOLKOVÝCH.

Ve schůzi I. skupiny dne 18. června t. r. usnešeno připojit se k žádosti klubu za Starou Prahu v příčině zachování »Staré kolkovny«, když se prokáže studiem možnost vyřešení podlouhí. K prohlédnutí Mariánské sochy v Chocni budou vysláni k žádosti obce sochař L. Vurzel a arch. A. Cechner.

VYŘÍZENÉ KONKURENCE.

Výsledek veřejné soutěže na dodání plánů krematoria a kolumbaria v Praze. Společnost pro spalování mrtvol v Praze vypsala tuto soutěž počátkem letošního roku se lhůtou do konce dubna t. r. Ve lhůtě té došlo pět návrhů, které podrobeny byly posudku poroty, v níž zasedali pp. dvorní rada Jiří Pacold, profesor pozemního stavitelství v zastoupení české vysoké školy technické, MUDr. Gustav Kabrhel, profesor hygieny v zastoupení české fakulty lékařské, Jiří Stíbrál, ředitel umělecko-průmyslové školy v zastoupení Spolku architektův a inženýrů v král. Českém, MUDr. Jindřich Záhör, zdrav. rada a měst. fysikus král. hl. města Prahy a Ludvík Cízek, vrchní inženýr městský v zastoupení společnosti shora vytčené. Z podaných návrhů uznala jmenovaná porota jednomyslně návrh se značkou P v x a návrh označený T za schopny, aby poctěny byly cenami. S ohledem na přednosti a vady jednoho i druhého po stránce řešení půdorysného i celkového shodla se porota v tom, aby každému z nich udělena byla cena 350 korun. Autorem návrhu se značkou T jest p. Pavel Janáček, posluchač architektury na české vysoké škole technické v Praze, autorem návrhu, označeného P v x, jest p. J. Š a c h l, žák p. prof. Kotěry. Všechny pět návrhů konkurenčních bylo veřejně vystaveno v Náprstkově českém průmyslovém museu na Betlémském náměstí počínaje nedělí 21. t. m. až včetně do 27. t. m. denně od 9 do 2 hodin. Po skončené výstavě budou návrhy cenou nepoctěné vráceny ve smyslu podmínek soutěže.

Portál na radnici v Landškrouně.

ARCHITECTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 5. SRPNA 1903.

O freskových malbách.

(Pokračování.)

Voda. Užívá se měkké, možno-li destilované, prosté všech chemických součástek; jest jediným mísidlem barev. Voda vápenná se získá, když se bílicí vápno smíchá s vodou, nechá ustát a sleje.

Vápno kaustické, bílé. Nejdůležitější součást. Zastupuje bílou barvu v pořadí barevném, který připuštěn jest. Musí se delší dobu plavití, pak třít. Do malty se míchá netřené, do barev třené. Přednost dáváme vápnu, jež vyhašené leželo v jámě, aniž by však bylo zmrzlo. Nejlepší jest vápno několik let staré. Česká vápna jsou známa svojí výtečností.

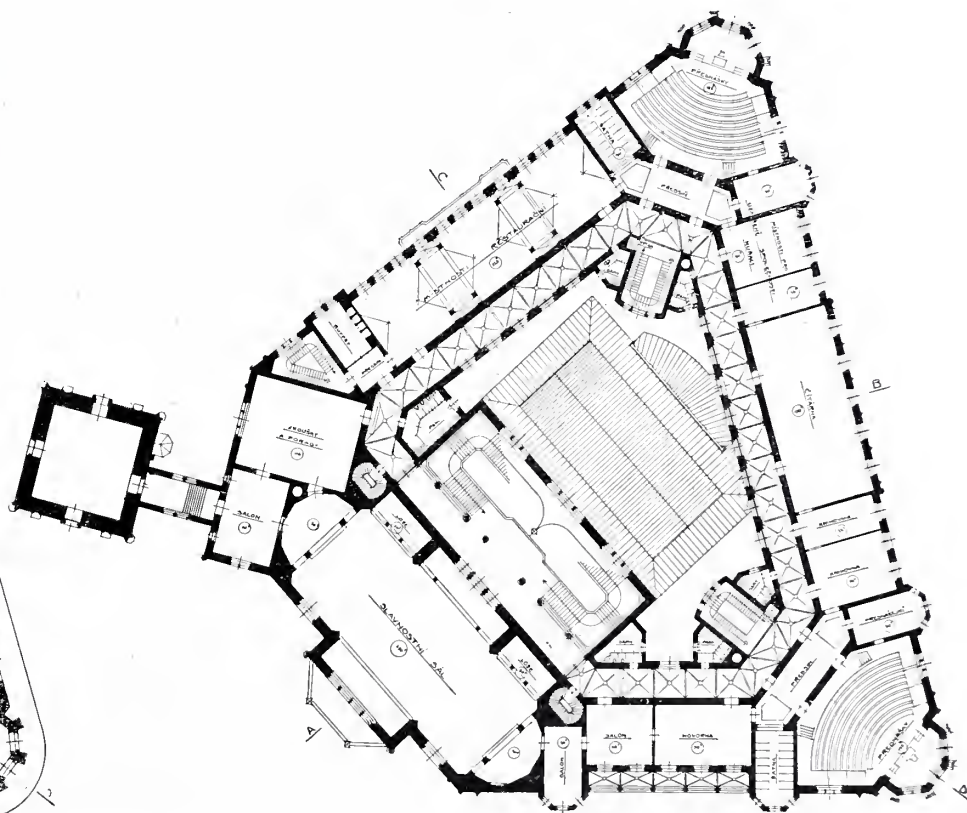
Barvy. Bílá. K tomu účelu slouží zvlášť upravené vápno bílé. Jakékoliv bílé, jinde používané barvy, jsou na freska nepřijatelné.

Žluté. Všechny okry žlutých oxidů železa lze použiti. **Červené.** Červené okry, indické červené. Oxidy, cinobry, kraplaky a jakékoliv karmíny naprosto se nehodí. **Hnědé.** Okry tmavé, umbry, sieny; zvlášť se pro fresko odporučuje pálená Siena. Všechny hlinky t. j. barvy zemité velmi spůsobilé.

Modré. Ultramaríny.

Půdorys přízemí.

Půdorys I. patra.

Arch. Jiří Stibral: Soutěžný návrh reprezentačního domu král. hl. města Prahy.

Písek. Nejlepší říční písek, všech hlinitých příměsků zbavený, nepříliš hrubý avšak ne jemný, prostředního zrna, kteréž váže povrch zdi a činí jej při dobrém vápně nezníčitelným. Proto zavrhuje písek bílý, jemný, na př. z Hoříckého pískovce, který svou jemností a krásnou barvou svádí k užívání. Bývá brzo deštěm vyšlehan. Písek kopaný odporučuje se proprat.

Malta. Poslední nához, na který se již malovati má, budiž asi 1 centimetr silný, co možno řádně proveden zkušným fačádníkem. Poměr — asi na 3 díly písku 2 díly vápna — řídí se dle mastnoty vápna, při větší mastnotě bere se vápna méně. Odporučuje se ponechati zkušenosti zedníka. Povrch má se urovňati plstěným hladítkem.

Zelené. Zelené oxidy, všechny tmavé a světlé zelené hlinky.

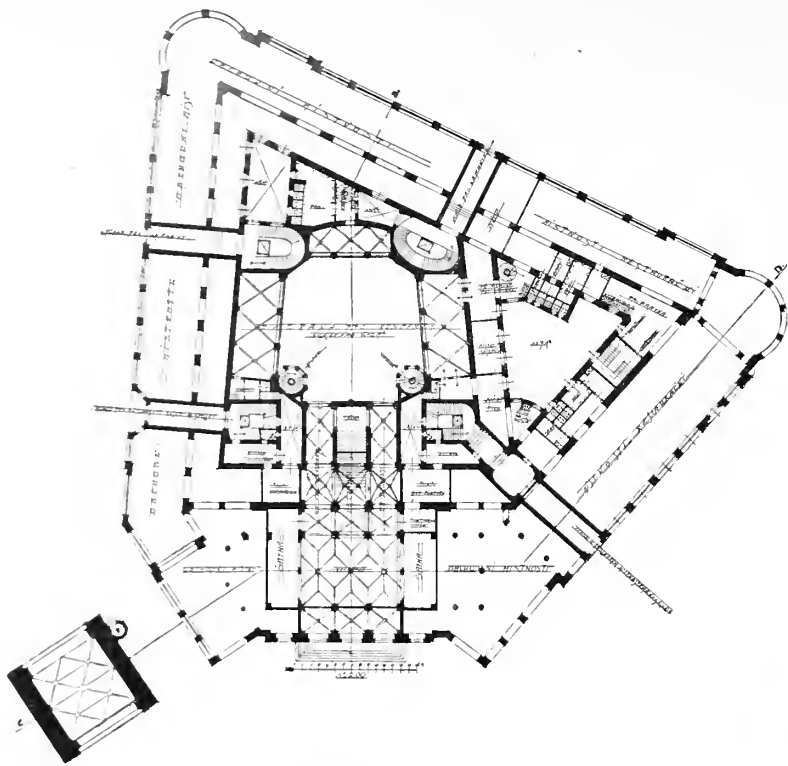
Černé. Pálená kolínská zem.

Vůbec všechny barvy jakýmkoliv způsobem chemickým připravené se k freskovým malbám nehodí.

Štětce používají se štětinové, tytéž co při malbě olejové.

Paleta budiž plechová s hlubokými miskami pro každou barvu. Doporučuje se pro lehkost svoji paleta aluminiová.

Protisk (pauza). Je-li karton tak proveden, že jej ušetřiti chceme pro delší trvání, učiníme z něho protisk na průsvitný papír a obrysy buď propíchnáme a proprášením uhlíovým práškem přeneseme na zeď anebo nepropíchnané jen po hlavních obrysech tupou špicí protlačíme na zeď.

Půdorys přízemí.

Půdorys I. patra.

Arch. A. Němec: Soutěžný návrh reprezentačního domu král. hl. města Prahy.

Karton doporučuje se udělati ve velikosti skutečné malby na zdi. Čím větší se tomuto věnuje péče, tím spíše jest příznivý výsledek na zdi zajištěn.

Náčrt (skizza). Karton se zvětší pomocí čtverečků ze skizy. Přicházíme k hlavnímu, co se nejdříve poříditi musí, ke skizze návrhu nejpozději a to proto, že hlavním předmětem

FEUILLETON.

Sgraffitová výzdoba průčelí kostela sv. Jakuba v Dolní Olešnici u Hostinného.

Píše Jan Herain, c. k. konservator. Tabulka č. 41.

(Dokončení.)

Počneme-li s popisem figur od východní strany presbytáře, vidíme na zdi štítu sakristie poprsí s nápisy v tomto pořadí:

1. S. PETRVS.	9. S. MATHEVS.
2. S. ANDREAS.	10. S. IACOBVS KLEINERE.
3. S. IACOB GRESSER.	11. S. SIMON. 89 (1589) letopočet.
4. S. IOANNES EVANGELIST.	12. S. IVDAS THADEVS.
5. S. PHILIPPVS.	13. S. MATTHIAS.
6. S. BARTHOLOMEVS.	14. S. PAVLVS.
7. SALVATOR (IHSVS.) CHRISTVS.)	15. ... ES EVANGELIST. (Toto jméno jest stavbou věže přerušeno.)
8. S. THOMAS.	

Jméno stavitele, jenž sgraffitovou výzdobu a renesanční část přestavby kostela sv. Jakuba v Dolní Olešnici řídil, není nám známo, zápisy na faře do té doby nesahají; zajisté to byl nějaký vlašský mistr, jakých tehda v Čechách koncem 16. stol. a počátkem 17. stol. byla hojnost. Více nás zarazí německé průpovědi a německá jména apoštolů; pod jakým vlivem se to stalo, když v době zřízení sgraffit byly Hostinné v Olešnici sice luteránské, ale většinou ještě české, zejména tehdejší držitelé panství páni z Valdštiny co patroni kostela byli Češi.

Z té doby jsou náhrobní kameny Jiřího, Jindřicha i Zdeňka z Valdštiny a jejich manželek české; dosud jsou viděti v děkanském kostele v Hostinném a Dolní Olešnici.

Toho příčinu si vysvětlíme, když blíže pozorujeme v sgraffitách malou kartušku mezi apoštoli Simonem a Tadeášem Judou, kde jsou osobní znamení, záležející z písmene H, na němž šipka vzhůru obrácená, profátní písmeno C, a v levo rok 89 (1589).

Na níž sakristie jest v železe vytesaná značka H, na ní šipka vzhůru obrácená s písmenem K.

Dále ve hřbitovní zdi jest zarděn velký náhrobní kámen, na kterém jest vytesána značka H, na ní šipka vzhůru obrácená profátní písmeno C a na čbřelí kamene jest vytesán nápis: Im Jahre 1597 den 20. Januarii ist in Gott selig entschlafen ehrenveste Hans Kappel der Jüngere, dessen Leichnam allhier begraben liegt.

Z tohoto náhrobníku seznáváme, že zmíněné znamení v kartušce sgraffitové patří osobě Hanušovi Kappelovi, který držel v Dolní Olešnici volný statek a byl svobodníkem (Freisass), tudíž dosti zámožným; iž patrně byl dobrodincem při stavbě kostela r. 1589—1590, věnovav větší část peněz na výzdobu chrámu.

Pamětní kniha na faře o tomto dobrodinci zřejmě mluví a uvádí, že dal nová okna do kostela, v kterých bylo též jeho znamení barevně zobrazeno.

Tato barevná znamení Hanuše Kappela byla v oknech až do restaurace kostela r. 1895 a nynější p. farář se na ně pamatuje, kam však přišla neví.

Lid a pověst sice praví, jakoby Kappel byl přestavoval tento kostel, to však se s pravdou nesrovnává, on mohl býti pouze přispívatelem a dobrodincem, neb kdyby kostel byl na svůj náklad přestavoval, tak by bylo jeho jméno v kartušce na klenbě kostela před hlavním oltářem; zde však ono není, tam však jsou jména tehdejších patronů kostela Jiřího z Valdštiny a jeho syna Jindřicha.

Dole ve vsi Dolní Olešnici ukazuje se selský statek, jenž Kappelovi patřil; že též Němcem byl, jest z jeho jména i náhrobního kamene zřejmo. On vydatně na výzdobu kostela přispíval a zvláště i bohatší výzdobu sgraffitovou ze svého platil. Tak tehda jeho vlivem v tomto druhdy smíšeném, nyní německém území dostalo se pod českým patronem německých průpovědí do lunetové římsy.

Restaurace kostela sv. Jakuba v Dolní Olešnici prováděla se r. 1895 za přispění centrální komise ve Vídni; svěřena byla p. staviteli Bohatému z Trutnova.

Celkové její provedení nedopadlo šťastně, jelikož zde scházela hlava i dovedná ruka.

Poněvadž lunetová římsa hrozila pádem, byla železem ku hlavní zdi zachycena, což bylo sice dobře, ale sgraffita, jinak ještě zachovaná, chtěli tenkrát barvou přemalovat a také dle udání p. faráře jedno malé pole rohové severní části v barvě přemalovali, jak jest to dosud znáti, ale od dalšího přemalování sgraffit se z nařízení Centrální komise ustalo.

Na severní straně kostela pod lunetovou římsou byly tři znaky, jak je sice nejasně vidíme na naší fotografii, ty ale jsou dnes resp. r. 1895 byly z neporozumění zabileny, což jest škoda. Dle udání p. faráře byly to znaky rodiny Valdštiny.

Průčelí kostela mívalo původně rustiku sgraffitovou, ta však se při restauraci z neporozumění neprovedla, ač její tvary i z pod dnešního bílení prorážejí.

Již asi r. 1873 chtěl tehdejší p. farář sgraffita v lunetové římsě zabilit a také malý kousek na pravé straně u věže skutečně dal zabilit, avšak patron kostela p. hrabě Deym ihned další provádění farářů zakázal.

Na děkanské budově v Hostinném viděl jsem taktéž bohatou sgraffitovou výzdobu, sice zabilenou, ale i pouhým okem viditelnou, na všech třech stranách budovy, pak české a latinské nápisy. Lunetovou římsu prý před léty snesli. — Také na faře v Sejřích (Hermansseifen) jsou zaslá sgraffita dosud viděti.

Literaturu o Dolní Olešnici viz: Sedláčkovy »Hrady a zámky«, V. díl str. 209—218, pak »Mittheilungen der k. k. Centralcommission«, XX. díl str. 259 a XXI. ročník str. 263.

Prof. Celda Klouček a arch. Jos. Škorpil: Schodiště z městského průmyslového musea v Plzni.

této úvahy jest technická stránka jistě malby a ne umělecká. Tu doporučujeme pouze provést skizzu v barvách fresku příbuzných, tedy v aquarellu neb quachi.

Mezi malbou nesmí se nechat svítit na zeď nahozenou slunce, aby nám tato před večerem nevyschla, neboť co jeden den začato musí týž den úplně dohotoveno býti a druhý den, kdy již zeď vybělela, naprosto nějakých oprav neb doplňků činiti nelze; ty se s vápnem již nespojí a nejbližším deštěm neb větrem by byly vyšlehány.

Při provádění samém poznamenati ještě dlužno, že máme dvojí druh freska, předně onen, kde nanášíme barvy pouze průsvitné, tedy zrovna tak jako v aquarellování; tu nepoužíváme žádné bílé (resp. vápna) do světel ani do stínu; dle druhého způsobu mícháme do barev běl, jako v malbě quachové. První způsob jest delikátnější a byl v užívání

v době rozkvětu renaissance, kdežto druhý způsob dovoluje zase větší rozmach barev, dojmu světelného a rychlejší práci, a byl následovně výhradně používán v době baroku.

Po způsobu prvním se dnes málo provádí, poněvadž jest pracný a vyžaduje mnoho času; u nás znamenitější dílo, tím způsobem provedené, jsou Tulkovy lunety v loggii Národního divadla v Praze.

Náš úmysl nebyl touto úvahou podávati návod nějaký, jak se fresko malovati má; to budiž úkolem větším a předmětem práce objemnější; tímto přejeme si pouze učiniti celkový pojem o jakosti a zvláštnostech této metody malířské, jasnější a srozumitelnější i těm, kteří se sami uměním malířským nezabývají, ale svým povoláním neb sympatiemi příležitost mívají k malbě té přihlížeti neb jí větší pozornost věnovati si přejí.

(Dokončení příště.)

Soutěžný návrh na reprezentační dům král. hl. města Prahy.

Od arch. Al. Dryáka a stav. Tom. Ameny.

(Dokončení.)

Do I. patra hlavním schodištěm se vstupuje přes foyer přímo do uvítacího salonu, na jehož levé straně nalézá se menší sál, na pravé straně velký sál, v čele proti vchodu galerií opatřený.

Na rozích proti Prašné věži a proti Poříčí položeny další dva salony.

Třetí menší sál položen do nové ulice z Poříče a s tímto sálem souvisejí žádané místnosti restaurační. Veškeré tyto reprezentační místnosti jsou mezi sebou spojeny a dají se současně použiti.

Další žádané místnosti jako: hovorňa, knihovna, čítárna, sál pro porady atd. umístěny v I. patře do průčelí nové ulice (proti Celetné); o příslušné buffety, toalety a záchody taktéž zde dostatečně postaráno.

Z hlavního schodiště, jakož i z obou postranních předsálí jest přístupna galerie, kolem velké dvorany v I. patře obíhající.

Ve II. patře umístěny místnosti spolkové.

Zeželeznou krytou lávkou navržené spojení s Prašnou věží možno považovati jak z ohledů estetických tak i praktických za vhodné, neboť neruší nikterak krásu a dojem této věže a lze jej pouhým prolomením parapetu v okně věže docílit.

Na druhém rohu (proti Poříčí) navrženy taktéž místnosti spolkové, ostatně ve II. patře navrženy byty, kteréž lze zajisté velmi dobře na místnosti spolkové přeměnit.

Ve III. patře navrženo 8 velkých bytů, opatřených úplným komfortem.

V souterrainu, kromě již uvedených místností, navržena velká pivnice, opatřena jsouc zvláštním vchodem z nové ulice, proti ulici Celetné.

Tato místnost velice prostorná a slušné formy půdorysné, byla by osvětlena jednak přirozeně horním světlem, otvory ve stropě (v podlaze zasklené dvorany), jednak by byla osvětlena světlem elektrickým.

Façada domu reprezentačního držena ve slohu vážné renaissance, poněkud v detailech jest gotickými krákorci přibarvena, s rovnou volně ukončující attikou.

Vylučující veškerou banálnost tvoří přechod z Prašné věže k nové budově železná krytá lávka, méně rušící dojem této věže nežli každý kamenný přechod.

Návrhu tomuto přisouzena cena 2000 K.

Soutěžný návrh na reprezentační dům král. hl. města Prahy.

Od arch. J. Sýbrala. (Tabulky čís. 37. a 38.)

Dle podmínek má budova navrhovaná připojit se ku Prašné věži tak, aby s ní tvořila důstojný celek. Podmínka tato vedla ku volbě oněch

forem, které jsem v návrhu svém vyznačil a které průběhem práce vzaly na sebe tvářnost gothickejší než jsem původně zamýšlel. Nepokládám bych za šťastné chůti v naší moderní době soutěžit se slohem vzniklým ve své době, avšak požadavek, aby budova nová se stávající věži tvořila důstojný celek, nutí k tomu, aby raz nové budovy rázu staré se co možná přizpůsoboval. Zamýšlel jsem původně přejít k motivům slohů pozdějších a tím upřímně přiznat ráz naší doby, avšak obtížná tato úloha vyžaduje delší doby, než která mi pro tuto práci byla dopřána.

Navržená budova jest 3patrová s mezzaninem. Rozměry Prašné věže, jejíž I. patro jest ve výši 12,40 m, toho vyžadují, aby hlavní patro budovy sousední nebylo příliš nízko a vedly k navrhnutí polopatra nad přízemkem. Toto obsahuje místnosti obchodní, kuchyně a pod. pro restaurace, kulečníky a herny pro kavárnu. Vestibul prochází přízemkem a mezzaninem.

Souterrain a přízemí obsahují místnosti programem žádané. Aby hosté přijíždějící mohli se pohodlně do slavnostních a i jiných místností dostat, navržen jest s náměstí Josefského příjezd tak, že možno povyzy do budovy vjezí.

Též i z ulic jiných uspořádány jsou vstupy vedlejší.

Velká dvorana pro shromáždění lidová, koncerty a pod. přístupna je z vestibulu hlavního. Osoby na podiu zaměstnané mají přístup zvláštní.

V souterrainu navrženy jsou mimo místnosti obchodní, kalorifery, lednice a sklepy na víno i pro soukromé strany a větší vinárna pod místnostmi restauračními v bezprostřední blízkosti vinného sklepa. Pod dvoranou s touto ve spojení jest pak skladiště na židle a různé potřeby.

Veškerá schodiště jsou upravena tak, že mohou být pro sebe uzavřena, mají své zvláštní odpočívadlo mimo plochu chodby, od které jsou skleněnou stěnou dveřmi opatřenou oddělena.

Místnosti I. patra. Slavnostní sál opatřen na obou koncích své podélné osy a na podélné straně proti oknum galeriemi. Pod těmito nalézají se estrády a lože. Galerie přístupny jsou dvěma zvláštními schodišti, která ve svém prodloužení jdou až do přízemí a zprostředkují zde spojení atén mezi sebou.

Sály přednáškové procházejí patrem hlavním a zasahují pro svou velké ploché rozloze odpovídající výšce částečně do II. patra. Dispozice je v nich střední.

Místnosti restaurační zaujímají trakt do ulice Celetné, místnosti menší uzavřené společností onen do nové projektované ulice. Obsluha děje se z kuchyně, do kterého ústí z kuchyně a ze sklepa výtahy a který se nachází na schodišti pudorysu trojúhelníkového, sloužícím výhradně k obsluze a vodučím pouze do bytu restaurátéra.

Pro místnosti spolkové určeny jsou šatny dvě menší, pro návštěvníky velikých salů dvě velké v přízemí spojené výtahem s místnostmi mezzaninu, které možno dle potřeby rozšířit.

Místnosti seřaděny jsou tak, že jest jich možno současně ku stejnému neb i různým účelům použít a mezi sebou spojit.

Místnosti II. a III. patra. Při koridoru kolem celé budovy probíhající nepodléhá žádné obtíži místnosti II. patra dle potřeby oddělit a seřadit pro účely spolkové po případě úřední.

Místnosti II. patra lze též, jak z pudorysu III. patra vysvítá, na byty přeměnit. Za tím účelem provedeno jest rozdělení jeho pouze na byty, ačkoliv i zde více versa podržení dolejší dispozice (pro spolky a úřady) jest možné. Poněvadž se předpokládá, že by vytápění celé budovy dělo se systémem ústředním, bylo lze navrhnout střední zeď lehce konstruovanou. Kuchyně přiléhají nicméně ku zdem, jež případné komíny obsahovat mohou.

Restaurační místnosti přízemní disponovány jsou pod restauračními místnostmi I. patra a pod kuchyní nalézající se v mezzaninu. Jsou pohodlně přístupny z I. patra schodištěm hlavním i vedlejšími. Vůbec je toho dbáno, by posluha i do místností spolkových byla lehce možná, tím, že upraven jest v každém patře buffet výtahy s kuchyní a sklepem jakož i schodištěm spojený.

Spojení s I. patrem Prašné věže provedeno jest stoupající chodbou, nad níž umístěna je loggie z II. patra přístupná.

Návrhu tomuto přisouzena cena 1500 K.

Soutěžný návrh na reprezentační dům král. hl. města Prahy.

Od arch. Ant. Němce. — Tabulky č. 39. a 40.

Návrh tento patří do skupiny oněch projektů, které řešeny jsou na osu průčelí do Příkopu. Pudorysy i průčelí podávají jasně myšlenku. Návrhu tomu přisouzena cena 1500 K.

Nanášené výzdoby prof. Celda Kloučka.

Přinášíme v dnešním čísle ukázky nanášených štukových výzdob, provedených dle návrhu prof. C. Kloučka jeho žáky v umělecko-průmyslovém muzeu v Plzni a to výplň nadedvěrní a dekoraci schodiště. Dále výplň nadedvěrní v domě p. čís. rady Wohanky. Jako všechny práce C. Kloučka, vyznamenávají se i tyto svojí elegancí a rázovitostí.

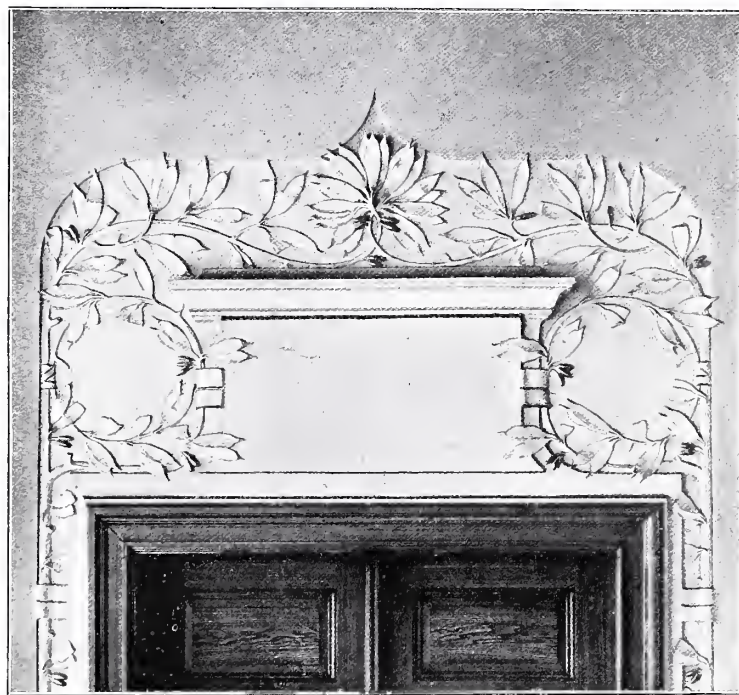
VYPŠANÉ KONKURENCE.

Dotání náčrtků školní budovy na pozemcích invalidních v Karlíně. Náčrtky školní budovy, v níž umístěny budou obecná škola chlapecká, měšťanská škola dívčí spojená s obecnou školou dívčí a opatrovna, sdělaný buďtež v měřítku 1 : 200, façady a řezy v měřítku 1 : 100. Nejlepším třem návrhům přisoudí se ceny: 800 K, 600 K a 400 K. Jména členů poroty budou v čas veřejnými listy oznámena. Stavební program a situaci lze obdržeti u starostenského úřadu v Karlíně. Dodací lhůta do 15. září 1903, do 12. hodiny polední.

SMĚS.

Faustův dům na Karlově náměstí bude dle zprávy »Slova« zbořen a na jeho místě má postaven býti pavilon nemocnice. Rázovité stavby té bylo by věru škoda a dá se snad použít za kanceláře — po případě adaptací upravit k účelům nemocnice. Jest vsutku s podivením, že v Praze mezi starými domy vždy si vyberou ku zbourání nejlepší naše stavby. Proč neboří se raději ohyždná budova nemocnice, nebo malé domky s ní sousedící?

Oprava. V čís. 7. »A. O.« t. r. na stránce 28. má státi všade místo Landškroun správně Lanškroun. *Pozn. red.*

Prof. Celda Klouček: Nadedvěrní výplň z městského průmyslového muzea v Plzni.

Prof. Celda Klouček: Nadedvěrní výplň z domu p. čís. rady J. Wohanky v Praze.

ARCHITECTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 2. ZÁŘÍ 1903.

O freskových malbách.

(Dokončení.)

Ještě několik slov o opravě fresek. Dle našeho náhledu není tato vlastně řádně možná. Povaha malby freskové, její vznik, chemický proces při tomto vzniku, který ji činí tak svéráznou, nedovolují tomu.

Řádná restaurace freska byla by jediné zase freskem; to však není možno, poněvadž se nepodaří při jiné maltě, jiných barvách a jiné vodě uhoditi za mokra na pravý tón, aby po vyschnutí souhlasil se starým vukolím a jest tedy domalování a ladění takto nově pořízených částí starého freska ještě jinou technikou (temperovou) nezbytné. A kdyby se i náhodou podařilo za mokra tón dosáhnouti, který by po vyschnutí naprosto souhlasil s vukolím, za krátký čas všechna takto restaurovaná místa, dostavše svoji patinu a hlavně vyblednuvše, by nápadně od ostatního celku se lišiti počala, neboť malba fresková, zvláště je-li vysazena působení volného vzduchu, pracuje první léta své existence a to zvláště první rok. Později jest blednutí a vyjasňování se tónů barevných již tak nepatrné, že se malba za již ustálenou považovati může.

Restaurace, která by jediné správnou byla, děla by se tím způsobem, že by se nejdříve úplně zničená místa v malbě opatrně vydlabala ze zdi, kteráž by se pak opatřila novým nánosem malty. Co však by se počalo s mnohými jinými místy, které jen poněkud více neb méně jsou zvětšela nebo poškozená? Nehledě ani k tomu, jak obtížno by bylo určití a tu pravou mez stanoviti mezi místy, které novým nánosem malty opatřeny býti musí a mezi částemi malby, které jen napolo zničeny jsou a jen slabé stopy svého původního zjevu dnes mají.

Nezbývá tedy nic jiného, než tato místa restaurovati, to jest opravití — dodělati — technikou jinou. Přicházíme tedy zase jen k tomu výsledku a přesvědčení, že fresko zase freskem opravovati nemožno.

Bohužel bývá však nutnost, někdy i jen pouhá vůle opravy tak nezbytná a kategorická, že není vyhnoutí, a tak se stává, že staré fresko někdy veliké ceny a nádherné krásy tvarové a barevné, bývá ne opraveno, ale doraženo jako raněný a umírající bohatýr na bojišti.

Stává se tak bohužel ne zřídka, že restaurator, aby svoji dobrou vůli, práci a píli a i své vlastní umění objed-

nateli na jevo dal a malbu co nejskvělejší a oslňující po restauraci učinil, zamaluje a přejde místa nejen málo poškozená, ale i taková, která by toho ani nepotřebovala, též proto, aby se vyhnul obtížnému a pracnému sladění nových míst se starými zachovanými; jest potom takové fresko, třeba by to byl původně výtvar podobeného umělce, jakým jest na př. náš geniální Rainer, přikryto, vlastně pohřbeno pod malbou nějakého umělce X, Y naší doby.

K takovéto opravě, jak jsme ji právě popsali, používá se obyčejně italské tempery, poněvadž tato metoda svojí jasností barev se fresku ještě nejlépe podobá a nepatrnou změnou a vyblednutím tónů po vyschnutí jest umožněno vynajítí již při míchání nejpříbuznější starému okolí tón.

Všechny ostatní techniky se k tomu méně hodí, poněvadž malby takové časem buď tmaví, žloutnou neb zas přes příliš blednou a vysychají.

Máme za to, že přijde co nevidět doba, která bude restaurované malby restaurovati znova, však opačně, to jest bude je zbavovati všech pozdějších, třeba i velice nákladných oprav, aby si tak mohla učiniti vlastní a správnou představu o jejich skutečné podobě původní.

Co již není zachované ve formě prvotní, co jednou zničeno, to navždy ztraceno jest, to těžko někomu, vyrostlému v našem ovzduší, v duchu té které doby dodělávati. Zajisté se tímto tvrzením nechce zneuznávat, dík našim školám uměleckým, neobyčejná intelligence, všestrannost, abychom tak řekli učenost současných umělců našich ve studování a vystihování starých zašlých slohů; to jest v první řadě však významno a k velikému prospěchu při tvo-

ření novém. Nápadná vyspělost a činnost na tomto poli jest jedním z nejvýznačnějších rysů naší doby po stránce formální.

Tvořme nová umělecká díla v tom kterém slohu, pokud to pomoci studia možno jest, ale ctěme práce našich velkých předchůdcův a nedotýkejme se jich svojí moderní rukou, mějme stejně vážnou a povinnou úctu k výtvarům jejich ducha, jakou káže nám pieta věnovati jejich pozůstatkům tělesným.

Adolf Liebscher.

Arch. prof. Rudolf Klenka z Vlastimilů: Restaurace bývalého Valdštýnského zámku v Ouholíčkách.

Splavnění Vltavy uvnitř Prahy v ohledu architektonickém.

Od arch. A. Balšánka.

Krásu naší stříbropěnné Vltavy byla tolikrát nadšenými verši i střízlivější prosou opěvována, že by bylo zbytečno, novými slovy půvaby její líčiti. Pozorujme obrazy naší Prahy z různých bodů: z mostu Palackého, Františkova, Eliščina, z různých nábřeží, z výšin Letné i Petřína! Každý, kdo vnímavou duší obrazy tyto pozoruje, dozná sobě, že jedním z největších kouzel, jimiž Praha se honosí, jest právě tok Vltavy.

Nebude snad od místa, střízlivým slovem analysovat vše, co tvoří půvab nynějších obrazů města při jejích březích a poukázati na změny, které tu povstanou aneb povstati mohou provedením usplavňovacího projektu, který — pokud nám známo — v kanceláři komise pro splavnění Vltavy a Labe leží hotov, aneb snad již k posouzení na vyšší instance zaslán byl. Poněvadž projekt tento jest jen generální a dosud veřejnosti neznámý, není arci možno přímo na jeho význam po stránce estetické poukázati; vývody naše, ač rázu všeobecného, budou snad míti ten význam, že utvoří jakousi uměle-

ckou protiváhu projektu ryze technickému a poukázati k těm zásadám, kterých při provádění velkých prací usplavňovacích, jímž Praha vstříc kráčí, šetřeno býti musí.

Tok Vltavy bývá zhusta přirovnáván ku stříbrnému pásu; zcela správně! Porovnáme-li však města na větších řekách položená, vidíme, že pás tento nedělí Prahu na

2 celky, nýbrž spojuje. Jest to šťastný poměr prostoru, který dojem tento vyvolává (vedle přírodní polohy ovšem) na rozdíl od jiných měst, kde částí města na obou březích tvoří samostatné, nespojivé celky. Opáčný dojem vyvolává na př. Labe v Drážďanech, Isar v Mnichově, Dunaj v Pešti.

Tento spojující dojem bude tím silnější, čím více mostů v Praze se postaví, což jest úlohou dosti blízké budoucnosti.

Jsmo si nejen vědomi této nevyrovnatelné krásy naší Prahy, s nádherným prospektem Hradčan v pozadí, ale též toho, že každou změnou, kterou podnikáme, musíme tento skvělý odkaz minulosti novými krásami a půvaby rozhojňují ode-

Arch. prof. Rudolf Klenka z Vlastimilů: Dekorativní práce tepané v Ouholčíchách.

FEUILLETON.

Východočeské výstavy.

Jeme ve znamení výstav. Jako druhy po příkladu Prahy rozpoutal se po vlastech našich ruch bazarový, později národopisný, tak i nyní namáhá se náš venkov, aby upoutal celou českou veřejnost svojí výstavou. Druhy, když upjala se všechna síla na jedinou výstavu, podařilo se vskutku vzbouřit národ k hromadným návštěvám a z výstavy vyplynul kromě morálního zisku i fysický, ve způsobě přebytku, když ale — jako loni, soupeři Kladno s Tábořem, nebo dokonce letos Lká našince nejdříve než čtvero měst k návštěvě svých výstav — Hořice, Pardubice, Kutná Hora, Třebíč — pak není třeba ani tak plačtivého léta, jako jest, aby vzpomínka na »ty konce« nebyla veselou. Kdyby v budoucnosti tak bez planu se hromadně pořádaly krajinské výstavy, které by počítaly na celou českou veřejnost, bylo by počínání takové plynutím národního ducha a mělo by příslušnými kruhy — nejlépe národní radou — býti upraveno.

Účel obou východočeských výstav, Hořické a Pardubické, jest zřejmě zařazený. Máť se jimi prokázati vyspělost v průmyslu oněch českých krajů, které jsou doposud přiděleny k obchodní a živnostenské komoře »východočeské«, která jest jim v každém ohledu macechou, nanejvýš po národním zájmu. Očekání k dosažení účelu toho byla by postačila jedna výstava.

Hlavní cíl drahou dobou pečlivě se připravovali na výstavu svojí krajiny, která se v klomitém terénu výstavní a málo poměrně prostředku, v blízkosti výstaviště, nově postavené, dosud účelu svému nevěnovala. Avšak návrhu prof. J. Lhoty, která sama byla by výborným příkladem, bylo nahrazeno a zbytečnou činila těžkou, podkovovitou výstavou, kterou organizovaly místní podniky (od arch. F. Blažka).

Avšak výstava v Hořicích — jež velmi účelně pojaty do jednotlivých pavilonů výstavní. Převahou jsou jednoduché, ale do svého účelu se pro výstavní budovy ještě nejlépe hodí, a které jsou dle svého účelu lehce nanášenou štukovou omítkou, paralelně přelocovanou.

Výstava v Pardubicích působí do jisté míry jednotlivě, je v ní otevřenou střední dvoranou, vroubenou mohut-

nými pylony. Účelně řešeno jest výstavní divadlo dle návrhu p. J. Klečka, se dvěma pěkně zdobenými věžemi v čele. Průmyslový pavilon (od ing. L. Krýsla) působí poněkud těžce a jest na své celkové rozměry příliš nízký. Pavilon pro textilnictví ve tvaru malé továrny se schodovými střechami (od stav. K. Šťastného) byl by zcela vhodný, kdyby neměl secesní vstup, k svému pozadí se nehodící. Celkem prezentují se i ostatní, méně nákladné pavilony, jako podkrkonošský, hrab. Harracha, velkostatků Obory a j. v. jako zcela vhodné stavbičky výstavní.

Výstava Pardubická činí dojem více improvizované práce na obrovském výstavišti, poněkud nevhodně v inundaci zvoleném. Uhlavnou vstupní branou (od arch. O. Valenty) přijdeme k rozsáhlé, z trámů sbítené a žlutě natřené lepenkou na svislých stěnách pobité budově, k tak zvanému průmyslovému paláci od stav. as. K. Berana. Střed paláce zvýšen v čtyřbokou kopuli s nárožními věžičkami, kteráž celá architektura nevhodných poměrů jest ve svůj neprospěch červeně natřena. Lépe by bylo uvnitř trámy aspoň bíle natřít, neboť tak hrubý, jak se jeví vnitřek, jest velmi málo výstavní.

Pozornost poutá pavilon sportovní od stav. K. Šmída s pěknou štukovanou fačadou, lehce zeleně a violet polychromovanou. Dobře působí — až na křiklavé modré zbarvení — též pavilonek P. Vranesice od arch. B. Dvořáka. Obvyklého rázu jsou pavilony lesnický, Kutné Hory, firmy Prokopa vdovy a j. v.

V celkovém uspořádání postrádali jsme ladnosti a také zelených trávníků, které byly vyrýpany a nahrazeny nepohodlným, hrubým pískem.

Uznáváme, že v obou městech v daných poměrech bylo mnoho vykonáno. Ale jest těžko bez vydatných subvencí stavěti výstavní budovy, které by vně i zevně se prezentovaly aspoň po dobu trvání výstavy jistou stavební solidností.

Krajinské naše výstavy trpí, přes všechnu rozmanitost, kterou poskytuje ráz toho kterého kraje, jednotvárností, vzniklou z toho, že jedna výstava opisuje program od druhé a všechny dle pražských výstav. Každá musí míti svůj průmyslový palác, strojovnu atd. A v té všeobecnosti ztratí se pak rázovitost kraje. Oč lépe bude pořádati odborné či speciální výstavy bez přítěže nezbytného dnes »výstavního jarmarku«.

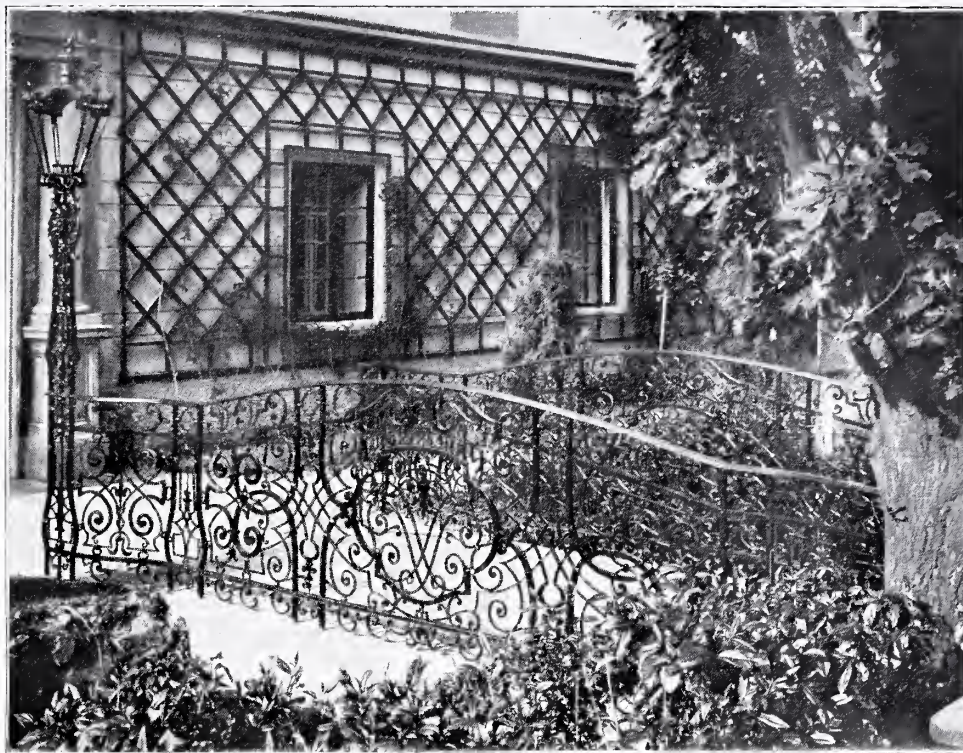
Takové výstavy bez velikých instalačních útrat jsou lehčejší stravitelné návštěvníkům a vábí neméně než všeobecné. Proto příště pořádejmež nikoliv »hospodářsko-umělecko-průmyslové«, ale odborné výstavy.

A. C.

vzdati budoucím. Onen ohromný proces přerodu, který Praha prodělává v době přítomné, musí být skutečným obrozením, z něhož Nová Praha vyjítí musí daleko krásší a půvabnější, nežli známa nám dnes!

V tomto procesu obrozovacím jest vedle assanace V. čtvrti a regulací všech ostatních čtvrtí splavnění Vltavy v obvodu města úlohou nejvýznamnější, jejíž důsledky tuto krátce chceme se zabývat.

Takový velikolepý dar přírody jako jest tok Vltavy byl by chloubou každého města; tok tak majestátní a klidný, se scenerií tak půvabnou, rozmanitou, ano velebnou, jako jsou naše ostrovy a malostransko-

Arch. prof. Rudolf Klenka z Vlastimilů: Dekorativní práce tepané v Ouholičkách.

hradčanské panorama, marně bychom v Evropě hledali. Má-li Pisa a Florenc své Lungarno, Řím své Lungotevere, Neapol a Benátky svou Riva — má Praha svou Vltavu a její břehy, draho kam dosud nebroušený, který broušením takové ceny nabude, že žádné město nebude mít nic velikolepějšího! Co jest Brůhlská terasa v Drážďanech se svými střizlivými pohledy na př. proti našemu náměstí Křižovnickému? Jaké nemalebné pohledy skytá Dunajský kanál ve Vídni, Spréva v Berlíně, Rýn v Kolíně!

Právě proto, že pochopujeme úplně cenu toho skvostu, kterým nás příroda štědrě obmyslila, musíme být též pamětlivi toho, tomuto

Náhrobek č. 1. od arch. Josefa Fanty.

Náhrobek č. 2. od arch. Josefa Fanty.

skvořtu zjednatí přiměřený architektonický rámec. Splavnění samo jest arci úlohou ryze inženýrskou, ale stavby, které z ní vyplývají, vlivem ústředí, v němž povstati mají, jsou úlohou eminentně architektonickou a — dodejme hned — moderní.

Dnes teprve vystává úloha ta v celé své velikosti před námi, nabývajíce pevných obrysů; zdálo by se, že celkové řešení architektonické úpravy Vltavy v obvodu Prahy, od Vyšehradu po Karlín, jest jediné správné. Zda-li jest možné? Sotva, dnes, kdy provedena jsou nábřeží Františkovy, Palackého, u Rudolfiny, Ferdinandovy a silnice pod Letnou! Avšak vzdor těmto částem již stá-

vajícím musíme klásti ten požadavek, aby architektonická úprava splavněné Vltavy byla dílem jednotné koncepce umělecké, pod vlivem jednotlivých ústředí, řekl bych slohově zabarvená.

Jakého druhu budou stavby vzniklé z prací usplavňovacích?

1. nábřeží a podbřeží;
2. úprava v š e c h ostrovů;
3. komorová plavidla, přístaviště, mola.

Všimněme si poněkud blíže prací zde naznačených.

(Pokračování příště.)

Návrhy náhrobků.

Od architekta J. F a n t y.

Zřídka kdy obrací se ti, kdož chtějí náhrobek na hřbitovech pražských, k navrhovateli architektu. Obyčejně stačí vkusu našich občanů hotové běžné obelisky a kříže ve skladech kamenických; nanejvýš se objedná u kameníka šablonovitý náhrobek dle předloženého vzorníku.

Výjimečně jen bývají architekti pražští požádáni o návrhy hrobek neb náhrobků, těchto nejvděčnějších předmětů malých architektury.

Redakci t. l. bylo by mile, kdyby páni kollegové propůjčili jí své návrhy k reprodukci, hlavně pro hřbitovy pražské, abychom mohli podati přehled o této činnosti umělecké.

Dnes přinášíme některé návrhy z mapy architekta J. Fanty.

Dekoratívne tepané práce ze železa v Ouholičkách.

Navrhl arch. prof. R. Klenka z Vlastimilů.

Reprodukované kované práce tvoří součást výzdoby letního sídla p. čís. rady Wotanky v Ouholičkách a pracovány byly zámečnickem p. F. Hamrníkem na Král. Vinohradech dle návrhu arch. R. Klenky z Vlastimilů. Připojujeme též celkový pohled hlavního stavení, jež ze staršího zámečku hrab. Valdštiny letošního roku týmž architektem přestavěno bylo.

BIBLIOGRAFIE.

Soutěžné návrhy na přestavbu a dostavbu radnice kr. hl. města Prahy. Autoři: Architekti Jan Vejrych, Kamil Hilbert, Jan Koula, Fr. Blažek, Al. Dlabáč a Ant. Balšánek. Vydáno péčí I. odboru spolku arch. a inž. v Král. Českém. Za subvence král. hlav. města Prahy. 1903

Velké problémy architektonické málo kdy bývají řešeny na ráz. Prve, než padne rozhodnutí, uvažuje se, kreslí a předstává se budoucí stavba všestranně, aby se uškodilo na pravé rozměry, seskupení i sloh stavby, která má nejen co nejprádněji vyjadřovati svůj účel, ale i s okolím svým v ladný celek se pojití.

Přestavba a dostavba radnice Staroměstské jest takovým složitým úkolem architektonickým, který musí býti důkladně promyšlen a předem tvarově zjištěn, nemá-li po hotové stavbě zjevný neúspěch na staletí důstojnou dostavbu radnice znemožniti.

Zdar celé otázky závisí od stavebních podmínek. Jen tehdy, když tyto budou dosažitelné a dále budou-li, nikoliv dusit architektonické dokončení velké radnice, ale blahovlnně je podporovat, jen pak může vzniknouti velké a dobré dílo.

Jak hluboce jest uznávána tato vyslovená zásada našimi umělci, dokazovaly četné protesty proti původně stanoveným podmínkám. Ne všem bylo vyhověno. Jen oněm, které podal spolek architektův a inž. v příčině stavebních čar a zachování loubí bylo na rychlo mezi soutěží vyhověno. Mnohé a to kardinální výtky proti podmínkám zůstaly nesplněny v platnosti. Tato okolnost byla mi asi hlavní příčinou, že výsledek konkurence byl n e g a t i v n í, vyzněv před hlasováním o jednotlivých cenách v jednání a n e u s n e s e n í poroty, že žádný z projektů není způsobitelný absolutně k provedení.

Nehledě ty podmínky tedy, které odradily celou řadu spolupracovníků z soutěže, se soutěže pouze 13 elaborátů, počet to na naši úroveň velmi nízký, -- vyzřely z rukou výtěžek námahy mnohých, kteří se soutěži zúčastnili.

Četná kritika k promýšlení ony naše kruhy, které tuto neponěkud zbytečně se staly, podmínky, jež byly buď nespílitelné, nebo jen velmi obtížně splnitelné, sama hlasovala -- jak stalo se při nedávné soutěži --

... že podmínky byly však i při dostavbě radnice velmi cenné, a že se na základě daných podmínek se podařilo vypracovati návrh prakticky i umělecky nedoporučuje a zachránil takto práci celého radnice. Umělecky zejména ukázal na nemož-

nost podmínky: zachovati stávající průčelí do velkého náměstí a spojití tuto ze s velkolepým příštím průčelím radničním.

Torso průčelí do Velkého náměstí nemá ani historické ceny -- vzniklo teprve v XIX. století, -- ani valně umělecké ceny, neboť gothika jeho není česká, není ani příbuzna s českými památkami, nekuli s oněmi na bývalé radnici a také všem projektantům více méně ve vyvinutí velkolepé fačady radnice vadilo.

Aby nevyzněla velká práce celého konkursu na prázdno, byla původci cenami odměněných plánů vydána v přítomné monografii v úpravě knize, jejíž cena stanovena pro nečleny spolku architektův a inženýrů v obnosu 16 K, pro členy spolku v částce 10 K.

Každý z autorů přináší kromě průvodního textu ze svého projektu perspektivní pohled -- kteréžto pohledy uveřejňujeme na ukázkou v tomto čísle na tabulkách 42--47 -- dále po čtyřech půdorysech, orthogonálních pohledech na průčelí a příslušné řezy. Z každého projektu jsou vůdčí myšlenky jeho i sloh volený pro přestavbu jasné, a celé dílko, první svého druhu u nás, jest obohacením technické naší literatury. A. C.

VYŘÍZENÉ KONKURENCE.

Druhá, užší soutěž na reprezentanční dům král. hlav. města Prahy mezi původci návrhův odměněných ve všeobecné soutěži cenami po 2000 K, -- minula se opět cílem. Porota znalecká, táž jako při první soutěži, neshledala zase žádný ze tří zadaných návrhův způsobitelný k provedení.

Podivným řízením osudu objevil se však před porotou také projekt architekta st. r. O. Polívky. Porota -- když prohlásila, že jedná jen jako poradní sbor -- otevřela i tento návrh a shledala jej k svému překvapení -- rovněž neschopným k provedení.

Bylo by velmi zajímavé, kdyby byly důvody tohoto rozhodnutí uveřejněny, aby bylo zřejmo, zda příčinou jeho bylo nešetření daných podmínek se strany konkurentů, či zdali naposledy podmínky s a m y učinily veškeré návrhy nezpůsobitelné k provedení?!

Že tato poslední příčina vsutku jest pravá, svědčí následující usnesení rady městské, kterým neobyčejnému jednání postavena koruna: »Vypracování definitivních plánů na reprezentanční dům obce pražské, na základě nového programu, který sestaví zvláštní stavební výbor, svěřuje se společně (?) architektům Ant. Balšánkovi a Osv. Polívkovi«.

SMĚS.

Zajímavé objevy učinil p. de Mathuisieux v Tripolisu. Blíže Fezanu v oase Ghizeské přišel v krajině nyní vyprahlé a pusté, druhy však kvetoucí, na zbytky pohrobní architektury. Objevil více hrobek ve tvaru malých chrámů na vysokých podnožích stojících. Kolem vlastního náhrobku pnou se ochozy na sloupech s korithisujícími hlavicemi. Sloupy nejsou však přezděny rovnými architravy, ale polokruhovými oblouky. Na jednom z náhrobků zachovala se bohatě ornamentovaná attika z mnohonásobně stáčených závitnic. Trnož, archivolty i v y s y jsou plny plochých vypuklín ornamentálních i figurálních; tyto představují výjevy denního života: hon na sajký a pod. Kromě hrobek ve tvaru chrámku nalezeny též náhrobky obeliskové, ve kterých na ráz lze poznati prvotvar řial gothických. Záleží z trnože a dřiku, na jehož rozích jsou sloupky přepásané půlkruhovými obloučky. Na dřiku pne se hrot ve tvaru táhlého jehlance, ukončený jakousi křížovou kytkou. Expedice došla až do přímořského městečka Cenipsu, starého to Kémplosu, přístavu založeného řeckými osadníky. Mezi V. a IV. stol. před Kr. byla kvetoucí osada Phoiničany zničena, že nevzpamatovala se více.

Nová Campanilla v Benátkách bude, jak známo, přesně znovuzřízena dle vzoru bývalé, jen konstruktivně bude se na prospěch svůj od střícené zvonice lišiti. Na znovuzřízení její byla povolena státní subvence, pokud nestačí městem věnovaných k tomu účelu 500.000 lir. Stát Italský, zápasící s chronickým deficitem, věnoval krom toho na zabezpečení jiných chatrných veřejných staveb benátských 350.000 lir a zvláště na podchycení zvonice u sv. Štěpána 50.000 lir. Mimo toho pak ročně na archeologické výzkumy 1 milion lir. Číslice tyto vybízejí k porovnání.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 7. ŘÍJNA 1903.

Splavnění Vltavy uvnitř Prahy v ohledu architektonickém.

Od arch. A. Balšánka.

O pražských nábřežích (provedených, ne právě prováděných) jde jeden soud, že tak se prováděti nemají. Na velkých výškách založená, bez podběží a ramp, znemožňují naprosto přístup k vodě. Velká jich výška zabraňuje přímo stavebnímu ruchu, jak eklatantně dokazuje nábřeží Palackého — dodnes nezastavěné.

O jich architektonické ceně nelze pak mluvit vůbec. Vidíme zde skoky z extrému do extrému.

Nábřeží Františkovo jest prostě holou, úžasně fádni nábřežní zdí z kvádrů. Z kvádrů jest i nábřeží Palackého, do

cyclopské zdivo krásným a zajímavým — nahodilému malebnému, ale přece ve vazbě provedenému seskupení kamenů.

Okolnost tu přičítáme na vrub podmínkám zadávacím, kde se předepisuje takové spracování kamenů, aby 3 spáry pod úhlem přibližně 120° se v jednom bodu stýkaly.

Následek toho jest, že jednotlivé kameny nabývají formu šestiúhelníku a zdivo z nich prováděné má vzhled voštin v úlu. Přidejme k tomu naprosto hladké spracování lícni plochy — a máme dojem nevalně utěšený, tím horší, že i měřítko stavby stává se titěrným.

Půdorys přízemí.

Půdorys I. patra.

Arch. Josef Pospíšil: Soutěžný návrh reprezentačního domu král. hlav. města Prahy.

krajnosti solidní, vykazující i jisté náběhy k luštění architektonickému. Leč provedení jest tak nemístně nákladné, že pokus takový se vícekrát asi opakovati nebude. Při dalších pracích, nábřeží Ferdinandově, na Františku a při právě prováděném nábřeží u sv. Vojtěcha sáhlo se již zcela správně ku zdivu cyclopskému, z kamene davelského.

Tento obrat musíme vítati nejen ze stanoviska ekonomického, ale i uměleckého, předpokládajíce, že vlastností materiálu nejen v konstruktivním, ale i v estetickém ohledu bude plnou měrou využito. To se dosud neděje. Buď provede se práce zednická nejobyčejnějšího druhu (nábřeží Ferdinandovo), anebo přímo se pracuje proti tomu, co tvoří

V té příčině jest žádoucí a nutno, aby upuštěno bylo od dosavadní šablonovitosti a přihlíženo též k principu estetickému. Těžko ovšem definovati, jak provedení díti se má.

Uvážíme-li ohromnou rozlohu nábřežních zdí a nechceme-li, aby vyvolán byl jimi příšerný, pustý, zrovna pevnostní dojem, musíme se postarati o jich oživení a rozčlání. Kterak? Oživující body udávají se v jistých intervalech samy. Jsou to: rampy aneb podjezdy na podběží, mosty.

Vedle toho, kde by toho bylo třeba, možno velké, zbývající plochy oživit uměle výklenky se sedátky na podběží, které jednu pracujícímu lidu v době oddechu výborně poslouží.

V jistých intervalech na důležitých místech a se vztahem k zábradlí třeba zdi takové oživití pilíři z kvádrů, což kontrastem svým oproti správně prováděnému zdivu cyclopskému náležitý dojem vyvolá. Pod správným provedením rozumíme nejen nahodilé, nepravidelné vrstvení kamenů nesteré velikostí a výškou, ale i nahodilé spracování jich líce. Necháme-li z hladce lícované zdi nahodile, zcela nepravidelně vystupovati kameny se silnou bossáží s nespracovaným lícem, docílíme nejjednodušším způsobem efekt, kterému rozuměli dobře staří, který však — snad následkem nedostatku vrozeného citu — vzdor vši pečlivosti a mnohdy i solidnosti provedení docíliti neumíme.

Bylo by radno, aby se strany dozírajících orgánů, kteří stavbu řídí, bylo k principu tomuto přihlíženo, neboť jsme jisti, že dělnictvo naše brzy by si tento způsob provádění osvojilo, bude-li k němu vedeno.

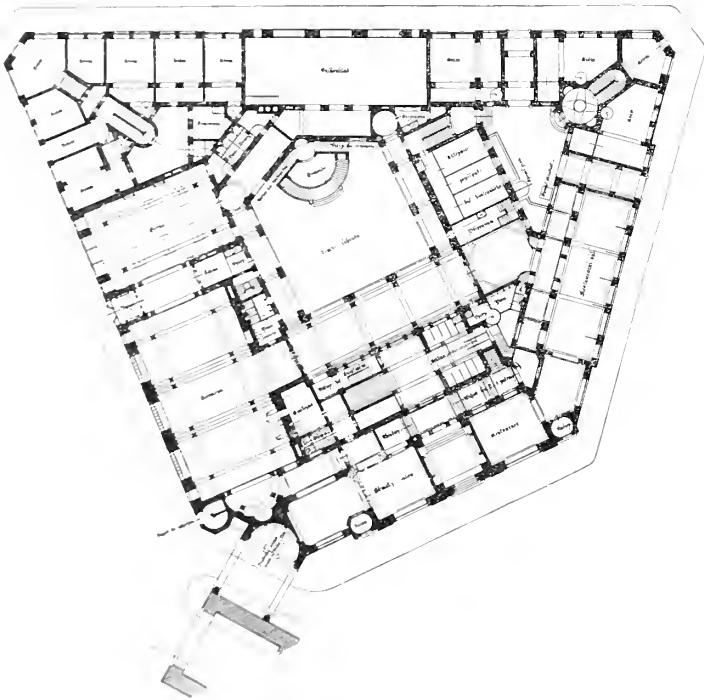
Také zábradlí musí být věnována větší pozornost, nežli dosud, ať se provádí z kamene nebo litiny. Právě takový

(na př. při vstupech na most) zřídí se silnější zdroje světla, zejména pro příležitosti slavnostní. Vzpomeneme-li čarovných dojmů některých večerních slavností na Vltavě pořádaných, seznáme, že by bylo žádoucí, aby s efektem tímto počítáno bylo zejména na břehu malostranském a na březích ostrova Štřeleckého i Žofína po jich úpravě.

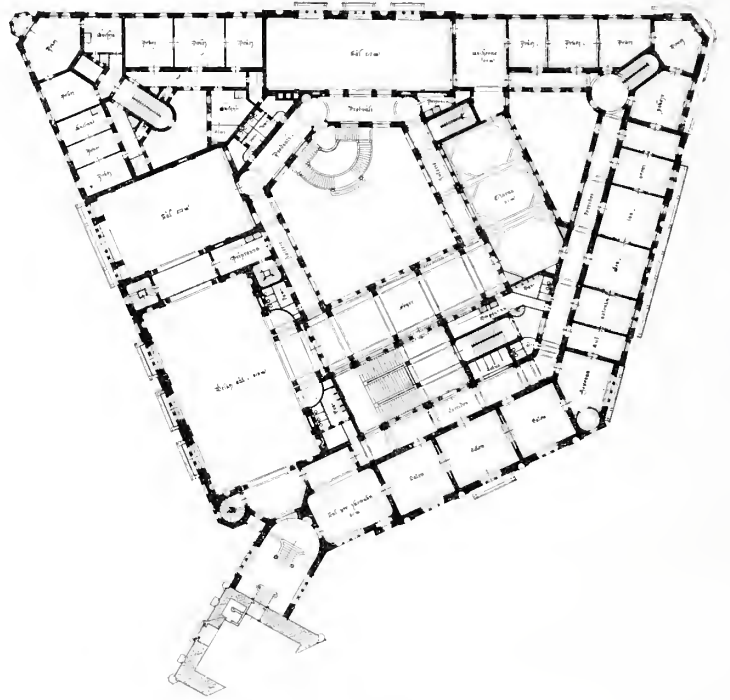
Otázka úplné výstavby pražských nábřeží blíží se tak rychlými kroky, že není přehnána domněnka, že stane se skutkem průběhem jednoho lidského věku. Na řadu přijdou záhy nábřeží v assanační čtvrti, u sv. Petra, v Podskalí a na na Vyšehradě, na Smíchově a Malé Straně.

Povšechné projekty nábřeží ve čtvrti svatopetrské, assanační a na Malé Straně vyhotoveny byly již v městské kanceláři regulační na úpravu těchto čtvrtí. Při nich bylo již hlavních zásad architektonických šetřeno, ale práce nejdůležitější nastane teprve při návrzích prováděcích.

Důležitou, těžkou úlohou bude řešení nábřeží Smíchovského, při němž, jak jinak ani mysliti se nedá, šetřiti se musí

Půdorys přízemí.

Půdorys I. patra.

Arch. Karel Hugo Kepka: Soutěžný návrh reprezentačního domu král. hlav. města Prahy.

motiv, v ohromné délce se opakující, musí doznati uměleckého řešení, nemá-li působiti dojmem nudy. — Vystřídá-li se na jistých místech železné zábradlí s pevnou balustrádou (postament se sousoším, balkony na konsolách), jsme jisti, že dojem bude plně uspokojující.

K jedné okolnosti, o níž v listu našem bylo již jednou promluveno, se znovu vracíme. Mínilme umístění veřejných záchodků v tělese nábřežním. Není to jen pražskou specialitou, že na místech nejvýznačnějších nalézáme kiosky, nálehavé potřebě sloužící. U všech mostů především, částečně i na obou stranách. Ano tam, kde náhodou dosud nejsou, je potřeba jich dvojnásob pocítuje. Že to k okrase města nepřispívá, leží na bíledni — na př. u Nár. Divadla. Nesáhá dříve náš opravdu tak daleko, abychom toto nutné zlo, které žádá nutné míst nejvýznačnějších, učinili neškodným tím způsobem, že bychom je umístili v tělese nábřežním, v podzemí? Uvážíme-li, že tento systém mohl by být užit i na ostatních mostech (Palackého, Františkova, Rudolfinského, assanačního, Eliščina) a to na obou stranách, máme za to, že by nádech tento za studii stál.

Důležité jest, aby vedle dojmu za doby denní při všech nábřežích bylo počítáno s rozmyslem na efekty za doby večerní. Efekt dlouhých, táhlých křivek nábřeží, naznačených rytmicky se opakující řadou světél, zdvojnásobenou odrazem ve vodě, dostavuje se sice sám sebou umístěním lamp, ale může být zúmyslně stupňován tím, že na jistých místech

obou Dienzenhoffrových pavillonů v býv. botanické zahradě, na neštěstí v inundaci ležících. — O této otázce psalo a disputovalo se již mnoho, nevíme však, zdali mimo sliby bylo v té příčině něco vykonáno.

Pokud se týče významných bodů, žádajících zvláštního řešení architektonického, budou to as místa následující:

- a) před Nár. Divadlem (spojení se Žofínem),
- b) u kláštera Křižovnického,
- c) u mostu assanačního a Eliščina,
- d) u obou zavřených ústí Čertovky,
- e) spáleniště mlýna Odkolkova.

I některé archaeologické otázky budou tím vyvolány.

Jak naloží se s bývalou vodárnou novoměstskou a malostranskou? Podaří se upravití je v nový rámec, aneb — budou obětovány? Jaký osud čeká výše zmíněný pavillon Dienzenhoffrův?

Pokud se kláštera Křižovníků týká, proslýchá se, že pomýšlí se na zrušení pivovaru a novostavbu konventu. Kdyby to bylo pravdou, bylo by žádoucí, aby úloha tak důležitá do pravých a vsutku povolovaných rukou se dostala. Obráťme pozornost svou dále k jiným objektům, které při pracích splavňovacích vyniknou.

Jsou to plavidla při ostrovech Primatorském, Žofínském a Židovském.

Pokud schopny budou řešení architektonického, vymyká se našemu posudku, poněvadž projekt nám není znám. Jisto

však, že i při těchto objektech, ryze utiliterních, šetřeno býti musí zásad estetických. — V ohledu tom jest nám dosavadní činnost komise pro splavnění Vltavy a Labe plnou zárukou, neboť, pokud nám známo, při veškerých pracích jí dosud mimo Prahu prováděných i součinnost architekta byla vyžadována.

Důležitým změnám podrobeny budou všechny naše ostrovy. Dnes již, kdy se provádí nábreží u sv. Vojtěcha, poukazuje se na nutnost úpravy jižní špičky ostrova *Žofínského*. Máme za to, že úprava tato musí být ne částečná, nýbrž celková s ohledem na komorové plavidlo, které při jižní špičce umístěno býti má, a s ohledem na *molo*, které promění nynější Žofínské rameno Vltavy ve stoku, zabezpečující mlýnům staroměstským dostatečnou vodní sílu. Jest na bíledni, že úprava taková pro Žofín bude míti význam dalekosáhlý a že snad přivodí úplný převrat jak v zevnějšku, tak i v používání ostrova.

Podobně důležité změny stanou při ostrově *Střeleckém*.

Zrušením jezu staroměstského sníží se normální hladina asi o 1 m, takže břehy ostrova více vystoupí. Pak teprve bude se moci uvažovati o zamezení inundace buď částečným zvýšením niveau ostrova, aneb způsobem jiným. Poměry takto ustálené vyvolají otázku vhodného využitkování ostrova, kterýž jsa hlavní komunikační linií prořat, stane se způsobilým pro zřízení velkoměstského zábavního podniku prvního řádu. V souvislosti s tím objeví se potřeba, zříditi s mostu sjízdnu rampu na ostrov, na kterouž okolnost při projektu mostu císař Františka s určitostí bylo počítáno.

Podobně i ostrov *Židovský* umístěním plavidla obdrží zcela jinou tvářnost, nežli má nyní. Bude to jeden z nej-

důležitějších bodů nové úpravy, tím důležitější, že odsud odbočovati má napájecí kanál do uzavřené Čertovky. Stejně důležité úpravy doznají ostrovy Primátorský a Štvanice. Poslední, jak se zdá, stane se zábavním lidovým parkem, a není pochyby, že ku svému prospěchu.

Úpravu *Čertovky*, ač přímo se splavněním Vltavy nesusouvisí, musíme přece sem přiřaditi, ježto její poměry vodní odvislé jsou od budoucí hladiny na Vltavě. Úprava její bude hlavně vztahovati se na část při nynější zahradě c. k. zbrojnice.

Vytěčené tuto práce tvoří dohromady tak obsažný program, že ku zdárnému jeho řešení bude třeba dlouhé doby. Každá otázka vyžaduje delšího času ku svému zrání a proto pozvedáme hlasu svého již nyní, aby pamatováno bylo závčas na prostudování jich v ohledu estetickém. Technická kancelář komise pro kanalisování Vltavy a Labe, která s otevřeným okem dívá se na nejrozmanitější potřeby města, jevíc nejživější zájem pro všechny jeho požadavky, pochopí zajisté, že projektem na splavnění Vltavy po stránce technické není daleko ještě věc tato rozluštěna. Po inženýru má slovo architekt. S povděkem zaznamenáváme, že pro příští sezonu

přednáškovou v našem spolku máme přislíbený výklad o projektu ze stránky technické. Obeznamí-li se naše technické kruhy plně s dosahem hotového projektu, bude snáze možno, o proposicích po stránce estetické uvažovati. Dnes, bohudíky, jest přece jiná doba, než aby požadavky estetické netečně se přecházely. Příklad Vídně vybízeti bude k následování. Tím způsobem vyroste z otázky inženýrské otázka architektonická ohromného dosahu a velikosti.

Cesta k jejímu řešení při náležitém porozumění se strany příslušných činitelů snadno pak bude nalezena.

Obr. 1. Dřevěný kostel sv. Jana K. ve Slavoňově.

Soutěžný návrh na reprezentační dům král. hl. města Prahy.

Od arch. Josefa Pospíšila. (Tabulky čís. 48. a 49.)

Ve smyslu daného programu bylo projektantovi při navrhování hlavní zřetel bráti na vhodné umístění reprezentačních místností v I. patře a připojení nové budovy k Prašné věži tím způsobem, aby zevnějškem svým s touto důstojný celek tvořila. Dle programu obsahovati má nová budova celou řadu slavnostních, spolkových a shromážděvacích místností. V budově takové zdálo se projektantovi nezbytnou nutností zaříditi žádané místnosti hostinské tím způsobem, aby vydatná obsluha v místnostech celé budovy se zdržujícího obecnstva byla umožněna. Možnost vydatné obsluhy jest při reprezentační a spolkové budově jen zdánlivě věcí vedlejší; má-li budova a různé její místnosti hojně a často býti navštěvována — a od okolností té závisí i její výnosnost — jest shora připomenutá vydatná obsluha nutností a možnost této v projektu ne věcí poslední.

V přízemí umístěn jest hlavní vestibul se šatnami, výstupy ku galeriím, s loží vrátného a pokladnou. Hlavní vchod leží v hlavní ose budovy a jest i architektonicky jako takový vyznačen. Průjezd umožňuje povozům přistáti za vestibulem a vstup příjezdícím vedle hlavních schodů do vestibulu. — V hlavní ose budovy leží dále zimní zahrada — zasklený dvůr — obdélníkového tvaru, která s verandou po stranách a s galerií v mezipatru umístěnou měří asi 1100 m² a může při shromážděních pojmouti ca. 4500 osob. Aby umožněno bylo použití zaskleného dvoru jako zimní zahrady, zřízeny jsou v přední části budovy schody k mezipatru, kde se připojují tyto k hlavnímu schodišti. Tím umožněno jest přímé proudění obecnstva ze sálu do zimní zahrady a naopak. — Ostatní části přízemí obsahují krámy, dále hostinec a ka-

várnu, jichž části umístěny jsou ve zvýšeném přízemku. Z Celetné ulice veden jeden, z prodloužené ulice Štupartské druhý vchod ke spolkovému místnostem. Z ulice Štupartské přístupno jest též schodiště vedoucí k bytům II. a III. patra, a sice tak, že souvislost ostatních, dohromady patřících místností v žádném patře tím rušena není.

První patro obsahuje místnosti reprezentační přesně dle programu. Oproti výstupům z hlavního schodiště leží přijímací salony, z nichž jižní tvoří zároveň vstup ke schodům vedoucím do sálu Prašné věže.

II. a III. patro obsahují dle programu místnosti spolkové, byty, galerie sálu atd. Mezi patry obsahuje úpravy pro výše ležící bufety a skladiště krámů.

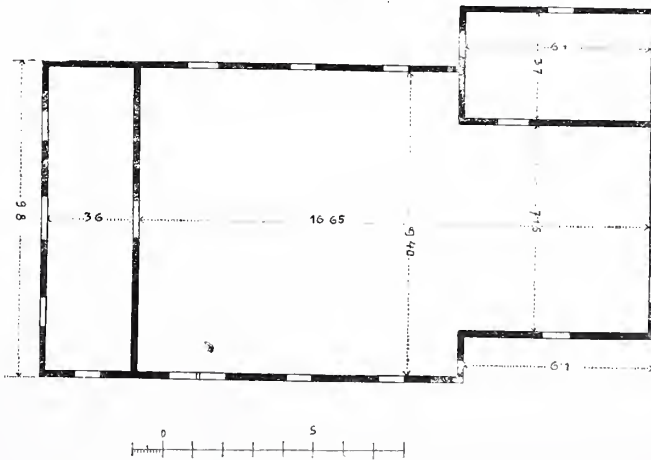
V souterrainu umístěny jsou kuchyně s vedlejšími místnostmi, byt vrátného a strojníka.

Ve sklepě pod souterrainem jsou pivní a vinné sklepy, nad ostatními částmi budovy pak jednak skladiště krámů, jednak ústřední topení s vedlejšími potřebnými místnostmi. Niveau místností pro ústřední topení položeno níže, aby různé souterrainní a sklepní místnosti mohly býti vytápěny. Dále umístěny ve sklepě kromě sklepů pro byty takové místnosti, které se ve spolkových domech požadují neb aspoň se hledají a k rentabilitě přispívati mohou. Jsou kuželný a různé herny, které jako zvláštnosti vždy mívají své navštěvníky.

Ze sálu v I. patře umístěných prochází velký sál třemi patry, přijímací salony, jakož i oba menší sály mají výšku dvou pater.

Volba slohu pro fačady děla se jedině vzhledem na architekturu Prašné věže — že zde použito hlavně francouzských motivů, nezdá se projektantovi právě vzhledem na Prašnou věž nepřístojným. Není zde též žádného popudu, rozváděti a rozebírati historicky kulturní styky obou národů tehdejší doby.

Při delší lhůtě k propracování návrhu bylo by možno schodiště ke spolkovému a hostinskému místnostem zříditi vesměs s rovnými stupni.

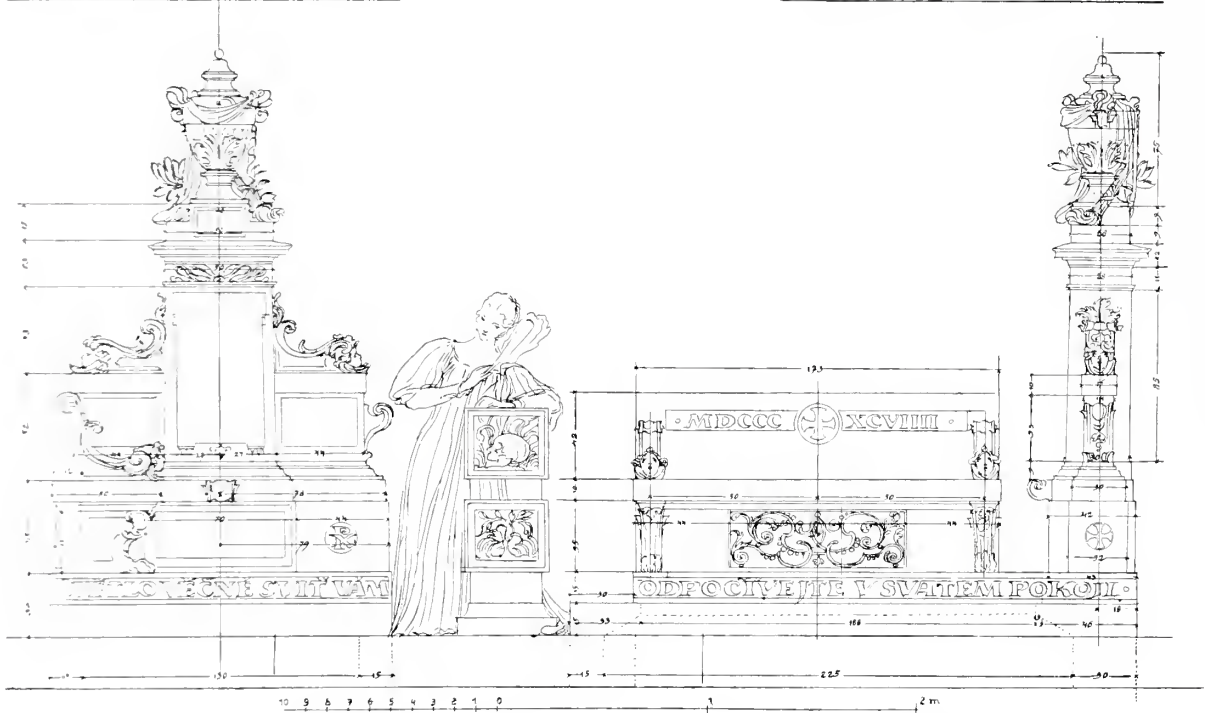

Obr. 2. Půdorys dřevěného kostela sv. Jana K. ve Slavoňově.

Různé menší nesrovnalosti v půdorysech a architektuře nechaly by se vymýtit — zejména menší šatny před spolkovými místnostmi II. patra mohly by, vzhledem na okolnost, že nachází se v II. patru velká společná šatna, proměněny býti v předsíně. Umístění pokojíků pro služebné restauračních a kavárenských místností bylo by možným na půdě malými změnami.

Návrhu tomuto přisouzena odměna 2000 K.

NÁHRUBEK PÍSKOVCOVÝ

OLŠANY. ODD. XII Č. 41a.

Soutěžný návrh
na repres. dům
král. hl. města Prahy.

Od arch. K. Hugona
Kepky.

(Tabulky čís. 50. a 51.)

Disposicí celkového řešení, jasnou z půdorysů, snažil se projektant vyhovětí plně programu danému, jakož i získati seskupením částí celek malebný, který by hlavně umožnil provedení průčelí v technice i materiálu pro Prahu typických, aniž by při tom vybočil z mezí povoleného nákladu stavebního.

Veškeré reprezentační místnosti položeny jsou do sousedství Pražské věže, tudíž v místa skutečně nejvýznamnější, kdežto v ostatních částech budovy získáno hojně místa pro úpravu místností nájemných, které žádány byly programem jednak k zvýšení výnosnosti budovy, jednak k budoucímu možnému umocnění stavebního nákladu.

Návrhu tomuto byla přisouzena odměna 1500 K.

Dřevěný kostel sv. Jana Křtitele ve Slavoňově
u Nového Města n. M.

Tabulka čís. 52.

Dřevěných kostelů až po naši dobu udržovaných a používaných na Křtitele velmi pořídku.

Práze v omezených končinách udržely se takové, které zhoubnými požáry byly zničeny. Ve vesnici Slavoňově, as hodinu od Nového

Redakční: Prof. A. CECHNER a prof. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Arch. A. BALŠÁNEK a prof. JAN KOULA. — Za redakci odpovídá J. LIPTA profesor c. k. státní průmyslové školy v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A INŽ. V KRÁL. ČESKÉM. — Tiskne

»POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

Města n. M. na východ vzdálené, nalezá se kostelík dřevěný uprostřed malého hřbitůvku, ohrazeného nízkou zídou prolomenou vraty, nad kterými zvedá se dřevěná mohutná zvonice ve stínu velkých lip. Rovněž kostnice na hřbitově jest úplně dřevěná. (Obr. 3.)

Kostel sestává z předsíně, čtvercové lodě a též čtvercového kněžiště, ku kterému přiléhá sakristie. Celá délka obnáší 16'65 m, šířka 9'8 m a výška 6 m. (Obr. 1. a 2.) Tři vchody vedou do vnitř a 3 velké a 6 malých oken rozvírá se v postranních stěnách. Na mohutných pražcích dubových spočívají stěny kostela z borových trámů sestrojené.

Střecha, šindelem krytá a malou věžičkou opatřená, zakončuje tuto prostou stavbu. Vnitřní zařízení jest jednoduché (obr. 4.); hlavní oltář a dva poboční pocházejí z 18. století. Strop ozdoben jest malbami z pozdější doby a původní ozdoba udržena pouze na příčném trámu dělicím kněžiště od lodě kostelní, a na některých částech stropu. Jsou to obrazy dvacíti apoštolů a pod tíží kříže klešající Kristus. (Obr. 5. a 6.)

Uprostřed uvedeného trámového podvlaku umístěn kalich v oblacích, což jest důkazem, že byl kostel utraquistický; pod kalichem nalezá se nápis:

»S powolením swietské i duchovní vrchnosti velmi důstojného, wysoce učeného a dvojí ctí hodného pana direktora Kašpara Giřžého za zprávy hospodářiw Pawla kejwala, Martina kowarže, Matiege Wawrowa, Danihelle Matiegowa 1553«

a dále:

»Letha Panie 1553 wystawien gest kostel Slawoniowski. Počzatek nákladu gest byl: Gan koltaczka: Gan, syn jeho. Ma-

druhý z Opawy, trzeti z kłokowy

gistrzi byli trzi: Geden z Lipska, (z Hlohova—Glogau)«.

Ve zvonici nad vchodem na hřbitov nalézají se tři zvony. Největší má nápis:

»Fusa 1589, Refusa 1753, Iterato refusa 1773. Regnante Maria Theresia Imperatrice, Regina Hungariae, Bohemiae et Imperatore Romano Josepho II. serenissimo D D Opočensis dominiu principe Rudolpho de Colloredo: Parocho Franc Ant Reith Neohradeces«.

Druhý zvon nese následující nápis:

»Letha Panie 1561 tento zvon slyt gest ke cti a chwále Pánu Bohu wssemohaucizimu, trogiho panství k zadussi Slawoniowskiemu skrze W F konwarze W.

Třetí nejmenší zvon, jménem Ave Maria, pochází dle domněni z prvního kostela Slavoňovského a dle nápisu přináleží do doby »Augustus rex Carolus quartus«.

Výše uvedený nápis na trámu dělicím kněžiště od kostelní lodě poukazuje k tomu, že ve Slavoňově stával před tím již kostel v r. 1384 zbudovaný a sv. Martinu zasvěcený. Kostel byl bezpochyby ve válkách husitských zničen a v roku 1553 znovu zřízen a též sv. Martinu zasvěcen až v r. 1683 obdržel sv. Jana Křtitele za patrona.

Jos. Schulz.

VYŘÍZENÉ KONKURENCE.

K soutěži na reprezentační dům král. hl. města Prahy. K sestavení nových podmínek a k dalšímu jednání s navrhovateli definitivních plánů, jakož i k doзору na stavbu zvolena užší stavební komise z architektů: vládní rady prof. Jos. Schulze, ředitele Jiř. Stíbrala a Václava Roštlapila.

V této komisi usneseno, aby bylo městské radě doporučeno vystaviti definitivní plány architektů J. Balšánka se stav. radou Osvaldem Polívkou, zároveň s návrhy došlými k užší soutěži, které účastnili se arch. Jos. Balšánek, Al. Dryák s Tom. Amenou a Jos. Pospíšil.

Bylo by vhodné, aby pro porovnání byl současně vystaven návrh stav. rady Osv. Polívky, objednaný Měšťanskou Besedou mimo soutěž.

SMĚS.

Výstava německých měst v Drážďanech, která trvala od 20. května do 30. září l. r., byla obeslána 128 městy. Výstava skytala úplný obraz pokroku něm. měst po stránce technické a zdravotnické a lišila se na svůj prospěch od jiných výstav naprostým nedostatkem zábavních atrakcí.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 4. LISTOPADU 1903.

Úvaha o příštím pohledu na kostel sv. Karla Boromejského.

Napsal prof. J. Koula.

Odstranění přeskvostné mříže před kostelem sv. Karla Boromejského, jež stalo se za příčinou opravy, vyvolalo značný rozruch v naší veřejnosti!

Hádalo se ihned na to nejhorší, na její odstranění a zašantročení, ač přece se mohlo mysliti, že by se s věcí tak vynikající a na takovém místě postavené nemohlo v naší době již tak snadno státi; mimo to pak se zapomnělo, že bylo několikrát v poslední době veřejně sděleno, že zachování kostela sv. Karla i se vším co s ním souvisí, bylo již před čtyřmi roky všemi rozhodujícími činiteli pevně stanoveno.

Dle starších plánů na výstavbu české vys. školy technické, své doby arch. Fr. Schmoranzem a J. Machitkou sdělaných, mělo přijíti také i k demolování kostela uvedeného a k zastavení plochy jeho novou budovou. Také dle pozdějších stavebních rozvrhů, k nimž během let docházelo znovu a znovu — jednáť se o stavbu více než třicet roků — nemělo býti kostela šetřeno, neboť se nedostávalo plochy ke vhodnému rozložení budov rapidně vzrůstající vysoké školy.

Před 5 lety však, když dáno bylo ministeriem místo bývalých lázní svato-Václavských k vybudování chemického ústavu uvedené školy a tím ostatku se uvolnilo, zdařilo se konečně sboru profesorskému techniky naléztí takové seskupení příštích budov, že bez jakékoliv ztráty na užitkové ploše mohlo býti na zachování kostela pomýšleno.

Sbor profesorský podal pak na příslušná místa v tomto směru své návrhy provozené generelním rozvrhem příštích staveb a ministerstvo rozhodlo se jak pro tuto zásadu zastavení, tak pro zachování kostela. Na základě ní přikročí se také co nejdříve k postavení zadní části budovy fysiky a elektrotechniky navržené stavebním departementem c. k. místodržitelství.

Rozhodující myšlénkou při zachování kostela sv. Karla bylo uvolnění jeho od ostatního celku nových budov, které kostel při vybudování technické školy obstoupí. Kostel sv. Karla, právě tak jako chrám sv. Mikuláše na Starém městě nepovstal jako budova

osamocená, nýbrž jako součást kláštera. Když však zrušením klášterů nastaly nové poměry, bylo dosti těžko naléztí novou harmonii s nejbližším okolím. Se starými klášterními budovami tvořily uvedené kostely jeden souladný celek, s novými však stavbami se tak snadno stará památka v jeden celek nespojí a proto dvojnásob šťastno, že i forma kostela sv. Karla (čemu při chrámu sv. Mikuláše nebylo), osamocení připouští.

Dle návrhu sboru položen byl k tomu cíli proti ulici jen mříží oddělený dvůr či zahrada na levý bok kostela, sloužící současně po případě v jistých dobách za vchod do technické školy; tím docíleno, že kostel, uvolněný na tří stranách, svobodně do vzduchu se ponese a jen na zadní své straně se školní budovou ve spojení bude.

S kostelem se nehne, zůstane i rázovitá jeho střecha a zbývající jeho nová fačada na boku levém proti zmíněnému dvorku dá se snadno upravití. — Šťastná volba tvarů příští nové budovy způsobila by pak, co k doplnění ladného obrazu by se ještě hodilo.

Největší nesnáz dostavila se v otázce zachování zahrádky před kostelem.

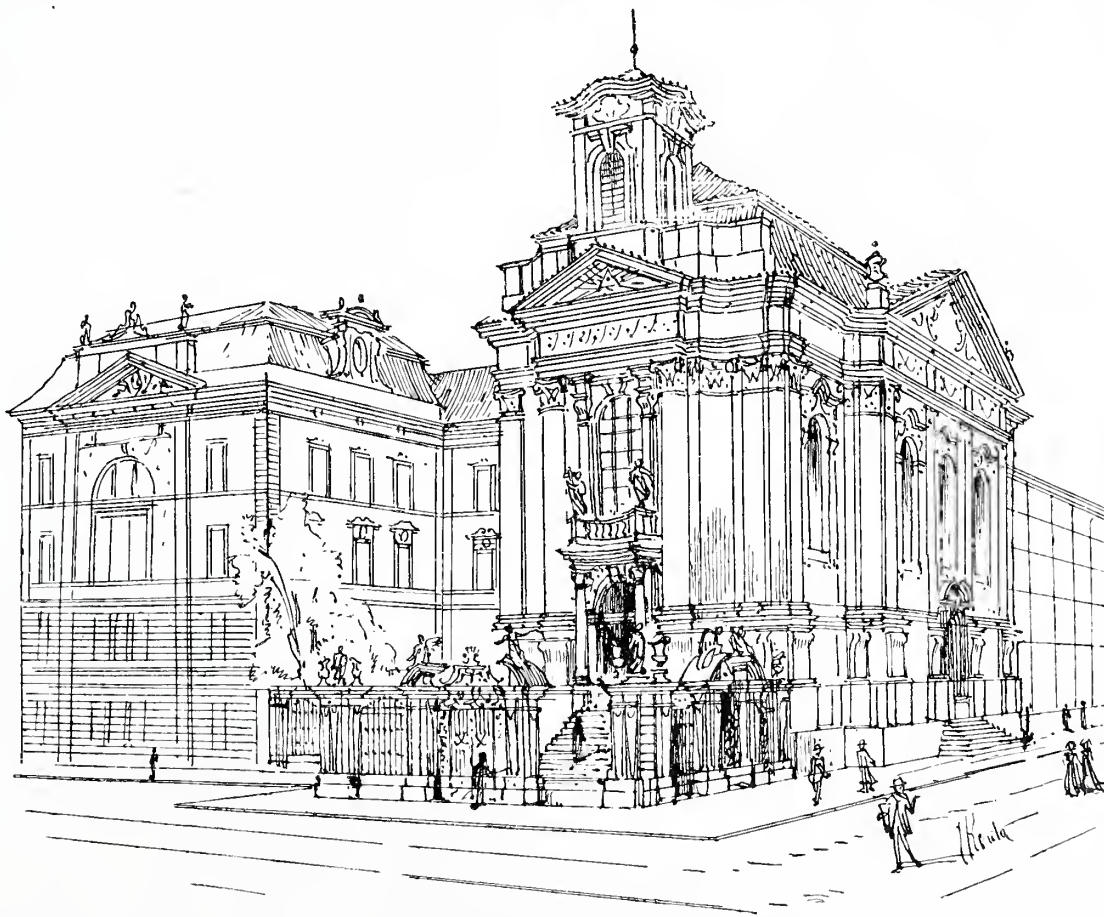
Ohrada její, pilíře i mříže jsou nevyrovnatelnou a nepostrádatelnou okrasou kostela a zna-

menitou památkou barokního slohu pražského. Zahrádka ta se vši svou krásou jest ale, jak známo, mimo regulační čáru, v pozemku uličním.

Regulační pravítko těžce tu dopadlo na vzácnou věc, a nebyťi vedlejší staré budovy, v jejíž kout se ohrada ustrašeně krčí, jistě bylo by to s ní již před lety zle dopadlo.

V předpokladu, že sotva bude lze později zachrániti zahrádku, která jednou do ulice na 10 metrů vystupovati bude, navrhuto, aby starou mříží a pilíři ohraničila se zahrádka nová, dle celkového projektu vedle kostela položená.

Nyní však, kde porozumění pro zachování cenných památek stavitelských vzrostlo a i na radnici odůvodněným potřebám toho druhu přichází se vstříc, není snad od místa, ventitovati otázku tuto znovu a přijíti s návrhem takovým, dle něhož by se i za-

Pohled na kostel sv. Karla Boromejského v pádu snížení zahrádky.

hrádka před kostelem zachovala a jediné, což téměř nevyhnutelno s okolní uliční plochou, do výšky niveau v soulad uvedla. Úprava taková nepřekážela by nikterak komunikaci, neboť od zahrádky k protějším domům zbude 14 m 60 cm uliční šířky, takže by zde i dvojnásobné koleje pouliční dráhy místa měly; vzduchu zahrádka ani světle okolním domům neuběře a její výstupek a celý pohled na kostel bude jen celému okolí na okrasu.

Když před více lety ulice kol zahrádky se za příčinou regulace téměř o tři metry snížily, bylo bezprostřední nebezpečí, že pilírky ohrady se shroutí. Vyzdění podporné zdi tomu sice zabránilo, ale pilírky utrpěly tak, že jsou celé potocené a nakloněné. Mříž sice od té doby, co byla vysoko nad ulicí položena, méně trpěla, ale poškození dřívější a to, že po dlouhá leta nedošlo k žádné její ochraně nátěrem, způsobilo, že valem scházela. Usnesl se proto sbor profesorský vysoké školy technické před dvěma roky podati žádost za její restauraci; ministerstvo schválilo žádost a stavební odbor místodržitelství s láskou ujal se toho úkolu.

Za nedlouho dojde k novému postavení jejímu na původní místo; před tím bude ale nutno

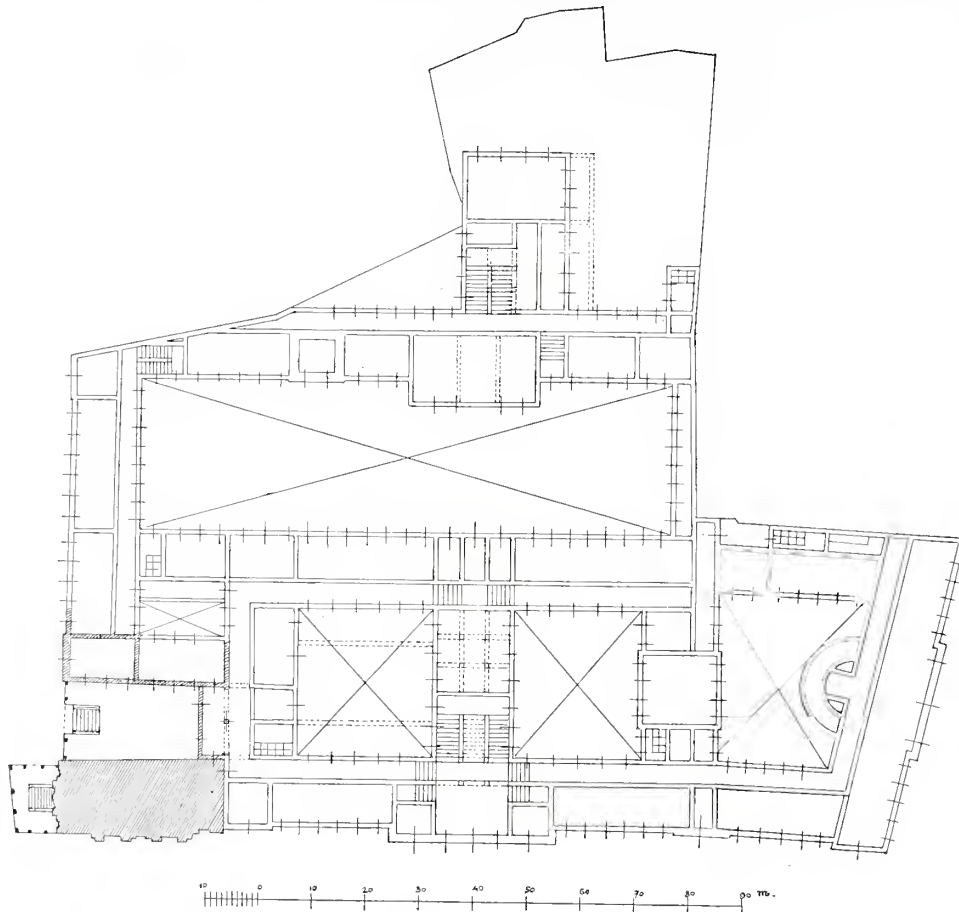
i pilírky srovnati a opravit, ne-li přestavěti. Proto bylo by snad již při této příležitosti uvážení hodno, zbaviti se ohavné podporné zdi odkopáním zahrádky jen něco málo nad úroveň ulice a pořízením definitivnější její úpravy, zejména přístavěním schodiště před hlavní vchod kostela položeným v zahrádce.

Padly by při tom ovšem stromy, které dávají nyní celku tolik malebnosti, ale když zasadily by se ihned do snížené úpravy nové a to silnější, měli bychom po 10 letech, kdy, dejme tomu, dojde k ostatní úpravě, nový hotový obraz.

Mohlo by se ještě poukazovati k tomu, že o více než 2 m snížená zahrádka i s ohradou svou bude v jiném kontaktu s kostelem než původně.

Dle soudu mého však úprava celku tím získá, an nastane větší gradace a kostel obdrží přístupný vchod, což jest pro definitivní úpravu důležité.

Nové architektonické sepnutí kostela se zahrádkou, vlastně srovnání některých linií jednoho dílu s druhým, neskytne také — jak se každý na obrázku a i v přírodě přesvědčiti může — žádných obtíží, poněvadž kostel má několik architektonicky vyznačených podnoží.

Generální rozvrh budov na výstavbu českých vysokých škol technických.

Dle návrhu sboru profesorského z r. 1899.

Budova soukromého ústavu pro hluchoněmé na Smíchově.

Navrhnul a provedl Alois Elhenický, stavitel na Smíchově. (Tabulka č. 53.)

Pražský dobročinný soukromý ústav pro hluchoněmé obýval do r. 1902 zajímavý „Faustův“ dům na Karlově náměstí. Již po delší dobu byly však místnosti domu toho naprosto nedostatečné, neboť byl původně k zcela jinému účelu postaven a i nákladné adaptace nečinily ho schopným sídlem pro stále se rozšiřující ústav.

V přičině opatření místa pro novou budovu ústavu byl spolek pro vydržování jeho v nesnázích. Z pedagogických příčin by bývalo bylo záhodno, aby ústav byl položen do živé ulice, ježto chovanci učí se jen názorem a uliční hluk jim při tom nepřekáží. Ovšem zase z těchto příčin bylo nezbytno, naléztí takové místo, na kterém by kromě účelně postaveného domu pro 300 chovanců zbyla ještě rozsáhlá zahrada.

Získati ve středu města takové staveniště nebylo pro drahotu lze a zakoupena tudíž již před osmi roky zadní část zahrady Kinského, zvaná „Ráj“, ve výměře 27.165 m² za 90.000 zl. r. m.

Tvar tohoto pozemku není vhodný pro vyvinutí průčelí veřejné budovy, ježto má podobu lichoběžníka s nejkratší stranou do ulice Karlové. Dle podmínek povolení k stavbě na tomže pozemku musela se budova navrhovati se všech stran volná. Z jmenovaných příčin bylo nutno posunouti rozsáhlou stavbu do zadní části parcely, která se značným nákladem byla splanována.

Jinak bylo ale spádu základní půdy využito k vhodnému založení souterrainu v oné části budovy, jež obrácena jest do Karlové ulice. Jako stavení studánka v horní části zahrady posloužila svojí vysokou výškou jako přirozený tlakový резервоar, z něhož potrubím vytéká samočinně výborná pitná voda až do II. patra.

Souterrain obsahuje podjezd, sklepy na palivo, dílny: krejčovskou, obuvnickou, truhlářskou a knihařskou, dále modelovnu. Z hlavního trojramenného schodiště jsou otevřenou, ale vrchem krytou chodbou přístupny následující, docela izolované místnosti: prádelna, mandlovna, žebřina a sušárna na prádlo. V zadní části západního křídla jsou umístěny sklepy pro zásoby potravin a paliva, kteréž jsou spojeny s kuchyňskými místnostmi nad nimi schody z přízemku. V polovici výšky mezi souter-

rainem a zvýšeným přízemím vstoupí se z hlavního schodiště do velkého exhortního sálu, 600 m vysokého a za ním do komory pro topná tělesa, jimiž se vytápí kaple a exhortní síň.

Hlavní vstup do přízemí budovy děje se portálem uprostřed jižního průčelí, před kterým rozkládá se prostorná terasa s volným schodištěm. Na levo od vestibulu jest byt domovníka, byt říditele, jídelny učitelů i chovanců s příslušnými záchody, vchod do zahrady se sklepovým schodištěm, kuchyně, pokoj služek, špiže a záchody. V pravo jsou kanceláře, byty učitelů s náležitými vedlejšími místnostmi, koupelna s bassinem a tělocvična, ve které docílena výška 6 m. Ze dvora přístupny jsou v téže křídle nemocniční místnosti: jedna pro hochy a jedna pro dívky, pokojik pro ošetřovatelku a zvláštní lázně s klosety pro nemocné. Uprostřed jižního traktu z odpočívadla hlavního schodiště vejde se do kaple pro chovance ústavu i pro hluchoněmé mimo ústav.

Vnitřní prostora mezi křídly stavby jest stupňovitě rozdělena v části spodní jako dvůr, v horní jako zahrada s fontánou a vodotryskem zařízena.

V I. a II. patře jsou v západním křídle ložnice, umývárny a společné pracovny pro dívky (v I. patře) a pro hochy (v II. patře). Ve východním křídle jsou do hlavního průčelí byty učitelů a učitelek, hostinský pokoj, byt školních sester a ošetřovatelek, učebny na 30 žáků neb žákyň, kreslárna s kabinetem, výstavní místnost, knihovna, konferenční pokoj, dále komory na šatstvo a záchody. V zadní části východního křídla jest v každém patře malá nemocnice s pokojem ošetřovatelky, koupelny a klosety.

Hlavní schodiště jest trojramenné v 250 m světlé šířky ramen. Chodby (vesměs klenuté), jsou v přízemí 270 m v čelním traktu a 250 m v bočních křídlech široké; v I. a II. patře obnáší šířka 300 m, resp. 280 m. Výška pater jest v souterrainu 425 m, v přízemí 470 m, v I. a II. patře po 460 m.

Stropy jsou v školních místnostech trámové do travers, v nemocnicích, v kanceláři, schodišti a exhortním sále soustavy Kleineovy; v kapli jsou imitované české klenby soustavy Rabižovy.

Vytápění kaple, exhortní síně a sušárny na prádlo jest ústřední vzduchem, chodeb, záchodů, tělocvičny a jídelny regulačními kamny pláštovými; ostatní místnosti jsou opatřeny kachlovými kamny. Osvětlování celého ústavu koná se elektricky.

Zastavená plocha obnáší 3000 m², takže zbývá z celého pozemku ještě 24.165 m² na dvory a zahradu.

Budova provedena jest v barokním slohu; hlavní průčelí — kteréž pro vysokou polohu stavby jest na daleko viditelné — opatřeno vysokými štíty.

Stavba byla počata r. 1901 a v roce 1902 byla již svému účelu odevzdána. Stavební náklad páčil se na 640.000 K.

Hlavním spolupracovníkem při navrhování i stavbyvedení budovy byl p. Frant. Stork.

Náhrobek stavitele Josefa Blechy na Olšanech.

Dle návrhu architekta Mat. Blechy.

Tab. č. 56.

Náhrobek tento stojí na hřbitově Olšanském a jest z leštěné žuly s montovanými bronzovými ozdobami a medaillonem Josefa Blechy.

Modely pro kamenické ozdobné práce a pro bronzы provedla firma Novák a Pekárek v Praze. Kamenickou práci dodal závod Ludv. Šaldy v Praze »na Slovanech«. Ciselované práce bronzové jsou od firmy Bendelmajer a Červenka v Holešovicích-Bubnech.

Celkový náklad i s postavením obnášel K 14.000 K.

programu byla zpráva předsednictva o činnosti spolkové v letní době (referát byl v Tech. Ob. č. 31. ze dne 14. října 1903) a přednáška arch. Ant. Balšánka:

„O reformě našich uměleckých soutěží“.

Tuto přednášku, jakož i všechny příští, které konají se budou v týdenních schůzích našeho spolku, pokud týkají se budou architektury, budeme uveřejňovati v Architektonickém Obzoru.

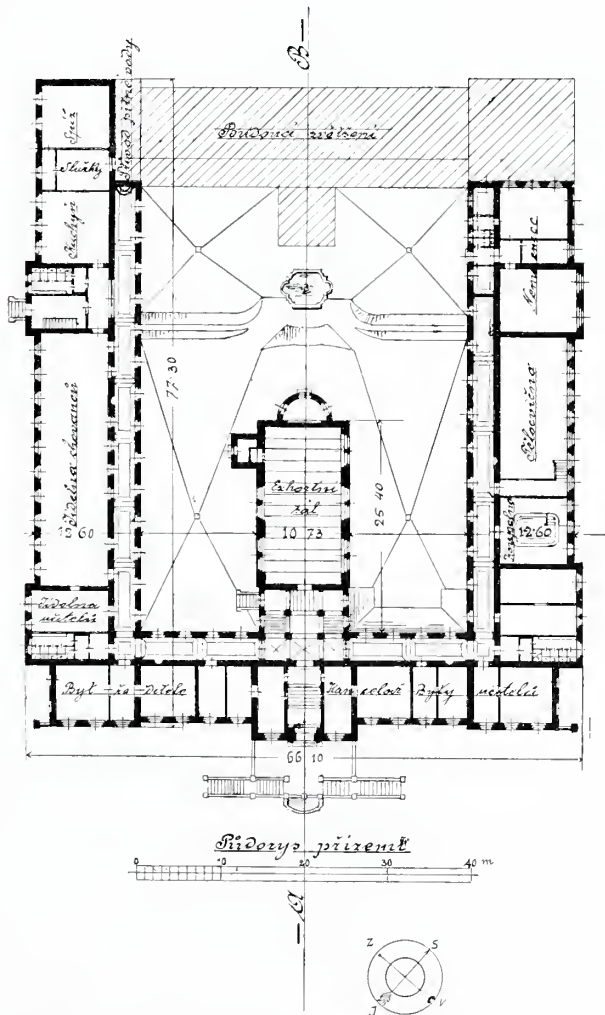
Arch. Balšánek pravil v podstatě toto:

Pokrok v umění, kterýž musí býti stále naším heslem, ukládá nám mnohé úkoly. Jednoho — založení vlastního časopisu — zhostili jsme se již, než nastávají nám ještě jiné obtížnější úlohy: úprava snesitelného poměru našeho umění technického ku školám průmyslovým a umělecko-průmyslovým, event. umělecké akademii vídeňské, reforma uměleckých soutěží, dále správné projednávání našich uměleckých otázek v časopisech českých. Z této rady nevyřízených otázek jest nejpálčivější náprava soutěží uměleckých.

Pohlédneme-li na uměleckou bilanci konkurencí uměleckých posledních desítekletí, shledáme, že většinou končily velké soutěže nezdarem, jako trojí soutěž na fontánu před Rudolfínem, dvojí na pomník Husův, soutěž na Živnostenskou banku, přestavbu radnice staroměstské a konečně dvojí soutěž na obecní dům u Prašné brány. Proti tomu počtu

Budova soukromého ústavu pro hluchoněmé na Smíchově.

Od stavitele Aloise Elhenického.

Kostel Nanebevzetí P. Marie v Přešticích.

Tabulka č. 57.

Děkanský nyní kostel N. P. Marie v Přešticích byl dostavěn jak v podstatě nyní se jeví r. 1775 nákladem Benediktinův Kladrubských.

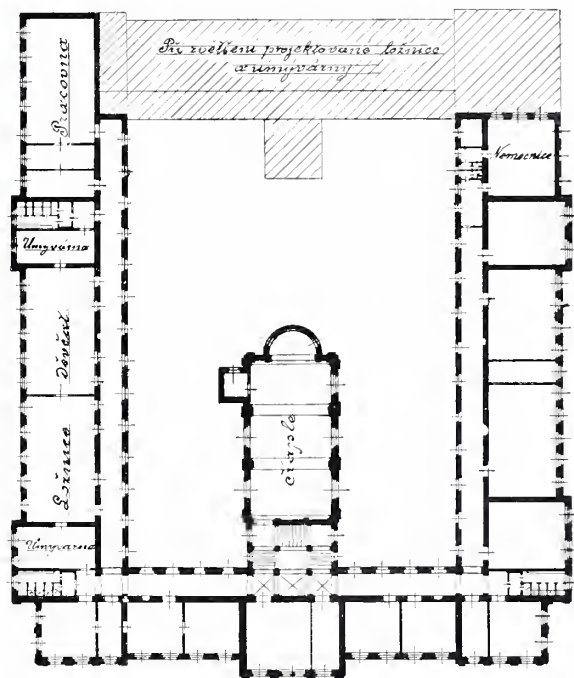
Původní obec, k níž při založení kostel patřil, slula Pohorsko, nyní však spojena jest s Přešticemi.

Již r. 1729 opat J. Sieber započal s přípravami ke stavbě. Podle záznamů v pamětní knize zhotovil plán kostela a řídil počátek stavby Kilian Dienzenhofer a po jeho smrti připomínají se mistři při stavbě činní: Pré, Hruška, Luragho a Hafenecker. Stavba byla několikrát přerušena. Následkem zrušení řádu Benediktinův byla stavba nedokončena. R. 1892 byl bleskem chrám zapálen a shořely střechy, kteréž byly novými, poněkud nízkými nahrazeny.

V příštím čísle přineseme návrh obnovy této zajímavé památky domácího baroku.

ZE SCHŮZÍ SPLOKOVÝCH.

Zimní období týdenních schůzí spolku architektů a inženýrů v král. Českém bylo zahájeno dne 2. října t. r. v sále Měšťanské Besedy. Na

Přízemí I. patře

jsou v menšině soutěže, jež s úspěchem se potkaly: Na pomník Palackého, centrální nádraží, dům obchodní komory v Praze a divadlo ve Vínohradech.

Nepoměr tento ukazuje, že něco v zřízení konkurenčním chybí, co žádá nápravy. Také jinde jsou výsledky soutěží často negativní, na př. na radnice v Hamburku a Drážďanech, Tonhalle v Curychu, městské museum ve Vídni, než přes to hájíme umělecké soutěže jako nejmocnější vzpružinu rozvoje umění, z nichž vznikly největší monumentální díla současná. Z té příčiny musíme instituci tuto střežiti jako palladium a pro nedokonalosti její ji nikoli zavrhovati, ale snažiti se vady její odstraniti.

Co jest základem uměleckých soutěží? Zápas ideí! Pro danou úlohu naléztí řešení nejsprávnější, odlišiti silné od slabšího, lepší od dobrého a zvoliti nejlepší. Pro umělce není uznání většího, vavřínu čestnějšího nad vítězství v soutěži získaného.

Pohříchu bývá tento ideální zápas myšlenkový provázen zjevny, které podlamují jeho vznešený význam. Základní principy podmínek se při posuzování prací často hravě porušují a pakli kromě toho — jak nejednou se v poslední době událo — přidruží se k tomu nedostatečný nebo dokonce nemožný program, není divu, že soutěž zůstane bezvýsledná, která současně umělce jen roztrpčí a korporacím vypisujícím zbytečné výlohy a zdržení způsobuje.

Tyto závady přirozeně by vedly k zavržení principu soutěží, kdyby nepodařilo se naléztí způsob správného provádění jejich.

Léta to trvalo, než se starý náš řád konkurenční vžil; naše veleobec i venkovské obce a četné korporace sáhaly v posledních letech vždy k vypsání soutěží, šlo-li o úkol jen poněkud významnější. Jinak však chovají se k soutěžím z e m ě, s t á t a c í r k e v.

Zemská správa následkem bídného stavu finančního zřídka vypisuje umělecké soutěže; jen třikrát zvala umělce z království Českého k ideovému zápasu: při opatření návrhu na zemské museum, akademii hraběte Straky a pomníku sv. Václava. Žel, že není ani naděje, že by v blízké budoucnosti působila země na rozvoj českého umění, neboť stavba sněmovny zemské i galerie českého umění posunuty jsou v dalekou budoucnost.

Ještě s menšími nadějemi pohlížíme k říší, pokud se týče řešení uměleckých otázek, jichž osud rozhoduje se v ústředí říšském. Soutěž státem pro nás vypsána jest nám chimerou. Z dvojí příčiny; jednak vysoká burokracie nepřeje zásadě soutěží, jednak, i kdyby některá práce puštěna byla z držení vyšších úřadů státních, jest zde lačná Vídeň, jež nepopustí »provinciím« ani sousta.

Než, přece jednou apellovalo ministerstvo kultu a vyučování (na popud vídeňského náboženského spolku »Leo«) na umělce říše při předloni vypsáném konkursu na ideální návrh farního kostela. Vzdor vážným nedostatkům — byly podmínky upraveny výhradně pro »modernu« — vítali jsme tento pokus státní správy jako počátek nové éry v uměleckém nazírání jejím. — Než marně čekáme.

A přece náhodou žijeme v době, kdy musí v Čechách stát ve vlastním zájmu stavěti. Celá řada budov státních v Praze v poslední době vznikla a více ještě jich bude následovati a přece zpečuje se správa státní učiniti pokus vypsati na některou z velkých svých budov v Čechách soutěž mezi architekty této země.

Ostatně, stejně upjatě chová se vláda k architektu vídeňskému, kteří loni v memorandu spolku vídeňských architektů a inženýrů žádali za opatření návrhu státních budov veřejnými soutěžemi. Přes to, že i mytický »Kunstrat« zasazoval se o to, neprosadil, aby nadále napořád se nepracovaly projekty státních budov v ministerských kancelářích.

Nač zřizuje vlastně stát své školy technické a umělecké, když soustavně ignoruje myšlenku soutěží, nepodává umělcům příležitosti, aby zkusili své síly na velkých úlohách, jakých jen on poskytnouti může? Třetí činitel, druhdy umění mocná podpora: církev, rovněž nepodniká u nás soutěží na opatření návrhů na stavby a předměty náboženské.

Pokud formy vypsání soutěží se týče, jsou obvyklé dvě: soutěže veřejné a obmezené. Pro oboje dají se uvést důvody pro i proti. Maji-li veřejné soutěže výhodu, že poskytují každému možnost proniknutí, jsou stíženy závadou, že přední pracovníci zpravidla se jich nesúčastňují. Ještě před nedávnem bývali k veřejným soutěžím zváni uznání odborníci proti zaručenému honoráři. Zvyk tento, porušující rovnost uměleckou, byl potírán, následkem čehož bylo v poslední době od něho upuštěno.

Soutěže obmezené jsou na místě tam, kde jde o řešení úloh speciálních, vyžadujících zvláštní odbornou kvalifikaci. Pokud bývají odbornou porotou správně posuzovány, vedou zpravidla po jednom zápasu k cíli, jelikož účastníci se jich zkušenosti umělci specialisté.

Nápadný jest čím dále tím větší počet účastníků veřejných soutěží, zejména u větších národů, a čím větší počet účastníků, tím více marné práce, jež reprezentuje značnou materiální ztrátu.

Zaslané práce jsou dnes vypravěny, i když se žádají jen náčrtky, s kreslířskou rutinou, o níž staří mistrů neměli ani potuchy. Tím však se umění stavitelské ani o píď nepovznese, ale pěstuje se nejvýše papírová architektura, významu jen archiválního.

Ve snaze zameziti několikeré marné obecné zápolení, navrhl arch. F. z Feldeggu dvojité soutěže; první ideová má přivoditi výběr provedení schopných myšlenek, mezi kterými následuje teprve vlastní soutěž návrhů. Tento jinak dobrý princip má svůj rub, totiž možnost, že budou původní ideje účastníků první soutěže soupeři při druhém konkursu využitkovány. Než přes tuto nevýhodu značí reforma tato pokrok. Aby veřejné ideové soutěže připraveny se co největší možností úspěchu, měli by k ní přizváni býti uznání odborníci se zaručeným honorářem. Druhý obmezený konkurs budiž vypsánými cenami, nebo se stejnými honoráři, ve kterémž pádě by nemělo býti vlastní provedení. Pro dvojí soutěže svědčí i možnost vypracování programu prvním zápasem.

Pro každý program stavební lze jen na základě vážné skizy zkusiti ověřiti provedení, a jest on zárukou zaručení. Pro nedostatek programu mnohá soutěž již se ztroskotala, u nás na př. ona na návrh »Otevřená soustava« dům. Jest samozřejmou nutností — která žel nebyla — aby znalecká porota, když ne sestavila, aspoň prohodila, a co hlavně: dodržela program.

Pro každý rozpočet nutno rozlišiti soutěže na ryze umělecké a technické; v prvních měla by rozhodovati a absolutní umělecká hodnota, v druhých na hmotnou cenu. Při technických soutěžích (arch. a inž.) na obmezení nákladu velký význam pro projekt a má býti

jasně v podmínkách uvedeno. Návrhy stanovení tomu nevyhovující mají býti pomínuty, jak porotou tak i stavebníkem.

Účastensství na konkurencích uměleckých jest volné, t. j. každému, kdo se cítí schopným úkol zmoci, dána možnost zápasiti prací svojí. Přihlížíme-li k projektům architektonickým a účastníkům jejich, vidíme, že jsou to odchovanci různých škol: akademii, technik, škol průmyslových i uměleckoprůmyslových. Rovnost na tom poli jest úplná, rozhoduje jen vnitřní cena práce. Ze střední školy mohou zde soupeřiti se školami vysokými, slouží jim ke cti, ale sledujeme-li do posledních konců i toho důsledky, přijdeme k závěru: Kdyby někdy vítězné soutěžné práce absolventů škol středních měly přinést skutečné ovoce, nesměl by důkaz způsobilosti obmeziti se na pole návrhů, nýbrž musel by být přenešen na pole skutečného provedení, t. j. školy ty musely by svou organizací tak doplniti, aby poskytl absolventům svým veškerých vědomostí, kterých ku provedení dotyčného úkolu jest nutně třeba. Buď by mělo býti docíleno plné parity mezi těmi školami a technikou, nebo buďtež vyučování na nich stanoveny určité meze a cíle.

Ohledně anonymity účastníků soutěží jest známo, že aspoň u nás, byt formálně autory zachovávána, jest jen průhlednou maskou, za níž každý, kdo si soutěží všimá, autora dle způsobu práce pozná. A proto mohla by anonymita odpadnouti, aby bojovalo se s otevřeným hledím.

Poroty znalecké mají býti sestavovány z nejvážnějších odborníků, od nichž lze se nadíti úsudek naprosto správného a nestranného. V zájmu věci i vážnosti výroku poroty vůči veřejnosti měl by býti výrok poroty jednomyslný. U nás, kdy pravidlem stavebník ponechává si volnost zadati definitivní plány a řízení stavby dle své vůle, má takový výrok tím větší váhu, poněvadž tuto volbu stavebníkovi usnadní, kdežto votum rozptýlené uvádí stavebníka do rozpaků a zadá pak stavbu tomu, kdo důvěry jeho požívá, bez ohledu na soutěž.

Porota navrhuje rozdělení cen. Po zkušenostech ze soutěže na obecní dům u Pražské brány musíme trvati na požadavku, aby v podmínkách byly vždy ceny vypsány, jak dosud zvykem a aby byly pracím relativně nejlepšími přisuzovány a nikoli odměny. Neboť vedle hmotné hodnoty má pro původce přisouzení ceny i velký význam morální.

Porotcové pro naše soutěže mají býti voleni z našich lidí, neboť jen ti znají naše potřeby a dovedou oceniti hodnotu prací dle našeho českého měřítka. Příkladem odstrašujícím může býti volba cizí poroty při soutěži na pomník Husův, která také vedla k naprosto povrchnímu výsledku.

Povinnosti jury jest vždy protokol o projevených náhledech sestaviti a veřejně vyloziti a zejména se vysloviti, doporučuje-li návrh první cenou odměněný k provedení a ne-li, který projekt v té příčině jest nejzralejším a z jakých důvodů.

Uvažujeme-li o prostředcích, usnadnění porotám těžký jejich úkol, seznáme, že vedle řádného programu má se porota znalečů vždy řídit určitým jednáním řádem.

Rakouský spolek architektů a inženýrů ve Vídni vydal nedávno zásady soutěžního řízení v oboru architektury a inženýrství. Protože pro umělecké soutěže platí tytéž zásady navrhuji, aby projednání těchto zásad bylo odkázáno odborům a po tom aby pořádné byly společné porady zástupců Jednoty stavitelů, inženýrské komory, jednoty výtvarných umělců, spolku Manes a Umělecké Besedy za účelem vypracování »nového řádu konkurenčních«.

Debatty po přednášce účastnili se arch. Stibral, Cechner, Müller, Balšánek a Herain. Návrh arch. Balšánka na to přijat.

VYŘÍZENÉ KONKURENCE.

V soutěži plánů na stavbu školní budovy na invalidovně v Karlíně získal I. ceny 800 K návrh se značkou otazníku v kruhu od P. Janáka, posluchače architektury na české technice, II. ceny 600 K návrh s heslem »Otevřená soustava« od J. Sakaře, architekta v Karlíně, a III. ceny 400 K návrh pod heslem »Myšlénka«, jehož autor se nezná. Uznání vysloveno návrhům s hesly: »Blok X«, »Grando« a K v kruhu.

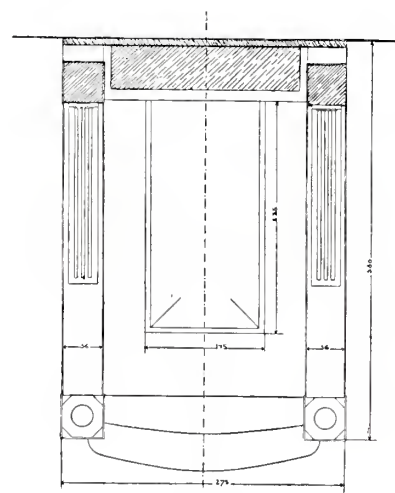
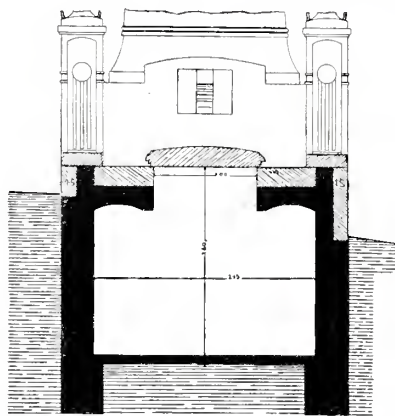
SMĚS.

Stavba zemského blázince bude záhy uskutečněna. Na návrh p. z. v. pana Žďárského vyjednáva se o koupi statku Bohnického, měřícího přes 300 hektarů pozemků, za nějž žádají majitelé 740.000 K. Doufáme, že budou opatřeny návrhy soutěží.

Slovní průvod k návrhu budovy Všeobecné zajišťovací banky odložen pro nával látky do příštího čísla.

Red.

Průvod: Prof. A. CECHNER a prof. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Arch. A. BALŠÁNEK a prof. JAN KOULA. — Za redakci odpovídá redaktor: Ing. J. ŠTĚPÁNEK, ředitel průmyslové školy v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A INŽ. V KRÁL. ČESKÉM. — Tiskne »POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

Náhrbek stavitele Jos. Blechy.
Rez a půdorys.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 2. PROSINCE 1903.

Prof. C. Klouček: Znak hr. Nosticů a Sylva-Tarouců na zámku Průhonickém.

Budovy českých vysokých škol Pražských.

Otázka umístění poslucháren a ústavů české university a techniky rozvířila prach nevšímavosti české veřejnosti k příšerným poměrům, které obecně v celém rozsahu ani známy nebyly. Ústřední vláda sice nedostatky ty dobře zná — vždyť nazval sám p. ministr vyučování šl. Hartl poměry umístění university v Praze »skandalosními« — než ve Vídni se domnívali, že když tak dlouho to vydrželi, že do vystavění nových budov ještě to vydrží. Ale nevydrželi. Stoupající frekvencí vysokých škol českých staly se poměry nesnesitelnými a studentstvo zahájilo na počátku školního roku stávkou. Na poplach touto vyvolaný, přijel ihned do Prahy odborný přednosta v ministerstvu kultu a vyučování, p. dvorní rada Stadler z Wolfersgrünü, který uznal výtky ukázaným mu vadám za docela oprávněné a nařídil neprodlenou nápravu. Není pochyby, že provisorium se již nějak upraví, aby bylo studentstvu umožněno poslouchati předepsané přednášky.

Nechtějme dále pátrat po příčinách, proč stalo se možným, že v dobách, kdy na budovy jiných škol se věnují miliony, kdy jinde, jako ve Vídni, Štýrském Hradci vystavěny vysokým školám obrovské paláce — proč v Praze těmto ústavům vykázaný posluchárny, postrádající všeho hygienického zřízení a tak malé, jako bývaly před mnoha lety, ač návštěva zatím v nich se zmnobnásobila.

Příčiny ty všickni známe a jisto jest, že část viny neseme také sami, protože neřídili jsme se ve sborech zákonodárných dosti důrazně biblickou zásadou: tluče a bude vám otevřeno!

Již déle desíti roků se staví sice jednotlivé ústavy universitní, ale kdyby takovým tempem, jako dosud se pokračovalo, nestály by vysoké naše školy ani za třicet let a celé generaci současně zatím by se otravoval nejen pobyt v dusných, malých a tmavých posluchárnách, ale i život.

Sbory professorské již celou řadu let podávaly návrhy na nové stavby, ale ty buď se zamítaly, neb se »studovaly« v nekonečných kommissích, ale nejčastěji uvázly na mčlčině ve finančním ministerstvu.

Pokud se týče definitivních budov pro českou techniku, jest schváleno již rozvržení nových staveb na pozemcích kolem

nyňější techniky, ve smyslu návrhu sboru professorského, jak naznačeno v předcházejícím čísle Arch. O. nákresem prof. J. Kouly. Doufejme, že provedení návrhu stane se v nedaleké budoucnosti.

V příčině university komplikuje se otázka stavební tím, že některé domy a součásti universitní jsou společným majetkem obou Karlo-Ferdinandských vysokých škol, české i německé, a to zejména aula v Karolinu a bibliotheka v Klementínu.

Také návrhy senátů obou universit ohledně definitivní se liší. Vedle návrhu českého senátu měla by se aula s arkýřem ponechat k společnému užívání. Taktéž rektoráty se správními úřady obou universit by v Karolinu se měly umístit. Ostatní domy kolem něho nechť se prodají, aby z výtěžku se hradil výdej, spojený s novostavbou velké budovy v Sanytrové ulici na bloku XX. mezi Kaprovou ulicí a uměl. průmyslovým museem, ve které by místa měla fakulta právnická, z části filosofická a theologická.

Sbor profesorů německé university navrhuje úplné opuštění Karolina a chce míti celou svoji universitu — kromě lékařské a z části filosofické fakulty, pro které navrhuje místa v Královské ulici a ve Slupi — i s vlastní aulou a kancelářemi správními v assanačním obvodu na »Františku«.

Karolinum budiž celé prodáno na sboření a pouze o zachování arkýřové kaple budiž postaráno. Označení historického místa, kde stávala druhdy kolébka staroslavného vysokého učení Karlova, staniž se pamětními deskami na nových činžovních domech, postavených na místě Karolina.

Konečně sluší se zmíniti také o návrhu p. J. U. Dra J. Podlipného, jenž chce na staveništi Karolina, zvětšeném o domy universitě patřící a okolní přikoupené, postaviti moderní budovu pro reprezentační i správní místnosti a aspoň právnickou fakultu české vysoké školy. Svého času, když podal senát české university návrh na postavení budovy v Sanytrové ulici, padl tento na pražské radnici odporem p. dra J. Podlipného, jenž zastával se svého výše popsaného názoru.

Návrh ve smyslu tomto byl také již vypracován v pražském stavebním oddělení c. k. místodržitelství, ale ukazoval tak nápadně

nevhodnost, ano nemožnost provedení, že byl ihned senátem university zamítnut.

Ze všech tří proposic, obou senátů a p. dra Podlipného, jest zajisté nejvíce života schopný návrh českého senátu, neboť vyhovuje požadavku postavení nových, moderně zřízených a počtu posluchačů přiměřených sálů a zachovává při tom kontinuitu s původním sídlem Almae matris.

Snad by se jen ještě spíše doporučovalo vystavěti na vlastním pozemku Karolina a universitě náležejících domů s ušetřením arkýřové kaple důstojné reprezentační a správní místnosti, společné oběma universitám s oddělenými vchody. Budova mohla by se vzácné památce naší architektury, gothickému arkýři, přizpůsobiti, aby tvořila s nimi ladný a monumentální celek. Jak nyní se průčelí jeví, nemá okolí arkýře ceny umělecké, neboť celá budova byla r. 1718 úplně přestavěna ve velmi střízlivém baroku.

V návrzích senátů opomíjí se Klementinum. Kdyby se provedl v zásadě návrh českého senátu, uvolnilo by se Klementinu a na místě celé obrovské jeho části od rohu Křižovnické a Platněřské ulice až ku kostelu sv. Salvatora mohl by se vystavěti dům pro theologickou fakultu a biblioteku. Neboť tato největší v Čechách knihovna, čítající přes 300.000 svazků a množství vzácných rukopisů, není v nynějších místnostech ani bezpečně proti ohni zařizena, aniž má pro studium vhodné čítárny. Knihovna tato jest však nejen universitní, ale i veřejná a jest tudíž více než jedna příčina, aby se pomýšlelo na bezpečné a účelné její umístění, jakož i na důstojný zevnějšek této první biblioteky v království.

Oně části Klementina proti Platněřské ulici, Mariánskému náměstí a Karlově ulici by nebylo z uměleckého stanoviska velká škoda. Jen průčelí do Mariánského náměstí, pěkných poměrů, by se mohlo na nové stavbě rekonstruovati.

Assanační niveau krutě poškodí v dojmu památky Starého města, jak nápadně viděti již nyní v Platněřské ulici, kde nasypáním ulice do nové úpravy zmizí celá étage Klementina, které pak teprve by nebylo okolí svému okrasou. —

Jest nyní na české veřejnosti, aby nespustila otázku výstavby důstojných budov pro vysoké školy naše se zřetelem a nastěhováním do nových téměř hotových pavilonů Slupských aby zase nenastala obvyklá mnoholetá pauza, během které by nadšení pro nové vysoké školy úplně utuchlo.

Bude trvalou starostí příslušných kruhů dbáti, aby budovy pro české ústavy byly nejen přiměřeně veliké počtu posluchačů, ale aby byly také vypraveny se stejnou důstojností zevně a stejným pohodlím uvnitř, jako ústavy německé.

Že není tento appell tak docela zbytečným, svědčí klassický příklad, jak dosud u nás měřilo se oběma universitám, srovnáme-li monumentální jednopatrové ústavy německé vyzdobené kamennými portiky a prostrannými vestibuly proti všeobecné nemocnici s třípatrovou, ukrutně střízlivě vypravenou budovou pro chirurgický ústav české university, postavený v Kateřinské ulici.

A. Cechner.

Nedokončené projekty obce Pražské.

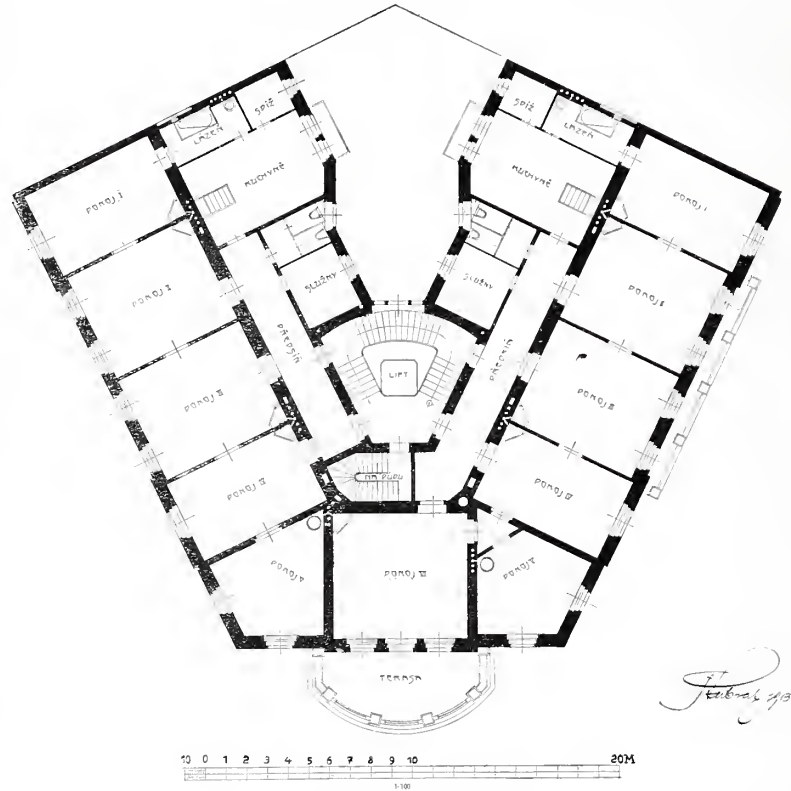
Technické projekty tvoří hlavní předmět obecního hospodářství a spotřebují ovšem také největší část obecních příjmů. Neočekávaný vzrůst města v posledních letech vyžaduje stále větších úprav, jak z neodkladné nutnosti veřejného zdravotnictví, tak i v zájmu snadnější komunikace.

Z těchto důvodů se vyvinuly v naší veleobci mnohé nutné potřeby kvapem, ale mnoho bylo také — aspoň na ten čas — ze soukromých příčin vyvoláno zbytečně, čehož lze tím více litovati, poněvadž byly právě tyto předčasné věci — ač vyžadovaly velkých nákladů — prováděny ihned, kdežto mnohá nutná zdravotní zřízení, která při hromadném přelidu velkých měst již pod sebezachování v zájmu veřejného zdravotnictví vlastně diktuje, byla na škodu a nebezpečí obyvatelstva dosud odkládána.

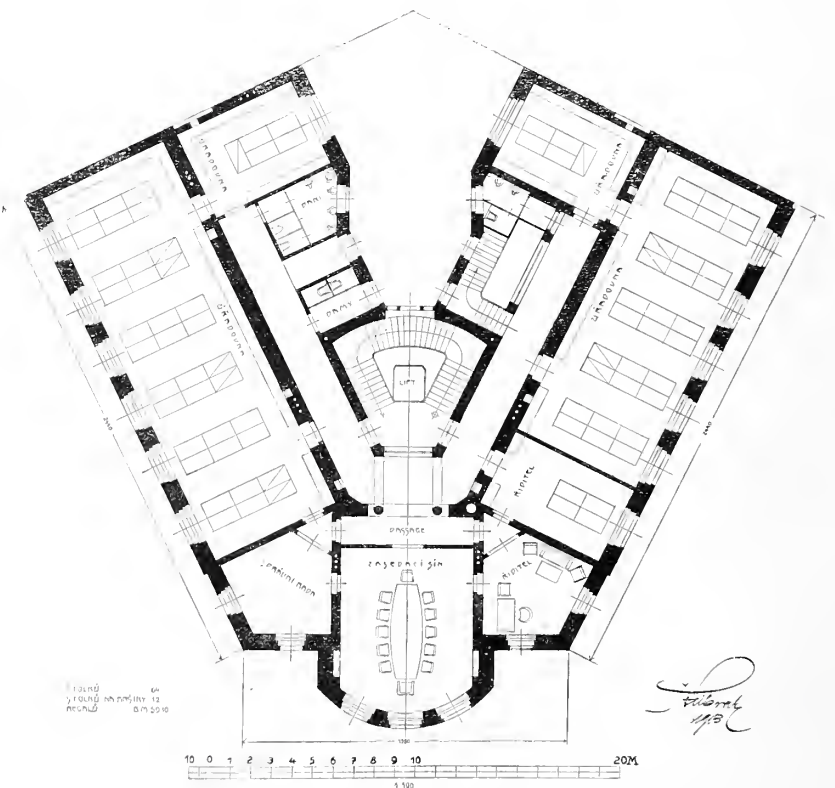
A poněvadž zvláště při dosavadní nepříznivé situaci Prahy všeho najednou dosíci nelze, dlužno dobře rozeznávat čeho třeba hned, a co může zatím počkat.

Nejdůležitější věci jsou kanalisace a voda, které ještě dlouho nebudou provedeny úplně a jelikož bude tedy ještě dlouho trvat,

Budova první české všeobecné zajišťovací banky v Praze.
Návrh arch. J. Stíbrala, ředitele uměl.-prům. školy v Praze.

Půdorys třetího patra.

Půdorys I. patra.

než konečným provedením kanalisace se pražská půda tolik assanuje, aby nebyla našim studním nebezpečná, dlužno urychlit jednání o zavedení pitné vody. Proto jest nejvyšší čas, abychom se již dočkali rozhodnutí vodní otázky v Praze.

Další stejně důležitou, ale dlouho odkládanou věcí jest úprava břehů Vltavy uvnitř města: už pro zamezení inundace. Od jejího šťastného a včasného rozřešení závisí celá budoucnost vnitřních měst pražských.

Zůstává chybou, že úprava břehů v Praze ponechána plných třicet let téměř ladem a mimo to byla tak nešťastně začata, že poškodila obyvatelstvo starých i regulovaných nových částí. To zřejmě ukazuje rozdíl úpravy protilehlých břehů Smíchova a Podskalí. Smíchov je dnes zastaven skorem až k Zlíchovu a na pražské straně je pusto. Ani náměstí Palackého nebylo lze za třicet let dokončit. Vůbec bylo chybou, že za ohromné ty náklady nebyl učiněn aspoň takový počátek, aby se dále mohlo soukromou spekulací pokračovat. Smíchov využíval postavení Palackého mostu a Praha si to sama nešikovnou úpravou znemožnila. Teprve nyní spojením do Podola a regulací Botiče se blíží Praha k úpravě těchto končin. Přimlouváme se aspoň za nutné dokončení podbřeží na této pražské straně od Šitkovské náplavky až k Vyšehradskému tunelu. Zde je břeh jedině dosud splavněné části Vltavy od Štěchovic do Prahy a Praha nemá tam do dnes ani řádného přístupu k řece. Dle stávajících projektů má se zrušit stará obchodní čtvrť podskalská a celý Vyšehrad i část Nového města má se zbaviti velkých poplatníků (dřevařů). A právě zde je potřeba, aby se ponechalo co možná široké podbřeží i s ohradami co skladišti a stavělo se jen po jedné straně Podskalské třídy, která by až za skladišti byla zvýšena, zkrátka, aby se upravil zde břeh podobně, jako na Smíchovské straně, aby bylo kde vykládat kámen, cihly, písek, vůbec stavební materiál, dále dříví a led, kterými zde zásobuje se velká část Prahy. Úzké podbřeží u Palackého nábřeží by pro Podskalí nemělo valného významu. Podskalí potřebuje hodně širokého podbřeží, které mělo by se též vyzbrojit nějakým jeřábem a elevátory k rychlému nakládání ledu a písku atd. Proto čím dříve se s úpravou touto otálí, tím větší škoda se Praze pů-

sobí. A ježto Podskalská třída v těchto místech má jen výšku Trojické ulice, není třeba značného nákladu na ca. 2 m vyšší nábřeží nad pobřežím a možno je upravovat teprve postupem zastavování této strany Podskalské třídy.

Jest kromě těchto otázek ještě mnoho jiných, o kterých letmo jen se zmíníme. Úhrnem tedy: rychlé skoncování vodní otázky v Praze, urychlené provádění kanalisace ve vnitřním městě, regulace Botiče, úprava podbřeží podél celého Podskalí, brzké a úplné upravení assanačního obvodu u sv. Vojtěcha, nová úprava Žofína, který v dosavadním stavu co protějšek nového nábřeží zůstatí nemůže a tedy i stavba nových lázní Žofínských, proražení Chotkovy třídy na Petřín s úpravou nového vstupu do sadů

Petřínských v prodloužení osy mostu u Nár. divadla, dokončení hlavní assanační třídy na Starém městě a spojení její mostem a průkopem na Letnou a opatření tak přístupu do sadů celému assanačnímu obvodu i celému Starému městu, kteréžto části úplně sadů veřejných postrádají, dále upravení pozemků u Bruskové brány proti Chotkovým sadům, elektrická dráha na Hradčany, stavba městské věznice, přestavba staroměstské radnice a stavba národního domu u Prašné brány jsou na ten čas hlavní technické úkoly obce Pražské a proto doufáme, že se zástupci obce Pražské rozpomenou svých povinností ku vnitřním a nejstarším městům pražským a nahlédnou přednost těchto věcí před hodně předčasnou a na ten čas úplně zbytečnou úpravou prázdných prostor za městem — když nejsou v Praze dosud ani všechny ulice dlážděné, jako konec nábřeží Palackého, ulice Trojická, Benátská, na Slupi a všechny ulice na býv. fortifikačních pozemcích od býv. Slepé brány až ke Karlovu.

Z tohoto jen částečného seznamu lze seznati, co důležitých otázek vnitřních měst pražských zůstalo nedokončeno a mnoho vůbec ani začato. Přičteme-li k tomu oprávněné výtky na nešetření starého rázu pražského, právě z hospodářské stránky pro Prahu tak důležitého, dále na nesystematické provádění elektrických tratí a některé zbytečně zaviněné chyby technické jako při mostě u Nár. divadla, nahlédneme oprávněnost stesků, že pražské věci nebyly vždy na cestách veskrze dobrých a zdravých.

V. Müller.

Arch. B. Dědek: Adaptované průčelí pivovaru v Bechyni.

Budova první české všeob. zajišťovací banky v Praze.

Návrh arch. J. Stibrala, ředitele umělecko-průmyslové školy v Praze.

Budova zřízena má býti na místě »Nových lázní« na nároží Vojtěšského nábřeží a Tylova náměstí proti ostrovu Žofínskému. Sloužiti má jednak pro kanceláře a zasedací síň banky (v I. a II. patře), jinak též co činžovní dům (v přízemí, III. a IV. patře).

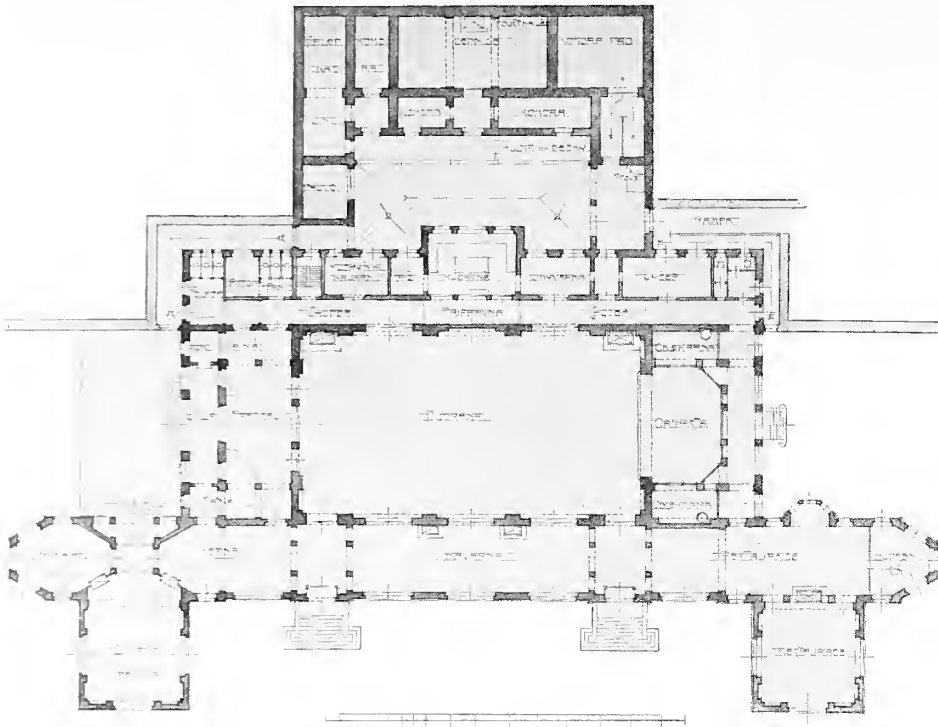
Na získání plánů byli vyzváni arch. J. Stibral a stav. rada Os. Polívka k užší soutěži, po které zvolen za základ k provedení návrh arch. J. Stibrala, z kteréhož projektu přinesli jsme v předešlém čísle průčelí a řez na tab. 54. a 55. a v dnešním čísle uveřejňujeme půdo-

rysy prvního patra, jež sloužiti má pro kanceláře banky, a třetího patra, jež obsahuje byty nájemné.

Návrh opravy kostela Nanebevzetí P. Marie v Přešticích.

Od arch. Rud. Němce. Tab. č. 58., 59. a 60.

Již v r. 1899. vypracoval arch. B. Ohmann projekt restaurace za spolupracovníctví Rud. Němce. Tento podjal se později úkolu tohoto samostatně a navrhnul dvě variace obnovy, z nichž první v dnešním čísle přinášíme.

Arch. Rudolf Kříženecký: Návrh úpravy lázní v Luhačovicích.

Půdorys lázeňského domu.

Obnova týká se hlavně slohového dokončení předních věží, dále štítu v západním průčelí, jenž doplněn figurální výzdobou. V postranních průčelích jsou štít a dekorace nad portálem nově navrženy. Taktéž koupale nad sakristií a kaplí jsou nové. Uvnitř byla presbytář opravena v r. 1898. Návrh arch. R. Němce vztahuje se na ostatní slohovou úpravu s očištěním, novými malbami a zlacením.

Krytina věží navržena z mědi, částečně zlacené. Okolí kostela upraveno na plateau, k němuž navrženo přístup na straně parku schody a na silnici rampami.

Celkový náklad rozpočten na K 200.000.

Adaptované průčelí starého městského pivovaru v Bechyni.

Navrhnul arch. B. Dědek v Hluboké.

Na náměstí Bechyňském stojící pivovar byl původně zdoben sgrafity, jež během času zašly.

Úpravu staré budovy v hotel se sálem a Sokolovnou do dvora provedl na účet města Bechyně nákladem 20.000 K zednický mistr Karel Klíma dle návrhu arch. B. Dědka, kníže Svarcensberského stav. adjunkta, řízením kníže vrchního inženýra J. Sedláčka.

Průčelí zvýšeno attikou s třemi štíty a ozdobeno sgrafity, které provedli žáci c. k. odborné školy Bechyňské, vedením svých profesorů kreslení.

Soutěžný návrh úpravy lázní v Luhačovicích na Moravě.

Od arch. Rud. Kříženeckého. — Tab. 61. a 62.

Správa vzkvétajících lázní Luhačovicích vypsalá na aře r. 1903 užší soutěž mezi architekty Rud. Kříženeckým, Karlem Kepkou a Dušanem Jurkovičem na úpravu lázeňských budov.

V dnešním čísle přinášíme návrh R. Kříženeckého v situaci a plánech lázeňského domu. Hlavní vchod do tohoto jest z levé strany; kromě toho jsou vchody z velké terasy, pro denní používání kavárny a restaurace. Mimo velkou přední terasu upravena malá terasa na severovýchodní straně.

Budova plně rozšířena přízemním přístavkem se dvěma křídly a 1. patro její zvýšeno tak, že se v ní

nalezá skladiště, dvě kanceláře, ředitelna s předsíní a řada hostinských pokojů.

Cesta za kolonádou zvýšena, že možno se z ní dostat do 1. patra plněny.

Místo německého domu a zámečku navržena budova obytná nad novou kolonádou, s kterouž jest spojena schodištěm a chodbou, ústící proti pramenu »Amantky«. Obydlí hostinského navrženo mimo budovu lázeňskou.

Kamenné zdivo trnoží, jakož i na nárožích a lesenách, myšleno bez omítky a páskované. Krytina tašková s jednoduchým vzorem, sahajícím as 2 m od hřebenu.

ZE SCHŮZÍ SPOLKOVÝCH.

Ve schůzích I. skupiny Spolku architektů a inženýrů, konaných ve dnech 5. a 18. listopadu t. r., jednáno o návrzích na změnu konkurenčního řádu a o zprávách, vyskytnuvších se o příštím kostele v Praze VII. Usnešeno, zjednatí si napřed správných informací, co na těchto pověstech pravdou.

VYŘÍZENÉ KONKURENCE.

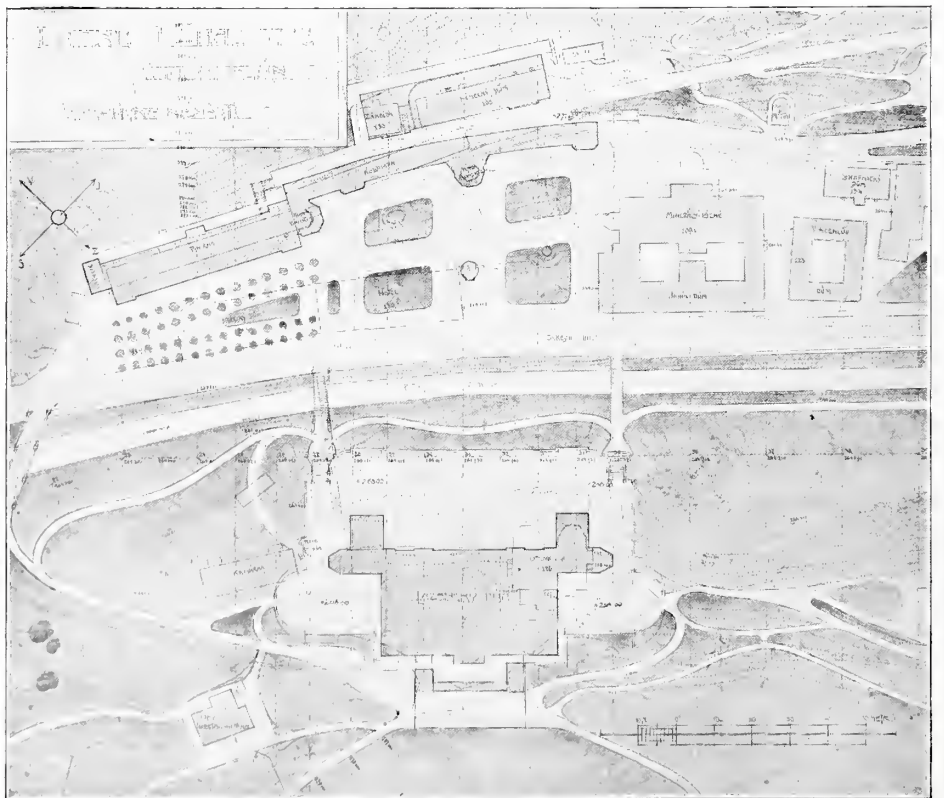
Soutěž na divadlo ve Srbské — již zúčastnily se 4 projekty z Prahy, Vídně a z Paříže — rozhodnuta ve prospěch návrhu firmy Fellner a Hellmer.

Intendant dvorní J. Milarov dlel tyto dny ve Vídni, aby projednal se stav. radou Hellmerem další provedení.

SMĚS.

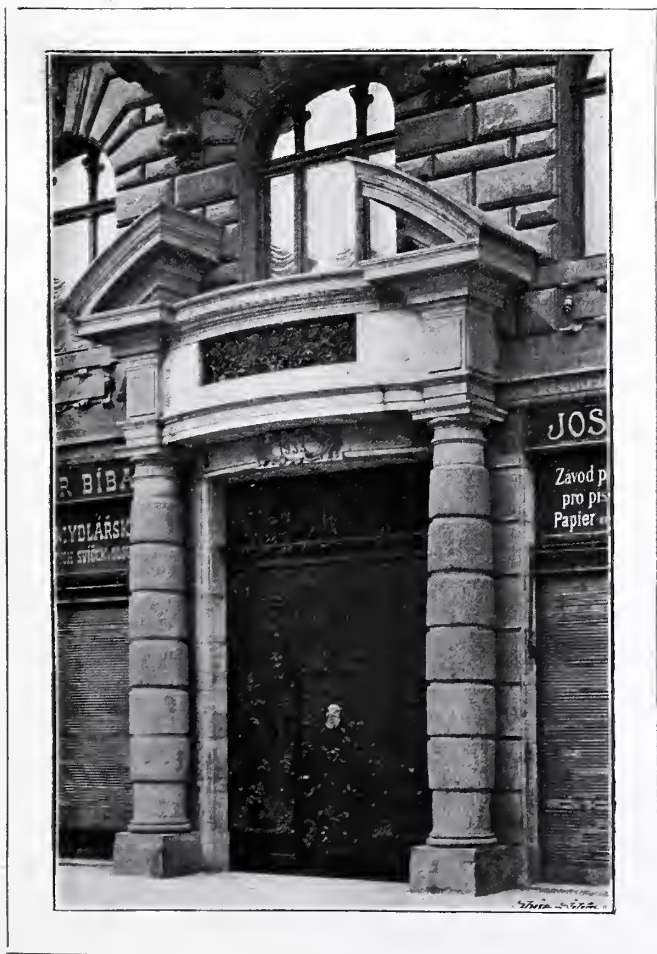
Za místností roztroušené po Smíchově a celé Praze, sloužící potřebám české university, platí stát ročně nájemného: pro lékařskou fakultu K 32.410 a pro filosofickou fakultu K 78.870. Připočte-li se k tomu nájemné pro theologickou a nyní i právnickou fakultu, zaplatí se ročně za používání naprosto nedostatečných místností přes K 120.000.

Kdyby se počítala 2% amortisace i zúročení, představuje toto nájemné obnos ca. 2 miliony korun. Za tuto sumu bylo by možná vystavěti dostatečně veliké i účelné budovy universitní, aniž by stát byl nucen co přidati; každý velký peněžní ústav by to financoval.

Arch. Rudolf Kříženecký: Návrh úpravy lázní v Luhačovicích.

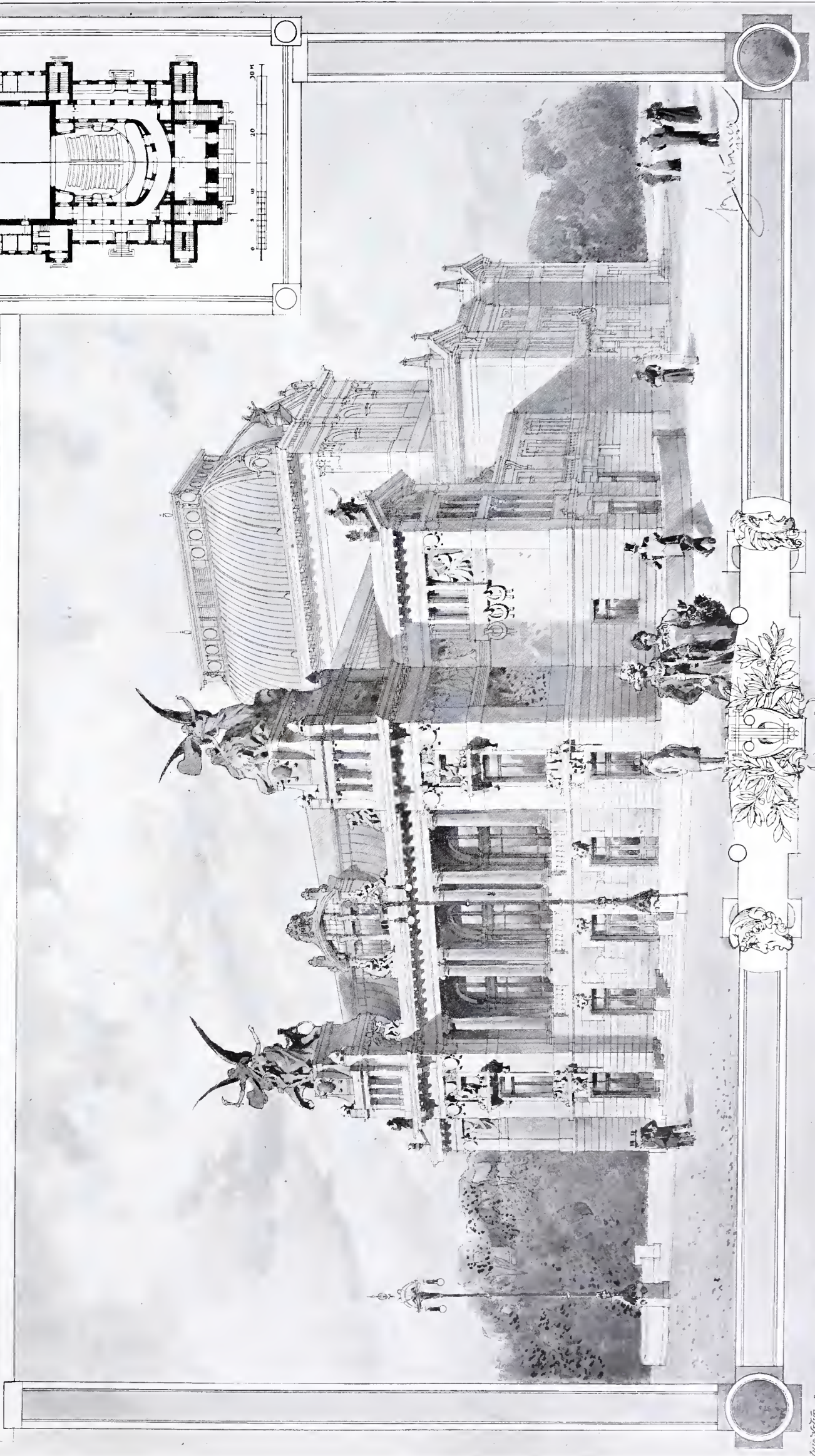
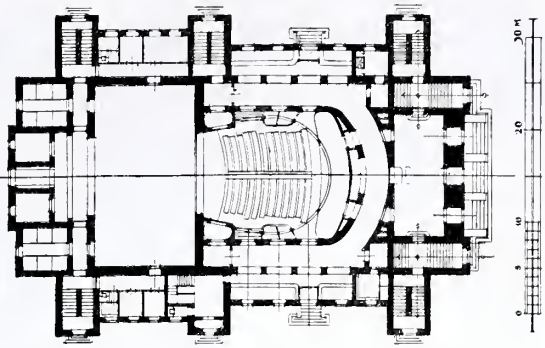
Situační.

PORTÁL A KOVANÁ VRATA DOMU
PANA CÍS. RADY BOH. BONDY-HO NA POŘIČÍ V PRAZE.
ARCHITEKT IOS. FANTA.

THÉÂTRE NATIONAL SOFIA

REZ-DE-CHAUSSEE

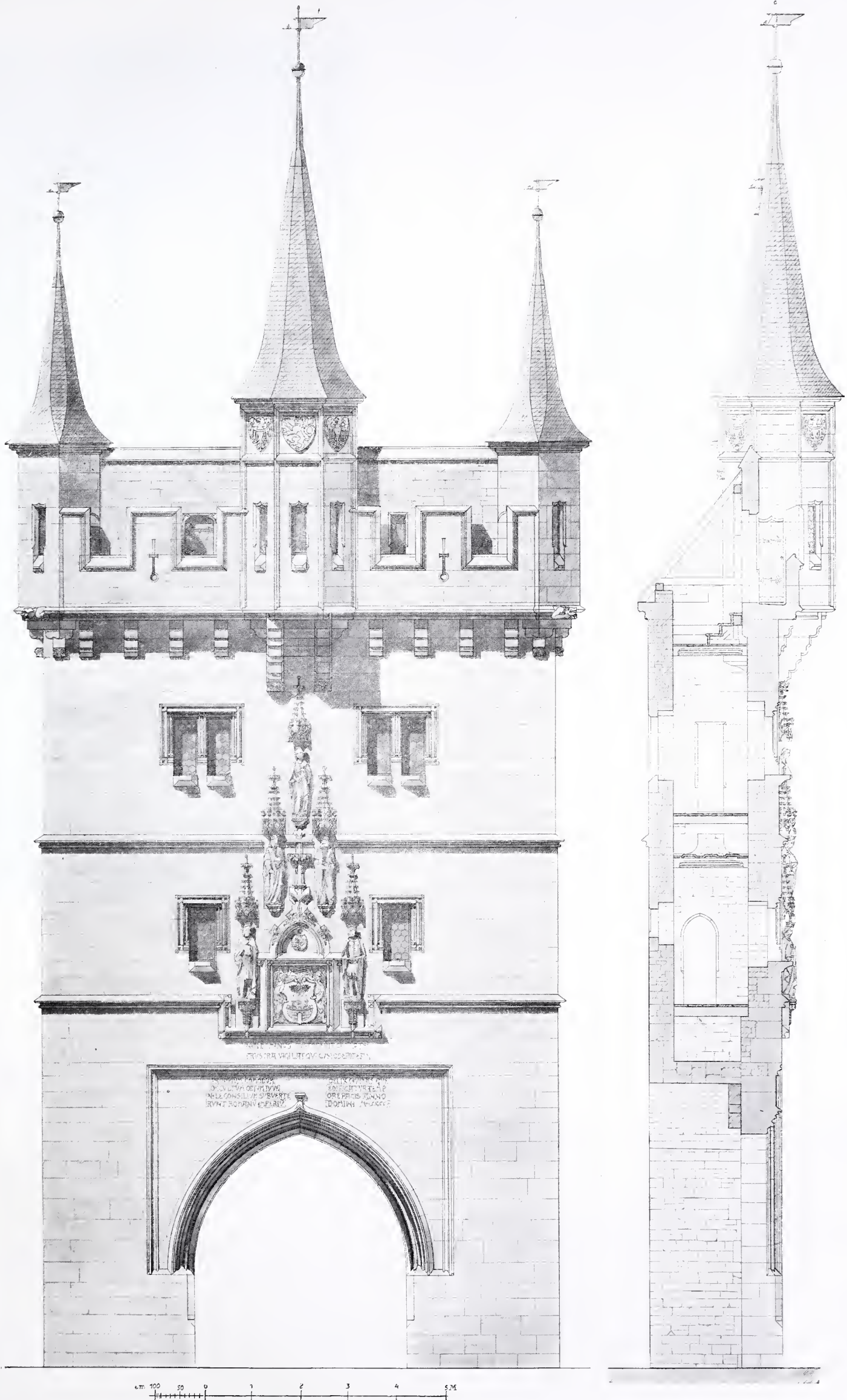

NÁVRH DIVADLA PRO SOFII (SRÉDEC).
ARCHITEKT ANT. BALSÁNEK.

Ant. Balsánek

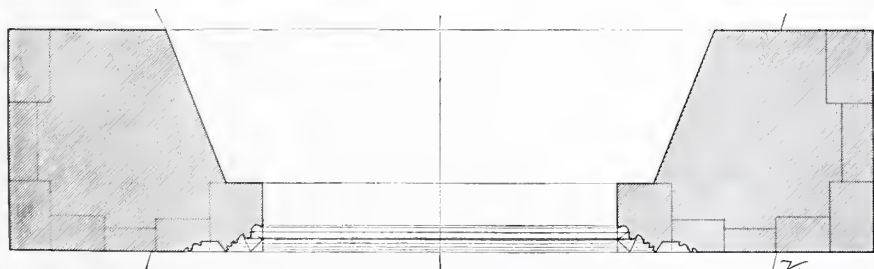
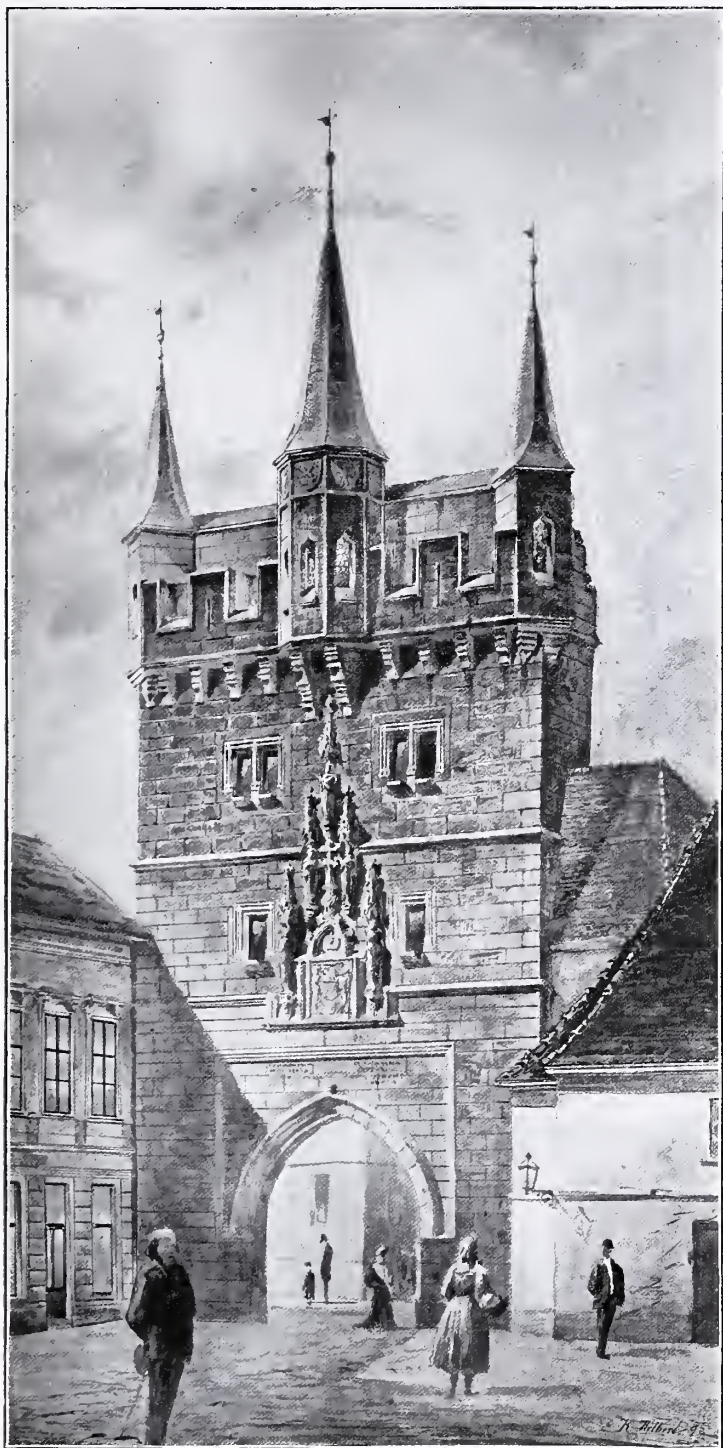

INTÉRIEUR Z VÝSTAVY ARCHITEKTURY A INŽENÝRSTVÍ V R. 1898.
NAVRIHL DEK. ARCH. ED. KADRAVÝ.

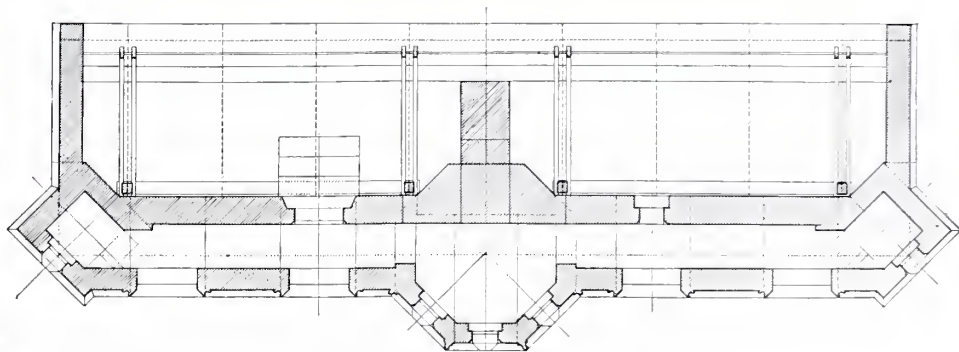
ŽATECKÁ BRÁNA V LOUNECH.

MĚŘENÍ A RESTAURAČNÍ NÁVRH ARCH. KAMILA HILBERTA, STAVITELE DÓMU V PRAZE.

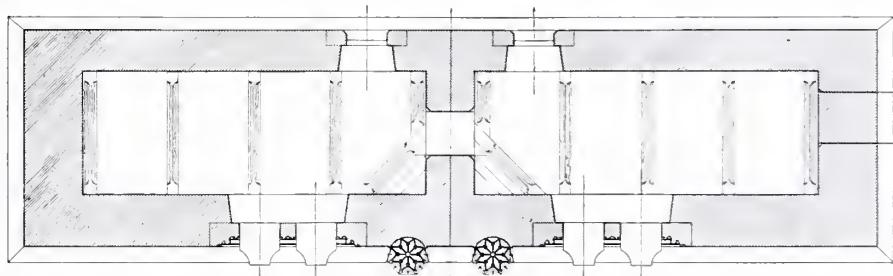

PRÍZEMÍ,

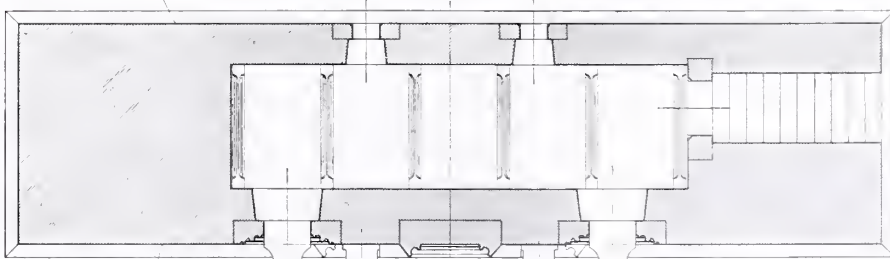
K. Hilbert

TŘETÍ VÝŠKA.

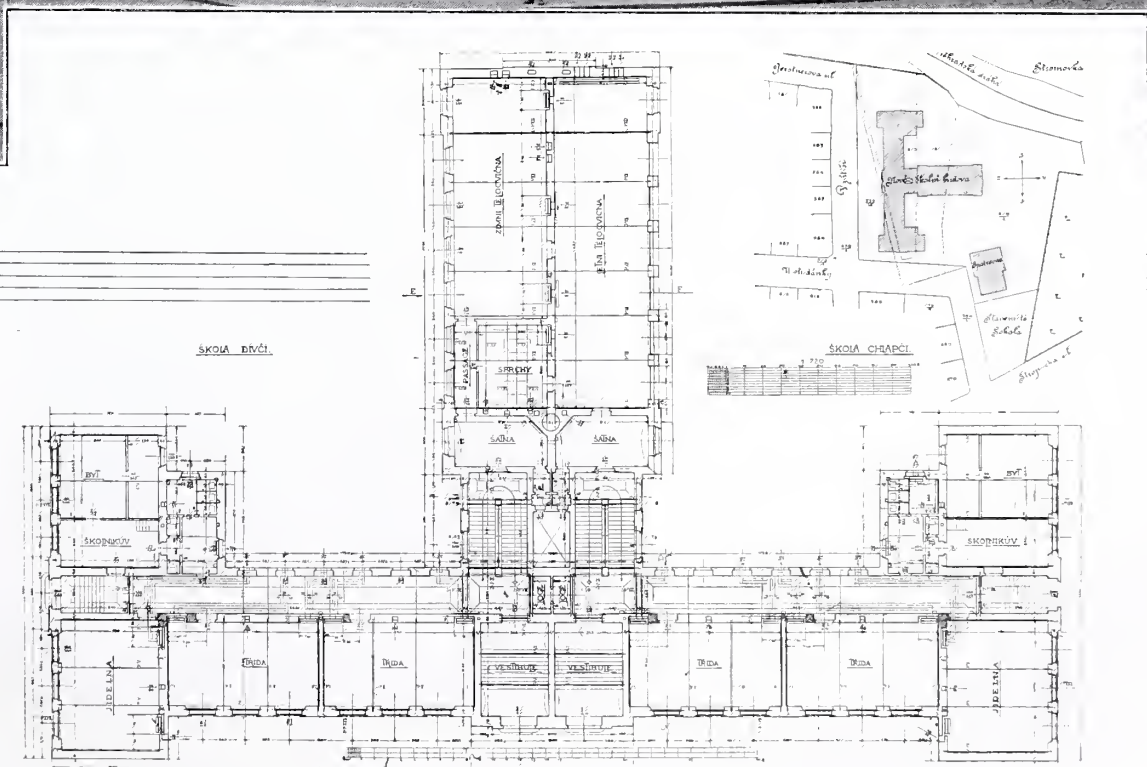
DRUHÁ VÝŠKA

PRVNÍ VÝŠKA.

1:100.

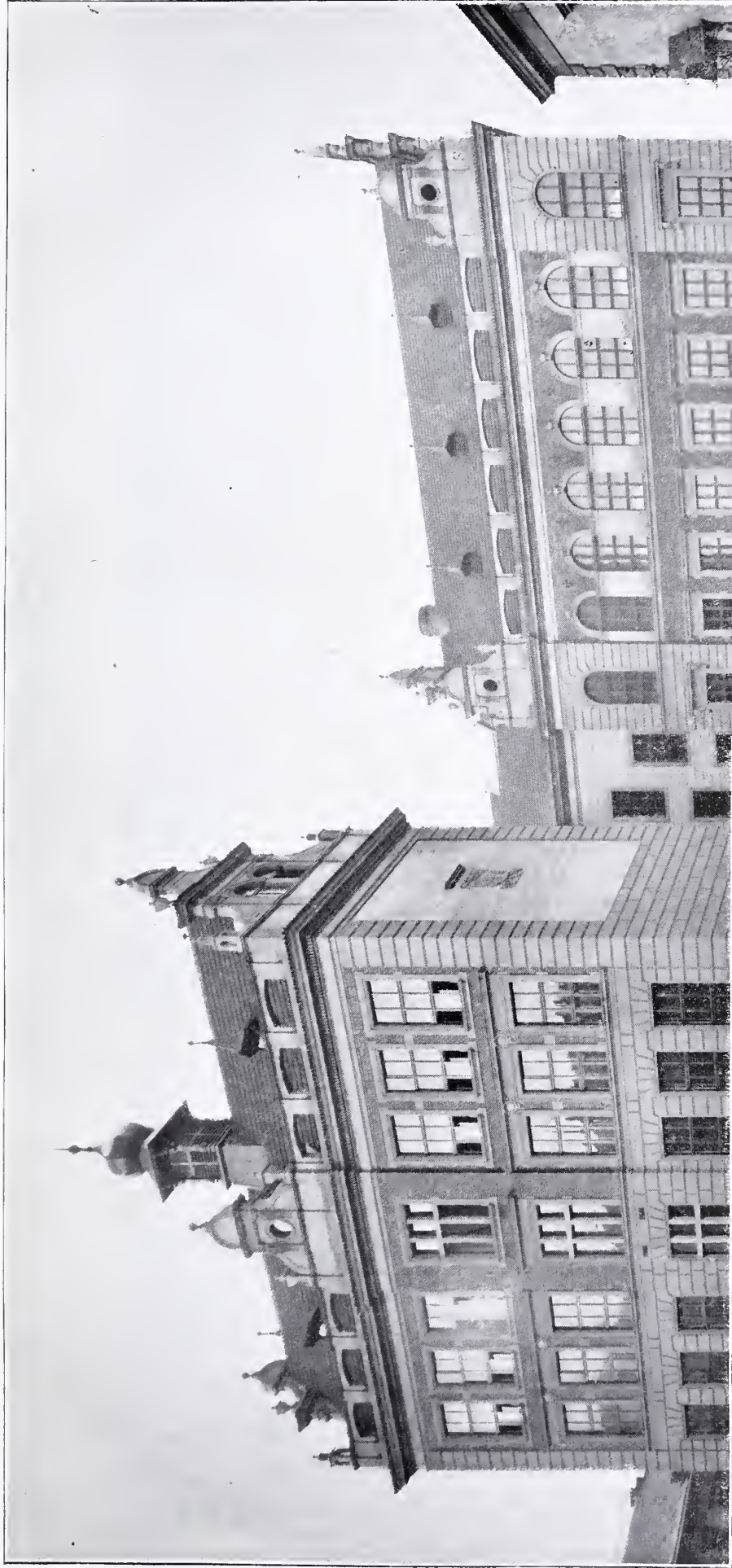
ŽATECKÁ BRÁNA V LOUNECH.
 MĚŘENÍ A RESTAURACNÍ NAVRH ARCH. KAMILA HILBERTA, STAVITELE DŮMU
 V PRAZE.

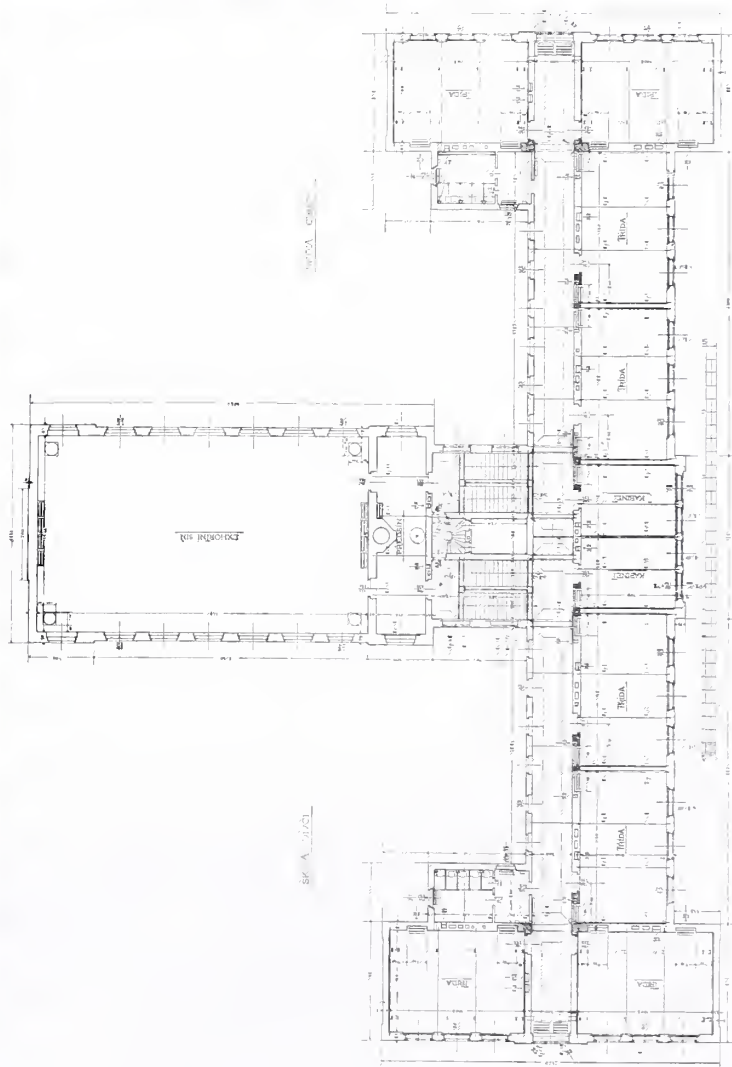
1:600.

BUDOVA OBEČNÉ A MĚŠŤANSKÉ ŠKOLY „U STUDÁNKY“ V PRAZE-VII
PŘEDNÍ POHLED A PŮDORYS PŘÍZEMÍ.

ARCHITEKT JOSEF ZLATNÍK, INŽENÝR ÚŘADU STAVEBNÍHO KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.

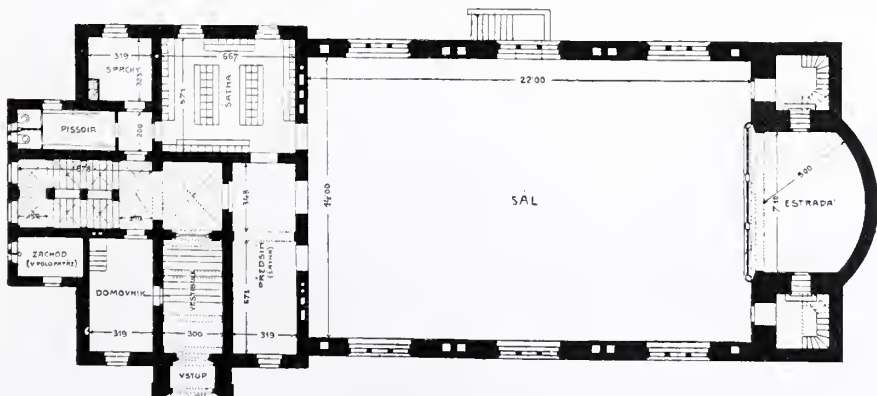
BUDOVA OBECNÉ A MĚŠŤANSKÉ ŠKOLY „U STUDÁNKY“
V PRAZE-VII.
POSTRANNÍ POHLED A PŮDORYS II. A III. PATRA.
ARCHITEKT JOSEF ZLATNÍK, INŽENÝR ÚRADU STAVBY, KRAJ, HLAV. MĚSTA PRAHA.

1:600.

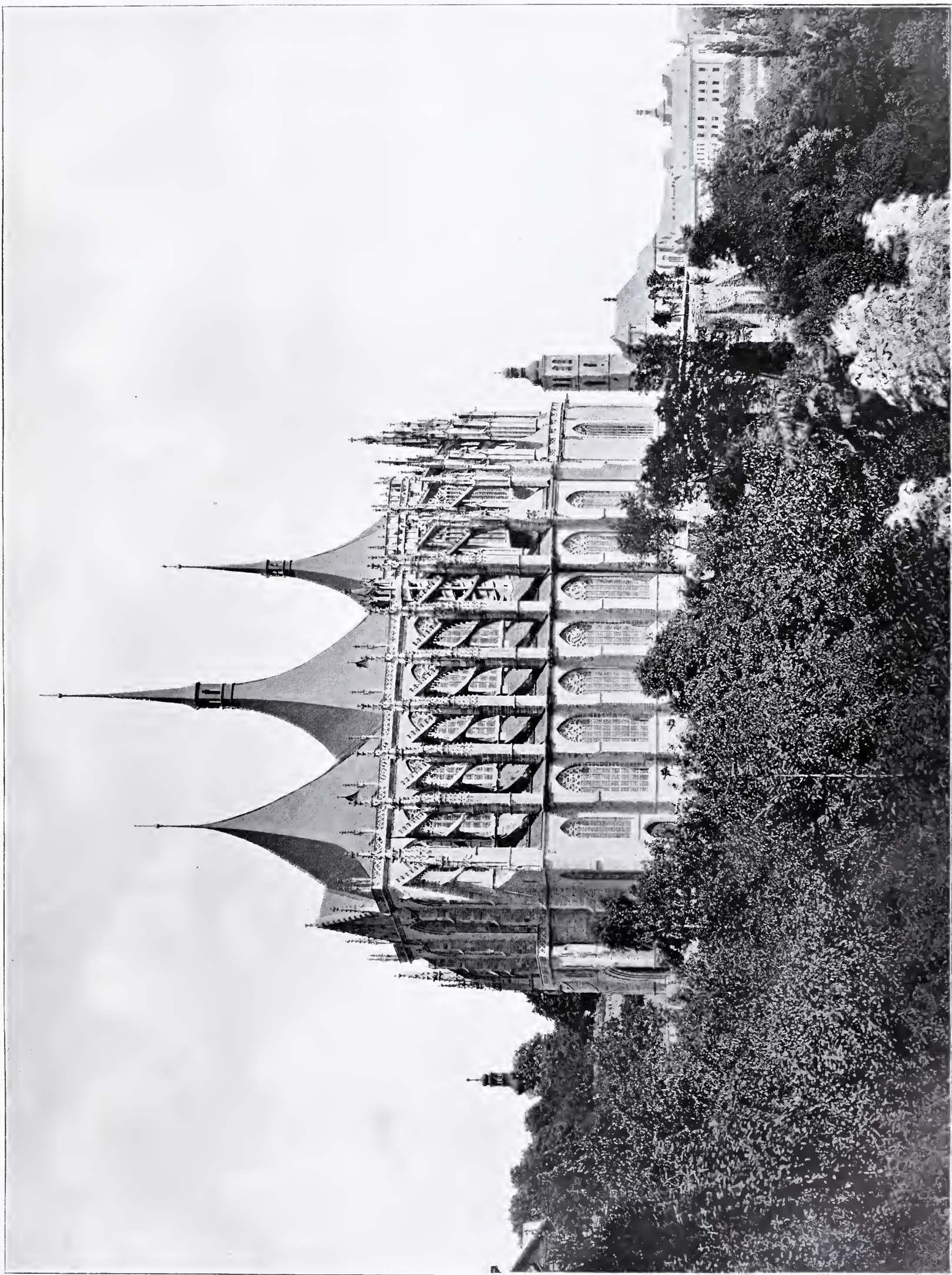
NÁHROBEK DRA JULIA GRÉGRA NA HŘBITOVECH OLŠANSKÝCH.
ARCH. RUD. KRÍŽENECKÝ. — SOCHAR † BOH. SCHNIRCH.

1: 400.

SOKOLSKÁ TĚLOCVIČNA VE VYSOKÉM
MÝTĚ.

NÁVRH ARCHITEKTA JOS. PODHAJSKÉHO, PROFESSORA STÁTNÍ
ČESKÉ VYŠŠÍ PRŮMYSL. ŠKOLY V PRAZE.

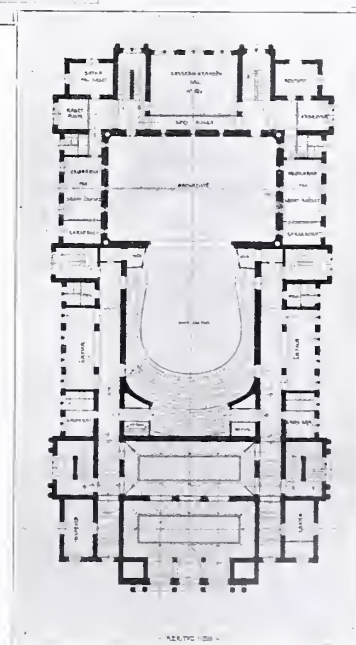
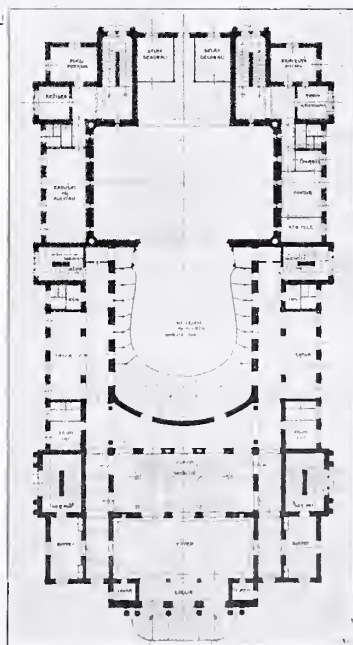
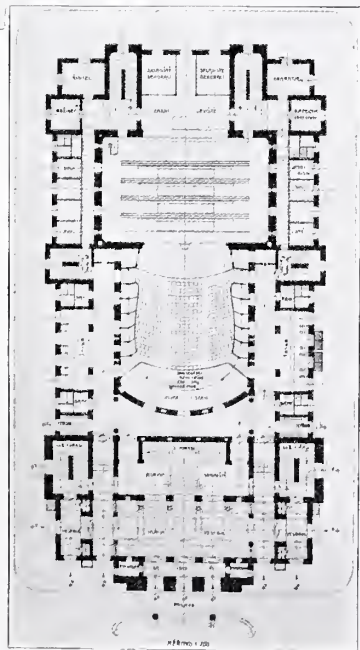
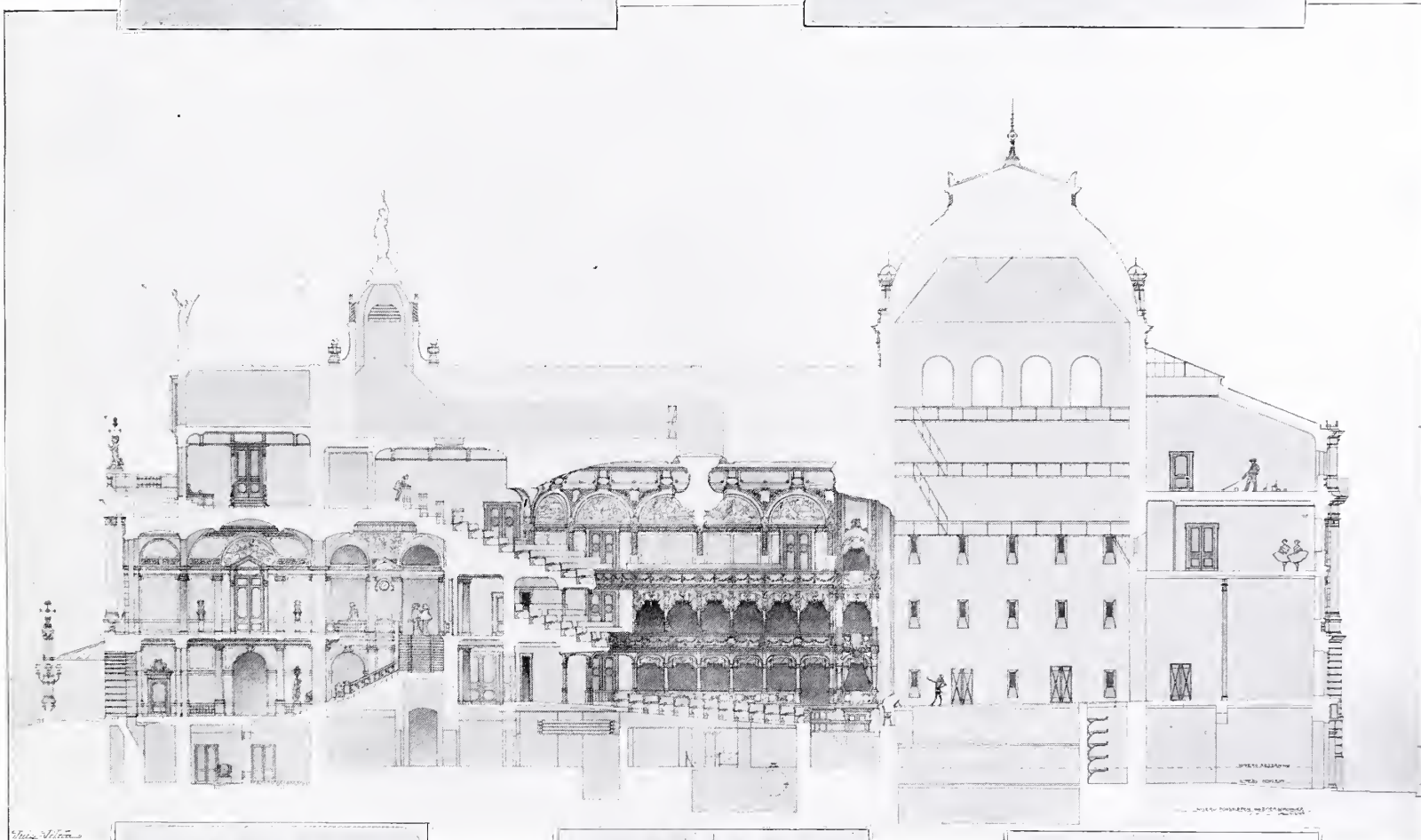
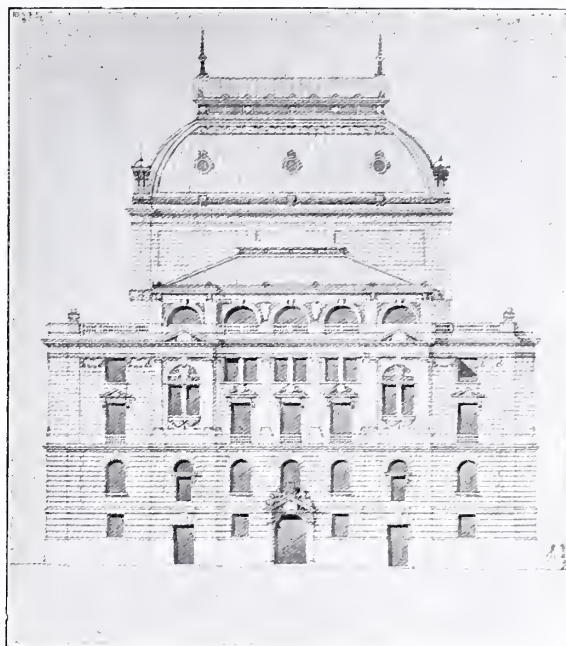
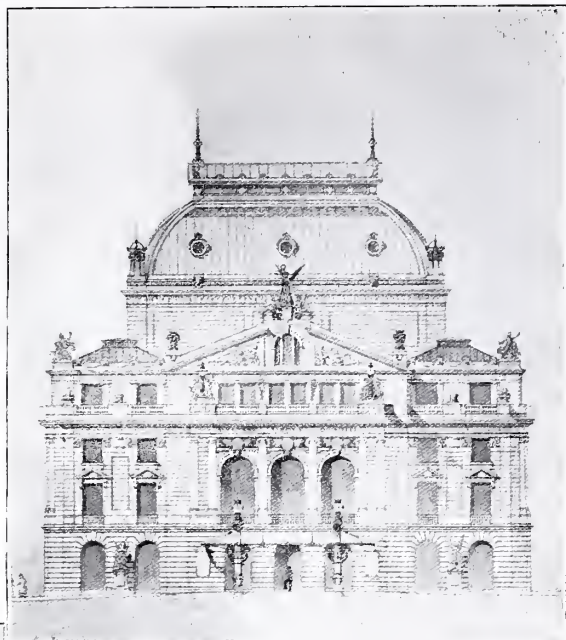

KOSTEL SV. P. BARBORY V HOŘE KUTNÉ. — POHLED Z JÍŽNÍ STRANY.

SOUTĚŽNÝ NÁVRH MĚSTSKÉHO DIVADLA NA KRÁL. VINOHRADĚCH. — I. CENA.
PERSPEKTIVNÍ POHLED.

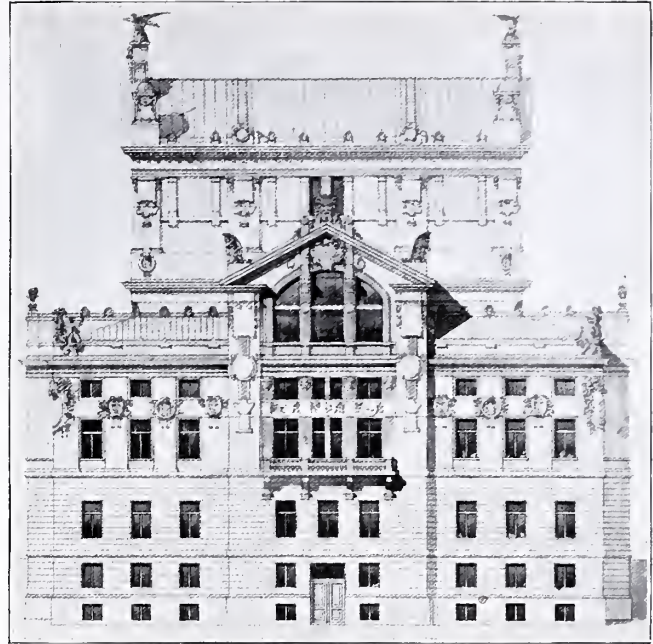
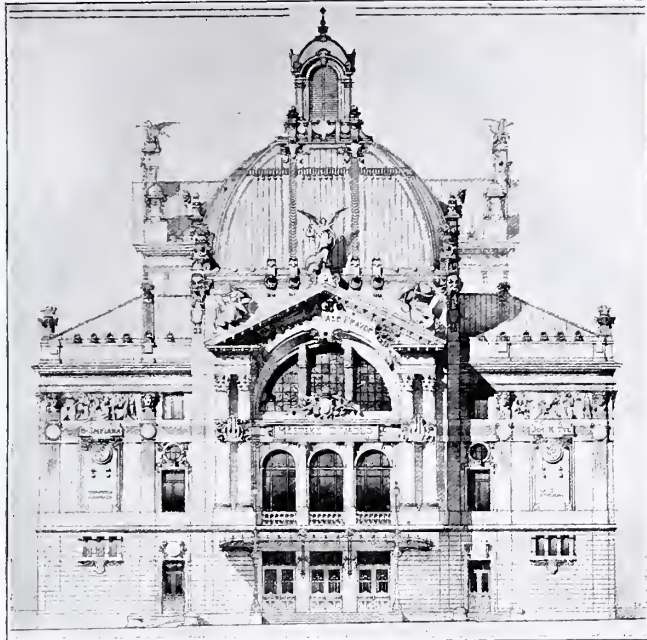
ARCHT. ALOIS ČENSKÝ, PROFESSOR C. K. PRŮMYŠLOVÉ ŠKOLY NA SMICHOVĚ.

SOUTĚŽNÝ NÁVRH MĚSTSKÉHO DIVADLA NA KRÁL. VINOHRADĚCH. — I. CENA.
 PŘEDNÍ A ZADNÍ PRŮČELÍ, PODÉLNÝ ŘEZ A PŮDORYSY PŘÍZEMÍ, I. A II. POŘADÍ.
 ARCH. ALOIS ČENSKÝ, PROFESSOR C. K. PRŮMYSLOVÉ ŠKOLY NA SMICHOVĚ.

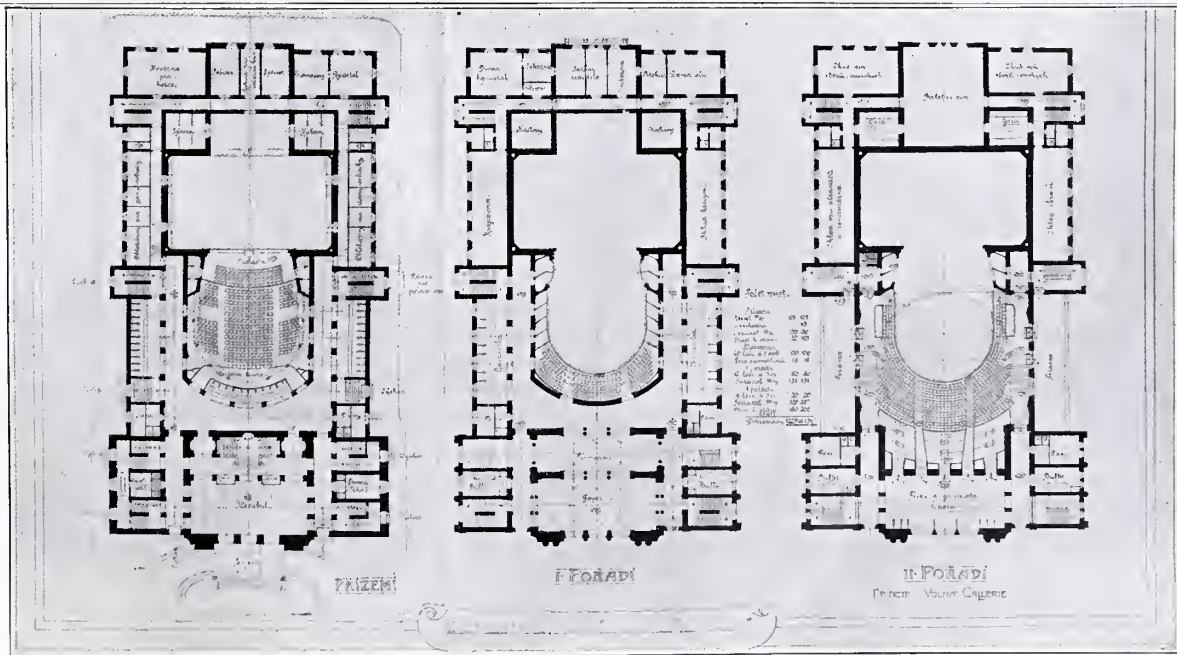
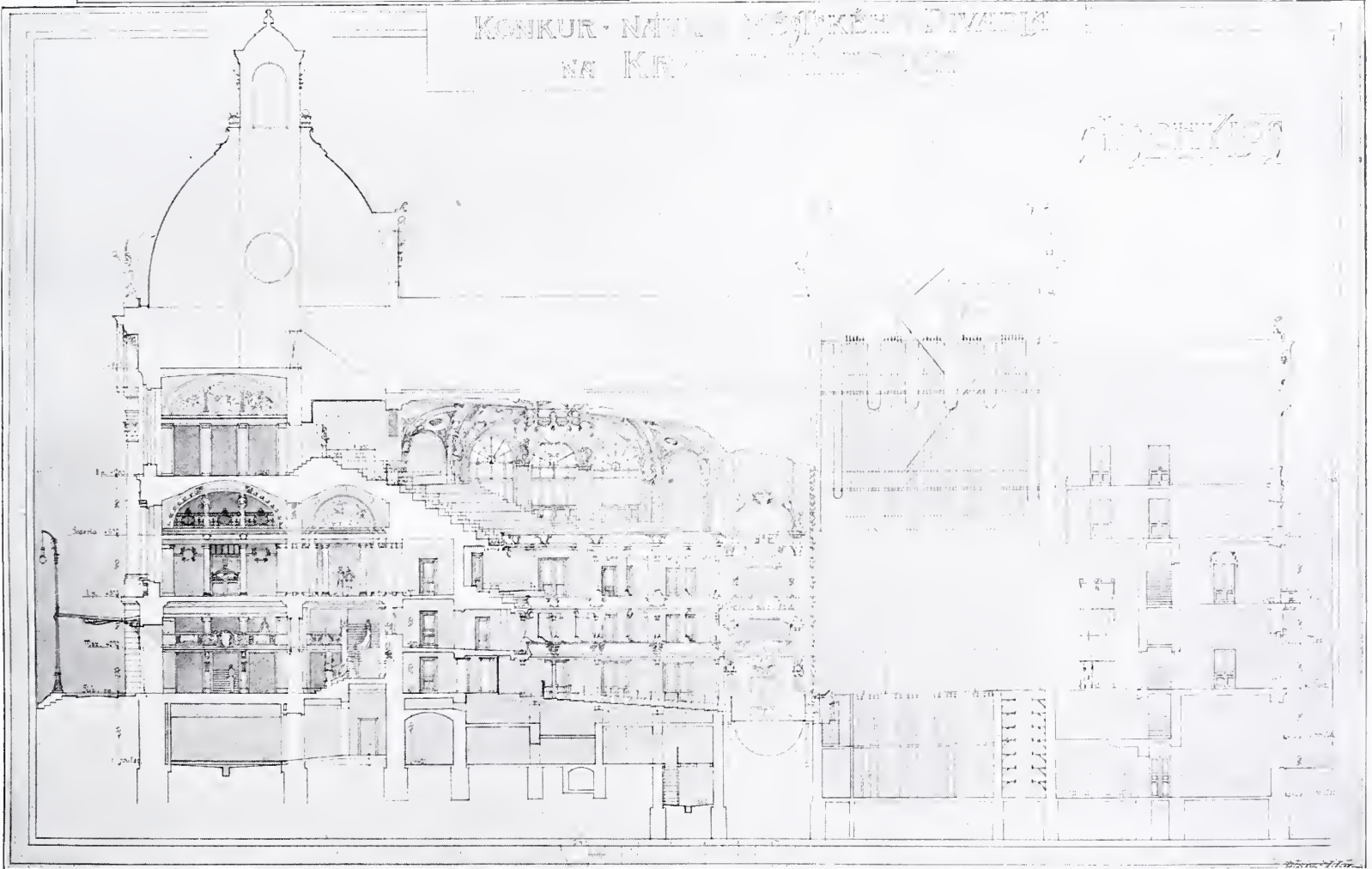

SOUTĚŽNÝ NÁVRH MĚSTSKÉHO DIVADLA NA KRÁL. VINOHRADĚCH. — II. CENA. — PERSPEKTIVNÍ POHLED.
ARCHITEKT ANTONÍN BALŠANEK.

KONKUR. NÁVRH MĚSTSKÉHO DIVADLA
NA KRÁL. VINOHRADĚCH

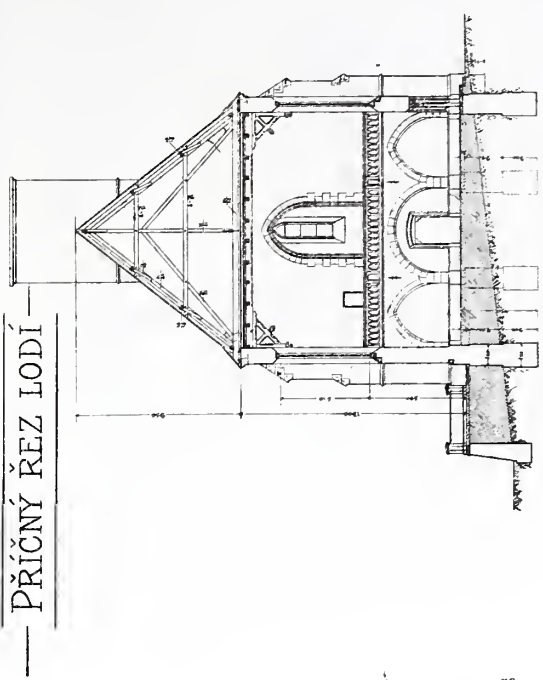
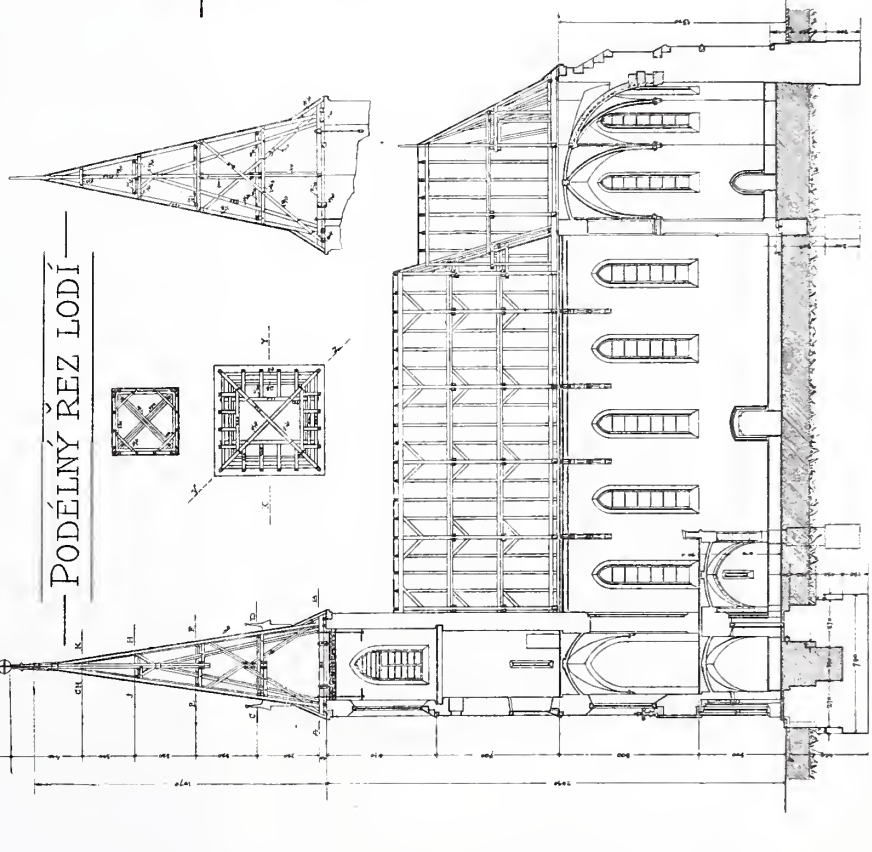
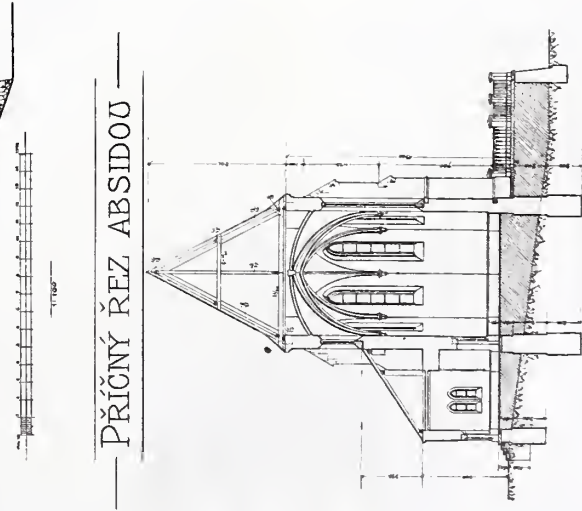
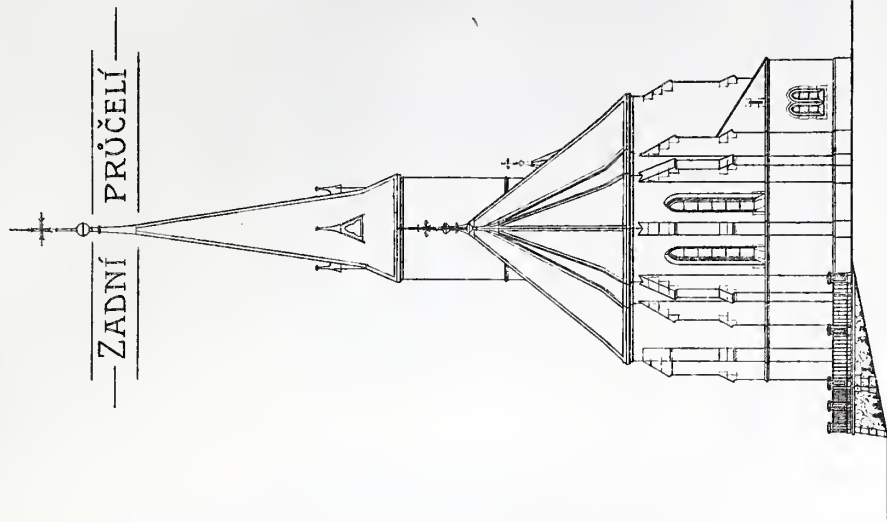
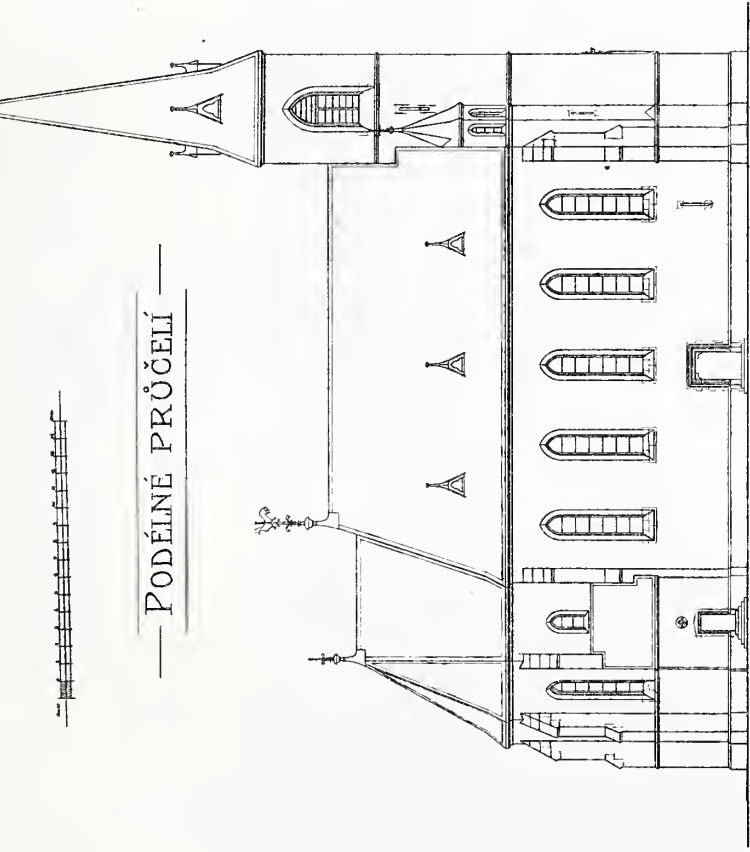
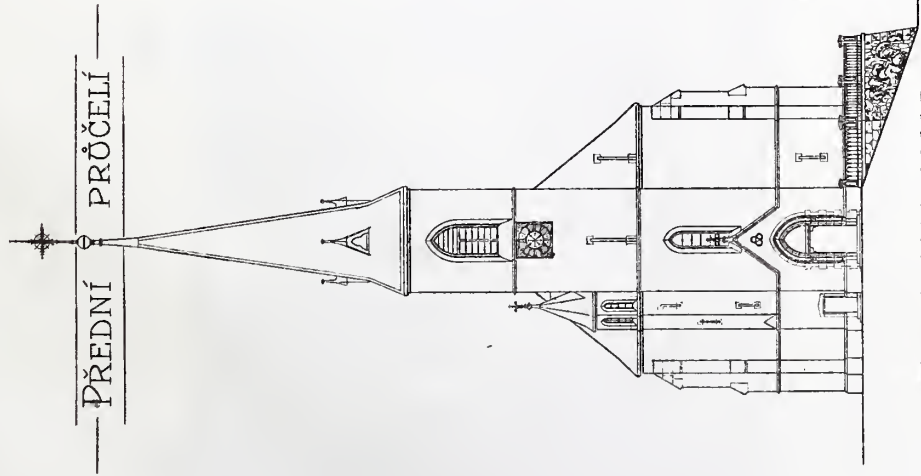
ANTONÍN BALŠÁNEK

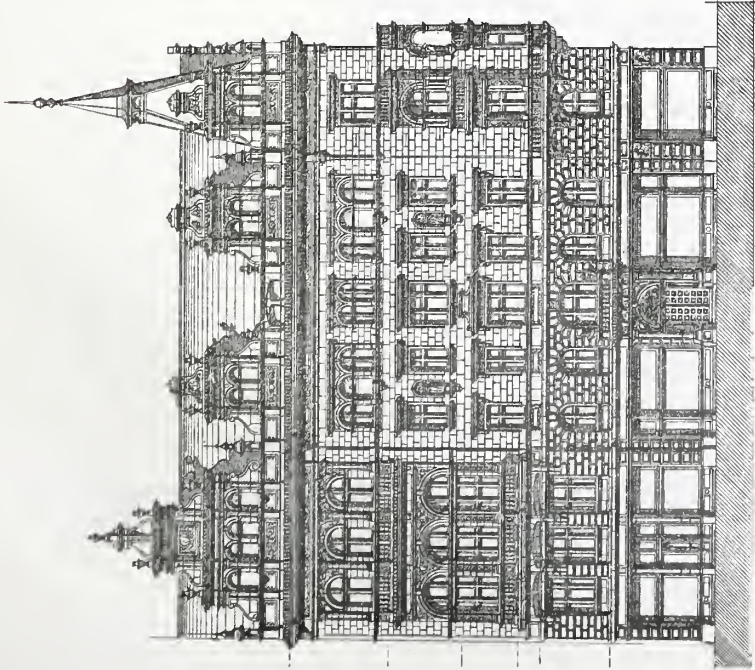

SOUTĚŽNÝ NÁVRH MĚSTSKÉHO DIVADLA NA KRÁL. VINOHRADĚCH. — II. CENA.
PŘEDNÍ A ZADNÍ POHLED, PODÉLNÝ ŘEZ A PŮDORYSY PŘÍZEMÍ, I. A II. POŘADÍ.
ARCHITEKT ANTONÍN BALŠÁNEK.

NÁDVOŘÍ VLAŠSKÉHO DVORA V HOŘE KUTNÉ PO OBNOVĚ.

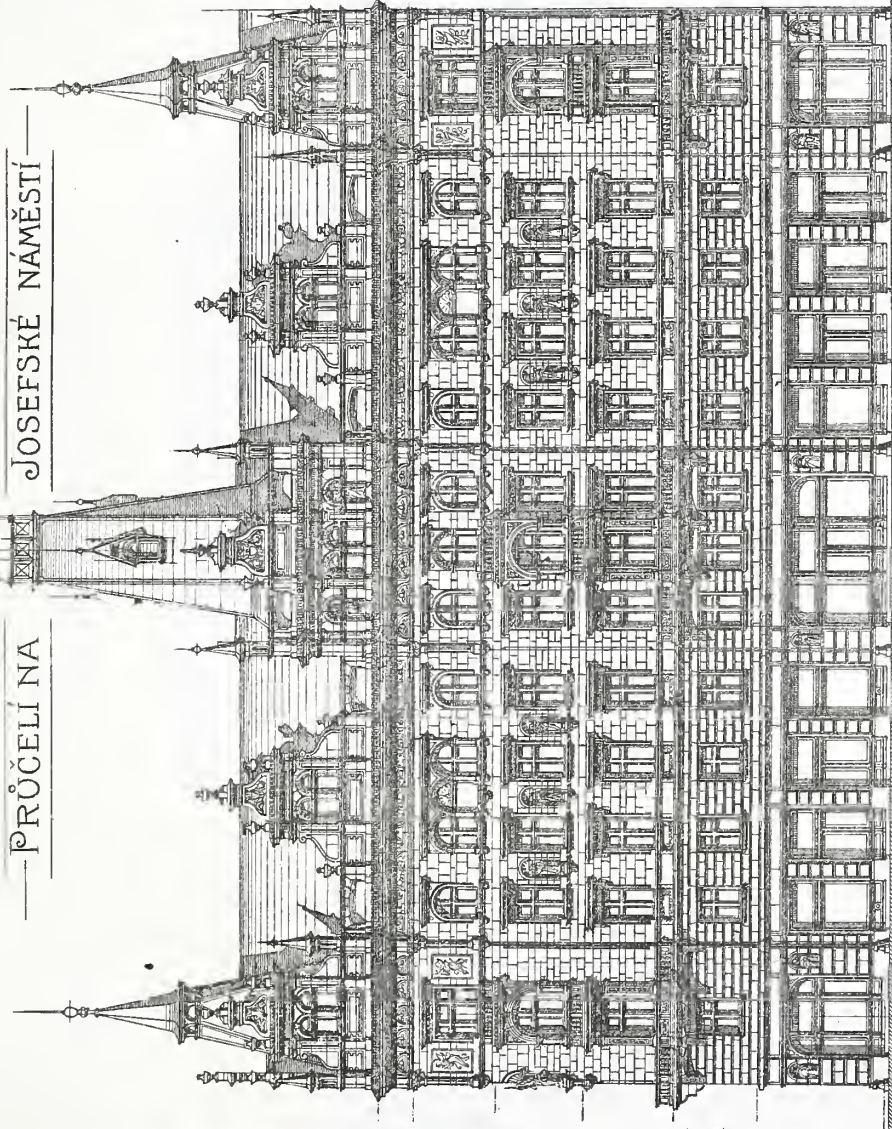

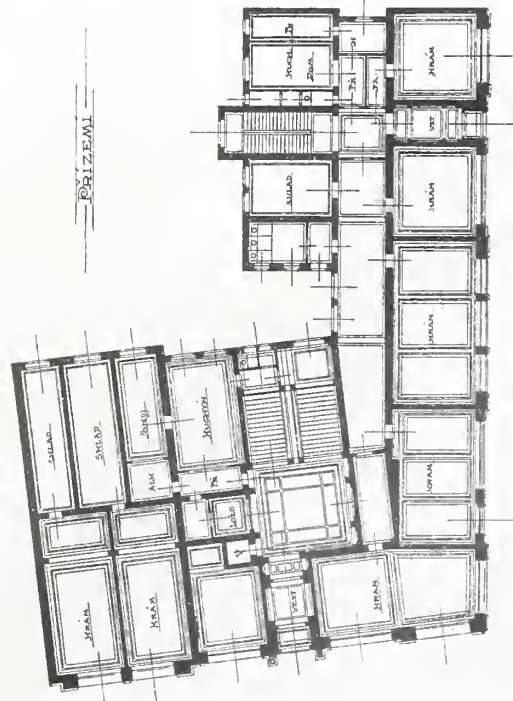
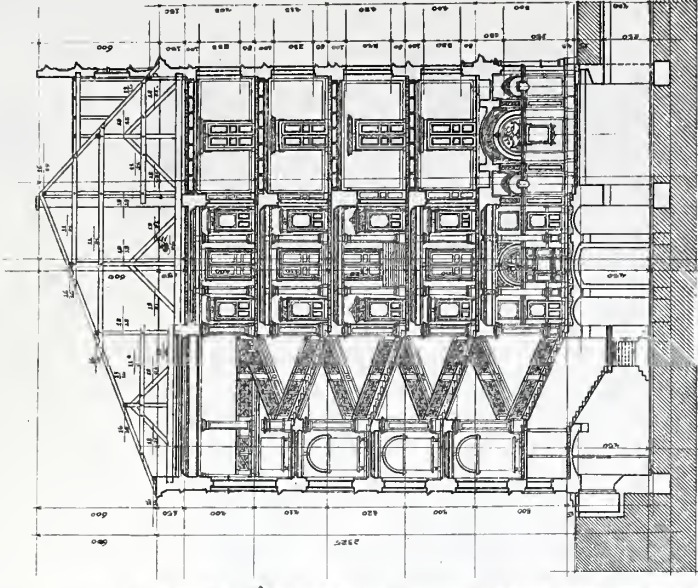
— PRŮČELÍ POSTRANNÍ —

— PRŮČELÍ NA

JOSEFSKÉ NÁMĚSTÍ

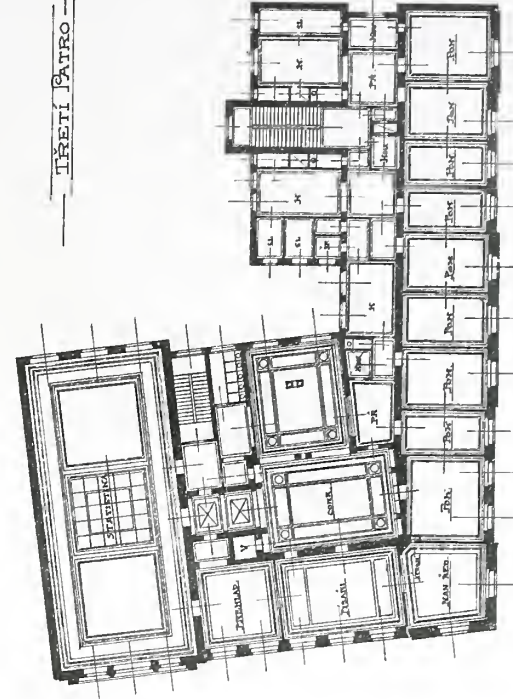
— RĚZ HLAVNÍM SCHODIŠTĚM —

— PRIZEMÍ —

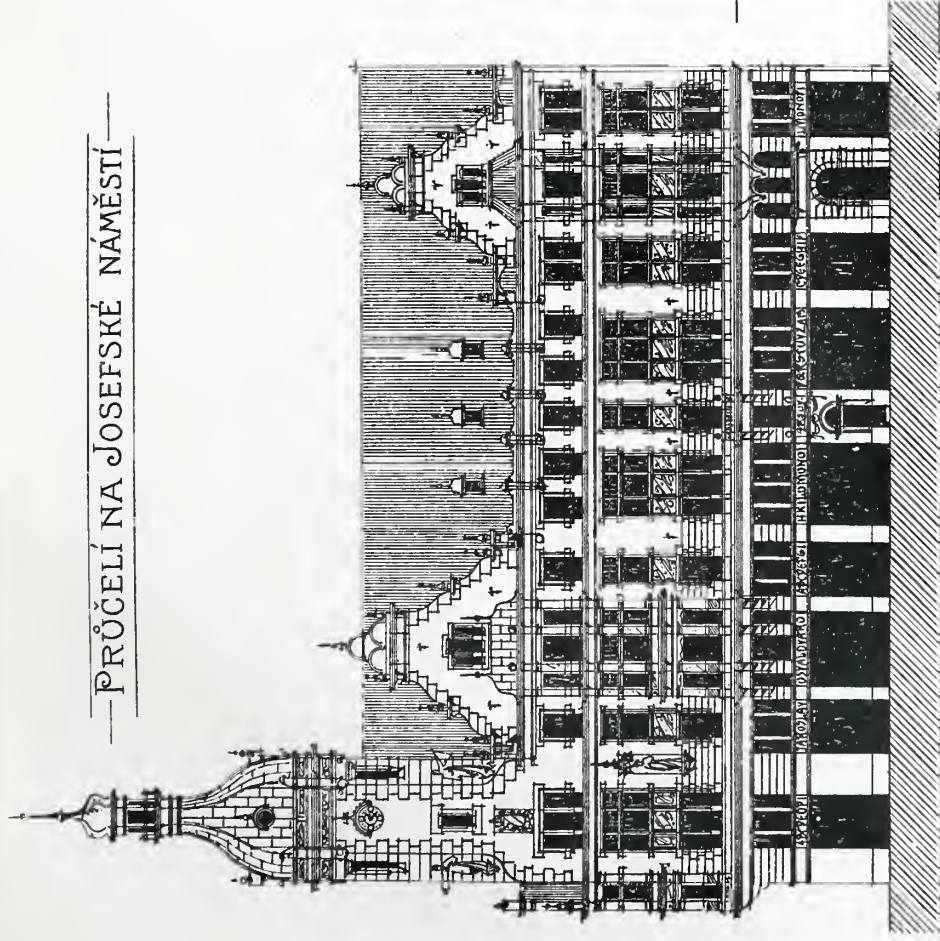
— PRVNÍ PÁTR —

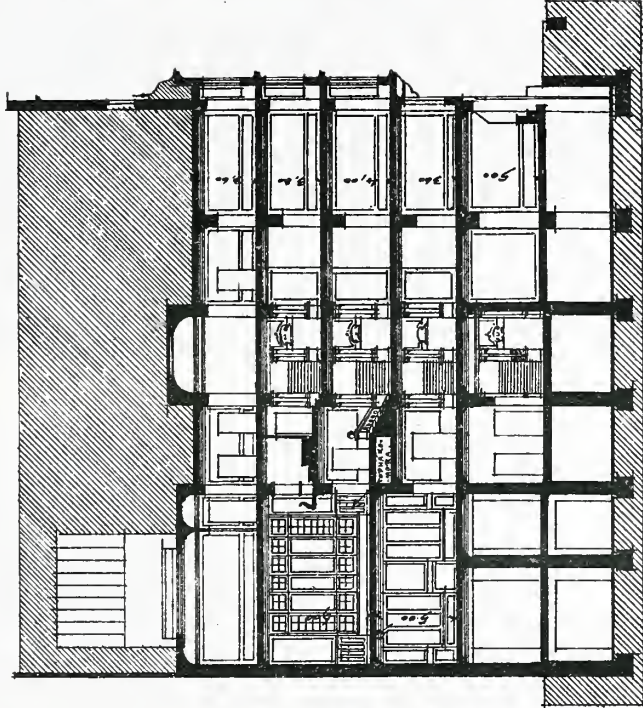
— TŘETÍ PÁTR —

ARCHITĚKT ANTONÍN TUREK: SOUČTĚŽNÝ NÁVRH NA BUDOVU OBCHODNÍ A ŽIVNOSTĚNSKÉ KOMORY V PRAZE.
I. CENA.

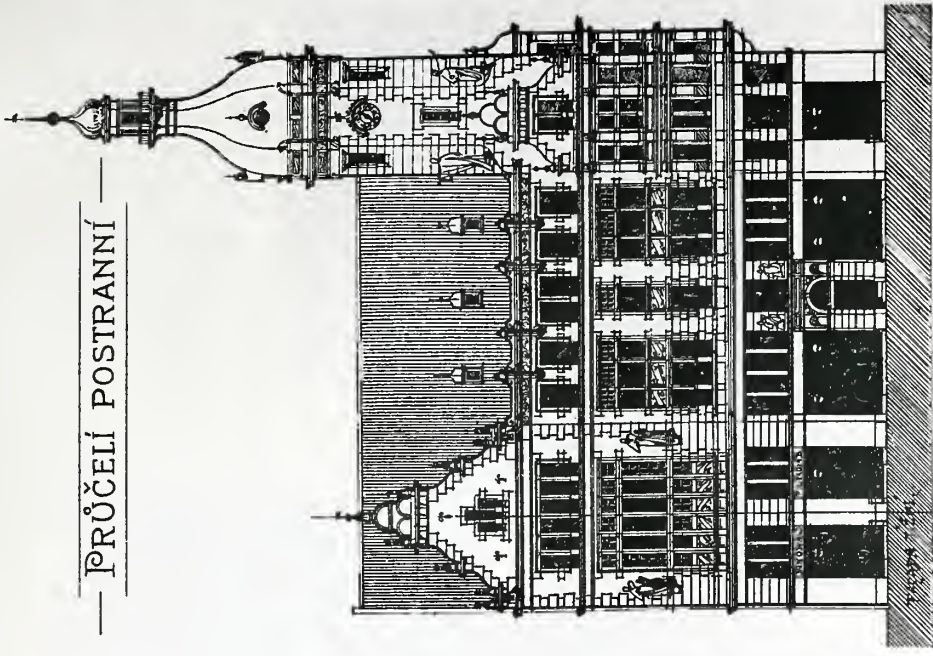
— PRŮČELÍ NA JOSEFSKÉ NÁMĚSTÍ —

— RĚZ HLAVNÍM SCHODIŠTĚM —

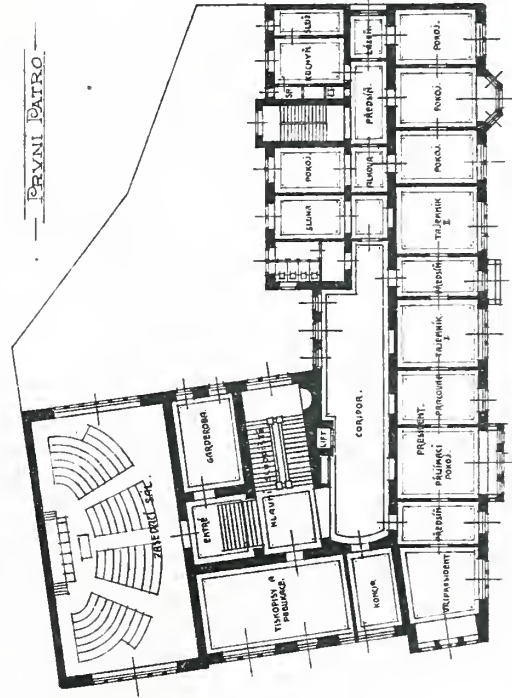
— PRŮČELÍ POSTRANNÍ —

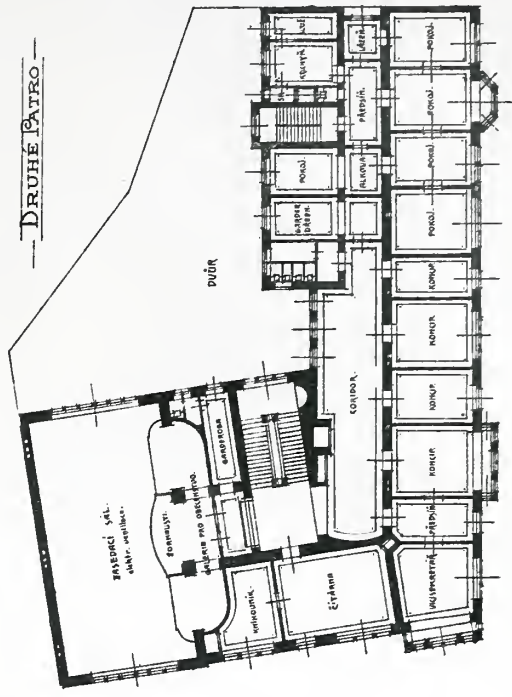
— PRŮČELÍ —

— PRVNÍ PATRO —

— DRUHÉ PATRO —

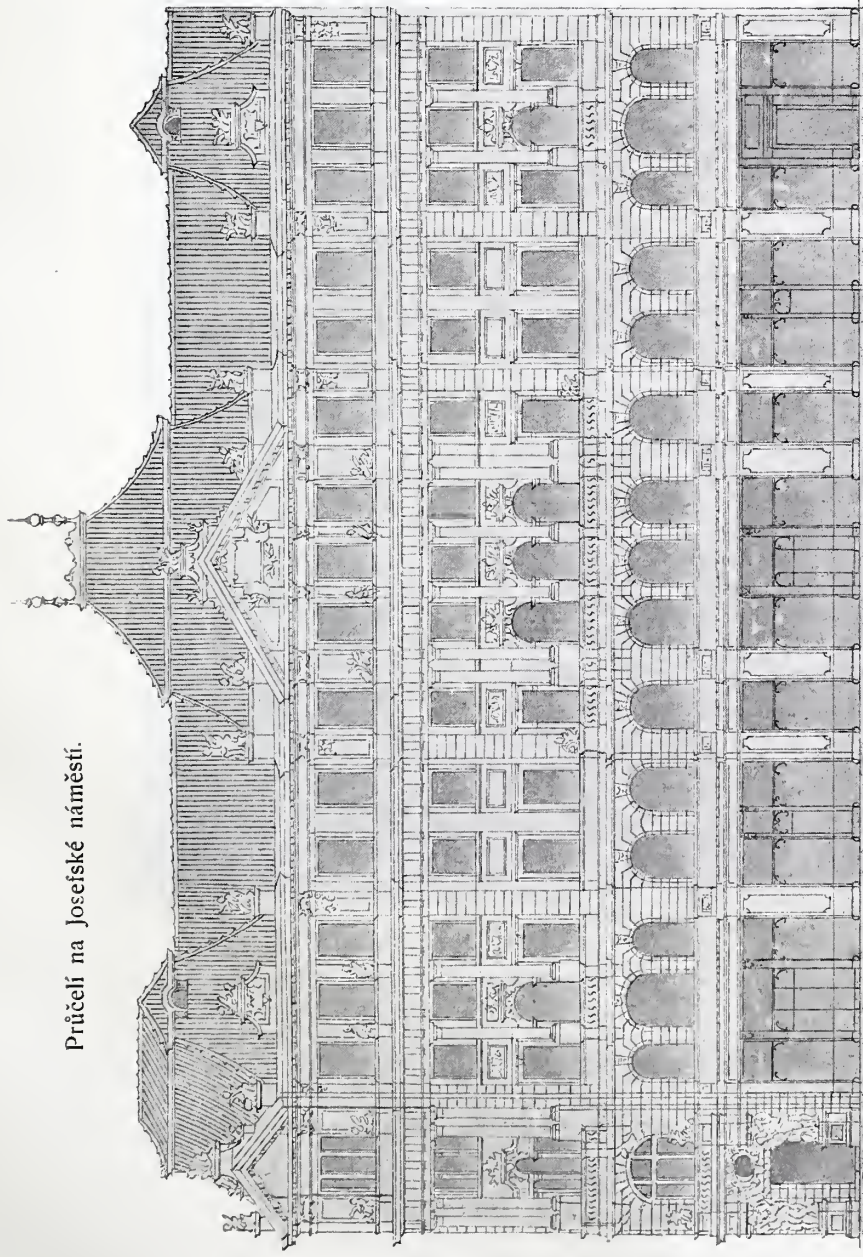

STAVITEL FERDINAND ŠAMONIL : SOUČTEŽNÝ NÁVRH NA BUDOVU OBCHODNÍ A ŽIVNOSTENSKÉ KOMORY V PRAZE.

II. CENA

„JUNIE“ V PRAZE.

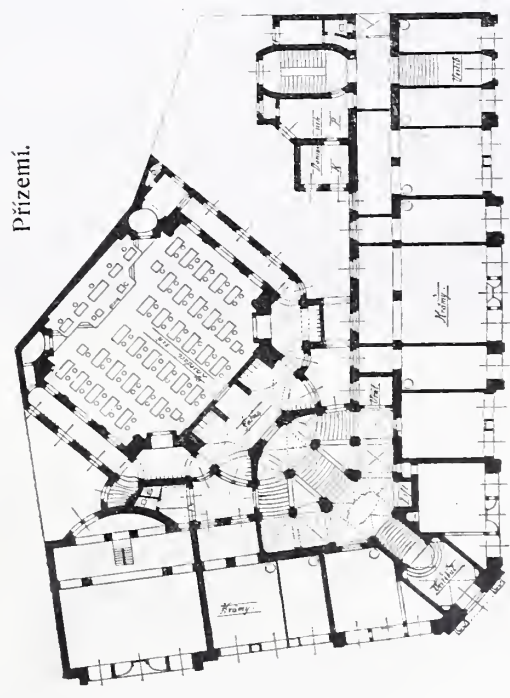
Průčelí na Josefské náměstí.

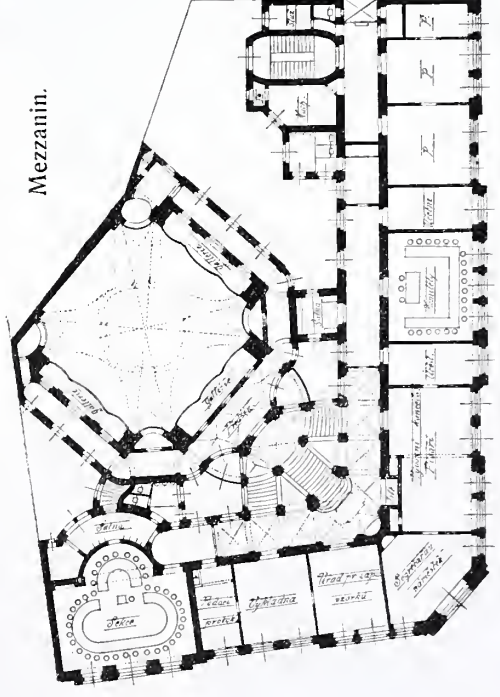
Řez hlavním schodištěm a zasedacím sálem.

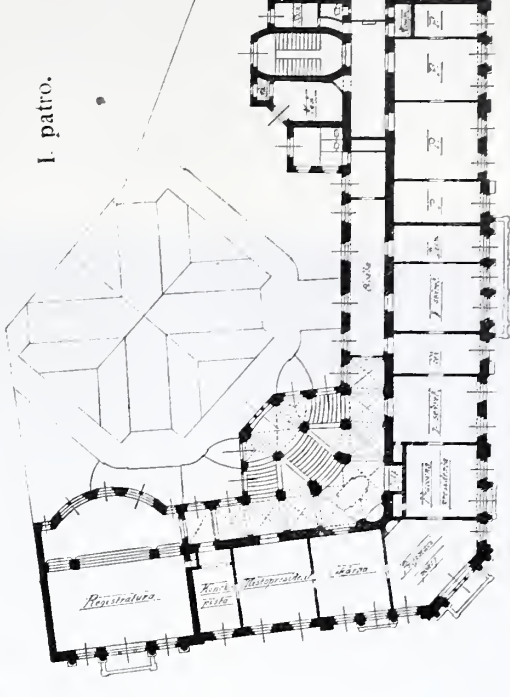
Přízemí.

Mezzanin.

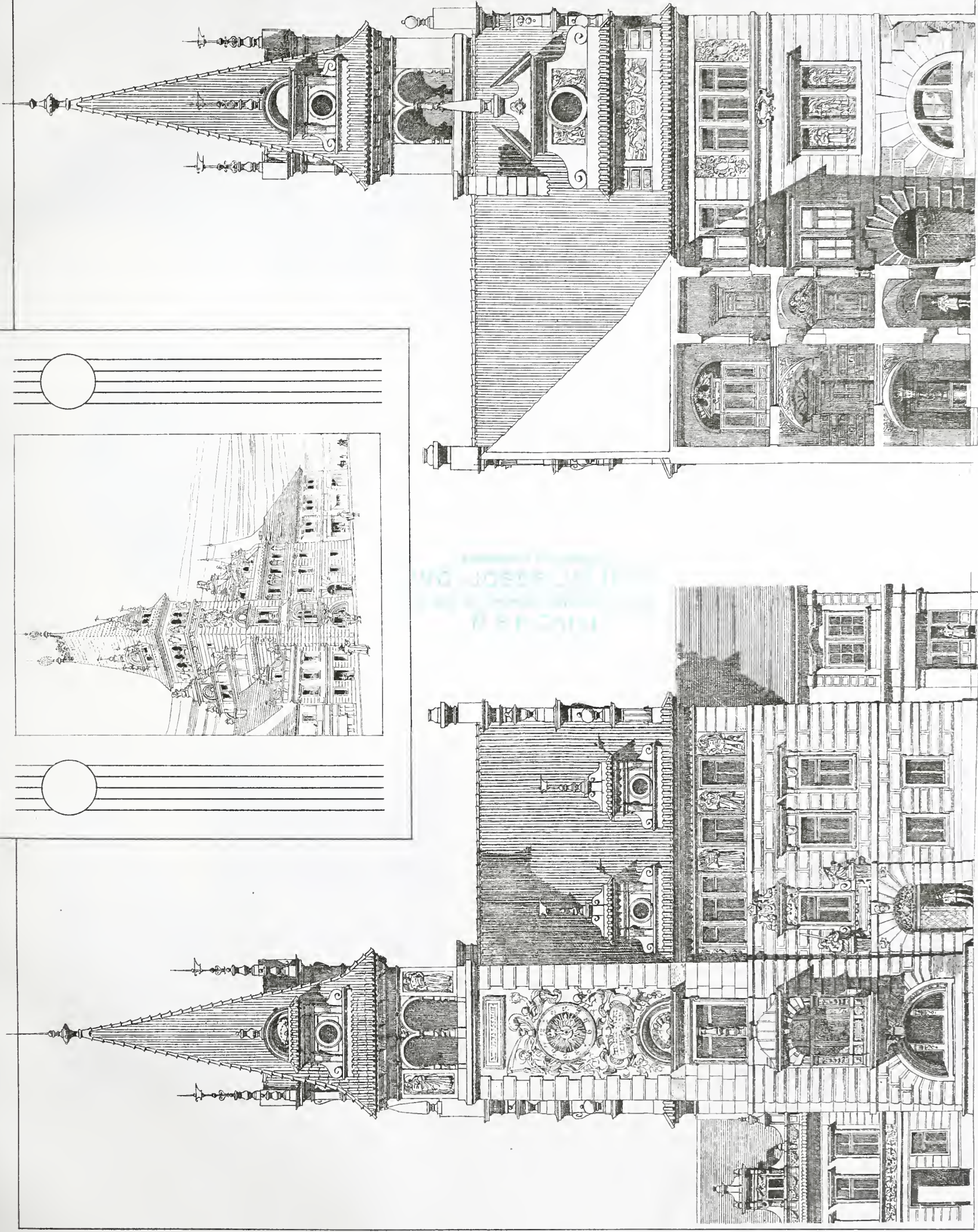

I. patro.

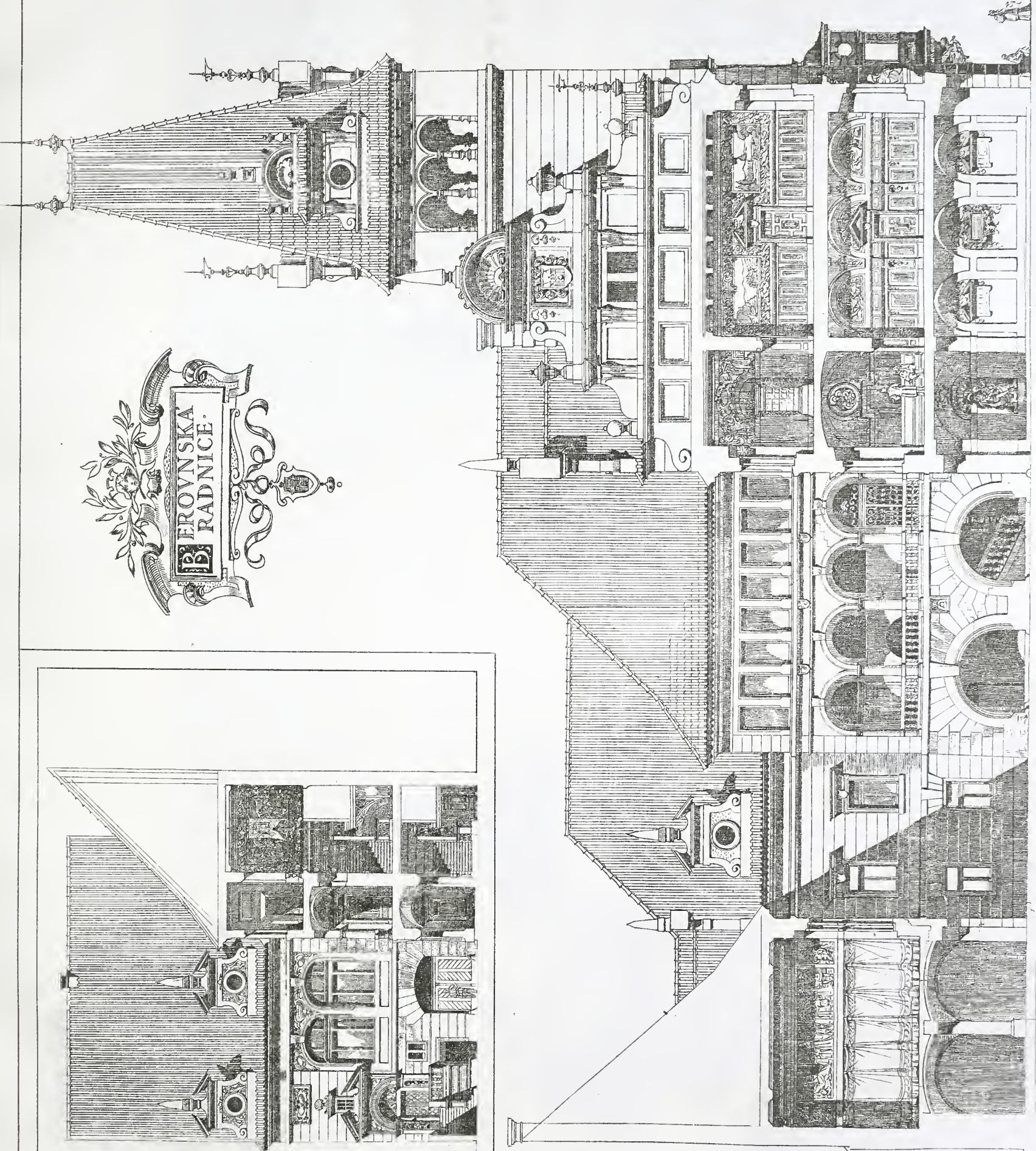
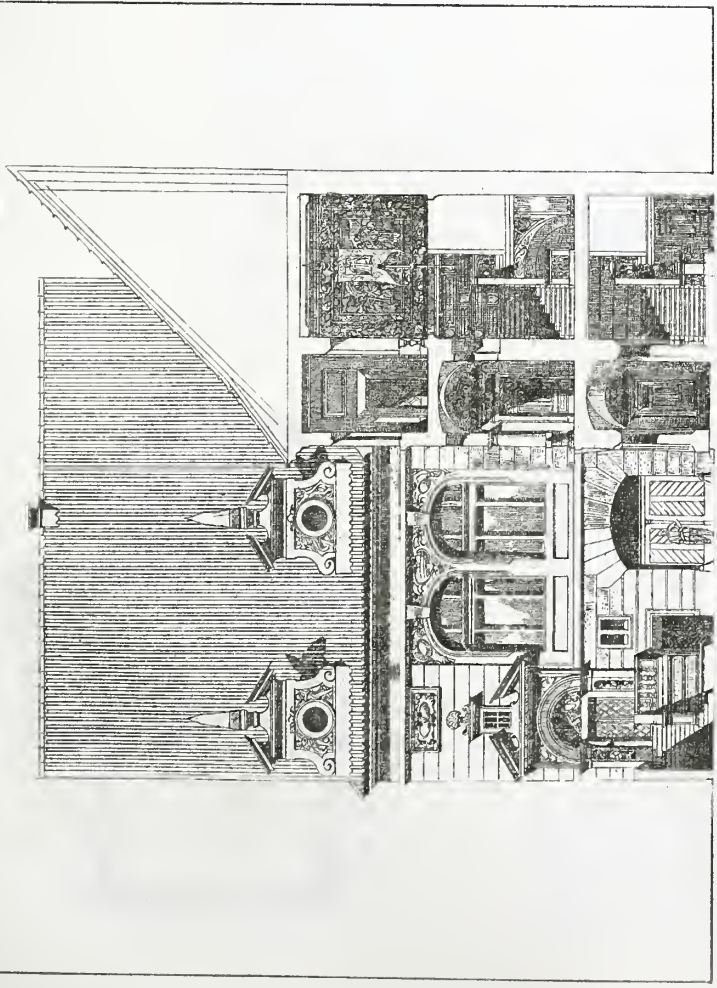

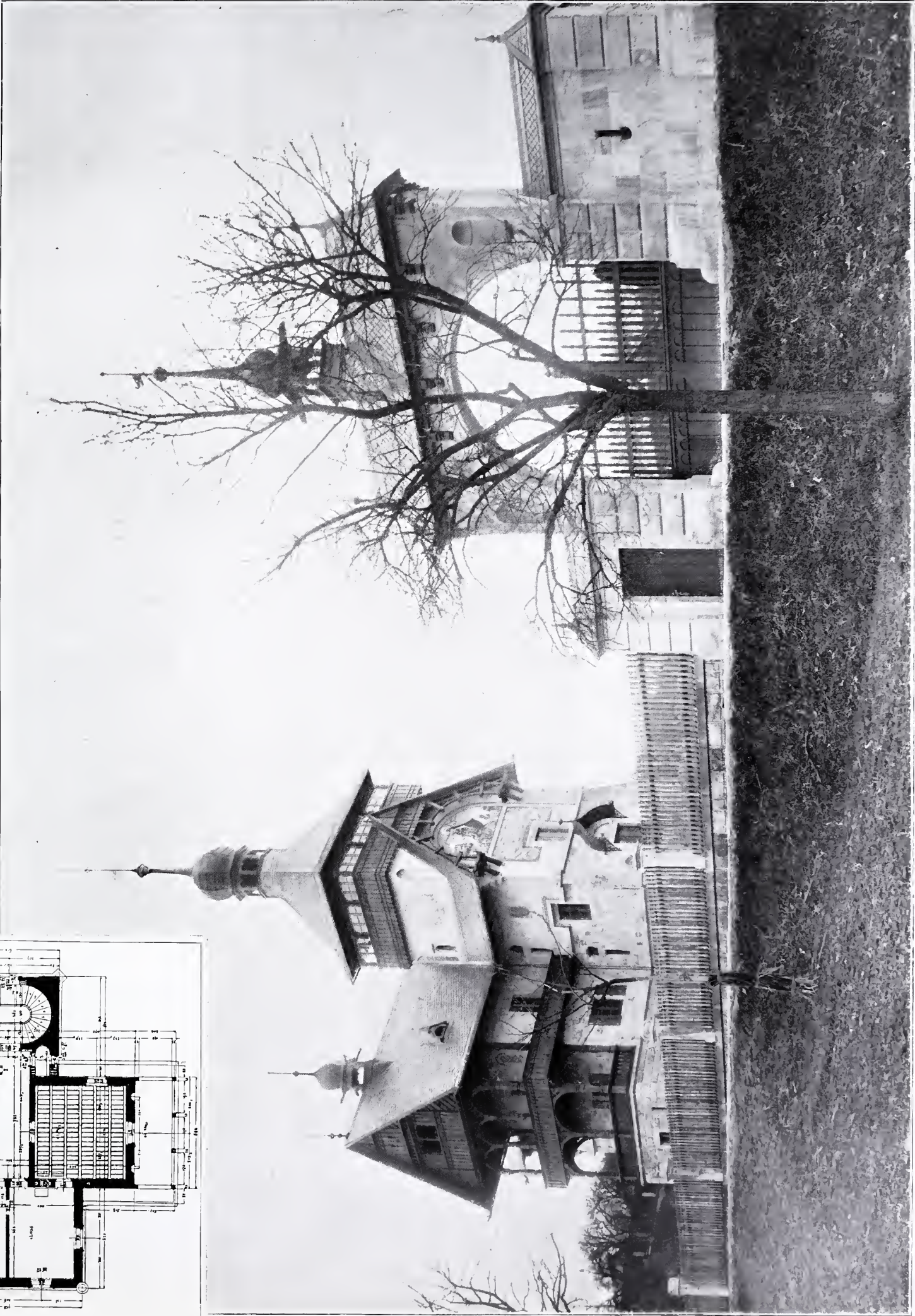
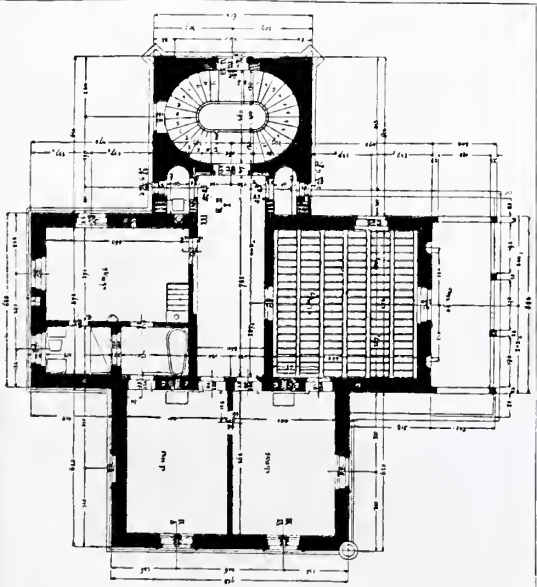

VNITŘEK KOSTELA SV. TROJICE V KUTNÉ HOŘE.
OBNOVEN C. K. STAV. RADOU LUD. LABLEREM.

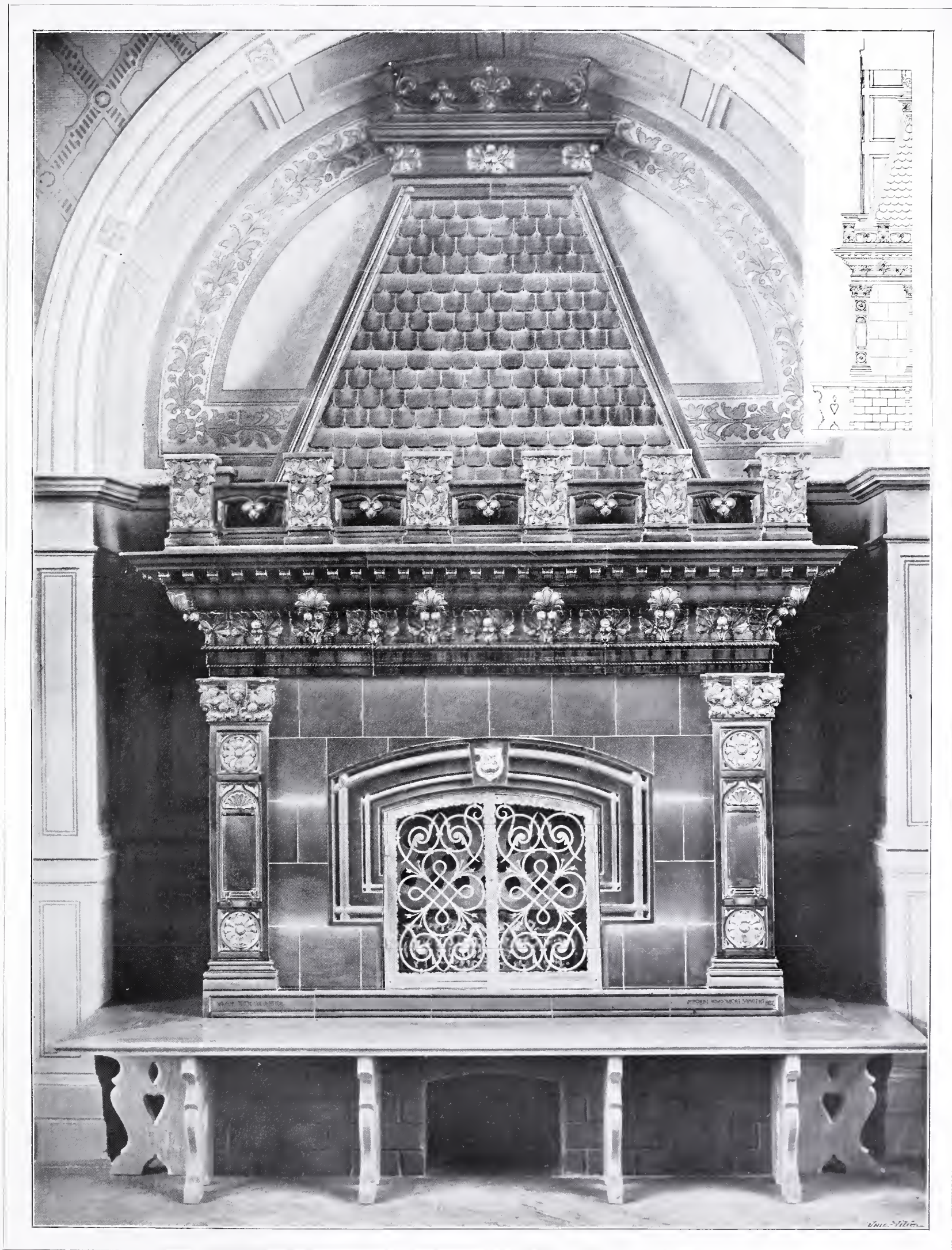

ARCH. J. F.: NÁVRH RADNICE PRO KRÁL. MĚSTO BĚROUN.

ARCHITEKT JAN VEJRYCH: RODINNÝ DŮM PANA K. ŘEZNÍČKA V ŽANTOVĚ.

ARCHITEKT JAN VEJRYCH: KRB V ZASEDACÍ SÍNI OKRESNÍHO VÝBORU VE SLANÉM.

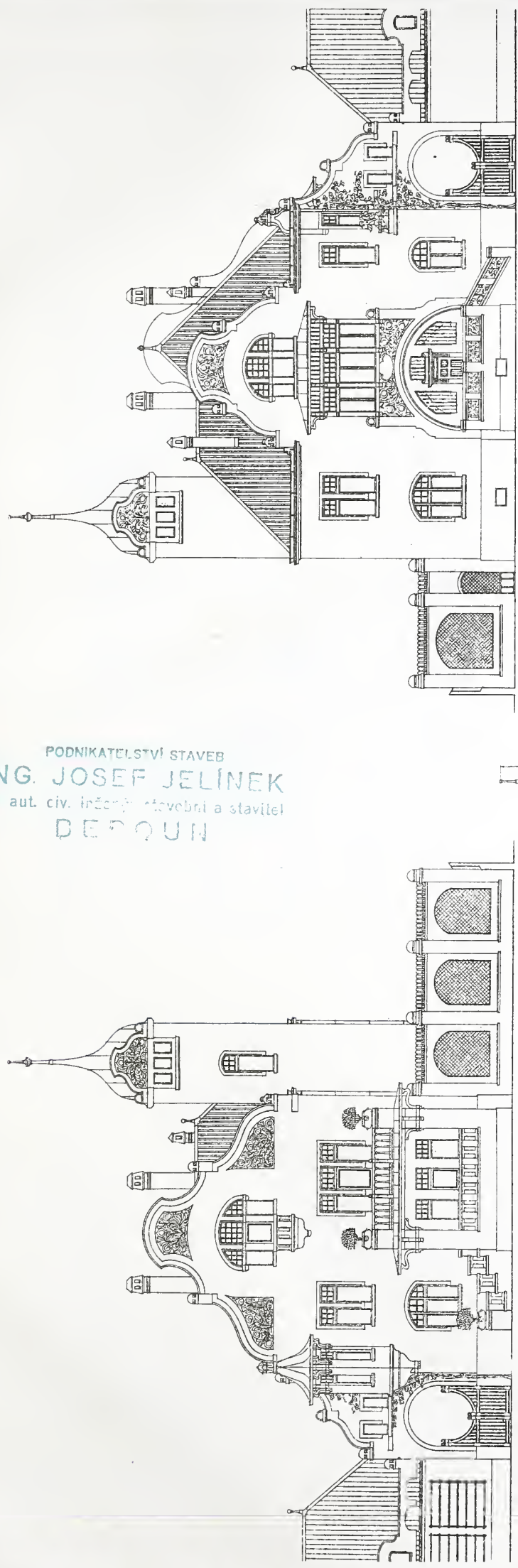

PRŮČELÍ KOSTELA SV. JANA NEPOM. NA HRADČANECH.

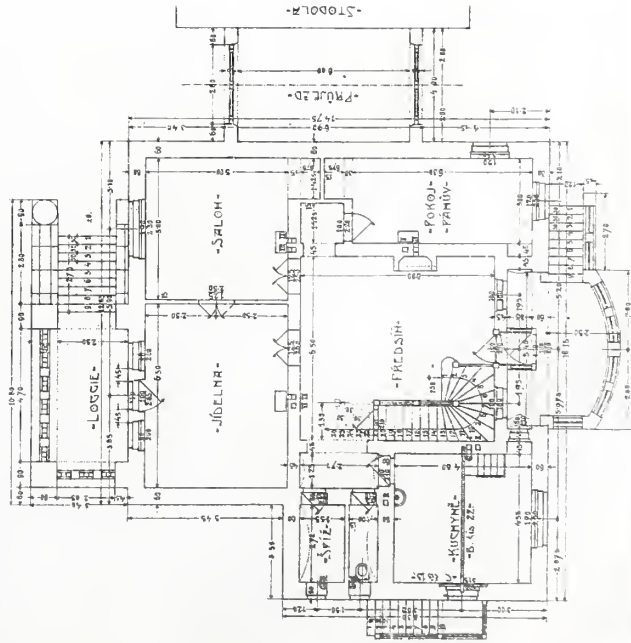

RODINNÝ DŮM PANA E. CELLARA VE VOKOVICÍCH.
 NÁVRH ARCH. J. PODHAJSKÉHO, C. K. PROFESSORA.

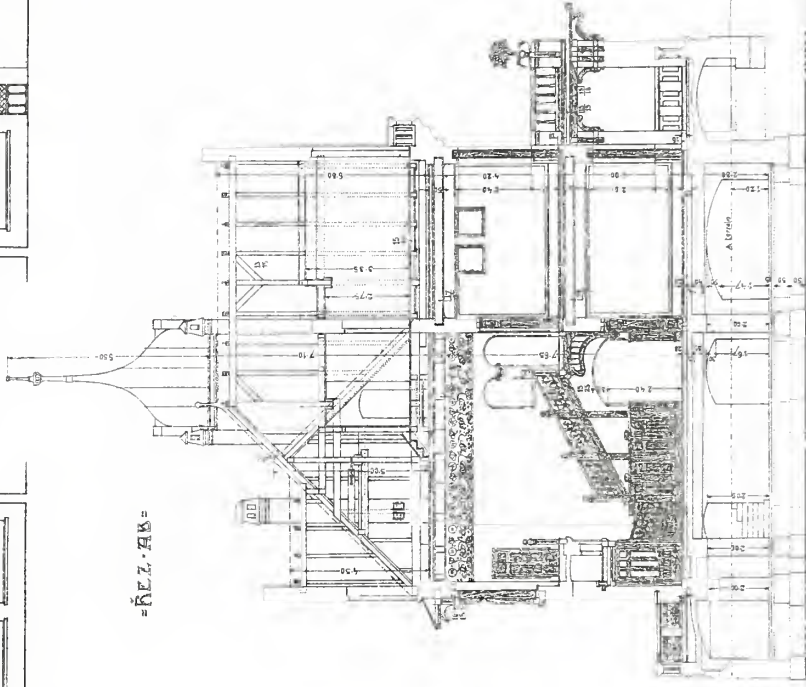
PODNIKATELSTVÍ STAVEB
ING. JOSEF JELÍNEK
úř. aut. civ. inženýr stavební a stavitel
BRNO

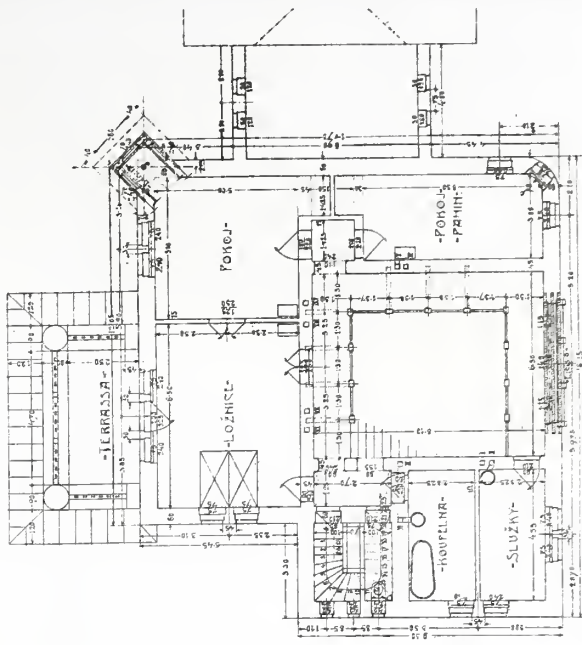
- PŘÍZEMÍ -

- KŘÍŽEK -

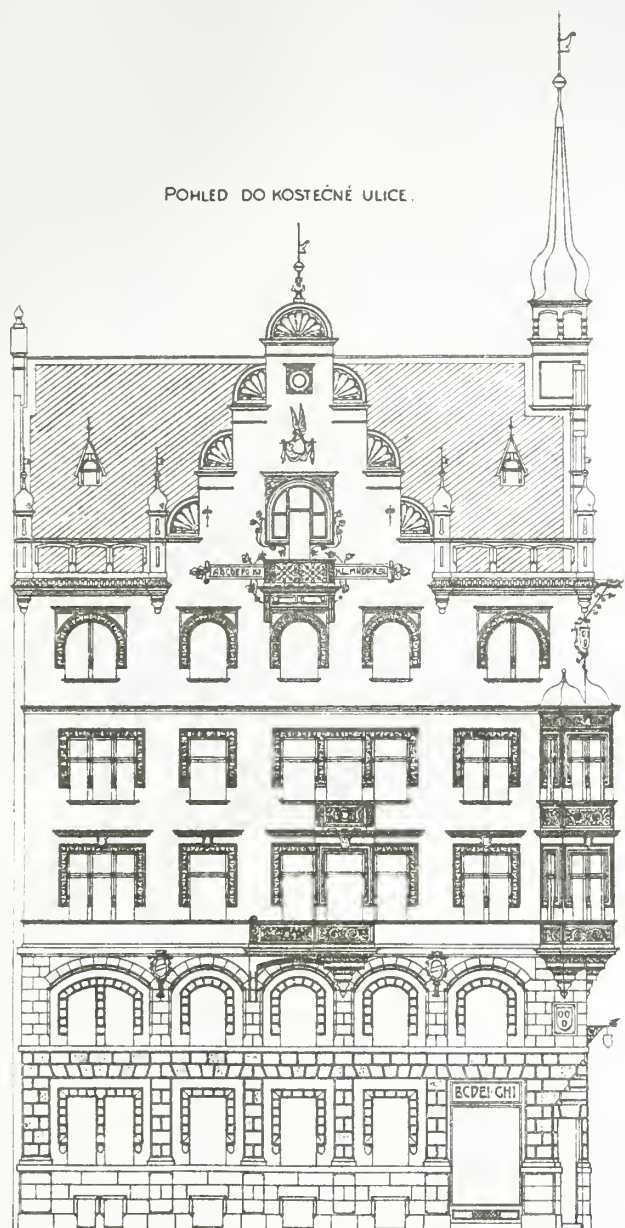
I. PATRO -

RODINNÝ DŮM P. E. CELLARA DE DOKODIČÍCH.

NÁVRH ARCH. J. PODHAJSKÉHO, PROFESSORA PŘI STÁTNI PRŮMYSLOVÉ ŠKOLE V PRAZE.

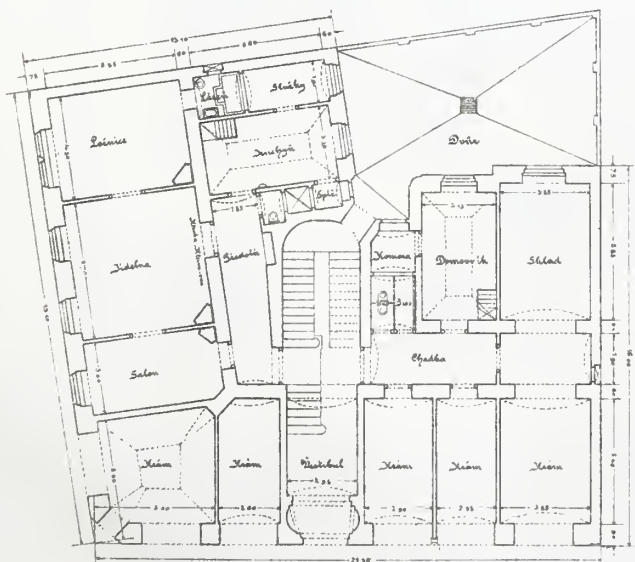
POHLED DO KOSTEČNÉ ULICE.

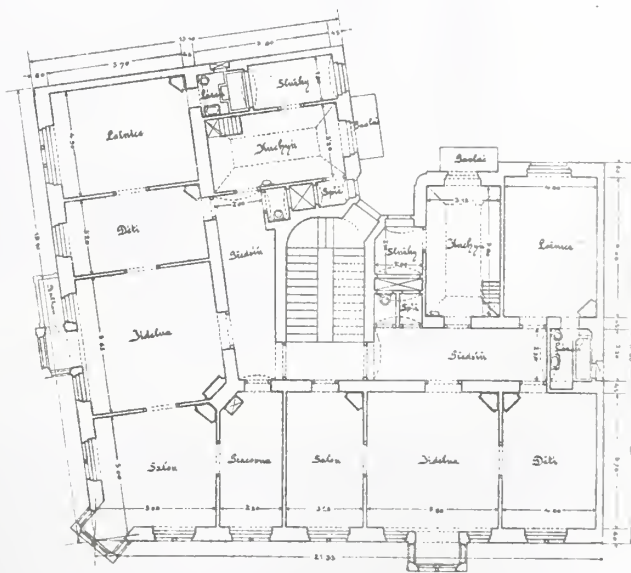
POHLED DO HLAVNÍ TRÍDY.

PŘÍZEMÍ.

I. PATRO.

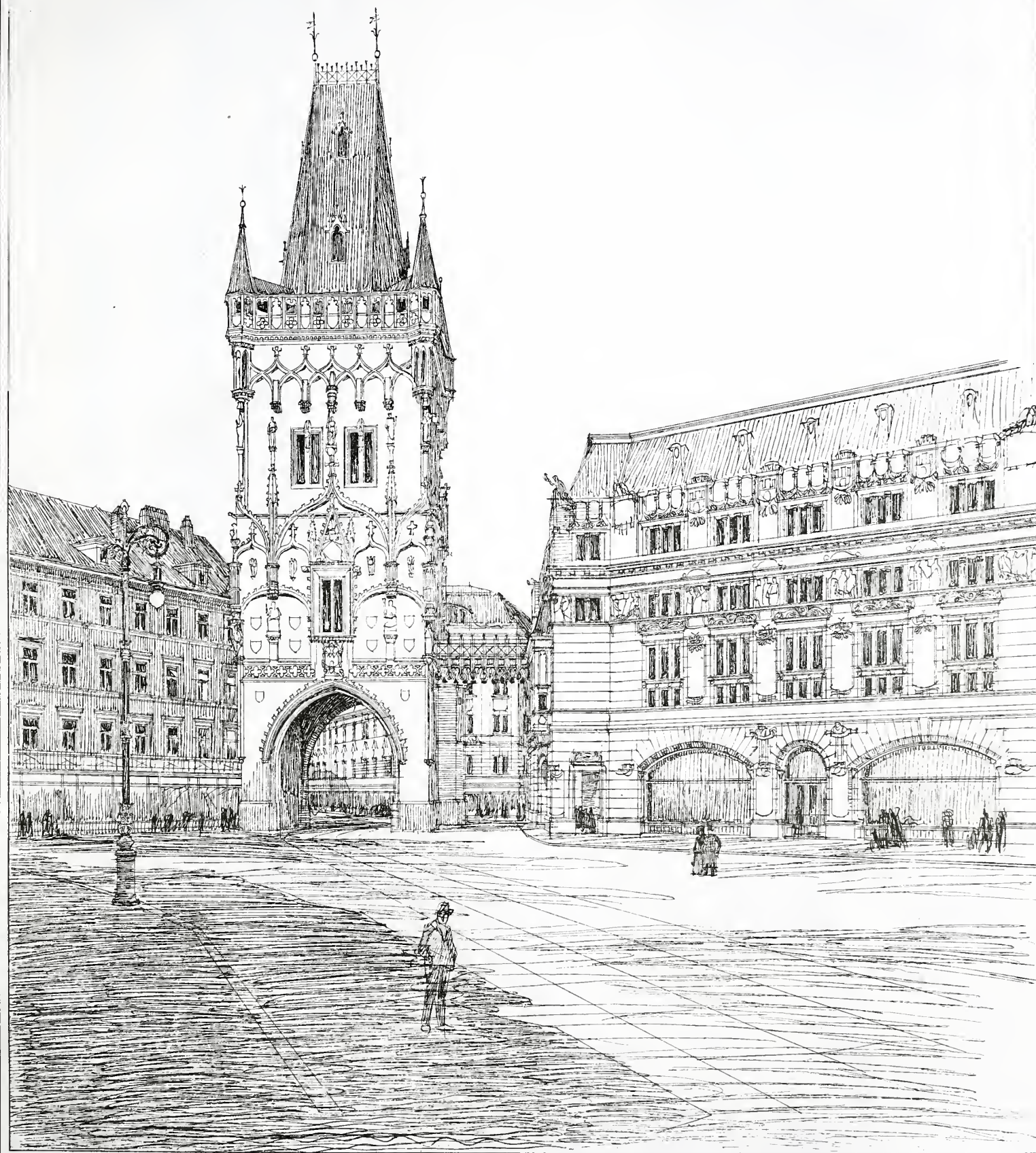
ČINŽOVNÍ DŮM Č.1068 V MIKULÁŠSKÉ TRŽDĚ V PRAZE V.
NÁVRH ARCH. JANA VEJRYCHA A STAVÍTELE EM. DVOŘÁKA.

PRŮČELI DOMU PANA MDra. F. M. V MÖDLINGU.
NÁVRH DEK. ARCH. JIŘÍHO JUSTICHA.

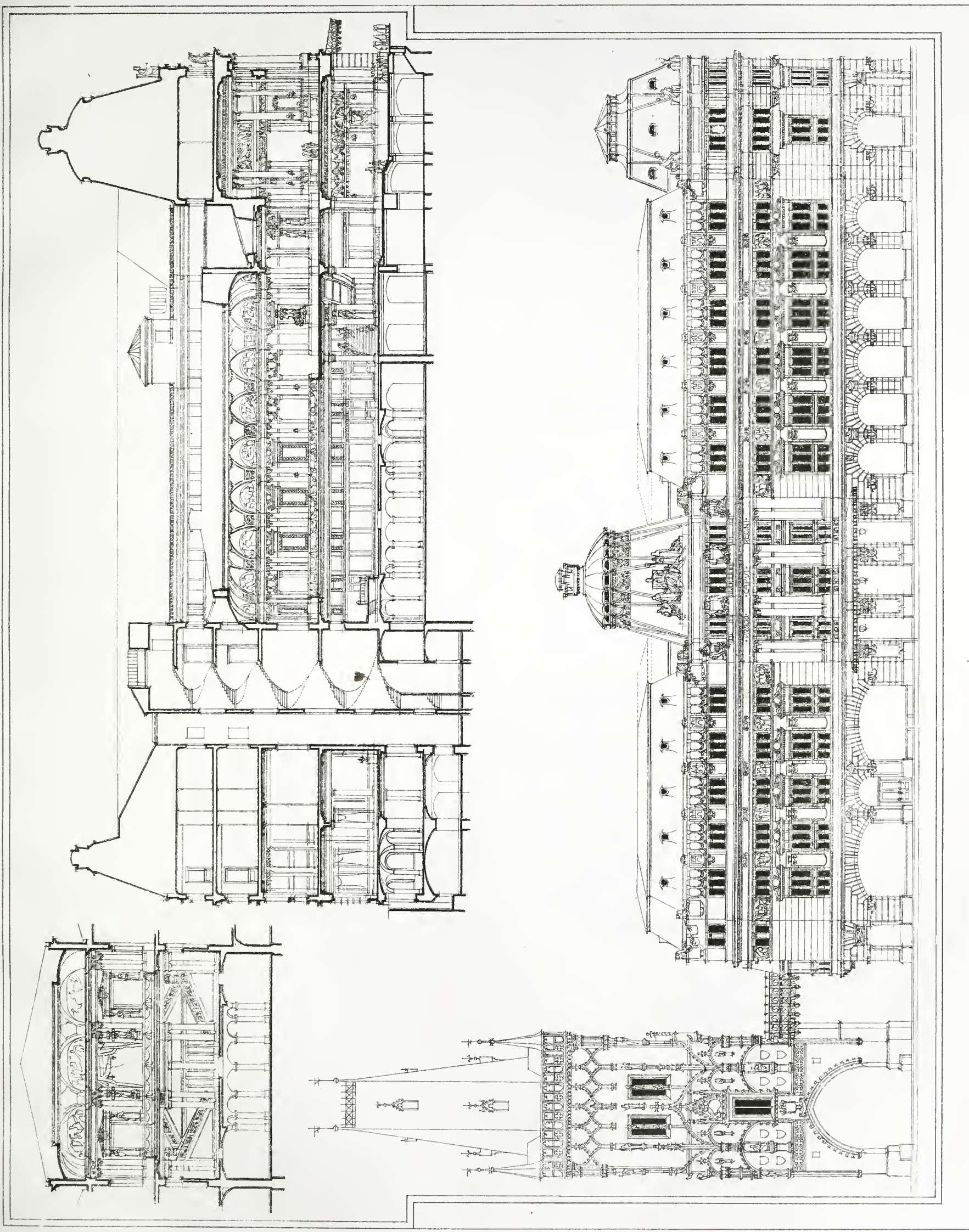

ČÁST SGRAFFIT OBJEVENÝCH V ARCIBISKUPSKÉM PALÁCI Č. 59. NA HRADČANECH.

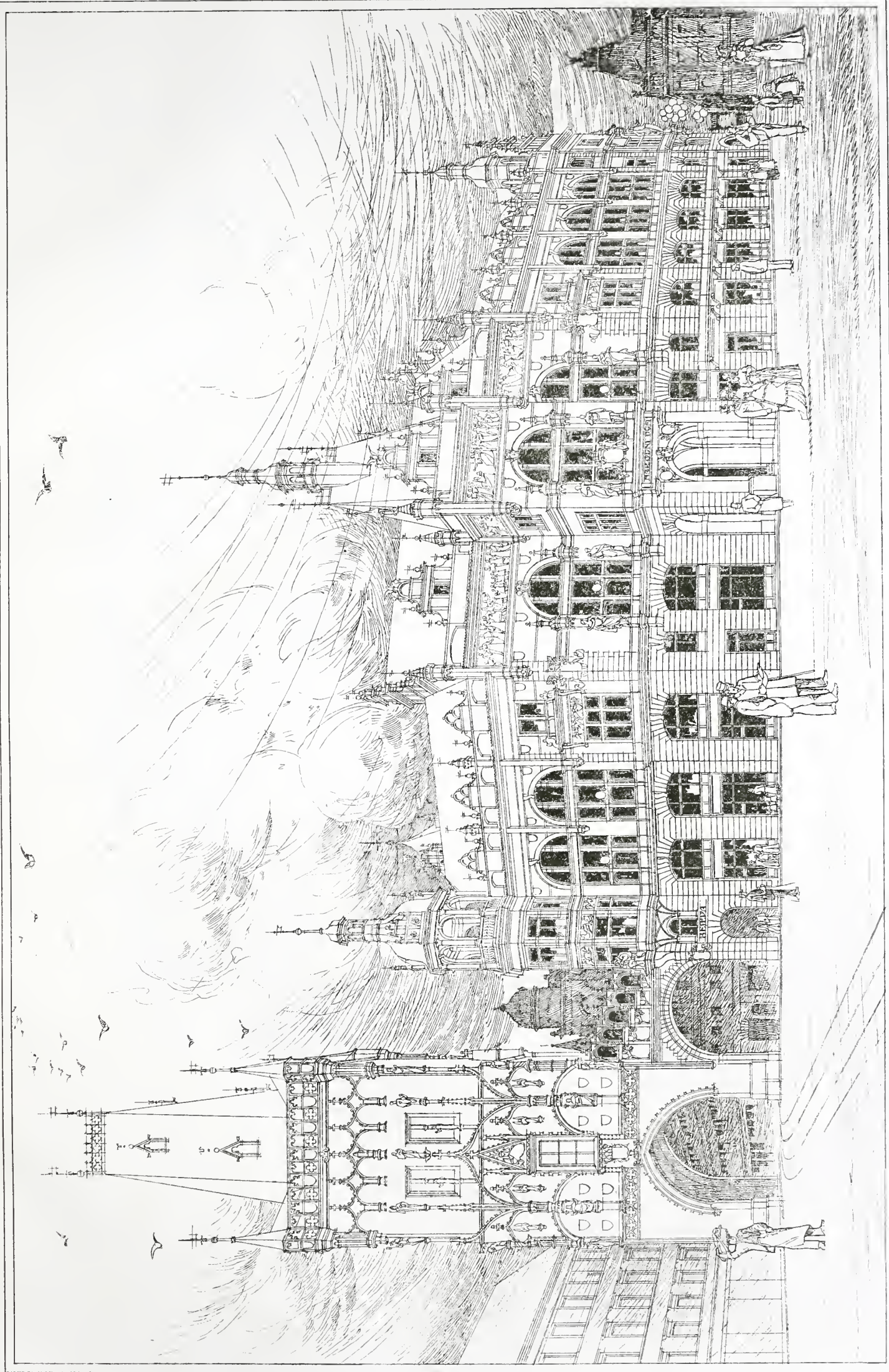

SOUTĚŽNÝ NÁDRH NA STADBU REPRESENTAČNÍHO DOMU KRÁL. MĚSTA PRAHY.
 NÁDRH ARCH. AL. DRYÁKA A STAV. TOM. AMENY V PRAZE.

LUNĚV PRAZE.

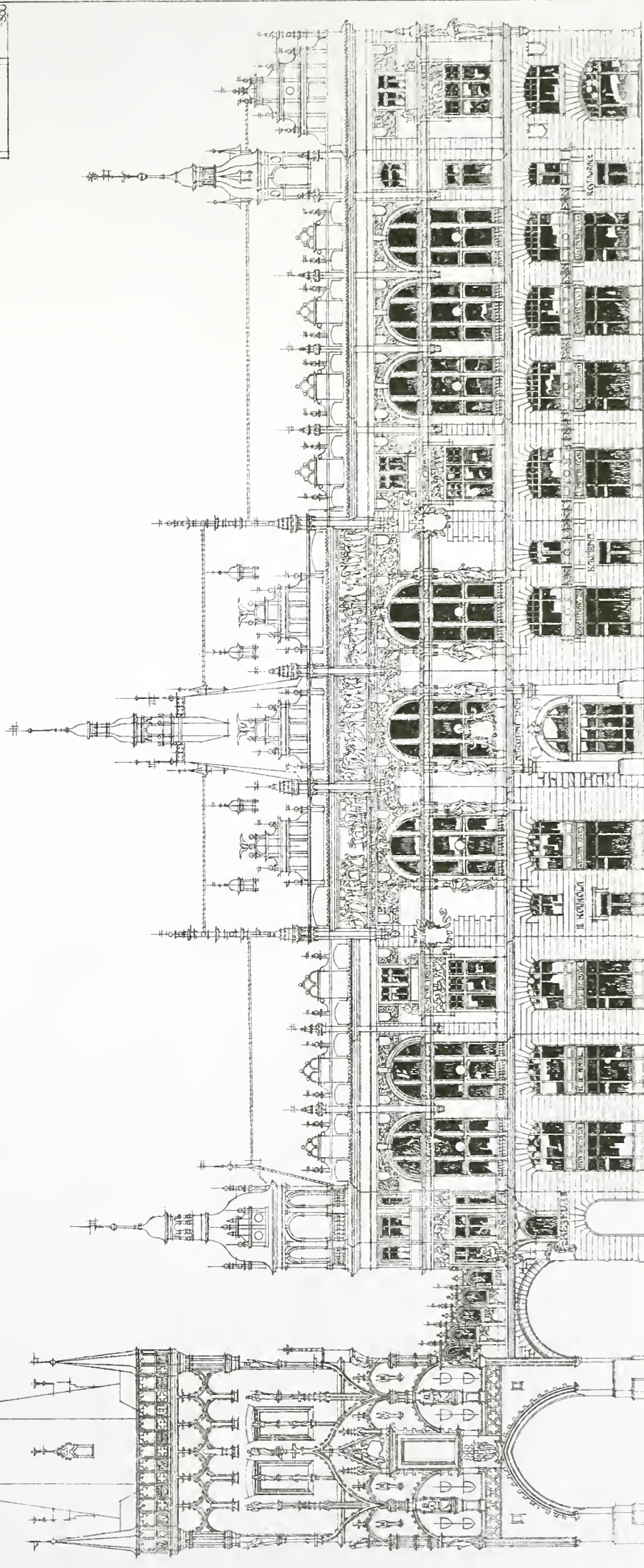
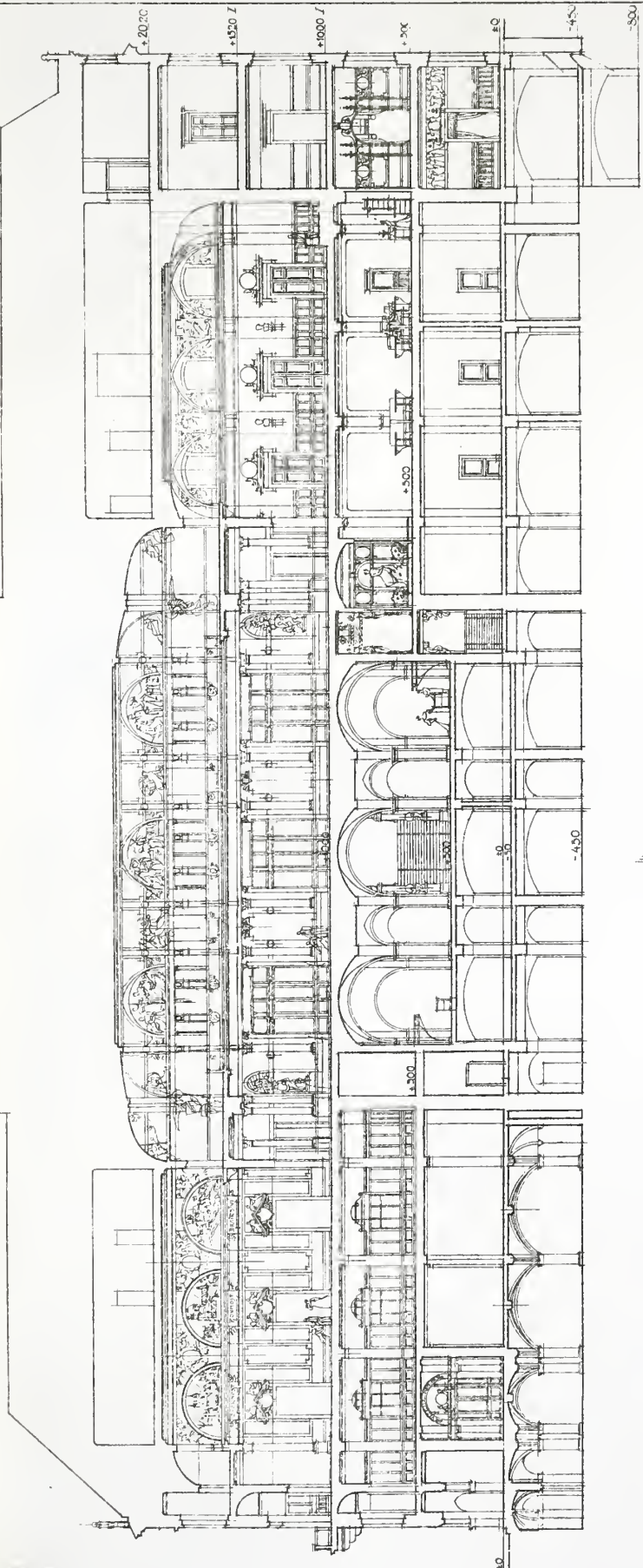

SOUTĚŽNÝ NÁDRH NA STADBO REPRESENTAČNÍHO DOMU KRÁL. MĚSTA PRAHY.
NÁDRH ARCH. AL. DRYÁKA A STAD. TOM. AMENY D PRAZE.

SOUTĚŽNÝ NÁDRH NA STADBO REPRESENTAČNÍHO DOMU KRÁL. MĚSTA PRAHY.

ARCHITEKT ANTONÍN BALŠÁNEK.

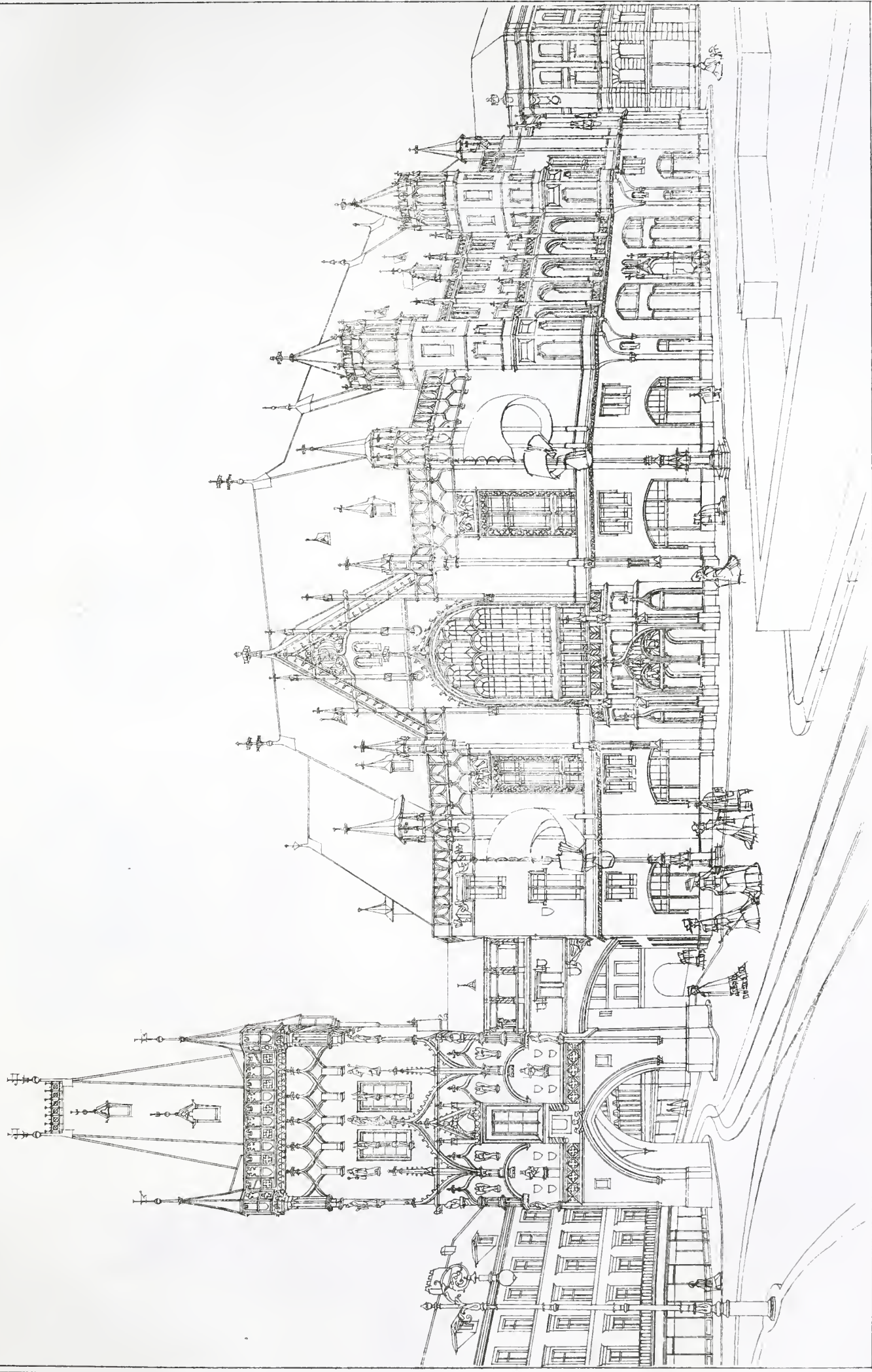

Arch. Jan Vejrych a stav. E. Dvořák: ČINŽOVNÍ DŮM Č. 1068-V. V MIKULÁŠSKÉ TŘIDĚ V PRAZE.

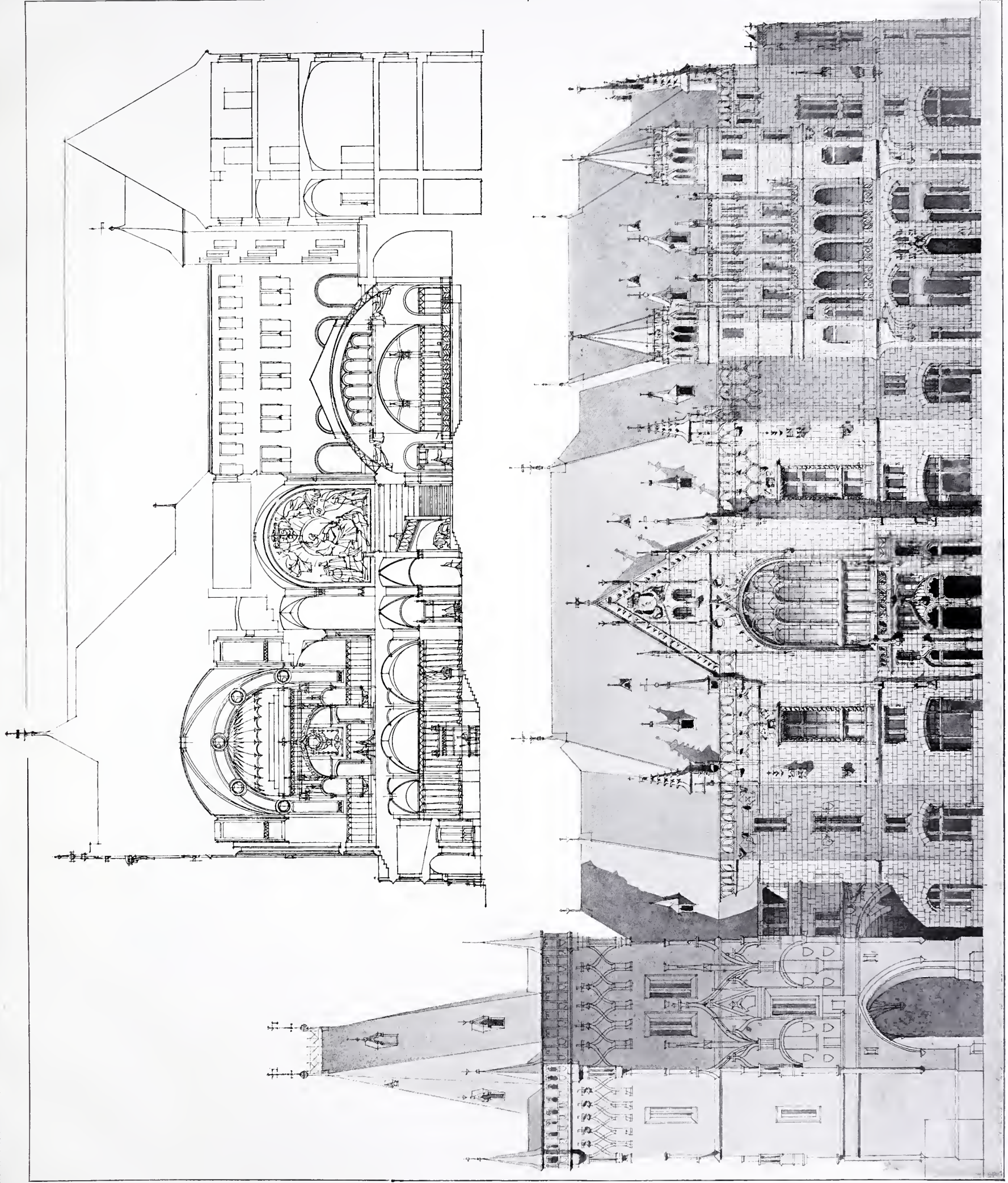

SGRAFFITOVÁ VÝZDOBA PRŮČELÍ KOSTELA SV. JAKUBA V DOLNÍ OLEŠNICI.

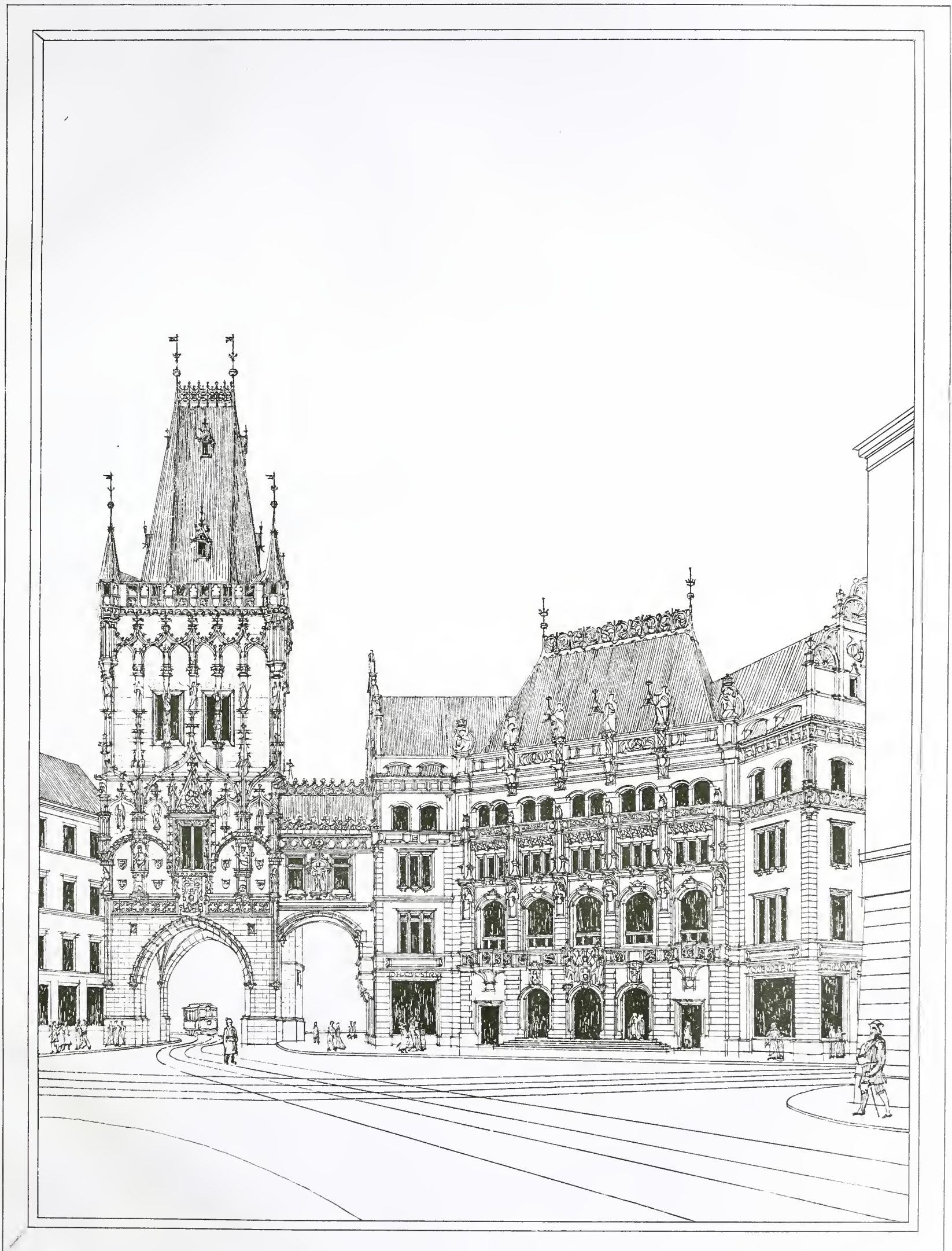
SOUTĚŽNÝ NÁDRH NA STADBO REPRESENTAČNÍHO DOMU KRÁL.MĚSTA PRAHY.

NÁDRH ARCH. JIŘÍHO ŠTIBRALA, ŘIDITELE C. K. OMĚLECKO-PRŮMYSLODÉ ŠKOLY V PRAZE.

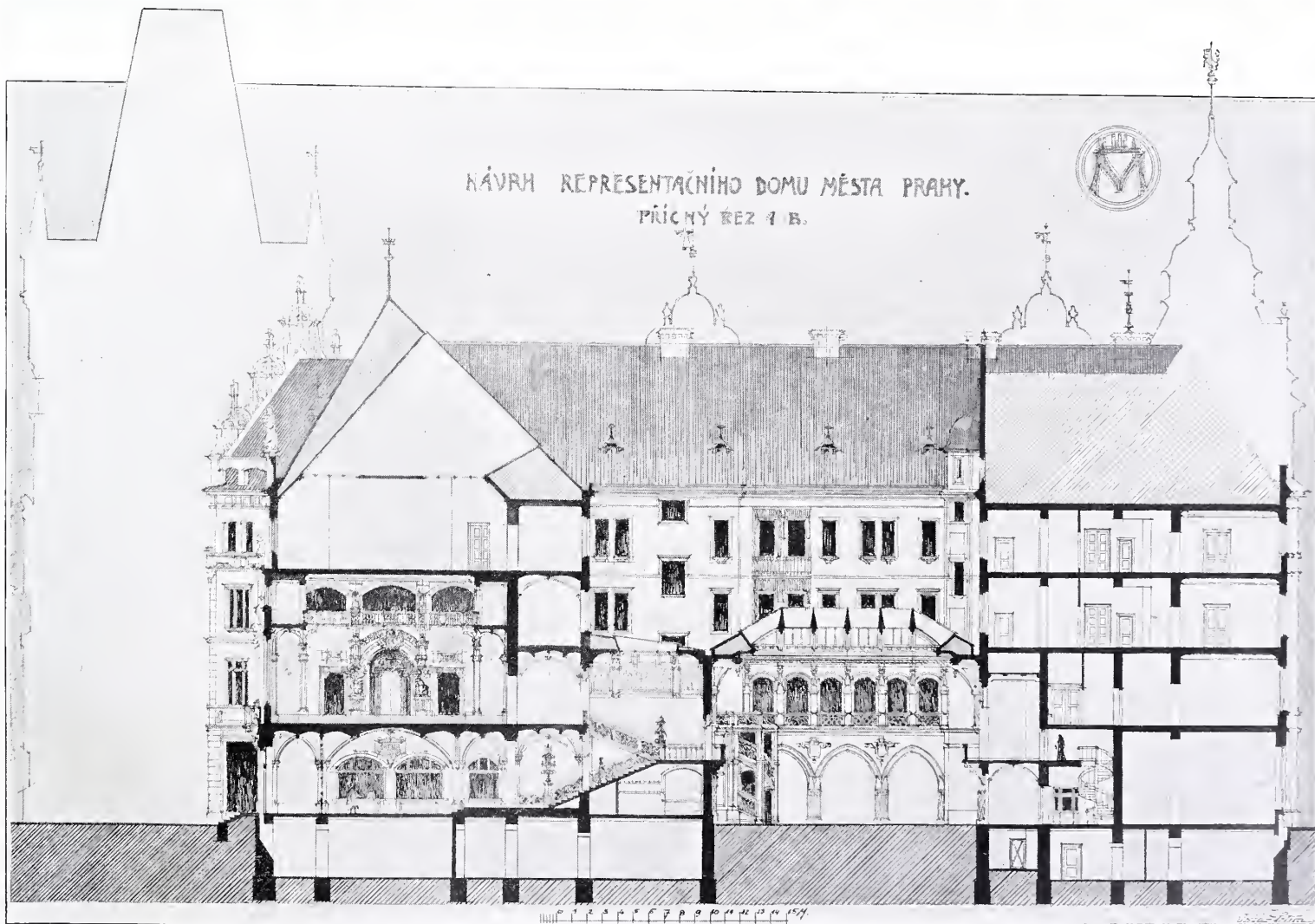
SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA STAVBU REPRESENTAČNÍHO DOMU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.

ARCH. ÚŘÍ ŠTUBAL, ŘEDITEL C. K. UHĚŘSKO-BRATISLAVSKÉ ŠKOLY.

SOUTĚŽNÝ NÁDRH NA STAVBU REPRESENTAČNÍHO DOMU KRÁL.MĚSTA PRAHY.
DEK. ARCHITEKT RUDOLF NĚMEC.

JUNIEV PRAZE.

SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA STAVBU REPRESENTAČNÍHO DOMU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.
ARCH. RUDOLF NĚMEC.

SGRAFFITOVÁ VYZDOBA PRŮČELÍ KOSTELA SV. JAKUBA V DOLNÍ OLEŠNICI
SEVERNÍ A JIŽNÍ PRŮČELÍ

ARCH. JAN VEJRYCH: SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA PŘESTAVBU A DOSTAVBU RADNICE KRÁL. HL. MĚSTA PRAHY.
31. CENA.
PERSPEKTIVNÍ POHLED NOVĚČÁSTI Z MARIANSKÉHO NÁMĚSTÍ.

ARCH. KAMILL HILBERT: SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA PŘESTAVBU A DOSTAVBU RADNICE KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. — II. CENA.
PERSPEKTIVNÍ POHLED NOVĚ ČÁSTI Z MARIANSKÉHO NÁMĚSTÍ.

POHLED Z VELKÉHO NÁMĚSTÍ.

ARCH. PROF. JAN KOULA: SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA PŘESTAVBU A DOSTAVBU RADNICE KRÁL. HL. MĚSTA PRAHY.

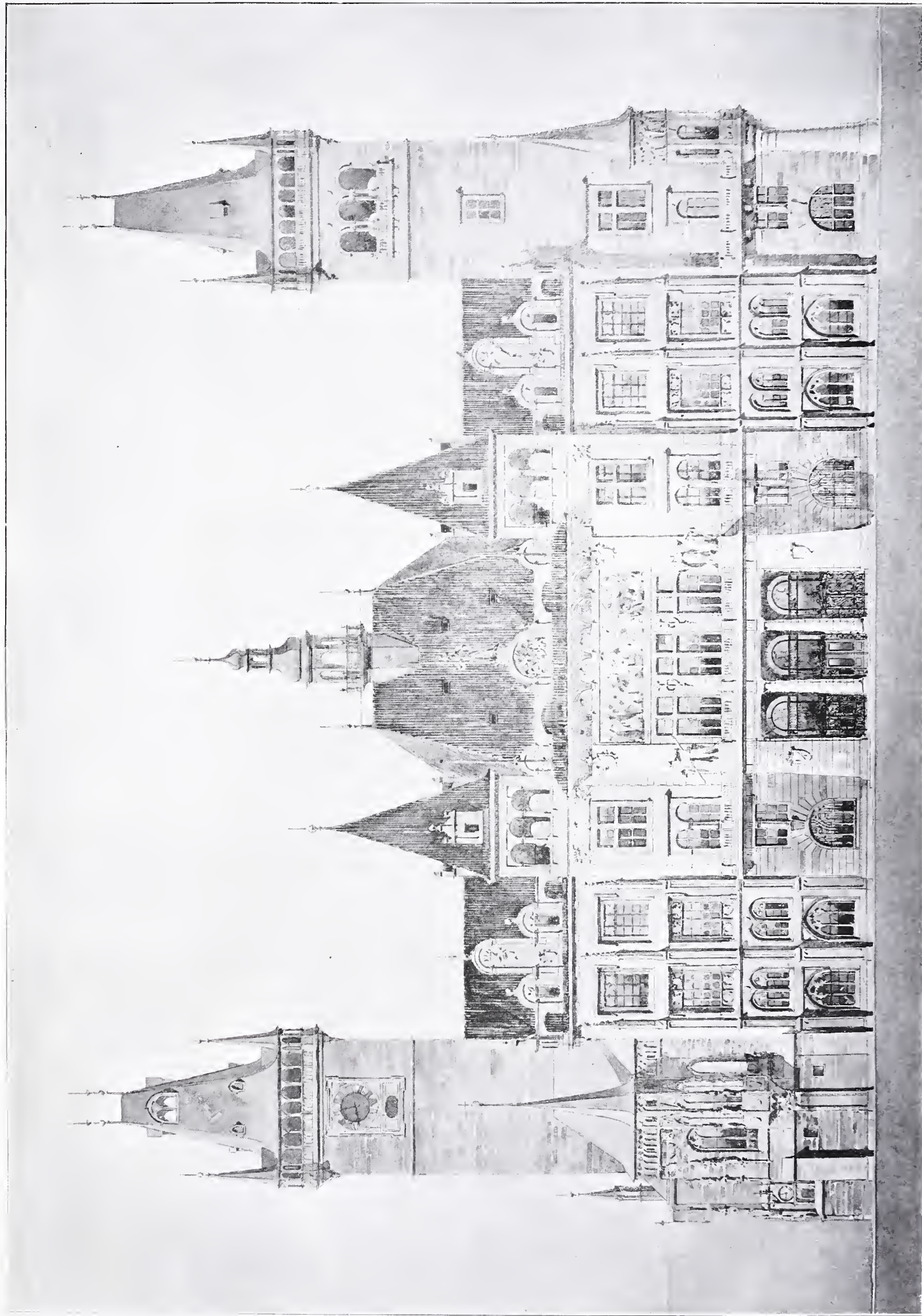
II. Cena.

ARCH. FRANT. BLAŽEK: SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA PŘESTAVBU A DOSTAVBU RADNICE KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.

III. CENA.

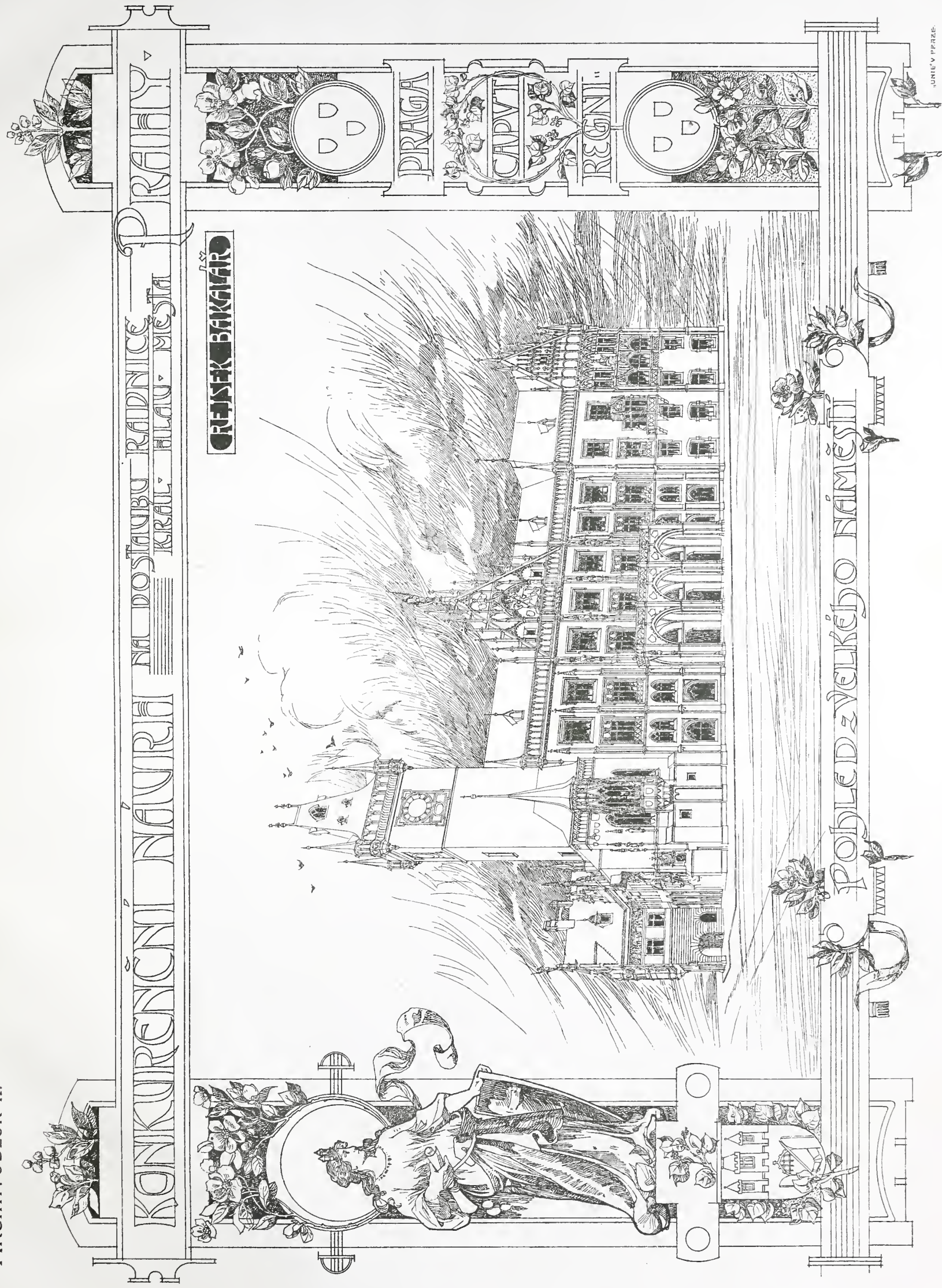
PERSPEKTIVNÍ POHLED Z VELKÉHO NÁMĚSTÍ.

ARCH. ALOIS DLABAČ: SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA PŘESTAVBU A DOSTAVBU RADNICE KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.

III. CENA.

PRUČELÍ NA VELKÉ NÁMĚSTÍ.

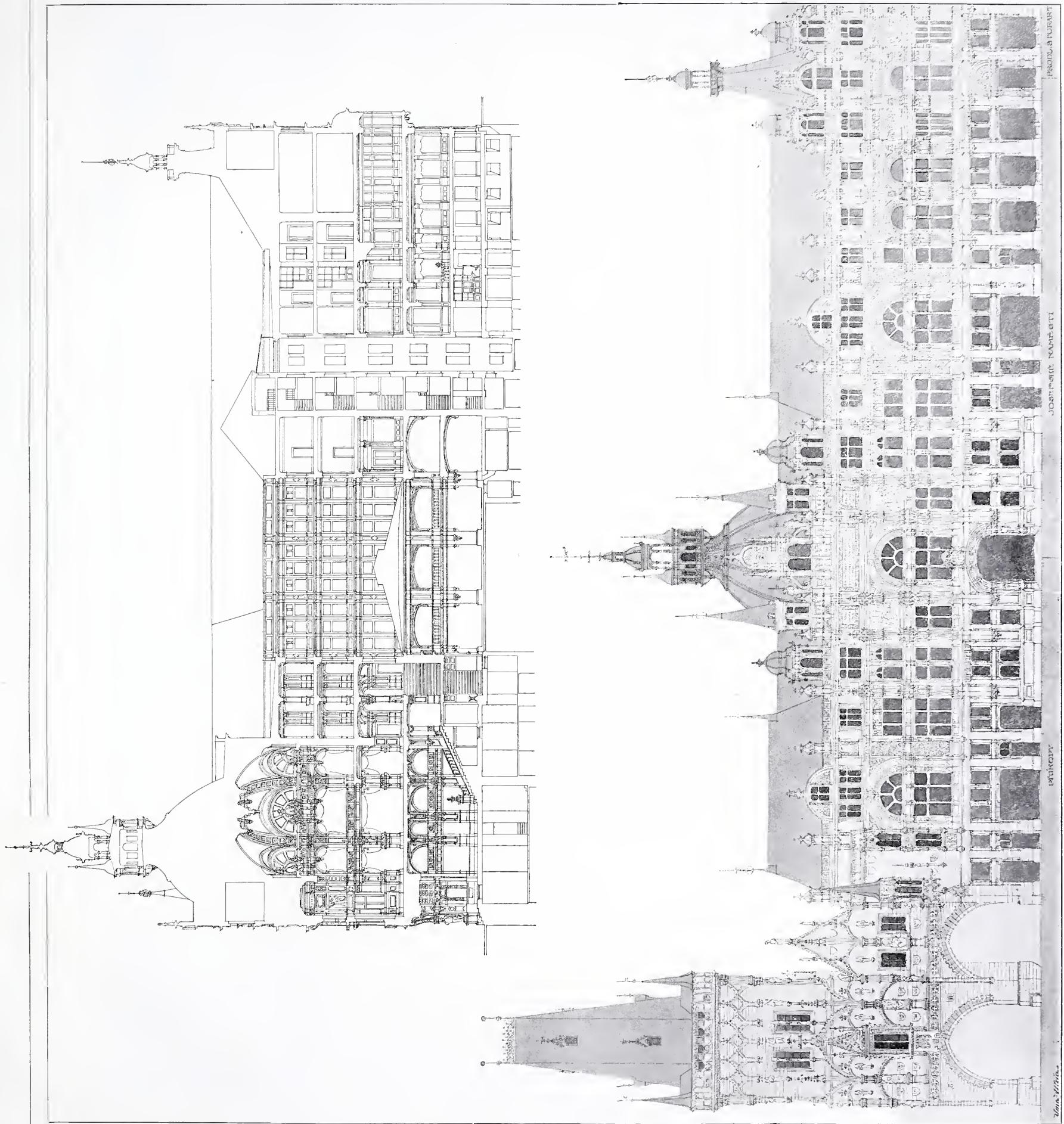

ARCH. ANT. BALŠÁNEK: SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA PŘESTAUBU A DOSTAVBU RADNICE KRÁL. HL. MĚSTA PRAHY.

IV. Cena.

SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA STAVBU REPRESENTAČNÍHO DOMU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.
ARCH. JOSEF POSPÍŠIL.

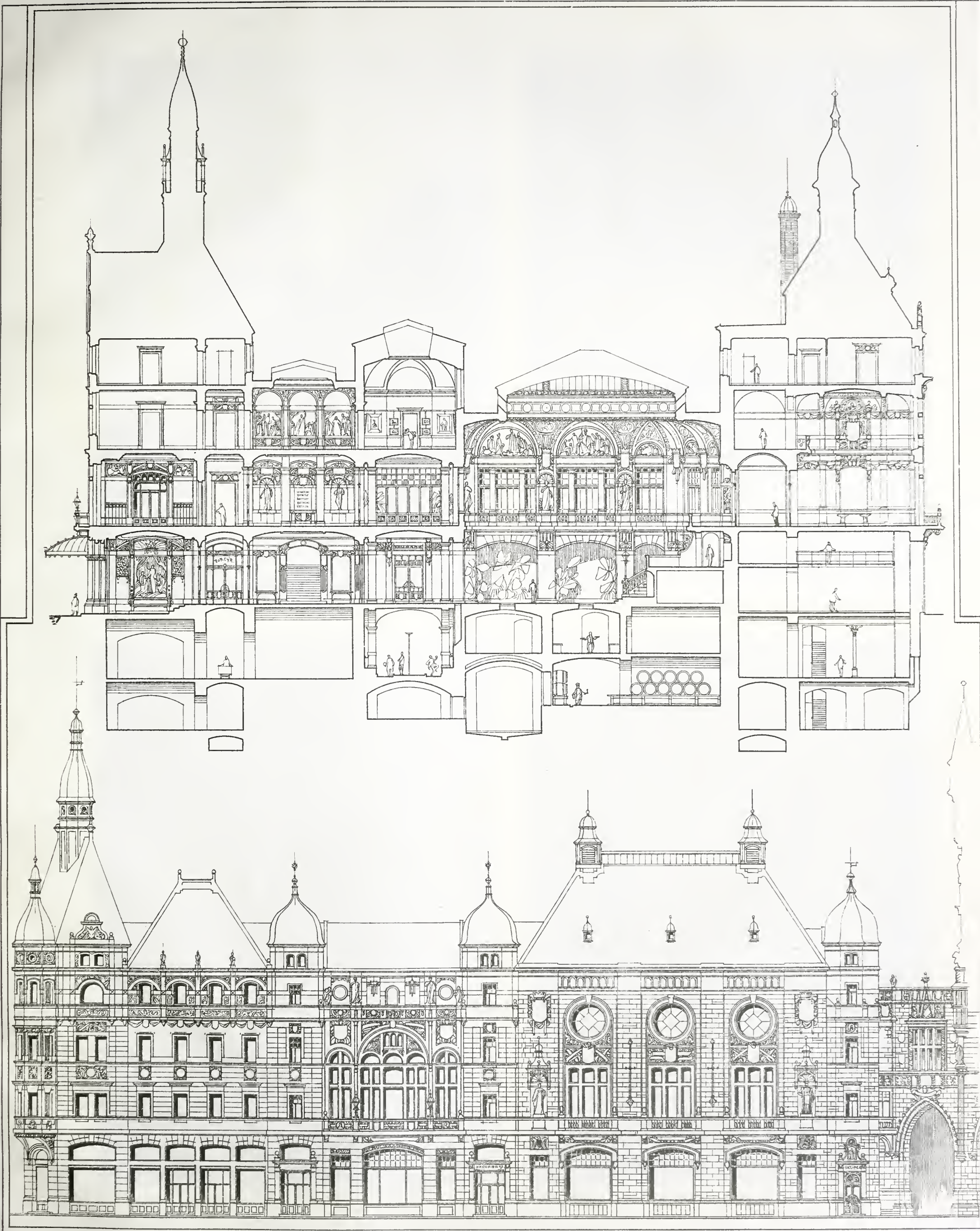

SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA STAVBU REPRESENTAČNÍHO DOMU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.
 ARCH. JOSEF POSPÍŠIL.

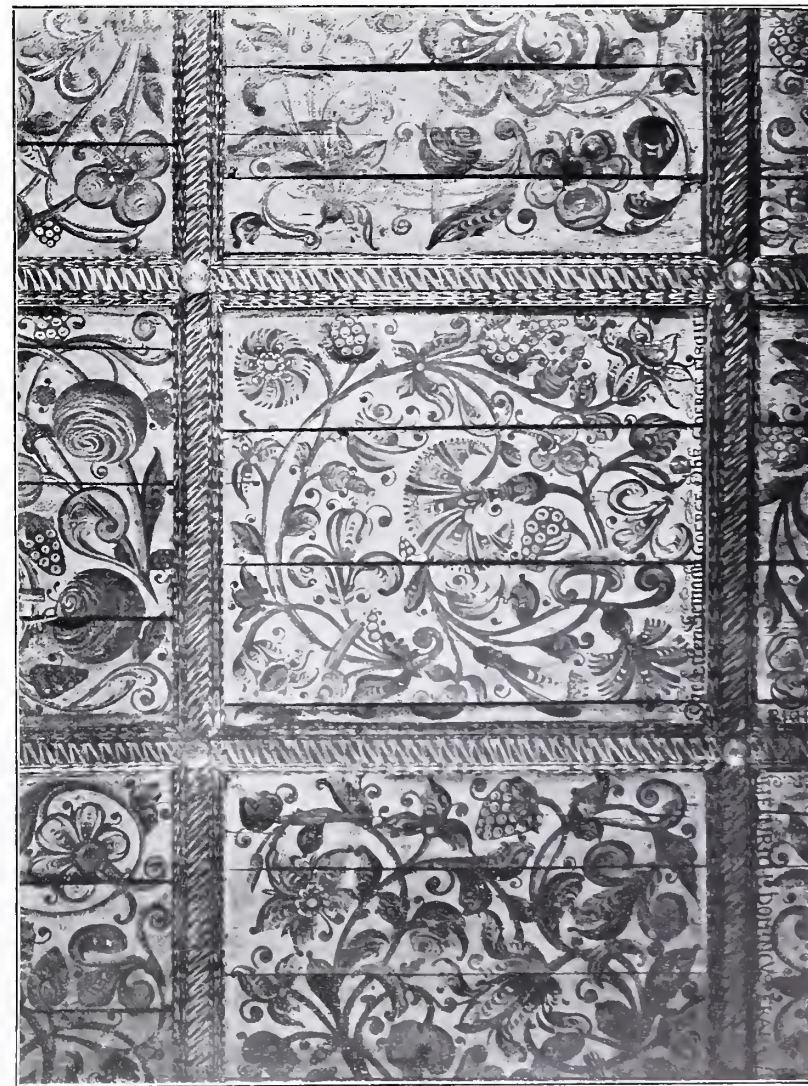

SOUTĚŽNÝ NÁDRH NA STADBU REPRESENTAČNÍHO DOMU KRÁL.MĚSTA PRAHY.
ARCH. PROF. KAREL HUGO KEPKA.

„UNIL“ V PRAZE

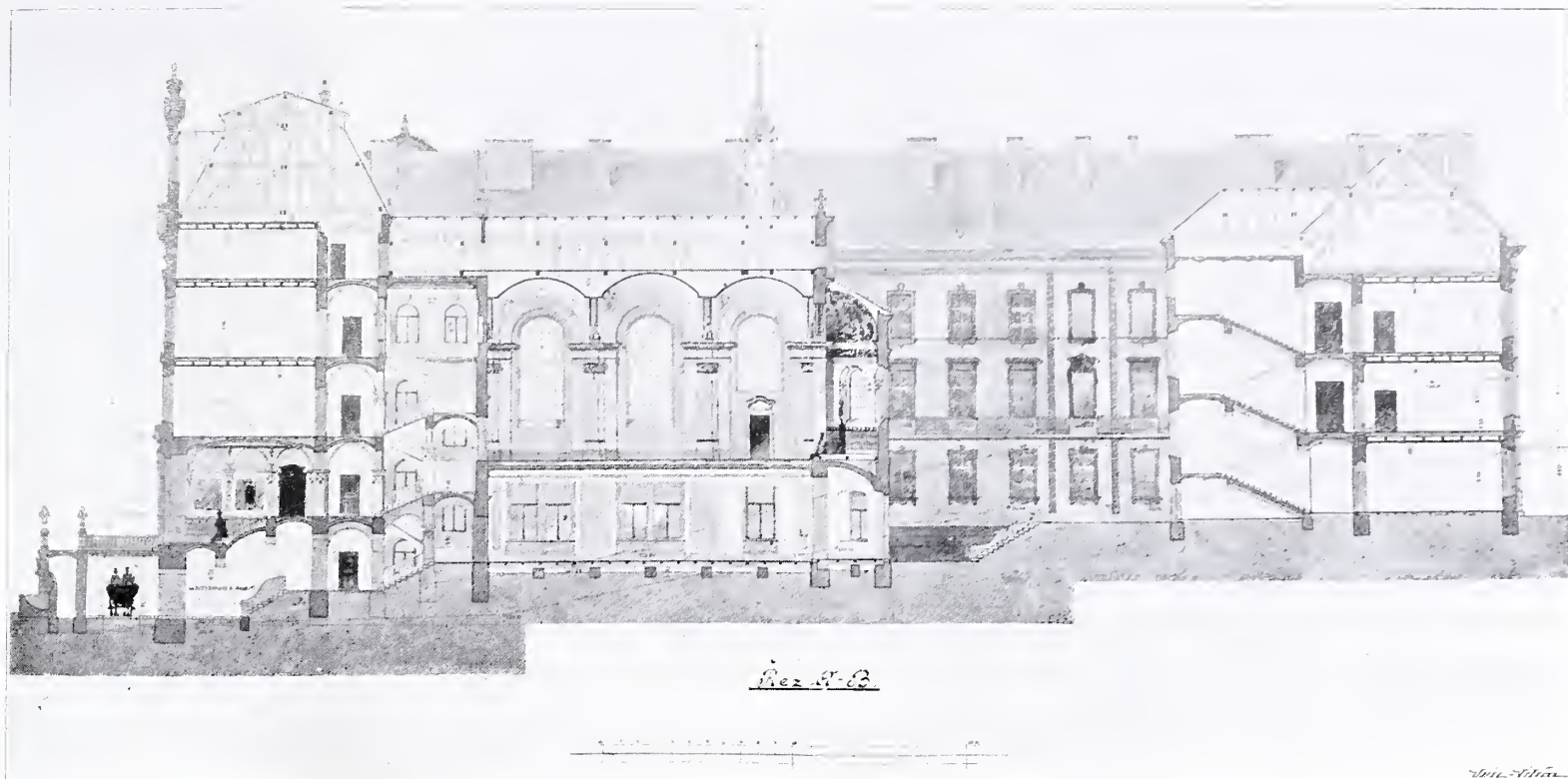
SOUTĚŽNÝ NÁDRH NA STAVBU REPRESENTAČNÍHO DOMU KRÁL.MĚSTA PRAHY.
ARCH. PROF. KAREL HUGO KEPKA.

Obr. 3. a 5.

Obr. 4. a 6.

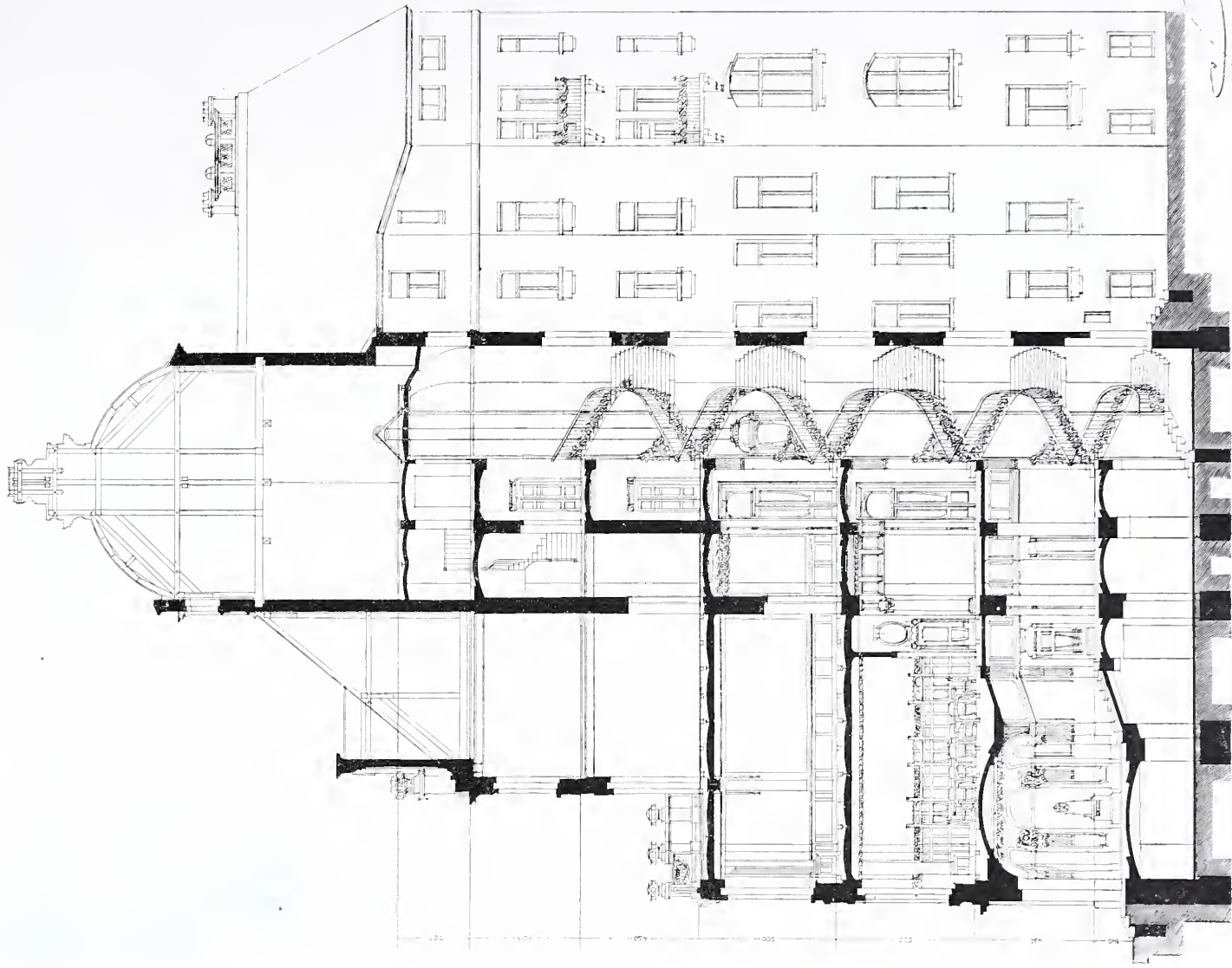
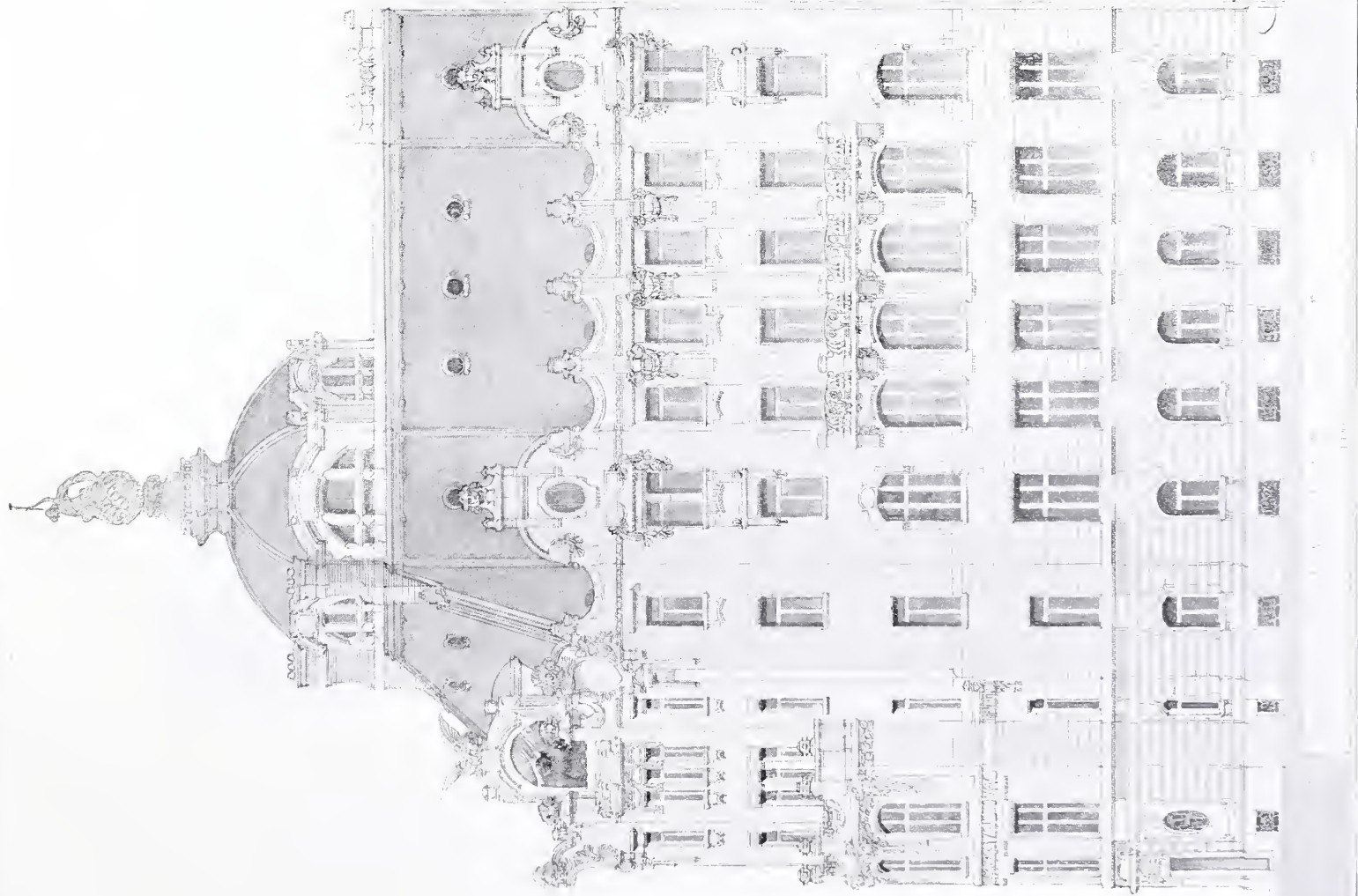
DŘEVĚNÝ KOSTELÍK SV. JANA KŘTITELE VE SLAVOŇOVĚ.

BUDOVA SOUKROMÉHO ÚSTAVU HLUCHONĚMÝCH NA SMÍCHOVĚ.
NÁVRH ALOISE ELHENICKÉHO, STAVITELE NA SMÍCHOVĚ.

BUDOVA PRVNÍ ČESKÉ VŠEOBECNÉ ZAJIŠŤOVACÍ BANKY V PRAZE.
NÁVRH ARCH. JIŘÍHO STIBRALA, ŘÍDITELE C. K. UMĚLECKO-PRŮMYSLOVÉ ŠKOLY V PRAZE.

BUDOVA PRVNÍ ČESKÉ VŠEOBECNÉ ZAJIŠŤOVACÍ BANKY V PRAZE.
NÁVRH ARCH. JIRÍHO STIBRALA, ŘIDIŤEL UMĚLECKO-PRŮMYSLOVÉ ŠKOLY V PRAZE.

NÁHROBEK STAVITELE JOSEFA BLECHY NA OLŠANECH.
NÁVRH ARCHITEKTA MATĚJE BLECHY V KARLÍNE.

KOSTEL NANEBEVZETÍ P. MARIE V PŘEŠTICÍCH
PŘED OPRAVOU.

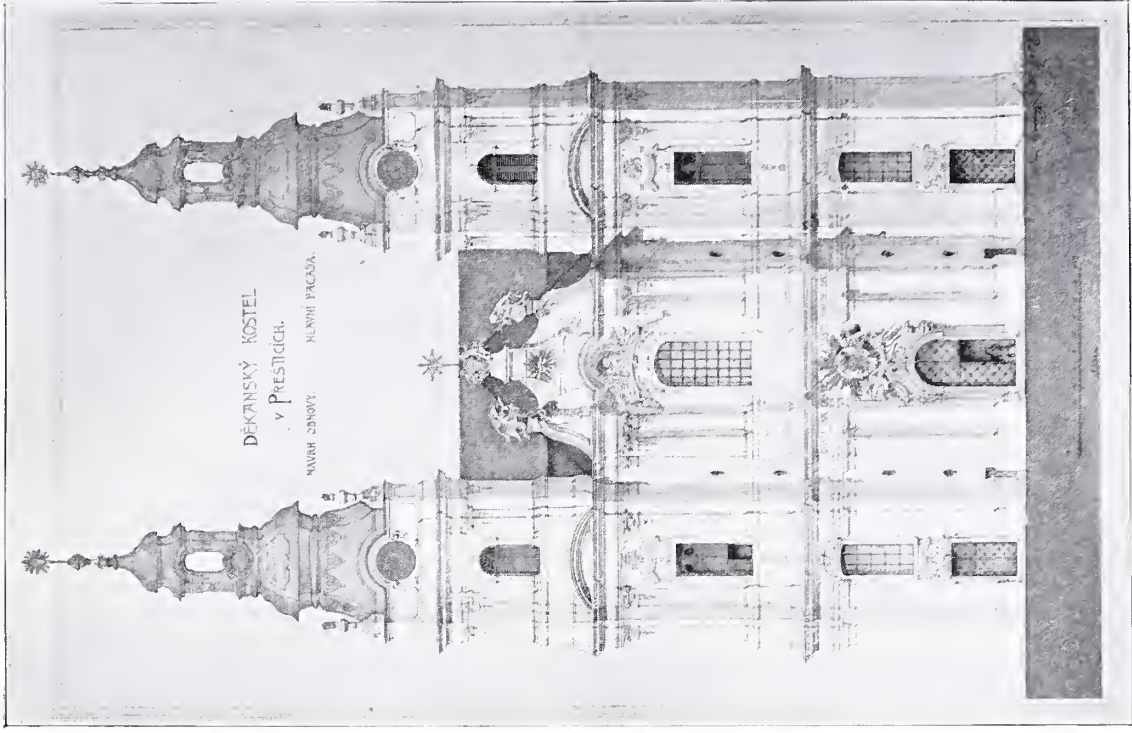
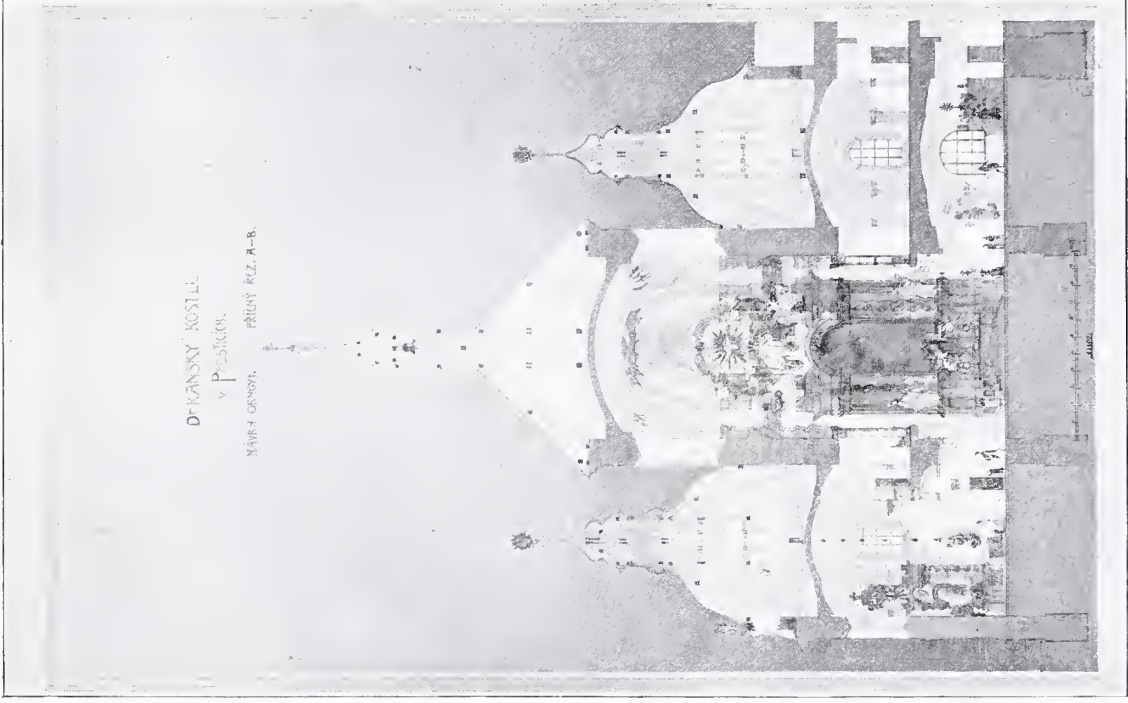
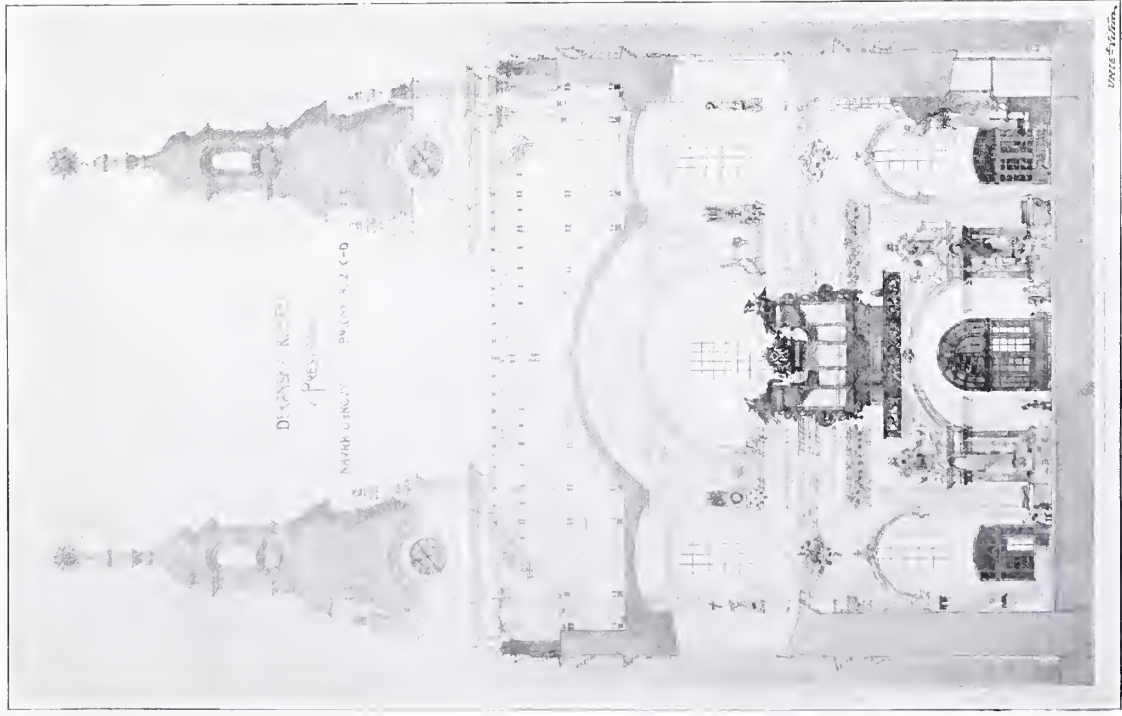
POSTRANNÍ PRŮČELÍ A DETAIL PRŮČELÍ HLAVNIHO.

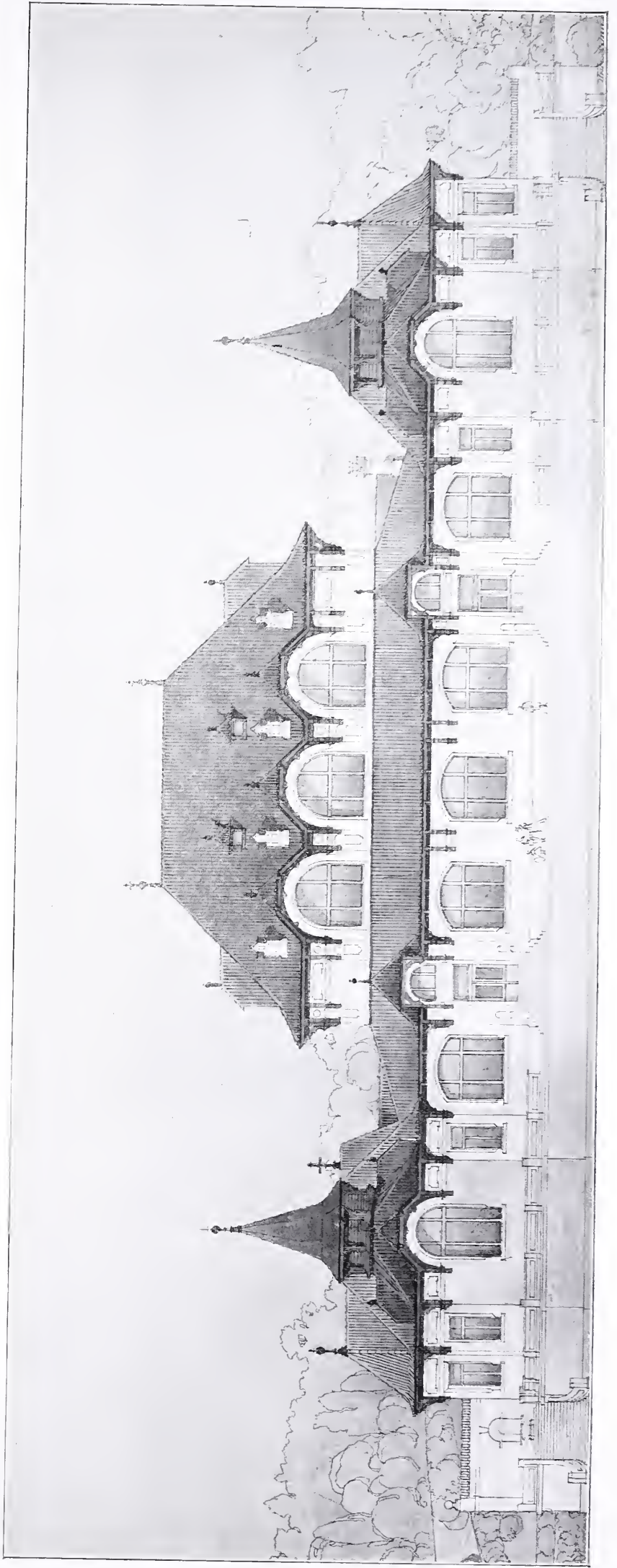
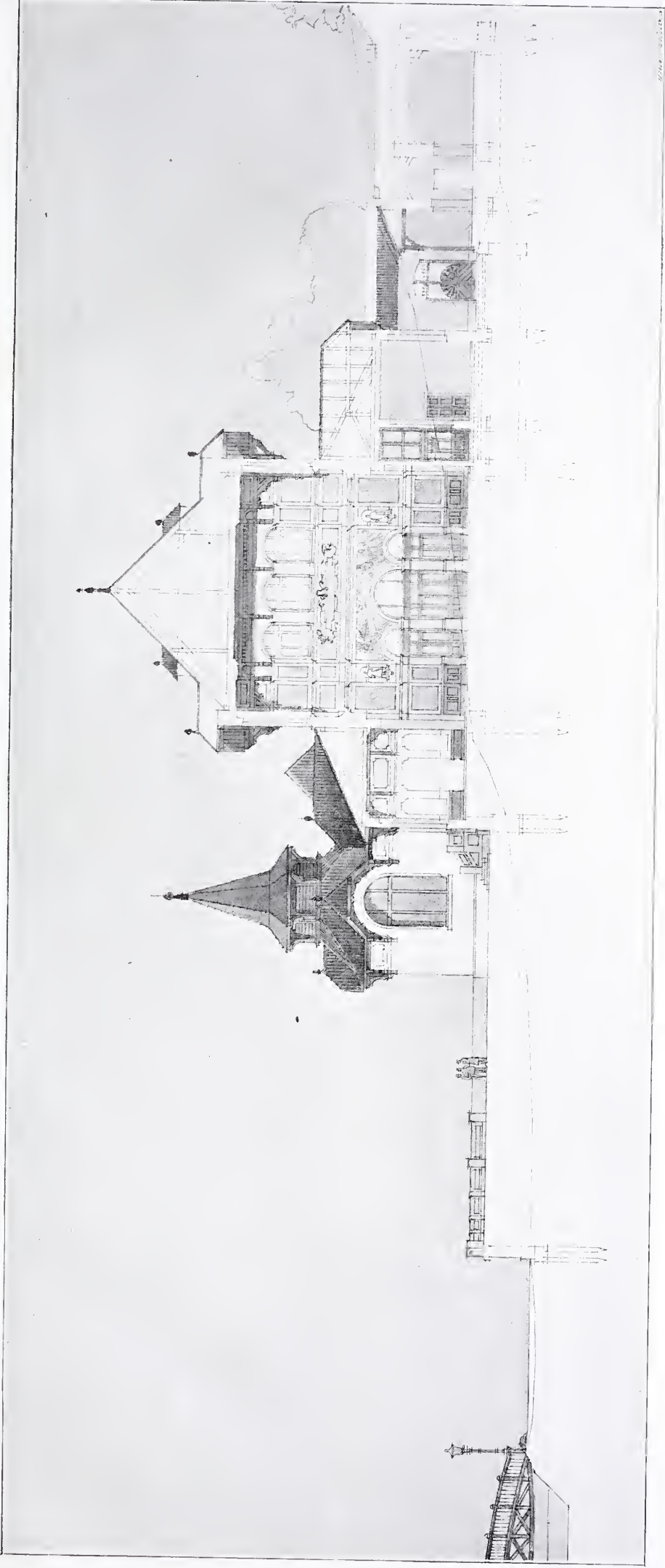
NÁVRH OPRAVY KOSTELA NANEBEVZETÍ P. MARIE V PŘEŠTICÍCH.
ARCH. RUDOLF NĚMEC.

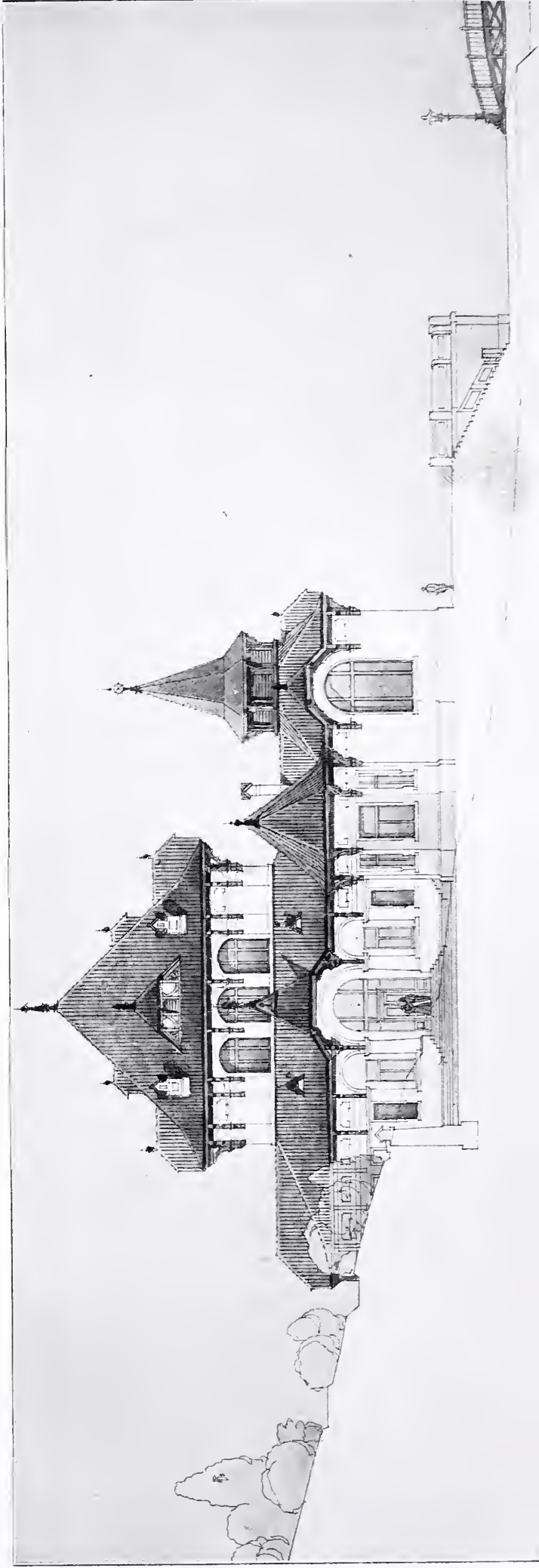
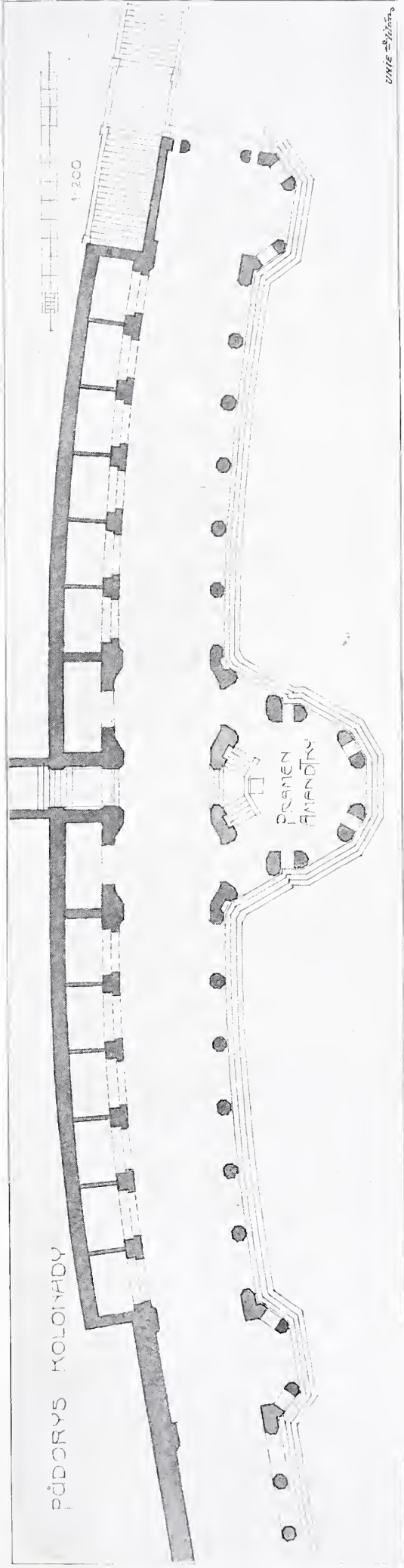
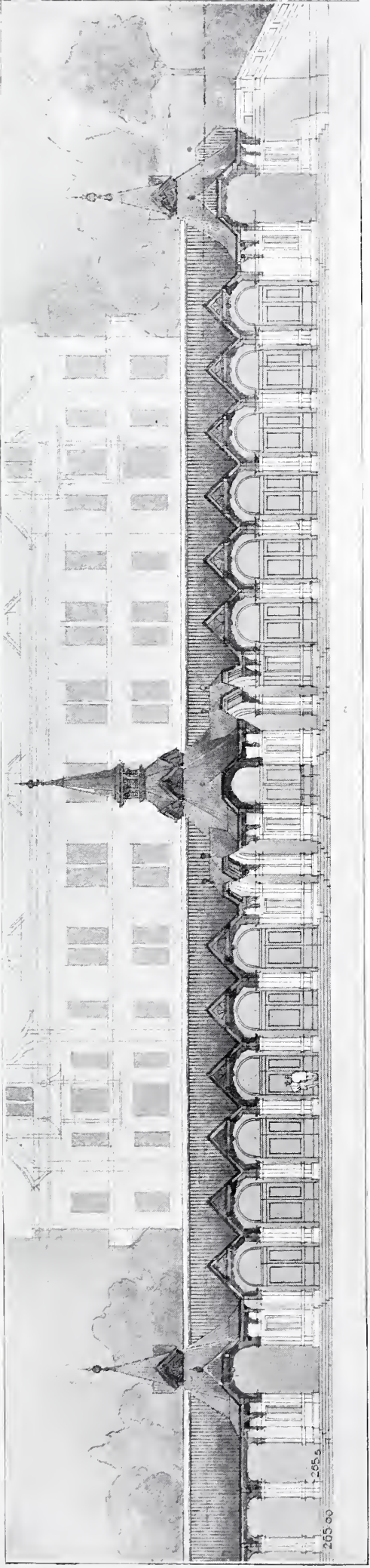
NÁVRH OPRAVY KOSTELA NANEBEVZETÍ P. MARIE V PŘESTICÍCH.
ARCH. RUDOLF NĚMEC.

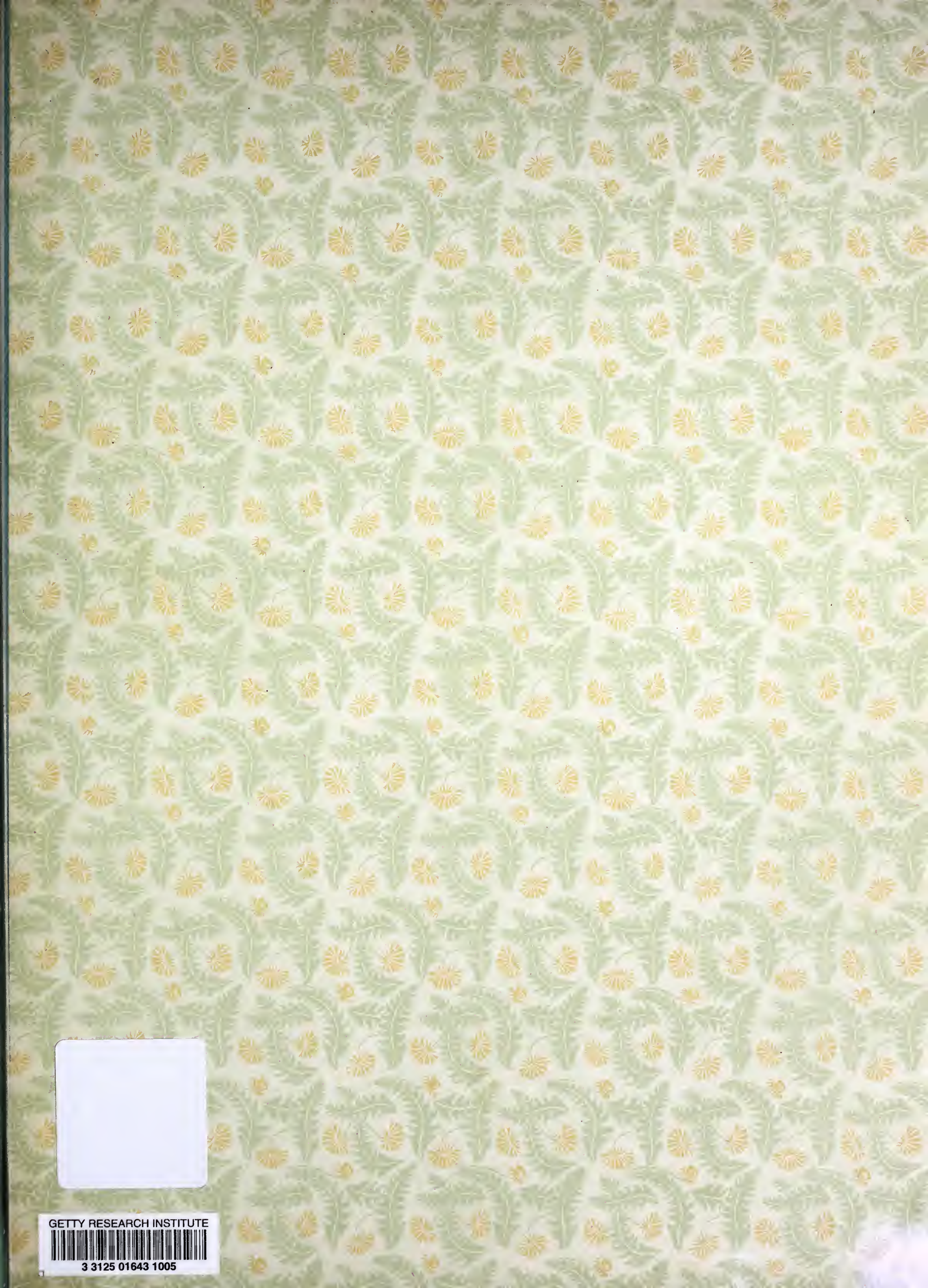
NÁVRH OPRAVY KOSTELA NANEBEVZETÍ P. MARIE V PŘESTICÍCH.
ARCH. RUDOLF NĚMEC.

NÁVRH ÚPRAVY LÁZNÍ V LUHAČOVICÍCH NA MORAVĚ

GETTY RESEARCH INSTITUTE

3 3125 01643 1005

